

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 373.015:33(043.3)

CAZACU EMANOIL REMUS

**FORMAREA COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII
DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL**

Specialitatea: 531.01. Teoria Generală a Educației

Teză de doctor în Științe ale educației

Conducător științific:

CARA ANGELA,
doctor în pedagogie, conf.

Autorul:

CAZACU EMANOIL REMUS

CHIȘINĂU, 2021

© Cazacu Emanoil Remus, 2021

CUPRINS

ADNOTARE	6
ANNOTATION	8
LISTA ABREVIERILOR	10
INTRODUCERE	11
I. REPERE CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE ALE FORMĂRII COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL	22
1.1. Tendințe internaționale și naționale pentru formarea echității și a coeziunii sociale	22
1.2. Formarea competențelor financiare: perspectivă curriculară și interdisciplinară	36
1.3. Concluzii.....	66
2. MODELUL PEDAGOGIC DE FORMARE A COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL	68
2.1. Conceptualizarea modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general.....	68
2. 2. Abordarea curriculară a formării competențelor financiare la elevii din învățământul general	82
2.3. Cadrul metodologic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general	89
2.4. Concluzii.....	102
3. EXPERIMENTAREA MODELULUI DE FORMARE A COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL	104
3.1. Diagnosticarea nivelului de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general	104
3.2. Formarea experimentală a competențelor financiare la elevii din învățământul general.....	126
3.3. Analiza rezultatelor experimentale	132
3.4. Concluzii.....	140
4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	142
5. BIBLIOGRAFIE	145
6. Anexe	154
Anexa 0 Proiect educativ „Educația social-financiară a tinerilor – cheie spre succes!”	154
Anexa 1 Rezultatul testului Saphiro-Wilk la scala auto-eficacității.....	170
Anexa 2 Rezultatul testului Saphiro-Wilk la scala drepturilor și atitudinilor.....	170
Anexa 3 Rezultatul testului Saphiro-Wilk 171 la scala cunoștințelor financiare.....	170

Anexa 4 Testul de asociere dintre profilul la care este înscris elevul și autoeficacitate.	171
Anexa 5 Testul de asociere dintre profilul la care este înscris elevul și cunoștințele cu privire la drepturile pe care le dețin.....	172
Anexa 6 Testul de asociere dintre profilul elevului și cunoștințele financiare.....	172
Anexa 7 Testul de asociere dintre profilul elevului și capacitatea de a economisi bani	173
Anexa 8 Testul de asociere dintre profilul elevului și intenția de a iniția o afacere.....	174
Anexa 9 Testul de asociere dintre clasa în care este înscris elevul și cunoașterea drepturilor.....	175
Anexa 10 Testul de asociere dintre profilul elevului și intenția de a iniția o afacere.....	175
Anexa 11 Testul de asociere dintre profilul elevului și abilitățile de a conduce o afacere.....	176
Anexa 12 Testul de asociere dintre clasa și profilul elevului și cunoștințele financiare	178
Anexa 13 Testul de asociere dintre clasa din care face parte elevul și nivelul de cunoștințe financiare.....	179
Anexa 14 Date privind inserția socio-profesională a absolvenților școlii - Promoția 2015.....	180
Anexa 15 Date privind inserția socio-profesională a absolvenților școlii - Promoția 2016.....	181
Anexa 16 Normalitatea distribuției pentru scala cunoștințelor financiare în posttest....	181
Anexa 17 Normalitatea distribuției prin testul Saphiro-Wilk.....	182
Anexa 18 Testul „T” pentru eșantioane perechi între grupul de control și grupul experimental.....	183
Anexa 19 Testul „T” pentru eșantioane perechi în funcție de momentul testării.....	183
Anexa 20 Testul „T” diferențe de medii în funcție de momentul testării pentru cunoștințele financiare.....	184
Anexa 21 Testul Wilcoxon pentru două eșantioane perechi pentru retestare.....	184
Anexa 22 Testul Wilcoxon pentru două eșantioane perechi în funcție de intervenția experimentală.....	185
Anexa 23 Testul Wilcoxon pentru eșantioane perechi în funcție de momentul testării.	186
Anexa 24 Testul Wilcoxon pentru eșantioane perechi în funcție de momentul testării în ceea ce privește managementul banilor.....	186
Anexa 25 Testul Wilcoxon pentru eșantioane perechi în funcție de intervenția experimentală în ceea ce privește managementul banilor.....	187
Anexa 26 Chestionarul aplicat în etapa de constatare și în cea de control.....	187
Anexa 27 Normalitatea distribuției pentru autoeficacitate și înțelegere personală.....	188

Anexa 28 Normalitatea distribuției pentru scala de cunoaștere a drepturilor.....	189
Anexa 29 Normalitatea distribuției pentru scala cunoștințelor financiare.....	189
Anexa 30 Testul de asociere dintre profilul elevilor și cunoașterea drepturilor personale.....	189
Anexa 31 Testul de asociere dintre profilul elevilor și cunoștințele financiare.....	190
Anexa 32 Testul de asociere dintre profilul elevilor și capacitatea de management a banilor.....	191
Anexa 33 Testul de asociere dintre profilul elevilor și intenția de a iniția o afacere.....	192

ADNOTARE(în limbile română și engleză)

ADNOTARE

Remus Emanoil-Cazacu

Dezvoltarea competențelor financiare la elevii din învățământul general

Teză de doctor în pedagogie generală, Chișinău, 2021

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 118 de titluri, 33 anexe, 153 pagini de text bază, 19 figuri, 5 tabele. Rezultatele obținute și conținuturile de bază ale lucrării sunt publicate în 14 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: educație financiară, alfabetizare financiară, educație civică, educație antreprenorială, curriculum la decizia școlii, competențe, educație nonformală.

Scopul cercetării constă în elaborarea și aplicarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare* la elevii din învățământul general.

Obiectivele cercetării: identificarea reperelor conceptuale privind particularitățile educației financiare; identificarea nivelului de cunoștințe din domeniul educației financiare în rândul elevilor din învățământul general, în funcție de profil și nivelul de clasă, și stabilirea necesității elaborării și implementării *Modelului pedagogic de formare și dezvoltare a competențelor financiare* prin interpretarea datelor înregistrate; aprobarea experimentală și evaluarea eficienței *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare*.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în faptul că a avut ca punct de plecare recomandările diferitelor organisme internaționale, fiind o temă de actualitate și de interes internațional. Plecând de la acestea, s-a realizat argumentarea teoretico-aplicativă a dezvoltării competențelor financiare la elevii din învățământul general, în baza aplicării *Modelului pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare*.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în argumentarea teoretico-aplicativă a dezvoltării competențelor financiare la elevii din învățământul general, în baza aplicării *Modelului pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare*.

Semnificația teoretică a lucrării constă în fundamentarea reperelor conceptuale și metodologice pentru implementarea educației financiare în învățământul general; formarea la elevi a unei culturi financiare, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar, înlesnirea procesului de integrare în societate și conturarea unor personalități responsabile, cu simț civic dezvoltat.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în utilizarea pe scară largă a *Modelului pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare* la elevii din ciclul liceal prin includerea acestuia în CDȘ și/ sau CDL; posibilitatea includerii modelului în ghiduri metodologice și suporturi didactice pentru diriginți.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin intermediul cercetării experimentale din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen”, din Bacău, prin valorificarea bazei teoretice, a metodelor didactice și prin aplicarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare*, prin intermediul conferințelor științifice naționale și internaționale, a publicațiilor științifice și a activităților practice cu elevii.

ANNOTATION

Remus Emanoil Cazacu

The development of financial skills of the students in the general education

Doctorate thesis in General Pedagogy, Chisinau, 2021

The structure of the thesis: introduction, 3 chapters, conclusions and recommendations, bibliography from 118 titles, 33 add-ons, 153 pages of text, 19 illustrations, 5 tables. The results obtained and the basal contents of the study have already been published in 14 scientific publications.

Key-words: financial education, financial literacy, civic education, entrepreneurship, curriculum, competences, non-formal education.

The aim of the research: consists of the collaboration and the application of the pedagogical model of building up financial abilities of the students in the pre-university teaching system.

The objectives of the research: the identification of conceptual bench-marks regarding the particularities of financial education; the identification of the level of knowledge in the financial field among the students in the pre-university education, taking into consideration the profile and the level of the classroom and the establishment of the necessity of the elaboration and the implementation of the pedagogical model of building-ups and the development of financial skills by interpreting the registered data, the experimental approbation and the evaluation of the efficiency of the pedagogical model of shaping financial skills.

The novelty and the scientific originality of the research consists in the fact that it had as a starting point the recommendation of different international institutions, due to the fact that it is a contemporary subject and of international interest. Starting with this idea, the theoretical – applicative argumentation of the development of financial abilities of the students of the pre-university education was realized with the help of the implementation of the educational model of the development of financial skills.

The important scientific problem solved resides in the theoretically-applied argumentation of the development of financial skills of the students in the pre-university education, in this basis of the application of the pedagogical model of development of financial skills.

The theoretical signification of the thesis consists in the fundament of conceptual and methodological bench-marks for the implementation of financial education in the pre-university education; the shaping of a financial culture among the students, the preparation of the educational subjects to adopt decisions with financial character, the easement of the process of integration in the society and the shaping of responsible personalities with a development of civic sense.

The applicative value of the thesis resides in the practice on a large scale of the pedagogical model of the cultivation of financial skills among high school students, by including it in CDS and/ or CDL; the possibility of inclusion of the model in methodological guides and educational supports for head-teachers.

The development of scientific results were realized through the experimental research in The Technical College "Nicolae Vasilescu Karpen", Bacau, by the exploitation of the theory, of different teaching methods and by the application of the "Pedagogical model of shaping financial abilities" by scientific conferences and practical activities with students.

LISTA ABREVIERILOR

APPE – Asociația pentru promovarea performanței în educație

CDL – Curriculum în dezvoltare locală

CDS – Curriculum la decizia școlii

CRJ – Centrul de resurse juridice

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii

ECOFIN – Consiliul Afaceri Economice și Financiare

EF – Educație financiară

FLY – Educație Financiară pentru tineri

ICCJ – Înalta Curte de Casație și Justiție

ICCS – Institutul Central de Cercetare Științifică

JAR – Junior Achievement Romania

OECD – Organizația pentru cooperare și dezvoltare economică

PAS – Planul de acțiune al școlii

PISA – Programul de evaluare internațională a elevilor

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei de cercetare este determinată de prioritățile agendei globale cu privire la dezvoltarea durabilă. Trei principii de bază, au fost aprobate de Grupul celor douăzeci de miniștri ai finanțelor și ai guvernatorilor băncilor centrale (G20) cu privire la educația financiară: incluziune inovatoare (2010), protecția consumatorilor (2011) și Strategia națională pentru educația financiară (2012). În acest context, OCDE este recunoscut principalul promotor la nivel global în domeniul educației financiare, elaborând o serie de instrumente de cercetare pentru a sprijini dezvoltarea strategiilor naționale vizate. [116]

Un rol deosebit în acest context o constituie recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieții (2006/962/EC), care conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european”, orientat de formarea celor opt competențe-cheie: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenariat, sensibilizare și exprimare culturală; recomandările diferitor organisme internaționale realizate de Banca Mondială, OECD, UNICEF (2012), privind necesitatea globală în vederea conjugării eforturilor pentru formarea *competențelor financiare*, dezvoltării *spiritului civic, spiritului antreprenorial și de administrare a resurselor financiare* care contribuie la dezvoltarea competențelor cheie pentru educația pe parcursul vieții.

Criza financiară recentă a scos în evidență importanța dezvoltării competențelor financiare pentru toate categoriile de vârstă. Dezvoltarea pieței financiare necesită creșterea nivelului de educare a tinerilor, în mod special, deoarece aceștia constituie o categorie deosebit de vulnerabilă.

Debutul maturității este marcat din plin de decizii financiare. Atunci când tinerii pășesc în viață pe cont propriu, ei se plasează într-un spațiu financiar care se află într-o continuă evoluție caracterizată prin dereglementare, alegerea consumatorilor și auto-determinare. Ei se confruntă cu decizii referitoare la conturile de verificare, cardurile de credit, împrumuturi, contribuții pentru fondul de pensii, asigurări, credite și taxe auto, fiecare având consecințe substanțiale și pe termen lung. Din păcate, tinerii nu dețin o pregătire specializată pentru a fi informați cu privire la utilizarea acestor servicii, respectiv la riscurile la care se pot expune sau

la modul de cercetare a ofertelor propuse de diferite asociații, în vederea alegerii variantei potrivite.

O comunitate ai cărei indivizi dețin cunoștințe din domeniul financiar se spune că este mai dezvoltată și mai prosperă. Aceasta este, de altfel, argumentația uzuală pentru ideea că educația financiară are o importanță deosebită pentru dezvoltarea economică generală. Persoanele care dețin cunoștințe financiare și sunt educate în acest sens fac alegeri financiare mai bune și își sporesc nivelul de trai.

Actualitatea temei de cercetare pentru România și Republica Moldova este determinată de nivelul scăzut de conștientizare a problemelor de educație financiară. Problema deficitului de cunoștințe financiare este una globală care afectează inclusiv România și Republica Moldova.

Studiul efectuat de OCDE în anul 2020 în ceea ce privește alfabetizarea financiară a populației în țările Europei de Sud-Est a scos în evidență că nivelul de alfabetizare financiară a populației în Republica Moldova este cel mai înalt în regiune. Totodată, potrivit datelor studiului, în România se atestă un grad scăzut al cunoștințelor de educație financiară în rândurile populației comparativ cu celelalte țări din eșantion. [116]

În același timp, menționăm că necesitatea educației financiare este conștientizată la nivel de Guvern atât în România, cât și în Republica Moldova. În România, disciplina opțională, „Educație financiară”, a început să fie predată în învățământul primar în anul școlar 2013-2014. Proiectul a fost demarat de Banca Națională a României, în colaborare cu Ministerul Educației Naționale. În Republica Moldova, Cursul de Educație financiară pentru clasele V-IX a fost aprobat, în anul 2012, de către Ministerul Educației și introdus în Planul-cadru ca disciplină opțională.

În România nu există încă o astfel de disciplină la nivelul liceal, motiv pentru care a fost impusă necesitatea elaborării și aplicării unui astfel de model și în rândul elevilor români. Studiile de specialitate din domeniu, atât cele naționale, cât și internaționale, arată că promovarea unui set de valori în rândul cetățenilor și dezvoltarea competențelor în gestionare a resurselor financiare la o vârstă fragedă poate reduce vulnerabilitatea financiară, reducând astfel riscul de sărăcie cauzat de datorii.

Gradul de cercetare a problemei: Analiza teoriei și a practicii educaționale în ultimele decenii a demonstrat că au fost întreprinse acțiuni concrete pentru crearea unui concept pedagogic unitar pentru incluziunea financiară a elevilor.

Cercetările științifice referitoare la situația educației financiare la nivel global evidențiază necesitatea implementării unor programe de formare a acestor competențe în rândul populației. Spre exemplu, un studiu internațional realizat de Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică (OECD), publicat în 2006, a analizat situația alfabetizării financiare în statele incluse în program. Rezultatele au evidențiat următoarele: în Australia, 67% din avut de rezolvat o problemă utilizând conceptul, doar 28% au demonstrat un nivel bun de înțelegere a conceptului. Un studiu britanic a constatat că majoritatea consumatorilor nu caută în mod activ informații financiare. Informațiile pe care le primesc sunt din întâmplare; de exemplu, în momentul în care iau broșuri din cadrul unor bănci sau au o discuție întâmplătoare cu un angajat al băncii. [30]

Educația financiară ca parte componentă a școlii prietenoase copilului este reflectată în lucrarea UNICEF, din anul 2012, *Child Social and Financial Education*, https://www.unicef.org/publications/files/CSFE_module_low_res_FINAL.pdf. [24]

Importanța pe care o are *educația financiară asupra dezvoltării economice* a fost prezentată în mai multe studii. *Hogarth*, spre exemplu, observă că acest tip de educație poate fi una din strategiile de dezvoltare economică, reținând însă și dificultatea de a demonstra științific legătura dintre educație financiară și dezvoltare economică. [31] Tot *Hogarth* evidențiază importanța distingerii dintre informare și educare și necesitatea unei abordări complementare, pentru obținerea unor schimbări de comportament în domeniul financiar.

În Republica Moldova, bazele antreprenoriatului și educației economice a elevilor mici este studiată în lucrările cercetătorului *Lora Ciobanu*; problemele integării educației financiare în Curricula școlară sunt reflectate în lucrările cercetătorilor: *Cara Angela, Gremalschi Anatol, Achirii Ion*; problematica educației economice și asigurarea calității educației este abordată în lucrările cercetătorilor *Patrașcu Dumitru, S. Baci, Ina Grigor*.

În *Buletinul Științific - Seria Științe ale Educației*, din 2012, *Cara Angela* prezintă situația educației financiare din Republica Moldova printr-o abordare multidimensională. Lucrarea explică *importanța dezvoltării competențelor financiare la copii și tineri*. În articol, educația financiară este abordată multidimensional, cei care promovează educația și susținătorii

includerii acesteia deținând obiective comune. Acesta se încheie cu realizarea unor remarci cu privire la abordarea integrativă și centrată pe elev a educației financiare. [9]

În Republica Moldova, un aport considerabil în elaborare materialelor suport în vederea implementării educației financiare revine Băncii Naționale, Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Institutului de Științe ale Educației precum și organizației: Expert Group, 2020, care au elaborat suporturi didactice pentru cadrele didactice din învățământul general pentru implementarea educației financiare. În acest context, Banca Națională a Moldovei în parteneriat cu Fondul European pentru Europa de Sud-Est a elaborat suporturile didactice pentru elevi: *O călătorie în lumea banilor, Îndrumar de educație financiară 2016* [117].

În anul 2018, Ministerul Educației Naționale, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Asociația Română a Băncilor au încheiat un Protocol de colaborare pentru realizarea de activități comune în domeniul educației financiare și elaborarea Strategiei Naționale de Educație Financiară. Documentul asigură un cadru inter-instituțional prin intermediul căruia cele cinci părți realizează activități comune în domeniul educației financiare. În același timp, Banca Națională a României a contribuit la elaborarea, însușirea și aprofundarea unor elemente ale educației financiare la nivelul învățământului primar, gimnazial, liceal, universitar și al persoanelor adulte. [118]

Așa dar, formarea unor abilități financiare și a unui comportament responsabil în relația cu banii încă din perioadă timpurie poate oferi oamenilor un reper pentru bunăstare materială pe parcursul întregii vieți. În același timp, radiografierea literaturii de specialitate în domeniu, identifică că subiectul educației financiare nu este abordat într-o manieră sistemică în Republica Moldova și România.

În același context, constatăm că în cadrul investigațiilor specialiștilor din România și Republica Moldova au fost abordate insuficient probleme ce vizează formarea competențelor financiare la elevii din învățământul general, din perspectivă interdisciplinară, și utilizarea tehnologiilor pedagogice moderne pentru formarea competențelor financiare la elevii din învățământul general.

Analiza situației curente a reliefat **problema cercetării**, determinată de necesitatea formării la elevii din învățământul general a unei culturi financiare, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar. De asemenea, se urmărește și

formarea în rândul elevilor a unor competențe antreprenoriale și de integrare socială din perspectivă interdisciplinară.

Obiectul cercetării: reperele pedagogice ale educației financiare la elevii din învățământul general.

Scopul cercetării constă în elaborarea și aplicarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare* la elevii din învățământul general.

Obiectivele cercetării:

1. Identificarea reperelor conceptuale ale educației financiare, din perspectivă interdisciplinară, în contextul educației din România.

2. Definirea aspectelor teoretico-practice ale formării competențelor financiare la elevii din învățământul general.

3. Fundamentarea și elaborarea modelului pedagogic de formare și evaluare a competențelor financiare la elevii din învățământul general.

4. Validarea experimentală a modelului pedagogic de formare și evaluare a competențelor financiare la elevii din învățământul general.

Ipoteza de cercetare: *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare* la elevii din învățământul general va fi eficient dacă:

- Va fi construit pe abordarea holistică a competențelor financiare;
- Va fi abordat din perspectivă curriculară și interdisciplinară;
- Va fi edificat pe tehnologii didactice interactive.

Repere epistemologice ale cercetării:

- Teoria și principiile interdisciplinarității (M. Condei, D. Salade, A. Moles, B. Kedrov)
- Teoriile cu privire la formarea competențelor ale lui X. Rugiers, M. Minder, M. Stanciu
- Paradigma managementului calității (S. Baci)
- Conceptul parteneriatului școlii cu mediul economic (D. Patrașcu, S. Baci)
- Teorii cu privire la conținuturile interdisciplinare și integrate (L. D. Hainaut, N. S. Antonov)
- Conceptul educației economice și financiare (S. Baci, A. Cara, A. Gremalschi, I. Achirii, I Grigor)

Metodologia cercetării s-a conformat scopului și obiectivelor lansate, surselor antrenate și a inclus metode: *teoretice* – documentarea științifică, modelizarea teoretică, analiza, generalizarea, sinteza, deducția; *empirice* – tehnicile sociometrice (Ancheta prin intermediul chestionarului); *experimentale* – experimentul psihopedagogic, *statistice și matematice* – metode de analiză și interpretare statistică a datelor (frecvențe, Testul chi pătrat de asociere și interdependență, One Way Anova).

Problema științifică importantă soluționată rezidă în argumentarea teoretico-aplicativă a dezvoltării competențelor financiare la elevii din învățământul general, în baza aplicării *Modelului pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare*, din perspectivă interdisciplinară.

Semnificația teoretică a lucrării vizează fundamentarea reperelor conceptuale și metodologice pentru implementarea educației financiare în învățământul general, din perspectivă interdisciplinară; formarea la elevi a unei culturi financiare, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar, înlesnirea procesului de integrare în societate și conturarea unor personalități responsabile, cu simț civic dezvoltat.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în utilizarea pe scară largă a modelului pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare la elevii din învățământul general prin includerea acestuia în CDȘ și/ sau CDL; posibilitatea includerii Modelului în ghiduri metodologice și suporturi didactice pentru diriginți; aplicarea rezultatelor în formarea profesională a cadrelor didactice la educația financiară.

Aprobarea rezultatelor cercetării: Rezultatele cercetării sunt reflectate într-un număr de 14 publicații: articole publicate în cadrul unor conferințe și simpozioane naționale și internaționale, ghiduri, suporturi de curs, îndrumare și monografii, precum și 3 articole publicate în reviste de specialitate.

Termeni cheie: educație financiară, alfabetizare financiară, competențe financiare, cultură civică, spirit antreprenorial, model pedagogic.

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, adnotare (română, engleză), bibliografie și anexe.

Sumarul capitolelor tezei, cu axarea pe investigațiile efectuate și necesitatea acestora pentru atingerea scopului și a obiectivelor cercetării

Primul capitol cuprinde aspecte teoretice fundamentale din domeniul Educației financiare. Sunt prezentate definițiile educației financiare oferite de diferiți autori și diferite organisme. Spre exemplu, definiția educației financiare stabilită de OCDE, în anul 2005, și avizată de liderii țărilor din Grupul G20, în anul 2012, se referă la: „procesul prin care consumatorii de produse financiare/investitorii își îmbunătățesc nivelul de înțelegerea produselor financiare, conceptelor și riscurilor, urmând ca prin informare, instruire și/sau consultanță obiectivă, aceștia să-și poată dezvolta competențele și încrederea în sine necesare pentru a conștientiza riscurile și oportunitățile financiare, pentru a lua decizii informate, pentru a ști unde să caute ajutor și pentru a lua și alte măsuri eficiente de îmbunătățire a nivelului de bunăstare financiară.” [30, p. 10]

De asemenea, se prezintă situația educației financiare atât la nivel internațional, cât și la nivel național. Concentrându-ne atenția asupra cazului României, amintim analiza Băncii Mondiale [73] în care se afirmă necesitatea unui program național pentru educație financiară în această țară. Mai mult, se afirmă că educația financiară, împreună cu protecția consumatorului, este necesară pentru existența unor piețe financiare largi, care să servească întregii populații, pentru îmbunătățirea eficienței dimensiunii de retail a pieței financiare și pentru asigurarea stabilității pe termen lung a sistemului financiar. Raportul numește Institutul Bancar Român ca instituție care ar trebui să colaboreze cu Ministerul Educației pentru dezvoltarea unor programe educaționale specifice, menționând în același timp că și instituțiile financiare ar trebui să joace un rol în educarea clienților lor.

Din analiza realizată de Tudor Ciumara, în anul 2013, în vederea identificării măsurii în care instituțiile din România se implică în procesul de educare financiară a populației, reies următoarele: dintre cele 41 de bănci comerciale și sucursale ale instituțiilor de credit străine, ce operau în România, numai în cazul a 11 instituții (sub 27% din total) am identificat o implicare în problematica educației financiare individuale. Chiar și dintre aceste 11 instituții, mai multe au avut doar o implicare redusă în acest sens, probabil doar 8 dintre ele având o preocupare reală și consistentă (Raiffeisen Bank, Banca Comercială Română, Royal Bank of Scotland, Volksbank, Banca Transilvania, Banca Comercială Carpatica, Unicredit Țiriac, ING). [71]

Alfabetizarea financiară este un termen-cheie al acestei lucrări, prezentat tot în primul capitol. Alfabetizarea financiară este competența de a înțelege modul în care funcționează banii în lume: modul în care cineva reușește să-i câștige sau să-i facă, cum acea persoană îi gestionează, modul în care individul investește și modul în care o persoană donează pentru a-i ajuta pe ceilalți. Mai precis, se referă la setul de competențe și cunoștințe care permite unui individ să ia decizii în cunoștință de cauză și eficiente, utilizându-se de toate resursele sale financiare. Creșterea interesului cu privire la finanțele personale reprezintă în momentul de față o preocupare deosebită pentru multe state, inclusiv Australia, Canada, Japonia, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie. [98] În România, de asemenea, se observă o concentrare deosebită asupra acestui domeniu, întrucât în anul 2016 a fost adoptat noul plan-cadru de către Ministrul Educației pentru învățământul gimnazial, care va fi pus în aplicare în 2017-2018. Astfel, Cultura civică devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasa a VIII-IX). [101]

Tot în primul capitol al lucrării au fost prezentate principalele studii efectuate în domeniu atât la nivel național, cât și internațional, principalele aspecte teoretice cu privire la competențele sociale. S-a pornit de la definirea conceptelor și prezentarea aspectelor generale și s-a încheiat cu o corelare a educației sociale cu educația financiară.[12] O combinație a acestor elemente creează „Educația financiară”, care ar avea ca scop dezvoltarea intelectuală și morală a elevului, prin dezvoltarea competențelor de relaționare în societate și asimilarea de cunoștințe din domeniul financiar, pentru a-i sprijini în luarea unor decizii cu caracter financiar.[13]

Creșterea nivelului de cunoștințe în domeniul financiar și dezvoltarea competențelor sociale la tineri, încă de la cele mai fragede vârste, se consideră a fi o strategie de îmbunătățire a nivelului de trai al indivizilor care poate conduce la dezvoltarea economiei generale. Deținerea unor cunoștințe financiare îi ajută pe indivizi să adopte decizii financiare corecte, să-și administreze propriile finanțe și să evite riscul unor datorii foarte mari la credite, ceea ce poate deveni o problemă din care, aparent, mulți se văd fără scăpare.

Primul capitol s-a încheiat prin formularea unor concluzii generale privind cadrul teoretic al temei de cercetare.

Al doilea capitol prezintă principalele informații referitoare la conținutul modelului pedagogic de formare de competențe financiare la elevii din învățământul general. S-a pornit de la prezentarea scopului major al acestuia și s-a continuat cu descrierea principalelor componente ale acestuia. Modelul pedagogic de formare a competențelor a fost realizat sub forma unui curriculum la decizia școlii, respectiv a unei discipline opționale care a fost aplicată unei clase de a XI-a. De asemenea, au fost prezentate principalele metode de predare care vor fi adoptate în vederea aplicării disciplinei opționale „Educația financiară”.

Al treilea capitol cuprinde cercetarea experimentală privind dezvoltarea competențelor financiare la elevii din învățământul general și descrie domeniul, etapele, materialul și metodele de cercetare, prezintă o caracteristică generală a metodologiei didactice aplicată în cadrul experimentului psihopedagogic. Conform programei de cercetare a fost elaborată o anchetă pe bază de chestionar destinată elevilor din învățământul general pentru a identifica nivelul cunoștințelor din domeniul financiar. Chestionarul a fost preluat și adaptat după modelul impus, utilizat în proiectul „School bank”, inițiat de Child and Youth Finance International.

Înainte de a se realiza experimentul de constatare, a fost realizată etapa de pretestare. Chestionarul a fost pretestat pe un număr de 30 de elevi din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen”, din Bacău, în mod aleatoriu.

Pentru a testa validitatea chestionarului, datele obținute au fost introduse în baza de date și a fost calculat coeficientul de consistență internă Alpha Cronbach. Consistența chestionarului este foarte bună, deoarece coeficientul obținut este peste 0,9.

Chestionarul astfel constituit a fost aplicat în etapa de constatare unui număr de 240 de elevi din clasele IX-XII, din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen”, din Bacău, în mod aleatoriu, și unui număr de 180 de elevi din Republica Moldova. La finalul chestionarului, elevii completează genul, clasa din care fac parte și mediul de proveniență.

Scopul anchetei prin chestionar a fost de identificare a nivelului de cunoștințe din domeniul financiar în rândul adolescenților.

Ipotezele studiului sunt următoarele:

1. Există diferențe semnificative între elevii de la profil teoretic și cei de la profil tehnic în ceea ce privește înțelegerea personală.

2. Există diferențe semnificative între elevii de la profil teoretic și cei de la profil tehnic în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.
3. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește cunoștințele pe domeniul financiar.
4. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește capacitatea de management a banilor.
5. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.
6. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de înțelegere personală.
7. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.
8. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de cunoștințe din domeniul financiar.
9. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește capacitatea de management a banilor.

Analizele statistice efectuate pe elevii din România au scos în evidență următoarele rezultate (prezentăm doar rezultatele semnificative din punct de vedere statistic): *elevii înscriși la profil teoretic au un nivel mai scăzut al cunoștințelor cu privire la drepturile pe care le dețin și al competențelor de a identifica apartenența lor națională, de a-și valoriza propriul popor, comparativ cu elevii care sunt înscriși la profil tehnic. În ceea ce privește cunoștințele din domeniul financiar, analizele statistice au scos în evidență un nivel mai ridicat al elevilor de la profil tehnic comparativ cu elevii de la profil teoretic, existând o interdependență statistică între cele două variabile. Capacitatea de management a banilor este demonstrată la un nivel mai ridicat de elevii de la profil tehnic.*

Nu s-a demonstrat a fi o legătură directă între profilul la care este înscris elevul și spiritul antreprenorial, diferențele identificate nefiind semnificative din punct de vedere statistic. În schimb, în ceea ce privește spiritul civic, respectiv inițiativa elevilor de a se implica în campanii

sociale de tip voluntariat, analizele statistice evidențiază o implicare mai ridicată a elevilor de la profil tehnic în campaniile sociale, comparativ cu elevii înscriși la profil teoretic.

După cum se poate observa, la trei din cele patru dimensiuni, elevii înscriși la profil teoretic înregistrează rezultate mai scăzute. Aceste rezultate pot fi explicate pe baza faptului că elevii de la profil tehnic parcurg discipline de specialitate care cuprind conținuturi suprapuse cu cele ale „Educației financiare”. Spre exemplu, la filiera tehnologică, în cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen”, din Bacău, există următoarele calificări profesionale: *Tehnician operator tehnică de calcul, Tehnician telecomunicații, Tehnician automatizări, Tehnician electrician electronist auto, Tehnician instalații electrice și Tehnician în activități economice.*

Până în acest punct, concluzionăm că este necesară elaborarea modelului pedagogic de educație financiară și implementarea acestuia la elevii de la profil teoretic.

Analizând mediile obținute în funcție de clasă, putem observa o creștere a cunoștințelor financiare direct proporțională cu clasa din care face parte elevul. Această evoluție poate avea ca explicație rolul disciplinelor economice pe care elevii le parcurg în clasa a XI-a.

Rezultatele obținute în urma analizelor statistice, realizate pe elevii din Republica Moldova, scot în evidență următoarele: elevii care sunt înscriși la profil teoretic nu dețin cunoștințe semnificativ mai mici decât elevii care sunt înscriși la profilul tehnic în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare, al drepturilor personale și al manifestării unei atitudini proactive, precum și un nivel mai scăzut de înțelegere personală. De asemenea, se observă o capacitate de management al banilor mai ridicată la elevii de la profilul tehnic, comparativ cu cei de la profilul teoretic. Intenția de a iniția o afacere apare preponderent la elevii de la profilul tehnic. Faptul că sunt familiarizați cu practicarea unei meserii, având în spate experiența perioadelor de practică, le oferă încredere și modele de reușită.

Comparând cele două studii, observăm că în ambele țări cei care prezintă un nivel mai scăzut al cunoștințelor financiare și o capacitate mai scăzută de management al banilor sunt elevii care parcurg un profil teoretic.

Pornind de la aceste rezultate, a fost elaborat un *Model pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare* și aplicat la clasele a XI-a prin CDȘ/ CDL.

1. REPERE CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE ALE FORMĂRII COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

1.1. Tendințe internaționale și naționale pentru formarea echității și a coeziunii sociale

Promovarea echității, coeziunii sociale și cetățeniei active prin intermediul educației școlare reprezintă unul din principalele obiective ale Cadrului Strategic pentru Cooperare Europeană în Educație și Formare. [61]

Marea provocare a educației și a învățământului în ultimii ani este ca să ofere, în cele din urmă, condițiile, atât de mult discutate, pentru realizarea personală și dezvoltarea tinerilor de-a lungul vieții (capital cultural), asistându-i să-și urmeze obiectivele în funcție de interesele și aspirațiile individuale; potențarea unei cetățenii active și incluzive (capital social), „angajabilitate” (capital uman), capacitatea de a obține un loc decent pe piața muncii.

La nivel național și european, se observă un interes deosebit cu privire la căutarea echității și a coeziunii sociale prin încurajarea cetățenilor, în special a persoanelor tinere, de a participa în mod activ la viața socială și politică. Printre principiile Strategiei sectorului tineret 2030 identificăm: promovarea incluziunii, angajamentului susținut, participării, echității și transparenței.

Un rol deosebit în consolidarea coeziunii financiare revine Educației financiare. Importanța pe care o are educația financiară asupra dezvoltării economice a fost prezentată în mai multe studii.

Astfel, studiul Băncii Mondiale [73] sau OECD [51] reliefează importanța economică a educației financiare. Relativ ușor de intuit, o slabă deținere a cunoștințelor în domeniul financiar este asociată cu sărăcia, gradul scăzut de educație, apartenența la mediul rural, munca în agricultura de subsistență, situație prezentată pentru cazul României de Stănculescu. [66] Autoarea observă că pentru creșterea nivelului de alfabetizare financiară este necesară ridicarea calității educației, dezvoltarea economică și socială, inclusiv prin dezvoltarea și implementarea de programe de educație financiară.

În martie 2008, OCDE a lansat „Poarta” Internațională pentru Educația financiară, care a avut ca scop să servească drept centru de informare pentru programele de educație financiară, informare și cercetare la nivel mondial. În Marea Britanie este utilizat de către stat și agențiile

sale un termen alternativ, respectiv „competență financiară”. Autoritatea Serviciilor Financiare (FSA) din Marea Britanie a început o strategie națională privind dezvoltarea abilităților financiare, în 2003. Guvernul Statelor Unite a stabilit, de asemenea, Comisia Educațională și de Alfabetizare Financiară, în 2003. [99]

Alfabetizarea financiară este un termen-cheie al educației financiare. Mulți cercetători, agenții și figuri publice utilizează propria definiție a alfabetizării financiare, care vizează noțiuni precum capacitatea de a utiliza în comunicare conceptele financiare, capacitatea de a gestiona finanțele personale, de a lua decizii financiare adecvate și capacitatea de a planifica în mod eficient viitoarele nevoi financiare. [60]

Fără o înțelegere a conceptelor financiare de bază, oamenii nu sunt bine pregătiți pentru a lua decizii legate de domeniul managementului financiar. Oamenii care au cunoștințe din domeniul financiar dețin această capacitate de a face alegeri financiare în cunoștință de cauză.

Robert T. Kiyosaki prezintă în cartea sa care este prețul pe care oamenii îl plătesc ca urmare a analfetismului financiar. Acesta afirmă că analfabetismul financiar imobilizează oamenii, deoarece trăiesc cu fricadatură de faptul că nu își vor putea rezolva eventualele probleme financiare. De asemenea, distruge stima de sine în urma incapacității de a acționa eficient, îi face pe oameni mai frustrați și supărați ca urmare a certurilor cauzate de insuficiența finanțelor. Analfabetismul financiar creează minți înguste, după spusele autorului și îi face pe oameni să se considere victime. Neavând cunoștințele necesare, oamenii tind să-i învinovățească pe alții pentru problemele lor financiare.[62]

Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică (OECD) a inițiat un proiect interguvernamental, în anul 2003, cu scopul de a oferi modalități de îmbunătățire a standardelor de educație și de alfabetizare financiară, prin dezvoltarea unor principii comune în domeniul financiar.

Creșterea nivelului de cunoștințe în domeniul financiar și dezvoltarea competențelor sociale la tineri, încă de la cele mai fragede vârste, se consideră a fi o strategie de îmbunătățirii nivelului de trai al indivizilor care poate conduce la dezvoltarea economiei generale. Deținerea unor cunoștințe financiare îi ajută pe indivizi să adopte decizii financiare corecte, să-și administreze propriile finanțe și să evite riscul unor datorii foarte mari la credite, ceea ce poate deveni o problemă din care, aparent, mulți se văd fără scăpare.

Pornind de la acestea, se observă o creștere a interesului diferitelor instituții în vederea educării populației în domeniul financiar. Programele pentru educație financiară în România au fost implementate atât de către băncile comerciale și sucursalele instituțiilor de credit, organizații non-profit, cât și de către Ministerul Educației.

În comunicarea Comisiei Comunităților Europene de la Bruxelles, din 18. 12. 2010, se prezintă necesitatea promovării educației financiare și îi este recunoscută importanța studierii acesteia, atât la nivel mondial, cât și European. Problema privind educația financiară a fost, de asemenea, prezentă în concluziile Consiliului ECOFIN, din 8 mai 2007, în care Consiliul invită statele membre „să își intensifice în mod semnificativ eforturile, în raport cu responsabilitățile și inițiativele proprii ale sectorului financiar, pentru a spori sensibilizarea gospodăriilor în ceea ce privește nevoia lor de a fi informate corect și formate, astfel încât să își îmbunătățească pregătirea, continuând în același timp să protejeze investitorii în mod corespunzător”. [72]

În ultima perioadă, educația financiară și problemele cauzate de lipsa acesteia atrage atenția cercetătorilor din ce în ce mai mult. O atenție deosebită îi este acordată acestei probleme de către Comisia Europeană, care a elaborat comunicări prin care lansează la nivel european, în special, identificarea și luarea de măsuri cu privire la îmbunătățirea educației financiare în rândul cetățenilor europeni.

În anul 2007, Comisia Europeană a lansat o comunicare în care s-a prezentat importanța promovării educației financiare atât la nivel mondial, cât și la nivel european, în vederea creșterii bunăstării consumatorilor și scăderii riscurilor la care se expun aceștia din cauza nivelului scăzut al cunoștințelor din domeniul financiar. Documentul prezintă o serie de avantaje de care pot beneficia cei care dețin cunoștințe financiare, avantaje care se extind și la nivelul societății și pe planul economic al țării și al Uniunii Europene. Printre acestea, amintim alegerea serviciilor bancare care se potrivesc cel mai bine nevoilor și posibilităților consumatorului, gestionarea cheltuielilor, economisirea resurselor, evitarea situațiilor limită în care consumatorii apelează la împrumuturi bancare de la cămătari și stabilitatea financiară prin sprijinirea consumatorilor în a alege produse și servicii corespunzătoare, reducând astfel rata creditelor neperformante, și anume pentru împrumuturi și credite ipotecare, sporind diversitatea și, prin urmare, securitatea economiilor și a investițiilor.

Pe tema educației financiare au fost elaborate de-a lungul timpului la nivel internațional și național o multitudine de studii și sondaje care să evalueze nivelul de cunoștințe financiare

al populației. Un sondaj realizat de compania financiară Genworth Financial și citat de bankrate.com arată că mai puțin de jumătate dintre adulții americani caută în mod activ informații care țin de educația financiară. Principalul motiv pentru abordarea pasivă este „teama” de bani. Astfel, 45% dintre respondenți menționează că sunt intimidați de complexitatea instrumentelor financiare.

În Coreea a fost efectuat un studiu pe liceeni, în cadrul căruia au răspuns la întrebări specifice domeniului financiar, în care era măsurată capacitatea lor de a alege și gestiona un card de credit, informațiile pe care le dețineau legate de fondurile de pensii, precum și gradul de conștientizare a riscurilor și importanța asigurării împotriva acestora. La aceste întrebări, liceenii au răspuns corect doar la 60 % dintre întrebări.

Serviciile de natură financiară devin din ce în ce mai complexe, ceea ce impune o mai bună pregătire în domeniul educației financiare. Chiar și serviciile simple, precum conturile de economii și obligațiile la stat se regăsesc, de obicei, sub mai multe opțiuni și există contracte diferite, ceea ce determină o decizie de alegere mai dificilă între acestea. Mai mult decât atât, datorită inovațiilor apărute pe piața financiară și de dereglementare, de la sfârșitul anilor 1980, numărul de produse financiare care sunt disponibile a crescut în mod considerabil, existând multe opțiuni în ceea ce privește investițiile în acțiuni și obligațiuni.

La recomandările Comisiei Europene, a fost elaborat studiul „Financial Services Provision and Prevention of Financial Exclusion” (2015) care a urmărit identificarea și analizarea celor mai eficiente măsuri politice pentru prevenirea *excluziunii financiare* a persoanelor care se confruntă cu excluziunea socială sau sărăcia.

Excluziunea financiară reprezintă refuzul băncilor de a oferi servicii financiare unui individ. Persoana în cauză nu poate face împrumuturi sau să beneficieze de serviciile pe care acestea le pun la îndemână cetățenilor. Într-o astfel de situație se consideră că persoana în cauză este exclusă financiar.

Acest fenomen prezintă multiple fațete, persoanele afectate întâmpinând o serie de probleme, printre care: venituri reduse, economii inexistente sau foarte mici, lipsa activelor personale, lipsa unui loc de muncă, probleme de sănătate, inclusiv psihice, sentimentul de excludere – rezidența într-o zonă geografică defavorizată, acces redus la informație – tehnologia informației, aspecte personale sau sociale cum ar fi norme culturale, genul – femeile sunt în

general mai afectate decât bărbații, vârsta – vârstnicii sunt în general mai afectați decât cei mai tineri. [25]

În urma acestui studiu, au fost elaborate o serie de recomandări pentru asigurarea capacității financiare a instituțiilor bancare, protecției consumatorului, relațiilor transparente între furnizorii de servicii financiar, iar clienții vor lua în totalitate în considerare situațiile și necesitățile grupărilor vulnerabile. Persoanelor supraîndatorate trebuie să li se garanteze accesul la serviciile bancare de bază. Trebuie dezvoltate educația și consilierea financiară, trebuie încurajată și monitorizată responsabilitatea socială a instituțiilor financiare. [25]

Consecințele excluziunii financiare asupra individului și societății nu trebuie ignorate. Din cauza excluziunii financiare numeroase persoane nu au acces la credit pentru bunuri de consum și numeroși întreprinzători nu au acces la credit pentru a-și satisface nevoile lor antreprenoriale, care ar putea contribui la creșterea economiei și a bunăstării populației prin crearea locurilor de muncă. Cei care sunt excluși financiar au o capacitate mai redusă de a face față situațiilor neprevăzute care implică cheltuieli mari, precum un accident, un deces în familie sau unele reparații costisitoare și importante. Din cauza situațiilor limită în care ajung, multe persoane sunt susceptibile să apeleze fie la instituțiile care oferă aceste servicii la un preț mult mai mare, fie sunt nevoiți să apeleze la intermediari privați sau cămătari informali, care percep mult mai mult și expun persoana și familia acesteia la riscuri mult mai mari.

Excluziunea financiară conduce la **excluziune socială**. Conform definiției agreate la nivel european, excluziunea socială este un proces prin care anumite persoane sunt împinse la marginea societății și împiedicate să participe pe deplin în societate, din cauza sărăciei sau lipsei competențelor de bază și oportunităților de învățare sau ca rezultat al discriminării. Acest proces îi distanțează de un loc de muncă, de oportunități de obținere a venitului, de educație și training, de rețelele și activitățile sociale și comunitare. Persoanele excluse social nu au acces la putere, la organismele decizionale și, astfel, de multe ori, se simt neputincioase și în imposibilitatea de a prelua controlul asupra deciziilor care afectează viața lor de zi cu zi. [3]

Conform datelor oficiale, în prezent, unul din cinci români se confruntă cu sărăcia determinată de venitul insuficient și o mare parte din sărăcia bazată pe venit este persistentă, cea mai mare parte dintre persoanele sărace aflându-se în această situație de cel puțin trei ani. Peste 40% din populația totală a României este expusă riscului de sărăcie și excluziune socială, chiar dacă în perioada 2008-2013, riscul de sărăcie și excluziune socială a scăzut ușor, cu 4%.

O treime din populație este afectată de deprivare materială severă, în sensul că nu-și poate permite să achiziționeze articole considerate dezirabile sau chiar necesare pentru a duce un trai decent. Încă mai există în România copii care nu au mers niciodată la școală, iar procentul tinerilor fără o educație adecvată este ridicat. Multe persoane sunt în continuare inactive sau neangajate formal, cu șanse mici de a căpăta acces corespunzător la piața muncii. Există inegalități în ceea ce privește acoperirea cu servicii medicale de bază. Există un număr semnificativ de comunități dezavantajate în care aceste probleme se cumulează, făcând aproape imposibilă întreruperea ciclului excluderii, fără ca membrii săi să fie sprijiniți și integrați prin intervenții din exterior. [67, p. 26]

Legat de conceptul de excluziune financiară, Raportul Băncii Mondiale din 2014 asupra incluziunii financiare evidențiază existența a două forme de excluziune financiară, și anume: excluziune voluntară (auto-excluziune) și excluziune involuntară. Tot aici sunt prezentate cauzele care susțin această categorizare. Cei care se autoexclud sunt cetățenii care nu au nevoie de serviciile financiare din diferite motive culturale și religioase. Indivizii care fac parte din grupul excluziunii involuntare sunt cei care au un venit insuficient, ceea ce determină fie un risc ridicat pentru bănci și pentru aceștia, fie motive de discriminare.

Conform Global Findex Database (Banca Mondială), excluziunea financiară în România, în anul 2014, a înregistrat un nivel ridicat. Principalele rezultate ale studiului arată că:

- România este țara membră UE cu cel mai mic acces la servicii financiare din UE – aproape 40% din cetățenii români nu au acces la servicii financiare. Numai 60,8% din populația de 15 ani și peste din România deține un cont la o instituție financiară, față de media la nivelul zonei Euro de 94,8%.
- România este țara cu cel mai mic acces la conturi bancare atât din țările membre UE, cât și din țările vecine nouă. Accesul în România a crescut însă în ultimii 3 ani, de la 44,6% la 60,8%, înregistrând o creștere de 38%, cea mai mare rată de creștere comparativ cu țările din zonă.
- Un alt rezultat relevant arată că accesul la servicii financiare este și mai scăzut în rândul populației cu nivel de educație redus (studii primare sau mai puțin) de numai 34,4% și în rândul populației rurale de numai 56,4%. Se remarcă însă creșterea galopantă, cu 50% în numai 3 ani, a accesului la instituții financiare în mediul rural.

- Un procent de 45,7% dintre români au împrumutat bani în anul 2014, mult peste media zonei Euro, de 35,4%, aceasta pondere fiind la fel de mare în zonele rurale și în rândul populației cu acces scăzut la educație.
- În România 5,4% din populație a fost nevoită să se împrumute pentru a face față cheltuielilor de educație și 13,3% cheltuielilor legate de sănătate. În același timp, numai 2% din populație împrumută pentru a începe, a opera sau a dezvolta o fermă sau o afacere.
- România este țara în care cei mai mulți cetățeni apelează la împrumuturi din surse informale – cămătări sau case de amanet. Se observă, de asemenea, o creștere semnificativă de peste 9 ori a frecvenței împrumuturilor din astfel de surse în perioada 2011-2014.
- Conform Eurostat, România se situa în 2013 pe locul 5 în Uniunea Europeană, cu un procent de 30,5% al gospodăriilor care înregistrau datorii la plata facturilor curente – chirie/ ipotecă, întreținere – utilități, aproape 1 din 3 gospodării având astfel de dificultăți, situații asemănătoare înregistrându-se în Grecia, Bulgaria, Croația și Cipru, țări puternic afectate de criza financiară din ultimii ani. Mai mult, ponderea gospodăriilor cu datorii a crescut de 3 ori în perioada 2007-2013. Majoritatea (28,8%) datoriilor în România sunt la utilități.

În acest domeniu, serviciile financiare evoluează într-un ritm alert. Inovația și globalizarea permit accesul la o gamă din ce în ce mai largă de produse și servicii menite să răspundă unei mari varietăți de nevoi și împrejurări. Progresele tehnologice, noile mijloace electronice de comercializare, precum și integrarea piețelor financiare au sporit gama serviciilor propuse și mijloacele de acces la acestea, dar, pentru mulți consumatori, aceste produse sunt complexe, iar rezultatele viitoare în ceea ce le privește sunt greu de evaluat. Lipsa concordanțelor între informații continuă să fie importantă: chiar și un produs financiar simplu poate părea complex pentru consumatorul obișnuit care este prost informat sau nu este deloc informat în materie financiară. Sondaje recente evidențiază importanța problemelor cu care se confruntă consumatorii.

- Consumatorii consideră că aspectele financiare sunt greu de înțeles și recunosc, din ce în ce mai des, că le lipsesc anumite competențe esențiale pentru a înțelege aspectele financiare. Această lipsă a competențelor poate avea consecințe semnificative asupra capacității lor de a interacționa cu furnizorii de servicii financiare și de a obține de la aceștia cea mai bună ofertă. Conform unui sondaj efectuat în Ungaria, consumatorii nu cunoșteau nici măcar noțiunile financiare de bază; de exemplu, 70% din respondenți nu cunoșteau sensul cuvântului

inflație. Un sondaj efectuat în Franța, Spania și Italia a arătat, de asemenea, că o mare parte din populația cu venituri mici nu acorda nicio atenție diferențelor dintre costurile și condițiile propuse de instituțiile financiare și că aceste persoane nu erau capabile să le evalueze.

- Deseori, consumatorii își supraestimează cunoștințele în materie de servicii financiare. Consumatorii nu sunt interesați de educația financiară decât în măsura în care realizează că aceasta le poate fi utilă. Prin urmare, prima etapă constă în creșterea gradului de conștientizare a persoanelor vizate, care „nu știu că nu au cunoștințe” despre aspectele financiare. Respondenții la sondajele din Statele Unite ale Americii considerau că înțeleg anumite noțiuni financiare, însă în urma verificărilor, cunoștințele lor în materie s-au dovedit a fi limitate. Într-un sondaj australian, două treimi din respondenți considerau că aveau o bună cultură financiară, în timp ce numai un sfert dintre cei interogați cunoșteau noțiunea de „dobândă compusă”.

- Puțini consumatori se proiectează în viitor sau aleg produse adaptate nevoilor lor. În consecință, mulți consumatori pot contracta împrumuturi excesive și se pot confrunța cu dificultăți în cazul în care situația lor personală se schimbă (de exemplu, din cauza unui deces, a eșecului unei relații sau a perioadelor de șomaj). Pentru aceștia este, de asemenea, mai dificil să își asigure un nivel de trai satisfăcător la pensie. Potrivit unui sondaj britanic, există numeroși consumatori care nu se proiectează în viitor, indiferent de nivelul veniturilor lor, iar 70% din consumatori nu au luat nicio măsură în cazul unei scăderi neprevăzute a veniturilor.

Cu toate acestea, consumatorii doresc să se informeze în legătură cu aspectele financiare. În pofida faptului că nivelul general de educație financiară este în mod evident scăzut, consumatorii sunt din ce în ce mai conștienți de importanța crescândă pe care cunoștințele din domeniul financiar le vor avea atât pentru ei, cât și pentru familiile lor. Potrivit unui studiu realizat de VISA, dezvoltarea unor bune competențe financiare se situează pe locul doi în ierarhia preocupărilor părinților pentru copiii lor, imediat după siguranța personală a acestora. [97]

Rezultatele unui sondaj internațional, realizat în anul 2014, de Standard&Poor's și Banca Mondială, arată că România se află pe ultimele locuri în Uniunea Europeană în ceea ce privește alfabetizarea financiară, trei sferturi din populația adultă a țării neînțelegând concepte precum rata inflației, diversificarea riscului sau dobânda. Nivelul de alfabetizare este foarte variat în rândul statelor membre UE. Aproximativ 52% dintre adulții europeni au cunoștințe de

bază din domeniul financiar. Cele mai ridicate procente sunt înregistrate în statele din nordul continentului, respectiv Danemarca, Germania, Olanda și Suedia, unde cel puțin 65% din adulți sunt alfabetizați financiar. Nivelul este mai scăzut în sudul Europei, însă România a obținut cea mai scăzută rată, de 22%, comparativ cu Bulgaria și Cipru care au o rată calculate de S&P de 35%. Drept urmare, România se clasează pe locul 123 la nivel mondial, din 143 de state analizate.

Studiul a constatat în aplicarea unui chestionar cuprinzând cinci întrebări legate de risc și inflație, întrebări care vizau și cunoștințe matematice și bancare elementare. Întrebările sunt următoarele: „Să presupunem că aveți la dispoziție o sumă de bani. Este mai sigur să o plasați într-o singură afacere sau investiție sau e recomandat să o plasați în mai multe afaceri sau investiții?”, „Să presupunem că peste 10 ani prețurile se dublează. Dacă vi se dublează și salariul, veți putea să cumpărați mai multe decât acum, mai puține sau la fel de multe?”, „Să presupunem că trebuie să împrumutați 100 de dolari. Care este suma mai mică de restituit: 105 dolari sau 100 de dolari plus 3%?”, „Să presupunem că puneți bani la bancă pentru doi ani, iar banca acceptă să vă adauge în cont câte 15% în fiecare an. Va adăuga banca mai mulți bani în cel de-al doilea an decât în primul sau va adăuga aceeași sumă?” și „Să presupunem că aveți 100 de dolari într-un depozit, iar banca vă dă o dobândă anuală de 10%. Câți bani veți avea după primii cinci ani (peste 150 de dolari, 150 de dolari, mai puțin de 150 de dolari)?” [90]

Dacă o persoană răspundea corect la cel puțin trei întrebări, se considera a fi alfabetizată financiar. Potrivit acestui studiu, se consideră că 33% dintre adulții de la nivel mondial sau 3,5 miliarde de persoane au cunoștințe financiare de bază.

Rezultatele sondajului mai arată că doar 15% din populația adultă a României economisește pentru bătrânețe și numai aproximativ 35% din cei care au contractat un credit înțeleg cum se compune dobânda. [104]

Ziarul online „cursdeguvernare.ro”, în urma analizei rezultatelor studiului realizat de S&P, prezintă situația astfel: „Statele cu cel mai ridicat nivel de alfabetizare financiară din lume sunt Australia, Canada, Danemarca, Finlanda, Germania, Israel, Olanda, Norvegia, Suedia și Marea Britanie. La celălalt pol se află, cu precădere, state din sudul Asiei, unde mai puțin de un sfert dintre adulți au cunoștințe financiare de bază. Analistii străini au corelat nivelul de trai și veniturile din statele analizate cu rata de alfabetizare financiară. În statele bogate, cu un PIB

pe cap de locuitor mare, ratele de alfabetizare au tendința să fie mai mari. Cu toate acestea, relația este valabilă doar în cazul celor mai bogate 50 de economii de la nivel mondial.

În cazul acestor state, o variație de circa 38% a ratei de alfabetizare poate fi explicată prin diferențele de venit. Pentru jumătatea mai săracă a statelor, unde PIB-ul pe cap de locuitor este mai mic de 12.000 de dolari, nu există niciun indiciu că veniturile sunt asociate cu un nivel mai mare sau mai mic de înțelegere a conceptelor financiare de bază.” [38]

În România, conform unui studiu GFK făcut la cererea Asociației Române a Băncilor, în 2011, la nivelul întregii populații, produsele bancare erau destul de puțin cunoscute. Cele mai cunoscute erau cardul de debit și creditul bancar, dar chiar și cu acestea sunt familiari în măsură medie, doar aproximativ 4 din 10 români. Doar 4 din 10 utilizatori au comparat mai multe oferte la achiziția ultimului produs bancar. Acest comportament este mai degrabă asociat cu persoanele din mediul urban sau persoanele cu educație superioară. De asemenea, persoanele care achiziționează credite sunt mult mai înclinate decât restul să compare mai multe oferte. [3]

În ultima perioadă, educația financiară a stârnit interesul multor cercetători din lume fiind o temă de actualitate, mai ales în urma crizei economice din decembrie 2007. Cultivarea unui set de valori în rândul cetățenilor și dezvoltarea competențelor în gestionarea resurselor financiare la o vârstă fragedă poate reduce vulnerabilitate financiară, reducând astfel riscul de sărăcie cauzat de datorii. Deoarece se consideră că un bun nivel al alfabetizării financiare poate reduce riscul sărăciei, cercetătorii din domeniu au demarat studii pentru a identifica situația educației financiare la nivel global.

În ciuda acestor cerințe impuse de un număr tot mai mare de state, ancheta realizată de Consiliul pentru Educație Economică în anul 2014 indică o scădere a culturii financiare în rândul tinerilor. [40]

Această idee se regăsește și la Jappelli [35] care, analizând importanța educației financiare, scoate în evidență trei dimensiuni complementare: 1) dimensiunea activelor individuale; 2) dimensiunea datoriilor individuale și 3) dimensiunea macro, prin contribuțiile aduse la buna funcționare a piețelor și politicilor. Putem spune că un grup de clienți cu activitate financiară individuală mai complexă constituie o bază de clienți calitativ mai bună pentru o instituție financiară decât un grup de clienți cu nevoi și cerințe elementare.

Importanța pe care o **are educația financiară asupra dezvoltării economice** a fost prezentată în mai multe studii. Hogarth, spre exemplu, observă că acest tip de educație poate fi

una din strategiile de dezvoltare economică, reținând însă și dificultatea de a demonstra științific legătura dintre educație financiară și dezvoltare economică. [31] Tot Hogarth evidențiază importanța distingerii dintre informare și educare și necesitatea unei abordări complementare, pentru obținerea unor schimbări de comportament în domeniul financiar.

Alte studii, precum cel al Băncii Mondiale [73] sau OECD [51] reliefează **importanța economică a educației financiare**. Relativ ușor de intuit, o slabă deținere a cunoștințelor în domeniul financiar este asociată cu sărăcia, gradul scăzut de educație, apartenența la mediul rural, munca în agricultura de subzistență, situație prezentată pentru cazul României de Stănculescu. [66] Autoarea observă că pentru creșterea nivelului de alfabetizare financiară este necesară ridicarea calității educației, dezvoltarea economică și socială, inclusiv prin dezvoltarea și implementarea de programe de educație financiară.

Această problematică a fost prezentată în luna iunie, 2015, pe Platforma electronică pentru educația adulților în Europa (EPALE). Articolul intitulat „Educația financiară” prezintă decizia *Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OCED)* de a începe un proiect inter-guvernamental, în anul 2003, cu scopul „de a oferi modalități de îmbunătățire a standardelor de educație și de alfabetizare financiară prin dezvoltarea unor principii comune de alfabetizare financiară.” În martie 2008, OCDE a lansat *International Gateway for Financial Education*, un amplu proiect privind educația financiară, care are drept scop de a servi ca un centru de schimb de informații pentru educație financiară și cercetare din întreaga lume.

În cadrul aceluiași articol se recomandă ca alfabetizarea financiară să fie începută încă din grădiniță. În România, nevoia de educație financiară timpurie a devenit evidentă în ultimii ani într-un context economic internațional marcat de o înțelegere redusă a serviciilor financiare. La nivel european, directivele Comisiei Europene recomandă introducerea educației financiare în școli de la cele mai mici vârste, pentru a educa și responsabiliza copiii ca viitori consumatori. [111]

Deși există mari companii din industria financiară (bănci, fonduri de investiții sau de pensii etc. – Raiffeisen Bank, Banca Comercială Română, Royal Bank of Scotland, Volksbank, Banca Transilvania, Banca Comercială Carpatica, Unicredit Țiriac, ING, Provident etc.) care au realizat sau realizează proiecte educative pentru conștientizarea importanței educației financiare în rândul copiilor și tinerilor; statisticile rămân încă îngrijorătoare în ceea ce privește

nivelul de cunoștințe financiare și al competențelor de viață independentă ale generației tinere de astăzi.

Un sondaj efectuat de Standard & Poor's a plasat România pe ultimul loc în Uniunea Europeană în materie de cunoștințe financiare. Rata de alfabetizare financiară a românilor este de doar 22%, cu mult în urmă față de liderii acestui clasament, adică țările nordice – Suedia, Danemarca și Norvegia, care au o rată de 71%.[78]

Generația tânără actuală este îngrijorată în legătură cu economiile, dar, în același timp, cheltuiește mai mulți bani pe cafea decât economisește pentru pensie, arată informațiile unui sondaj realizat de Acorns, aplicație de investiții, la care au răspuns peste 1.900 de tineri din mai multe țări europene. Mare parte (46%) dintre cei cu vârste între 18 și 35 ani ar renunța la o întâlnire cu vedeta favorită dacă ar însemna să scape de o datorie de 10.000 de dolari, dar în același timp 44% dintre femei (între 18 și 35 de ani) cheltuie mai mulți bani pe cafeaua de dimineață decât economisesc. De asemenea, 41% dintre tineri cu vârste între 24 și 35 de ani cred că „nu vor avea siguranța financiară necesară pentru pensionare după vârsta de 65 de ani”.

Raportul Acorns mai arată că doar 5% dintre tinerii cu vârste între 18 și 23 de ani economisesc activ, 73% nu au un buget lunar, 70% cred că sistemul educațional nu i-a ajutat să-și administreze finanțele și 39% sunt îngrijorați de viitorul lor financiar. [114] „Cei mai mulți trăiesc clipa și nu au exercițiul de a-și gândi viața financiară pe termen mai lung, nu își setează obiective și evită să se gândească la lucrurile mai puțin plăcute care se pot întâmpla și pentru care ar trebui să se pregătească din punct de vedere financiar”, este de părere Nicoleta Deliu, șef departament comunicare corporativă și afaceri comunitare, BCR.

Paradoxal, când vine vorba de asigurarea unui trai decent, majoritatea este de acord că pentru a atinge un nivel de succes financiar este nevoie de investiție (pe o scară de la 1 la 10, tinerii au acordat nota 7 importanței investiției în viitor). Cu toate acestea, mai mult de o treime (37%) sunt îngrijorați că vor pierde bani dacă investesc pe bursă, în timp ce 32% acuză lipsa de cunoștințe, iar 26,7% consideră că nu au destui bani pentru a investi.

Un alt sondaj, realizat de Franklin Templeton Investment, susține același lucru: 70% dintre tineri sunt îngrijorați că nu economisesc destul, dar 40% dintre ei nu au niciun plan, nicio strategie pentru economisire. Acest paradox subliniază importanța educației financiare pentru generația tânără, care, aflată la începutul unei cariere, are cel mai mult de câștigat dacă se acordă de pe acum atenție nevoilor pe care le vor avea după pensionare.

Un motiv important pentru care tinerii nu economisesc ar putea fi costul ridicat al vieții (de pildă cu chiria, mâncarea etc.), astfel că nu mai au resurse pentru a „pune deoparte”. Totuși, datele Eurostat arată că vârsta medie la care un tânăr din România pleacă de la părinți este de 27,9 ani, puțin mai mare decât media din statele Uniunii Europene. În România, un bărbat se mută de la părinți la vârsta de 30 de ani, în timp ce o femeie pleacă de acasă la 25,6 ani. Așadar, teoretic, acest lucru înseamnă că millennialii nu ar trebui să se îngrijeze cu cheltuieli ca plata chiriei sau ratele la bancă și ar putea economisi, dar nu o fac, ci consumă.

Cheltuielile pentru investiții, destinate pentru cumpărarea sau construcția de locuințe, achiziția de terenuri și echipament necesar gospodăriei, cumpărarea de acțiuni etc. dețin o pondere mică în cheltuielile totale ale gospodăriilor populației (doar 0,2%), conform datelor Institutului Național de Statistică.

Pentru a combate aceste statistici îngrijorătoare, atât autoritățile, cât și multe instituții financiare și-au suplimentat eforturile de a implementa programe de educare a publicului, deopotrivă pentru copii, cât și pentru adulți. [82]

Rezultatele multor studii au demonstrat faptul că principalul motiv pentru care oamenii se luptă cu dificultățile financiare este acela că au trecut prin sistemul de învățământ preșcolar fără să învețe mai nimic concret despre bani. Cu cât educația financiară începe de la o vârstă mai fragedă, cu atât rezultatele vor fi mai vizibile pe termen lung.

Școala rămâne până în prezent principalul actor în formarea tinerilor și a societății de astăzi și de mâine. Educația urmărește dezvoltarea personalității individului și pregătirea acestuia pentru a deveni un membru activ al societății. Una dintre nevoile de bază ale omului conform Teoriei lui A. Maslow este cea de apartenență, respectiv de a aparține unui grup social, de a socializa și a crea relații interpersonale. [113] Pentru ca toate acestea să fie realizate la un nivel calitativ ridicat, este necesar ca persoana să dispună de anumite competențe.

Definiția educației financiare stabilită de OCDE în anul 2005 și avizată de liderii țărilor din Grupul G20, în anul 2012, se referă la: „procesul prin care consumatorii de produse financiare/investitorii își îmbunătățesc nivelul de înțelegerea produselor financiare, conceptelor și riscurilor, urmând ca prin informare, instruire și/ sau consultanța obiectivă, aceștia să-și poată dezvolta competențele și încrederea în sine necesare pentru a conștientiza riscurile și oportunitățile financiare, pentru a lua decizii informate, pentru a ști unde să caute ajutor și pentru a lua și alte măsuri eficiente de îmbunătățire a nivelului de bunăstare financiară.” [59]

În Comunicarea privind Educația Financiară, Comisia Europeană susține că educația financiară dă posibilitatea „cetățenilor să-și îmbunătățească nivelul de înțelegere a produselor și conceptelor financiare și să-și formeze competențele necesare pentru îmbunătățirea nivelului de educație financiară, pentru a conștientizeze riscurile și oportunitățile financiare și pentru a lua decizii informate în alegerea serviciilor financiare.

Ambele definiții sunt generale și includ educația financiară a investitorilor în domeniul mai larg al educației financiare. Totuși, poate fi util și este posibil să se realizeze o delimitare a celor două concepte, așa cum se și întâmplă în multe situații.

În noul program de guvernare 2017-2020, ca măsură de îmbunătățire a calității educației este inclusă dezvoltarea de programe de antreprenoriat de la școala primară până la universități. [88]

Ceea ce a condus la sesizarea importanței pe care dezvoltarea competențelor financiare o au în viața individului a fost izbucnirea crizei financiare. Pentru ca aceste competențe să se dezvolte armonios, este necesar să existe o corelație între educația financiară a populației, asimilarea, creșterea competențelor și cunoștințelor cu privire la conceptele și produsele financiare care sunt de bază în gestionarea de zi cu zi a aspectelor financiare personale, ceea ce permite populației să înțeleagă noțiunile financiare cu care este posibil să se confrunte în viața cotidiană. Având în vedere acestea, competențele financiare au la bază cunoașterea unor noțiuni ca inflația, dobânda și diversificarea riscurilor, produse financiare de bază, precum conturi bancare, credite ipotecare, acțiuni, obligațiuni și fonduri de investiții și aspecte esențiale în planificarea financiară, de exemplu, economisirea, gestionarea datoriilor și asigurările.

În vestita carte scrisă de Robert T. Kiyosaki din 2018 [63 p. 115-116] sunt prezentate trei crize majore care au avut loc în primii zece ani ai acestui secol și anume: în anul 2000- criza dot-com, în 2007- criza creditelor ipotecare cu grad mare de risc iar în 2008 – Criza Marilor Bănci. În 2016, milioane de americani au salarii mici, nu își pot permite să cumpere o casă, au puține economii pentru pensionare și au copii care sunt îngropați în datorii pentru studii. În același timp, Guvernul Statelor Unite se adâncește tot mai mult în datorii. Toate aceste aspecte îl determină pe autor să afirme că anul 2016 este anul în care s-a declanșat o nouă criză financiară. [63, p.117]

Școala rămâne până în prezent principalul actor în formarea tinerilor și a societății de astăzi și de mâine. Educația urmărește dezvoltarea personalității individului și pregătirea

acestui pentru a deveni un membru activ al societății. Una dintre nevoile de bază ale omului conform Teoriei lui A. Maslow este cea de apartenență, respectiv de a aparține unui grup social, de a socializa și a crea relații interpersonale. [113] Pentru ca toate acestea să fie realizate la un nivel calitativ ridicat, este necesar ca persoana să dispună de anumite competențe.

Competențele sociale și civice reprezintă competențele extrem de valoroase pe care le poate avea o persoană. Calitatea acestor competențe îi ajută pe oameni în procesul de dezvoltare personală, în formarea unor prieteni deosebiți, întemeierea unei familii fericite, găsirea unei slujbe potrivite și le oferă posibilitatea de a avansa în carieră. Atunci când oamenii reușesc să se înțeleagă bine între ei, relaționează în mod eficient, învață despre ei înșiși și iau în considerare sentimentele celorlalți, spunem că dețin competențe sociale.[11]

1.2. Formarea competențelor financiare: perspectivă curriculară și interdisciplinară

În Dicționarul explicativ al limbii române, educația este definită ca fiind „o activitate socială cu caracter fundamental de transmitere a experienței de viață, a culturii către generațiile tinere, de influențare sistematică și conștientă a dezvoltării intelectuale, morale sau fizice”. Tot aici, identificăm explicația termenilor *financiar* și *social*. Termenul de *financiar* face trimitere la finanțe, la circulația banilor și a creditelor, în timp ce termenul „social” face referire la viața oamenilor în societate, la raporturile lor în societate sau față de societate; care privește societatea omenească. O combinație a acestor elemente creează „Educația financiară” care ar avea ca scop dezvoltarea intelectuală și morală a elevului prin dezvoltarea competențelor de relaționare în societate și asimilarea de cunoștințe din domeniul financiar, pentru a-i sprijini în luarea unor decizii cu caracter financiar.

Comisia Europeană a lansat mai multe inițiative pentru a sprijini Statele Membre în dezvoltarea abordării competențelor-cheie.

Termenul de competență circumscrie ansamblul de competențe care se actualizează în comportamente eficiente și care, în general, sunt rezultatul unei învățări, favorizate eventual de dispoziții și aptitudini înnăscute. [68] Dacă în vorbirea curentă termenul de competență este sinonim cu cel de aptitudine, capacitate, sensul operațional se referă la activități dobândite, ce permit realizarea cu mare precizie, rapiditate, facilitate, eficiență cantitativă și calitativă, cu un consum redus de energie nervoasă și psihică a unor activități. [69]

În încercarea de a oferi o definiție a conceptului de mai sus, pornim prin a defini fiecare termen în parte. *Competența* este definită în *Dicționarul explicativ al limbii române* a fi „îndemânare, iscusință, pricepere, dibăcie”, în timp ce *social* face referire la ceea ce este „legat de viața oamenilor în societate, de raporturile lor în societate sau față de societate; care privește societatea omenească.” [91] Pornind de la acestea, putem deduce că noțiunea de competență socială face referire la acea pricepere a persoanei de a se descurca în societate și de a stabili raporturi sociale eficiente.

În literatura de specialitate identificăm numeroase definiții oferite competențelor sociale. Combs și Slaby definește competența socială ca fiind competența de a interacționa cu alții într-un context social dat, într-un mod acceptat sau valorizat social și, în același timp, benefic pentru persoană. [18]

Competența socială este definită drept capacitatea de a iniția și întreține relații personale, de a fi acceptați și de a ne integra în grupuri, de a acționa eficient ca membri ai unei echipe, de a-i influența pe ceilalți, de a fi buni lideri, în unele cazuri organizații întregi și de a media și aplana conflictele, sau, în cazul în care au loc, de a le dirija eficient. Cuprinde trei elemente principale: dezvoltarea și menținerea relațiilor interumane, comunicarea cu alte persoane și munca împreună cu alte persoane. Ca exemple de competențe sociale avem: cooperarea, negocierea, aservitatea, leadership-ul, oferirea de suport social, competența de a dezvolta o rețea de suport social. Studiile occidentale includ în cadrul competențelor sociale și managementul emoțiilor empatia, rezolvarea conflictelor și deprinderile privind intimitatea.

Prin dezvoltarea competențelor de comunicare și relaționare interpersonală putem preveni scăderea performanțelor școlare, problemele emoționale și de comportament, dificultățile de adaptare socială.

Competențele sociale și civice reprezintă competențele extrem de valoroase pe care le poate avea o persoană. *Competențele sociale* sau interpersonale se referă la influența pe care o persoană poate să o exercite asupra celorlalți, la capacitatea de a comunica, de a colabora și de a coopera cu ceilalți, la managementul conflictului, la capacitatea de a fi lider, de a fi catalizator pentru schimbare, de a construi și de a întreține în timp relații și de a lucra în echipă, în timp ce *competențele civice* pot oferi indivizilor posibilitatea de a participa pe deplin la viața civică, dar trebuie să se bazeze pe informații solide despre valorile sociale, conceptele și structurile politice, precum și pe un angajament de participare democratică activă în cadrul societății. Prin

urmare, competențele sociale și civice sunt în prim planul cooperării europene din domeniul educației, reprezentând unele din cele opt competențe-cheie identificate, în anul 2006, de către Consiliul și Parlamentul European drept esențiale pentru cetățenii ce trăiesc într-o societate a cunoașterii. [58]

Competențele sociale și civice reprezintă un set de competențe care pot conduce la îmbunătățirea calității vieții indivizilor, astfel, școala rămâne principalul pilon al formării acestor competențe și competențe în rândul tinerilor încă de la o vârstă fragedă.[65]

Radiografierea Curriculei din diferite țări reliefează faptul că Educația financiară este reflectată în Curricula națională, este predată în activități extrașcolare.

Privind per ansamblu putem spune că există o gamă vastă de posibilități de dezvoltare a competențelor sociale și civice în rândul elevilor, de transmitere a valorilor democratice încă de la vârste fragede, fapt ce va conduce la creșterea gradului de siguranță, de încredere, a dragostei față de țară și, bineînțeles, o creștere a bunăstării personale și a individului în societate.

Educația socială se referă la procesul de dobândire de cunoștințe, competențe și atitudini privind gândirea critică, cunoașterea drepturilor și a obligațiilor cetățenilor democratici, cunoașterea diferențelor interculturale și îmbogățirea cunoștințelor economice și financiare a indivizilor.

Competențele sociale sunt reflectate în *Curricula Educația civică* care este parte a curriculei naționale în toate statele. Este predată în școli prin intermediul a trei abordări principale: ca disciplină de sine stătătoare, ca parte a unei alte discipline sau domeniu de învățare sau ca dimensiune intercurriculară. Obiectivele detaliate și conținutul educației civice variază pe teritoriul Europei, dar scopul principal al domeniului de studiu este, în general, acela de a se asigura de faptul că tinerii devin cetățeni activi capabili să contribuie la dezvoltarea și bunăstarea societății în care trăiesc.

Competențele civice necesare pentru a putea exercita în mod activ cetățenia, așa cum sunt definite de către cadrul european pentru competențe cheie, se axează pe o cunoaștere a conceptelor democratice de bază, inclusiv pe o înțelegere a societății și a mișcărilor sociale și politice, pe procesul de integrare europeană și structurile UE și pe principalele progrese sociale, atât trecute, cât și prezente.

De asemenea, competențele civice necesită și aptitudini cum sunt gândirea critică și aptitudini de comunicare, dorința de a participa în mod constructiv în domeniul public, inclusiv

în procesul de luare a deciziilor prin intermediul votării. În final, sunt evidențiate și un sentiment de apartenență la societate la diverse niveluri, un respect al valorilor democratice și al diversității, precum și un sprijin pentru progresul durabil, drept componente integrate ale competențelor civice. [23]

În România, parcursul formării civice a elevului urmărește o evoluție fragmentată, așa cum o propune curriculumul de bază, ale cărui fundamente sunt puse la nivelul școlii primare, se continuă la nivel gimnazial prin intermediul disciplinei Cultură civică (cu statut obligatoriu la clasa a VIII-a), urmând ca la nivel liceal finalitățile cu caracter civic să fie preluate de Istorie, Filosofie, Sociologie și alte discipline umaniste cu caracter obligatoriu sau opțional. [57]

Educația civică este parte a curriculei naționale în toate statele. Este predată în școli prin intermediul a trei abordări principale: ca disciplină de sine stătătoare, ca parte a unei alte discipline sau domeniu de învățare sau ca dimensiune intercurriculară. Obiectivele detaliate și conținutul educației civice variază pe teritoriul Europei, dar scopul principal al domeniului de studiu este, în general, acela de a se asigura de faptul că tinerii devin cetățeni activi capabili să contribuie la dezvoltarea și bunăstarea societății în care trăiesc. De obicei, se consideră că educația civică cuprinde patru aspecte principale: (a) alfabetizare politică, (b) gândirea critică și aptitudinile analitice, (c) atitudinile și valorile și (d) participarea activă. Deși toate sistemele educaționale subliniază importanța educației civice și dobândirea competențelor sociale și civice, modurile pe care le-au ales pentru a implementa domeniul de studiu la nivel școlar diferă de la un stat la altul. (1) Educația civică există sub forma unei discipline distincte atât în educația primară, cât și în cea secundară în Estonia, Grecia, Spania, Franța, Portugalia și România. Franța și Portugalia introduce educația civică de la cea mai fragedă vârstă (6 ani). În alte state, disciplina este parte a curriculei obligatorii fie în educația secundară inferioară, fie în cea superioară, cu excepția Ciprului, Poloniei, Slovaciei, Finlandei și Regatului Unit al Marii Britanii (Anglia), unde este parte a curriculei în educația secundară inferioară și pentru cel puțin un an în nivelul secundar superior.

La nivelul școlii primare, dezvoltarea competențelor sociale și a spiritului civic începe din clasa a III-a și se continuă în clasa a IV-a. În acord cu finalitatea urmărită prin studiul acestei discipline, învățarea vizează interiorizarea unor norme de conduită, manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic pornind de la contextele firești de viață și de la grupurile din care fac parte elevii la această vârstă. Educația prin și pentru democrație este un

proces complex și de lungă durată. Școlarul mic este implicat în viața socială prin apartenența sa la familie, la grupurile de prieteni și de învățare, dar și prin relațiile specifice pe care el le poate stabili cu diverse instituții și organizații din comunitatea în care trăiește (de exemplu, școala, primăria, biserica, diferite organizații nonguvernamentale etc.). De aceea, procesul de socializare poate și trebuie să înceapă de timpuriu. [54, p.2]

În clasa a VII-a, prin problematica abordată referitoare la viața în societate, la sistemul politic din România și la raportul cetățean – stat, programa școlară îi familiarizează pe elevi cu valori, principii și concepte democratice, cu drepturile omului; îi pune pe elevi în situația exersării unor atitudini și relații interpersonale (în grup și între grupuri), precum și a exersării calității de cetățean, a cetățeniei active. În clasa a VIII-a, prin abordarea unor concepte și principii de bază ale democrației (de exemplu, autoritatea, responsabilitatea, dreptatea, libertatea, proprietatea etc.) este propusă aprofundarea, discutarea nuanțată a valorilor/principiilor democratice și exersarea practicilor specifice unui regim politic democratic, cu care elevii s-au familiarizat deja, în parte, în clasa a VII-a.[2] În cadrul abordării conceptuale propuse, pot fi integrate și revalorizate cunoștințele dobândite de către elevi în clasa a VII-a și pot fi formate și dezvoltate în continuare, într-un context nou, capacitățile și deprinderile specifice. În acest sens, în tratarea temelor propuse se va face apel la enunțuri cuprinse în texte cu care elevii s-au familiarizat deja (Constituția României, Declarația Universală a Drepturilor Omului), precum și la alte referințe care includ texte, exemple, cazuri, imagini etc., discutate în clasa a VII-a. Abordarea temelor trebuie să aibă în vedere perspectivele deschise României prin aderarea la Uniunea Europeană, precum și aspecte legate de participarea țării noastre în cadrul organismelor internaționale (O.N.U., Consiliul Europei etc.). [56, p. 3]

Aceasta a fost situația educației civice și sociale până în anul 2016, an care a fost marcat de adoptarea noului plan-cadru de către Ministrul Educației pentru învățământul gimnazial, care va fi pus în aplicare în 2017-2018. Astfel, Cultura Civică devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasa a VIII-IX). [85]

În România există deja înființate asociații care promovează dezvoltarea competențelor civice în rândul elevilor. Spre exemplu, EuroDEMOS este prima organizație independentă din

România care își desfășoară activitatea din anul 1990 și se ocupă constant de promovarea societății civile prin implicarea cetățenilor și tinerilor pentru formarea de viitori lideri civici și politici, prin programe de interes comunitar. Programele, obiectivele și activitățile se adaptează și se desfășoară în funcție de necesitățile comunității locale, naționale sau internaționale de pe o poziție nepartinică, ce menține identitatea de *Centru al Societății Civile* în diverse domenii ca: *democrație, drepturile omului, tineret, participare civică, dezvoltare durabilă, cultură etc.* [100]

De asemenea, există cursuri de dezvoltare a competențelor sociale și civice pentru elevi, precum cel implementat în perioada noiembrie 2010 – octombrie 2012, organizat de Centrul de Resurse Juridice (CRJ) în cadrul proiectului Calitate în educație pentru mediere și practice restaurative, în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice. Proiectul contribuie la promovarea unor noi metode de intervenție în situații de conflicte și violență școlară, la creșterea gradului de informare privind practicile europene în domeniul prevenirii și combaterii violenței și conflictelor din mediul școlar, precum și la dezvoltarea serviciilor de consiliere în unități de învățământ din Regiunea București – Ilfov. [89]

Privind per ansamblu, putem spune că există o gamă vastă de posibilități de dezvoltare a competențelor sociale și civice în rândul elevilor, de transmitere a valorilor democratice încă de la vârste fragede, fapt ce va conduce la creșterea gradului de siguranță, de încredere, a dragostei față de țară și, bineînțeles, o creștere a bunăstării personale și a individului în societate.

În urma analizei situației educației financiare de către Comisia Europeană, în comunicarea de la Bruxelles, din 18.12.2007, Comisia prezintă măsurile pe care le-au întreprins în favoarea educației financiare. Comisia a întreprins deja mai multe măsuri în favoarea educației financiare. Aceasta a creat un site web, Dolceta, care propune adulților o formare privind consumul. Acest site, tradus în toate limbile comunitare și adaptat specificităților piețelor naționale, a fost elaborat inițial pentru instituțiile de formare pentru adulți. Unul dintre modulele site-ului este consacrat serviciilor financiare, cu subiecte care cuprind gestionarea bugetului familial, creditul imobiliar și pentru locuințe, mijloacele de plată și investițiile. [21]

În vederea realizării unor programe care să furnizeze educație financiară de calitate, au fost elaborate o serie de principii care ar putea ajuta autoritățile publice, prestatorii de servicii financiare, organizațiile de consumatori, angajatorii și celelalte părți interesate în elaborarea acestora. Principiile elaborate de Comisia Europeană sunt următoarele:

1. Educația financiară trebuie să fie disponibilă și promovată în mod activ, pe întregul parcurs al vieții, fără întreruperi.

2. Programele de educație financiară trebuie să fie îndreptate în mod clar către nevoile cetățenilor. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie să se efectueze studii preliminare în vederea stabilirii nivelului actual de cunoștințe financiare ale cetățenilor pentru a determina acele chestiuni care necesită o abordare primordială. Programele trebuie să fie disponibile în timp util și ușor accesibile.

3. Consumatorii trebuie să beneficieze de o educație în materie economică și financiară cât mai curând posibil, începând cu vârsta școlară. Autoritățile naționale trebuie să aibă în vedere integrarea educației financiare ca materie obligatorie în programele școlare.

4. Programele de educație financiară trebuie să cuprindă instrumente generale care să atragă atenția asupra necesității de a îmbunătăți cunoștințele financiare în materie de chestiuni și riscuri financiare.

5. Atunci când prestatorii de servicii financiare furnizează o educație financiară, aceasta trebuie să fie echilibrată, transparentă și obiectivă. Interesele consumatorului trebuie să fie întotdeauna avute în vedere.

6. Formatorii din domeniul financiar trebuie să beneficieze de resursele și de formarea corespunzătoare pentru a putea desfășura programe de educație financiară eficiente și fiabile.

7. Trebuie să se promoveze coordonarea la nivel național între părțile interesate pentru a obține o definiție clară a rolurilor, pentru a facilita schimbul de experiențe și pentru a raționaliza și crea o ierarhie a resurselor. Cooperarea internațională între furnizorii de educație financiară trebuie întărită pentru a facilita schimbul celor mai bune practici.

8. Furnizorii de educație financiară trebuie să evalueze în mod regulat și, dacă este necesar, să actualizeze programele pe care le gestionează pentru ca acestea să fie conforme cu cele mai bune practici din acest domeniu. [17]

Pe lângă alfabetizarea financiară a populației și creșterea competențelor financiare, este necesar să se pună accent și pe atitudinea, comportamentul și statutul fiecărui individ în parte, ceea ce conduce și la crearea unei societăți moderne, civilizate și sigure. Cunoașterea de sine, dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți reprezintă un prim pas în

dezvoltarea sănătoasă a unui individ. [53] Cunoașterea propriilor drepturi și responsabilități, a riscurilor la care se expune în implicarea în comportamente de risc, constituie, de asemenea, cheia siguranței individului și a societății. Pe lângă acestea, descoperirea forței de a se dezvolta personal, de a-și dezvolta propria afacere și de a-și câștiga independența, constituie un element important în conturarea portretului „cetățeanului de succes”, a tânărului modern, din zilele noastre. Toate acestea reprezintă competențele sociale pe care un individ trebuie să și le cultive pe lângă competențele financiare.

Educația financiară permite organizațiilor de dezvoltare să însușească clienților cunoștințe pe o serie de teme, incluzând luarea unor decizii corecte privind împrumutul, gestionarea bugetului personal, evitarea delincvenței, precum și importanța economisirii.[109] Copiii își dezvoltă capacitatea de a înțelege conceptele economice și financiare pe măsură ce parcurg stadiile de dezvoltare. Oamenii de știință sugerează că, deși înțelegerea conceptelor financiare nu este greoaie, copiii pot înțelege diverse concepte financiare de la o vârstă foarte fragedă, respectiv de la 4 ani sau chiar mai devreme. [29]

Încă din școala primară, copiii sunt capabili să înțeleagă conceptele economice de bază, cum ar fi deficitul, producția, specializarea, consumul, economisirea, distribuția, cerea/oferta, afaceri și bani. Deși stadiile dezvoltării au o legătură cu înțelegerea conceptelor economice de către copii, socializarea și expunerea, sunt, de asemenea, factori importanți. Socializarea financiară este un proces în care copiii pot dobândi și dezvolta valori, atitudini, norme, cunoștințe și comportamente care contribuie la viabilitatea și bunăstarea financiară. [64]

Debutul maturității este marcat din plin de decizii financiare. Atunci când tinerii pășesc în viață pe cont propriu, ei se plasează într-un spațiu financiar care se află într-o continuă evoluție caracterizată prin dereglementare, alegerea consumatorilor și autodeterminare. Ei se confruntă cu decizii referitoare la conturile de verificare, cardurile de credit, împrumuturi, contribuții pentru fondul de pensii, asigurări, credite și taxe auto, fiecare având consecințe pe termen lung și substanțiale. Din păcate, tinerii nu dețin o pregătire specializată pentru a fi informați cu privire la utilizarea acestor servicii, respective la riscurile la care se pot expune, fie la modul de cercetare a ofertelor date de diferite asociații în vederea alegerii variantei potrivite.

Potrivit sondajului din 2014 a Consiliului pentru Educație Economică, numai 17 state impun elevilor să participe la diferite cursuri finanțate personal sau cer ca aceste finanțe

personale să fie alocate unor cursuri economice sau de educație civică. Aceasta constituie o cerință de absolvire a liceului.

Dezvoltarea competențelor financiare în România, în Republica Moldova și în alte state este încurajată atât prin mijloace formale, cât și informale și nonformale. Se observă faptul că există un interes ridicat al instituțiilor pentru promovarea acestora, însă predominant în mod individual, ca discipline sau scopuri care parcurg o singură problematică. Abordarea interdisciplinară nu este atât de mult promovată în momentul de față, de aceea, această lucrare vine în sprijinul consolidării și dezvoltării concomitent a competențelor financiare ale elevilor.

În România, din anul 2010, s-a decis de către Ministerul Educației ca educația financiară să se predea la nivel gimnazial și liceal ca disciplină opțională, cu o oră pe săptămână. Mai târziu, în anul 2016, s-a adoptat noul plan-cadru pentru învățământul gimnazial care va fi pus în aplicare în 2017-2018. Noul plan-cadru își propune să dezvolte atât competențe sociale cât și financiare, întrucât Cultura Civică devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasele VIII – IX).

În Republica Moldova, în anul 2012, a fost aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum, Ministerul Educației Curriculumul disciplinei școlare opționale „Educația financiară” pentru clasele V-IX. [7]

„Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea relațiilor interpersonale pozitive, administrarea bugetului personal; dobândirea de competențe de administrare a resurselor și a banilor și de luare a deciziilor care au consecințe financiare; asumarea de către elevi a calității de consumatori, care își cunosc drepturile și sunt pregătiți să le exercite în situații concrete de viață; valorificarea experienței elevilor, specifice vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește atitudinea responsabilă față de resursele financiare; implicarea în diferite activități a comunității, dobândirea de către elevi a competențelor necesare unei orientări eficiente în mediul economic, valorificarea experienței elevilor, specifice vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește atitudinea responsabilă față de resursele financiare.” [1]

Scopul Educației financiare este dezvoltarea integrală a personalității elevului, stimularea interesului elevului pentru afirmare și valorizare personală, responsabilizarea

financiară a elevului, formarea la elevi a unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de integrare/ incluziune socială, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar.

„Un alt aspect important constă în faptul că Educația Financiară este abordată din perspectiva realistă a vieții cotidiene, antrenând valorile sociale, economice și financiare achiziționate/ cunoscute la celelalte discipline școlare și constituind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini, ale căror componente sunt reciproc condiționate și au drept obiectiv major pregătirea elevului pentru a aprecia schimbările din mediul social, economic, financiar în care își va desfășura activitatea pe viitor.” [7]

În documentul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), se susține faptul că în absența unei educații financiare, persoanele fizice și firmele sunt mai predispuse la îndatorări și faliment.

Expunând și conectând copiii de la o vârstă fragedă cu furnizorii serviciilor financiare, le permite să recunoască mai bine rolul pe care aceste instituții îl joacă în societate. Educația financiară, accesul financiar și dezvoltarea capacității financiare sunt termeni utilizați pe scară largă. Educația financiară conduce la dezvoltarea competențelor financiare ale copiilor și, de asemenea, insuflă valori sociale care îi pot ajuta pe copii să facă față provocărilor financiare și sociale cu care se pot confrunta la maturitate.

Copiii pot beneficia în mod considerabil de examinarea problemelor sociale, alături de educația financiară, deoarece aceștia devin conștienți de diferențele dintre bogați și săraci, învață despre deficitul de resurse, despre rolul marketingului și al consumerismului în societatea modernă, precum și despre daunele aduse mediului de către iresponsabilitatea întreprinderilor și a guvernelor corupte. Mai mult decât atât, educația competențelor de viață poate fi folosită ca bază pentru a clădi o înțelegere a drepturilor omului și a comportamentelor etice. Educația deprinderilor de viață promovează beneficiile competențelor sociale și abilităză indivizii, nu doar prin modul în care se percep pe sine, dar și prin modul în care îi percep pe ceilalți membri ai comunității. Având cunoștință despre propriile drepturi, copiii conștientizează că și ceilalți posedă drepturi egale și că aceștia ar trebui să lucreze împreună pentru a face lumea un loc mai bun.

Cultivarea educației financiare și sociale încă de la vârste fragede aduce cu sine o serie de avantaje atât pentru persoane, cât și pentru societate și economie. Educația financiară poate

ajuta copiii să cunoască valoarea banilor, să-și gestioneze cheltuielile și să facă economii, ceea ce-i ajută și pe părinți, care se confruntă cu mofturile specifice copiilor când vine vorba de achiziționarea unei jucării scumpe sau a unui joc video. De asemenea, îi poate ajuta pe studenți să își capete autonomia prin gestionarea chibzuită a burselor de studii. Pe tinerii adulți, educația financiară îi ajută să își planifice cele mai importante investiții fără a se expune unor riscuri prea mari. Aici avem cea mai frecventă situație în care tinerii căsătoriți, și nu numai, apelează la serviciul „Prima casă”, care îi sprijină în achiziționarea unui imobil, sau fac împrumuturi pentru a investi într-o afacere de viitor. Educația ajută astfel cetățenii să aleagă varianta cea mai potrivită nevoilor și posibilităților lor, să investească inteligent și să economisească pentru pensie.

Educația financiară aduce beneficii și pentru societate, în sensul în care, cei care au beneficiat de orice tip de formare în materie financiară tind să se adreseze la nevoie instituțiilor specializate și nu societăților marginale sau cămătarilor, care implică riscuri mai mari.

Educația financiară conduce la stabilitatea financiară prin sprijinirea cetățenilor în a alege produse și servicii corespunzătoare, reducând astfel rata creditelor neperformante, și anume pentru împrumuturi și credite ipotecare, sporind diversitatea și, prin urmare, securitatea economiilor și a investițiilor. Persoanele care dețin o educație financiară știu să aleagă produse și servicii mai puțin împovărătoare, de o calitate superioară și mai adecvate, accentuând astfel concurența, încurajând inovarea și provocând îmbunătățiri ale calității și diversității acestora, ceea ce duce la creșterea calității în sectorul financiar și la o îmbunătățire a bunăstării economice.

În Republica Moldova, în anul 2015, a fost lansat proiectul Educație financiară pentru tineri (FLY) și a avut ca scop incluziunea socio-economică a tinerilor prin aplicarea metodelor moderne în luarea deciziilor financiare corecte și eficiente din viața lor. Proiectul Educație financiară pentru tineri (FLY) oferă un curs comprehensiv de instruire pentru studenții primului an din școli profesionale din Moldova, acoperind aspecte esențiale legate de stabilirea obiectivelor financiare, planificarea, gestionarea unui buget și folosirea corectă a instrumente financiare. „Educație financiară pentru tineri” (FLY) este un proiect finanțat de către organizația Catholic Relief Service din SUA. Pe site-ul oficial „Caritas Moldova” este prezentat impactul pe care l-a avut proiectul FLY asupra copiilor și tinerilor din Republica Moldova, și anume:

- „Peste 120 de elevi de la trei școli profesionale (una din orașul Căușeni și două din orașul Chișinău) au participat în mod regulat la cursuri de educație financiară, dezvoltând competențele de comunicare, de soluționare a conflictelor, încrederea în sine și branding personal.

- Au fost organizate 3 trening-uri cu durata de o zi (moderate de către personalul de la Junior Achievement, partenerul Caritas Moldova în implementarea FLY) pentru a pregăti personalul implicat în proiect să predea curriculum-ului FLY. De asemenea, ToT-urile au oferit posibilitatea trainerilor să împărtășească experiența acumulată la lecții și să dea un feedback, idei și sugestii de îmbunătățire a curriculumului.

Cursul s-a dovedit a fi unul popular în rândul studenților, majoritatea dintre ei provenind din zone rurale și orașe mai mici. Mulți din ei își asumă responsabilități financiare semnificative ca rezultat al fenomenului migrației părinților care pleacă peste hotare în căutarea unui loc de muncă.” [87]

Cât despre educația socială, respectiv formarea individului ca cetățean integru prin dezvoltarea de competențe sociale, civice și juridice, există din 2013 un protocol de implementare a educației juridice în unitățile din învățământul general, reînnoit în anul 2017, semnat între Ministerul Educației și Ministerul Justiției, CSM, PICCJ și ICCJ. La el a aderat Uniunea Națională a Barourilor din România, precum și mai multe ONG-uri – printre ele [Voci pentru Democrație și Justiție](#) ce administrează site-ul www.educatiejuridica.ro și a elaborat manualul [Educație juridică pentru liceeni](#).

Educația financiară a fost introdusă în rândul cursurilor opționale, la clasa a III-a sau a IV-a. În anul școlar 2014-2015, la cursuri participă 46.000 de copii din 41 de județe și București, respectiv 11% din totalul elevilor de clasa a III-a sau a IV-a. Copiii învață cum să devină mai chibzuiți, să nu pună accent pe consum, pe cheltuieli, să știe să economisească. De exemplu, învață cum să strângă bani cu care să cumpere materiale și să modeleze obiecte la care să stabilească un preț și să le vândă. Atât învățătorii, cât și părinții și copiii au doar cuvinte de laudă pentru acest opțional, deoarece sunt abordate teme de actualitate, pe înțelesul elevilor; subiectele sunt atractive, practice și îi vor responsabiliza în gestionarea banilor atunci când vor fi adulți”. [93]

În 2010 s-a decis de către Ministerul Educației ca educația financiară să se predea la nivel gimnazial și liceal ca disciplină opțională, cu o oră pe săptămână. Mai târziu, în anul 2016

s-a adoptat noul plan-cadru pentru învățământul gimnazial care va fi pus în aplicare în 2017-2018. Noul plan-cadru își propune să dezvolte atât competențe sociale, cât și financiare, întrucât Cultura Civică devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasa a VIII-IX).

Disciplina Educație financiară contribuie la dezvoltarea competențelor-cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, recomandate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene, îndeosebi în ceea ce privește următoarele domenii de competențe-cheie: spirit de inițiativă și antreprenariat; competențe sociale și civice; comunicare în limba maternă; competență digitală; a învăța să înveți. [103]

În Republica Moldova, în anul 2012, a fost aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum, Ministerul Educației Curriculumul disciplinei școlare opționale, „Educația financiară”, pentru clasele V-IX.

„Disciplina școlară Educație financiară este abordată din perspectiva vieții, antrenând valorile sociale, economice și financiare achiziționate/cunoscute la celelalte discipline școlare, constituind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini, ale căror componente sunt reciproc condiționate; având drept obiectiv major pregătirea elevului pentru a aprecia schimbările din mediul social, economic, financiar în care absolventul își va desfășura activitatea.

Implementarea acestor valori va contribui la stabilirea relațiilor interpersonale pozitive, administrarea bugetului personal; dobândirea de competențe de administrare a resurselor și a banilor și de luare a deciziilor care au consecințe financiare; asumarea de către elevi a calității de consumatori, care își cunosc drepturile și sunt pregătiți să le exercite în situații concrete de viață; valorificarea experienței elevilor, specifice vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește atitudinea responsabilă față de resursele financiare; implicarea în diferite activități a comunității, dobândirea de către elevi a competențelor necesare unei orientări eficiente în mediul economic, valorificarea experienței elevilor, specifice vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește atitudinea responsabilă față de resursele financiare.” [7]

Educația financiară se poate desfășura atât în școli, cât și în afara școlii, putând face parte din sistemul formal de educație sau nonformal. Este important să vizeze persoane cu nevoi specifice, cum ar fi persoanele care intră pentru prima dată pe piața muncii, șomerii, persoanele care au datorii, tinerii etc.

Concentrându-ne atenția asupra situației din România, amintim analiza Băncii Mondiale [74] în care se susține necesitatea unui program național pentru educație financiară în această țară. Se afirmă, de asemenea, că educația financiară, împreună cu protecția consumatorului, este necesară pentru existența unor piețe financiare largi, care să servească întregii populații, pentru îmbunătățirea eficienței dimensiunii de retail a pieței financiare și pentru asigurarea stabilității pe termen lung a sistemului financiar. Raportul numește Institutul Bancar Român ca instituție care ar trebui să colaboreze cu Ministerul Educației pentru dezvoltarea unor programe educaționale specifice, menționând, în același timp, că și instituțiile financiare ar trebui să joace un rol în educarea clienților lor.

Având în vedere analiza realizată de Ciomara, în anul 2013, în care se urmărea identificarea măsurii în care instituțiile din România se implică în procesul de educare financiară a populației, putem sintetiza faptul că dintre cele 41 de bănci comerciale și sucursale ale instituțiilor de credit străine ce operau în România, numai în cazul a 11 instituții (sub 27% din total) am identificat o implicare în problematica educației financiare individuale. Chiar și dintre aceste 11 instituții, mai multe au avut doar o implicare redusă în acest sens, probabil doar 8 dintre ele având o preocupare reală și consistentă (Raiffeisen Bank, Banca Comercială Română, Royal Bank of Scotland, Volksbank, Banca Transilvania, Banca Comercială Carpatica, Unicredit Țiriac, ING). [71]

O implicare importantă și consistentă a fost realizată de Junior Achievement România, o organizație non-profit, fondată în anul 1993. Această organizație este parte JA Worldwide și JA Europe. JA este cea mai mare și cea mai dinamică organizație internațională de educație economică și antreprenorială, programele fiind urmate în 39 de țări din Europa și 123 din toată lumea. În România, programele JA de tip „learning by doing” sunt urmate anual de peste 280.000 de elevi din peste 1.600 de instituții de învățământ și se desfășoară local în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice, instituțiile de învățământ și comunitatea de afaceri. [107] Programele JA pun accentul pe pregătirea tinerilor în trei domenii, respectiv educația financiară, antreprenoriat și orientare profesională. Toate acestea reprezintă o

combinație de cunoștințe necesare tinerilor în vederea pregătirii pentru realitatea economică, oferindu-le posibilitatea să învețe cum să se raporteze la societate, cum să își aleagă profesia, cum să devină independenți financiar și cum să creeze locuri de muncă, ce vor contribui la schimbarea în bine a vieților oamenilor și a economiei generale a comunității în care trăiesc.

Programele sunt implementate la clasă gratuit, prin parteneriatul cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice și datorită susținerii din partea comunității de afaceri, ce contribuie financiar și prin consultanți voluntari la clasă, oferind tinerilor oportunitatea de a intra în contact cu mediul de business.

Educația financiară poate fi implementată în colaborare cu JA, atât la nivel gimnazial, cât și la cel liceal. Programul recomandat pentru gimnaziu poartă denumirea de „Sensul banilor” și îi ajută pe elevi să înțeleagă mai bine cum funcționează banii. Mai exact, elevii înțeleg rolul banilor în societate, consumul și economiile, învață cum să fie mai responsabili și să își gestioneze corect resursele, luând decizii raționale cu privire la propriile finanțe.

Pentru nivelul liceal se recomandă parcurgerea a două module, respectiv „Educație financiară 1”, pentru clasele IX-X, și „Educație financiară 2”, pentru clasele XI-XII. Modulul 1 cuprinde concepte și activități din modulele **JA BaniIQ** și **ABCdar bancar** și ajută elevii să descopere avantajele unei vieți active și independente financiar. Prin activități learning by doing, coordonate de profesori și de consultanți voluntari din comunitatea de afaceri, tinerii înțeleg mecanismele de funcționare a bugetului de venituri și cheltuieli, economii, investiții, servicii bancare, carduri și modalități de plată moderne, utilizarea creditului, asigurări și opțiuni oferite de aceste instrumente pentru a putea lua decizii financiare informate. [106]

Modulul 2 cuprinde concepte și activități din modulele JA, **Finanțe personale** și **Piața de Capital**, și ajută elevii să aprofundeze concepte și instrumente financiare variate. Tinerii învață cum funcționează economia de piață, cum să compare tipuri de venituri și cheltuieli, cum să realizeze bugete și planificări financiare. Ei analizează diverse modalități de investiții, descoperă instrumentele pieței de capital, riscurile asociate investițiilor și serviciile financiare moderne, inclusiv online.

În elaborarea programelor de educație financiară s-a pornit de la ideea că sunt esențiale pentru individ cunoașterea mediului financiar și competențele de a gestiona banii, pentru a se descurca în sistemele economice complexe din prezent. De aceea, programele de educație financiară sunt menite nu numai să îmbogățească cultura financiară a tinerilor, ci și să le

dezvolte competențele, să le dea încredere în ei și să-i inspire să adopte un comportament responsabil.[105] Modulele de educație financiară sprijină elevii să înțeleagă conceptele teoretice învățate la școală prin activități practice, exerciții, simulări și dezbateri cu ajutorul consultanților voluntari din business. Elevii înțeleg conceptele de bază și descoperă instrumente financiare de bază, ce pot contribui la un trai mai sigur, mai puțin stresant și mai productiv.

Competențele pe care elevii le pot dobândi în urma parcurgerii modulelor sunt următoarele: dezvoltarea capacității de autocunoaștere, conectarea cunoștințelor din școală la realitatea economică, interrelaționarea în context variate, cunoașterea conceptelor și instrumentelor financiare de bază, utilizarea informațiilor în procesul de învățare, luarea deciziilor și exprimarea opiniilor, proiectarea, confecționarea și evaluarea unor produse simple, capacitatea de cooperare, explorarea și planificarea carierei.

În anul 2014, a luat ființă Asociația pentru Promovarea Performanței în Educație (APPE), care are ca scop susținerea, modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului educațional din România, la toate nivelurile, în concordanță cu standardele Uniunii Europene și cu specificul societății românești. [79] APPE este o organizație non-guvernamentală care își dorește să susțină obținerea de rezultate maxime în ceea ce privește educația din România prin susținerea studierii disciplinei „educație financiară”, încă de la o vârstă fragedă. Viziunea APPE este să contribuie la formarea unei noi generații de români informați și educați din punct de vedere financiar-bancar pentru care să primeze economisirea și antreprenoriatul spre evitarea crizelor financiare. Proiectul de educație financiară se aplică pentru etapele de vârstă mică, pornind din învățământul preșcolar până la cel gimnazial. Derularea proiectului național de implementare la nivelul învățământului primar a disciplinei opționale Educație financiară (CDS) are la bază programa școlară pentru disciplină opțională – învățământul primar „Educație financiară”, aprobată de Ministerul Educației Naționale prin Ordinul nr. 4887/ 26.08.2013 al ministrului educației, concepută a se desfășura pe o perioadă de 1-2 ani (cls. a III-a și/sau a IV-a), o oră pe săptămână. [80] Elevii învață încă de mici cum facă economii, care este rolul băncilor și cum pot folosi produse financiare într-un mod responsabil. De asemenea, proiectul urmărește dezvoltarea unei atitudini pozitive față de muncă și dezvoltarea capacității copilului de a comunica propriile idei, gânduri și sentimente.

Pe site-ul oficial al băncii RaiffaisenBank găsim informații cu privire la acțiunile acestora în vederea educării populației în domeniul financiar: „*Teach for Romania recrutează*

tineri români valoroși, îi pregătește ca învățători sau profesori model și îi sprijină pentru a deveni factori de transformare în educație. Programul își propune să ofere opțiuni de viață prin educație de calitate pentru fiecare copil din România. Teach for Romania a încheiat un parteneriat cu Raiffeisen Bank, alături de încă alte două bănci comerciale. In 2014, Raiffeisen Bank a susținut recrutarea, selecția și pregătirea a 4 tineri pentru a intra în sistemul formal de învățământ timp de 2 ani, urmând să aibă peste 2700 de beneficiari direcți. În anul școlar 2015-2016, Raiffeisen Bank împreună cu Teach for Romania derulează programul împreună cu 8 profesori în școli din județele Ilfov, Brasov și în București. Teach for Romania oferă o experiență diferită de predare/învățare, care s-a dovedit că ămai bine potențialul învățătorilor și profesorilor, dar și pe cel al copiilor.”[112]

Pe lângă instituțiile financiare și organizațiile nonprofit, educația financiară este susținută în România și de către instituțiile de învățământ. În anul 2010, Ministerul Educației a decis ca educația financiară să devină disciplină opțională la nivel gimnazial și liceal, cu o oră pe săptămână. În afară de aceasta, s-a constatat că o serie de instituții din domeniul financiar (precum Banca Națională a României sau Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private) au colaborat cu diverse licee sau universități, organizând sesiuni informative și conferințe. Aceste evenimente nu au fost însă organizate în mod sistematic la nivel național și nici nu a existat o continuitate identificabilă a acțiunilor educative în cadrul diferitelor instituții de învățământ.

Programa școlară pentru disciplina opțională „Educația financiară”, elaborată în anul 2010, se poate preda în oricare dintre clasele de liceu, în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor. Prezenta programă școlară este justificată din perspectiva următoarelor aspecte: pregătirea elevilor de liceu pentru asumarea, în cunoștință de cauză, a calității de consumatori care își cunosc nevoile, sunt conștienți de riscuri și de oportunități și pot face alegeri informate; valorificarea experienței elevilor specifică vârstei prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește administrarea bugetului personal, relațiile consumatorului cu băncile și raportarea, fără rețineri, a elevilor de liceu, la aspecte de bază care țin de domeniul financiar, cu care vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte. [55]

În anul 2016, Ministerul Educației a adoptat noul plan-cadru pentru învățământul gimnazial. Se observă o acordare a unei atenții deosebite oferite educației financiare, mai exact

Cultura Civică devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasa a VIII-a). Pentru fiecare nivel de clasă au fost introduse discipline care vizează educarea copiilor pe partea financiară și dezvoltarea spiritului civic și a gândirii critice. [101]

La începutul lunii ianuarie 2012, Microfinance Centre în parteneriat cu Vitas (fosta Express Finance), au implementat un proiect pe o perioadă de 6 luni în vederea îmbunătățirii competențelor financiare ale persoanelor cu venituri mici din România. „Deși se înregistrează un ritm de creștere alert datorat tranziției la o economie de piață, capacitatea financiară individuală din România rămâne totuși la un nivel destul de scăzut. Lipsa de acces la capital cumulată cu lipsa unei educații financiare publice a condus la imposibilitatea populației de a dezvolta competențele necesare pentru a lua decizii eficiente și în cunoștință de cauză cu privire la finanțele lor. Acest decalaj a devenit deosebit de important în ultimul deceniu, pe măsură ce piețele financiare au devenit mai complexe și surse ieftine de creditare nu doar că au devenit mai disponibile, ci chiar comercializate în mod agresiv. Ca urmare, Romania este în prezent una dintre țările cu o rată mare a creditelor neperformante din cadrul Uniunii Europene”. [108]

Pentru a pune în context situația României din punct de vedere al educației financiare, amintim o comparație internațională a nivelului de cunoștințe financiare, prezentată de Jappelli care poziționează România aproape de limita inferioară a clasamentului, pe locul 49 din 55. Desigur, analizând felul în care a fost calculată această poziționare pot fi găsite explicații. În linii mari însă este foarte posibil ca această poziționare să fie mai curând adevărată decât falsă. În această situație ne putem întreba ce este de făcut pentru a îmbunătăți situația. În răspuns, putem porni de la sinteza G8 în care se arată că principalii furnizori de educație financiară sunt școlile și alte instituții de educație, locul de muncă, guvernul, instituțiile financiare, ONG-urile și instituțiile internaționale. Se subliniază că, între altele, educația financiară ar trebui să fie parte din buna guvernanță a instituțiilor financiare, a căror responsabilitate în acest sens ar trebui încurajată. Întâlnim deci și aici, precum și în studiul Băncii Mondiale menționat anterior, ideea că instituțiile financiare ar trebui să joace un rol activ în sporirea nivelului de educație financiară a persoanelor. [70]

Astfel, Bancpost lansează anual pentru școlile din România invitația de a participa la programul de educație financiară „Banking-ul pe înțelesul tuturor”, la care participă activ peste

4.000 de elevi din clasele I-VIII. Programul face parte din angajamentul băncii de a contribui în mod activ la extinderea și consolidarea cunoștințelor financiare în rândul tinerilor, în cadrul platformei de responsabilitate social, #bancpostpentrueducatie.

Elevii, prin intermediul jocurilor educative, aplicațiilor online, imaginilor video și a interacțiunii directe cu informații despre istoria sistemului bancar din România, învață noțiuni de bază cu care vin în contact precum „card”, „cont de economii”, „investiție”, „depozit”, „credit”, „asigurare”, dar și cum pot adopta un comportament financiar responsabil care să îi ajute în îndeplinirea dorințelor lor.

Cursurile combină în mod echilibrat o parte teoretică, adaptată la obiceiurile de învățare ale noilor generații unde interactivitatea, dispozitivele mobile și materialele multimedia reprezintă piloni de bază, cu o parte practică, pe parcursul căreia elevii vizitează o sucursală Bancpost și învață cum este aceasta organizată și cum să utilizeze dispozitive speciale pentru numărare bancnote și monede. [86]

Programul „Banking-ul pe înțelesul tuturor” se înscrie în seria de proiecte educaționale de responsabilitate socială, derulate de băncile din România și din dorința acestora de a se implica în viața comunităților.

Aura Toma, Director Executiv Marketing și Comunicare, Bancpost, a subliniat într-un interviu faptul că aceste cursuri îi ajută pe copii să-și schimbe imaginea despre industria bancară, în contextul în care numeroși copii vin cu sentimente negative față de bănci, transmise de către părinții lor sau de mediu. Ea susține că este important ca atât copii, cât și părinții să știe faptul că greșelile financiare pot fi evitate prin educație, atunci când te informezi în privința instrumentelor financiare și a condițiilor băncilor.

Oficialii Bancpost își doresc ca efortul pe care îl fac băncile pentru educarea financiară a copiilor să se concretizeze în susținerea orelor de educație financiară în școli ca materie opțională, cu manuale speciale și cu profesori pregătiți în acest sens, deoarece, în prezent, chiar dacă opționalul de educație financiară este prevăzut de către Ministerul Educației, sunt numeroase școli care nu le prezintă copiilor această opțiune. [96]

Interesul pentru educația financiară a copiilor și tinerilor este manifestat activ și de Junior Achievement și Raiffeisen Bank, care au demarat în 2012 un proiect pilot de susținere a educației financiare la vârste mici. În funcție de anul de studiu, elevii parcurg unul dintre modulele: „Noi înșine”, clasele 0-I, „Familia mea”, clasele I-II, sau „Comunitatea noastră”,

clasele II-III. Consultanți voluntari dintre angajații băncii le explică celor mici de unde vin banii și ce înseamnă un comportament financiar responsabil. Programul furnizează conținut de educație financiară pentru ora de Curriculum sau Dezvoltare personală, pentru clasele 0-II.

În 2014, 2.280 de elevi (6-9 ani) și 83 de învățători au participat la modulele „Noi înșine” și „Familia mea”. Până în 2016, Raiffeisen Bank a susținut încă un program de educație financiară al Junior Achievement, „Orașul nostru”, care a fost destinat elevilor de clasele III-IV, acoperind astfel complet nevoile de educație financiară din ciclul primar. [111]

În anul școlar 2017-2018, peste 5.500 de elevi din clasele 0 – IV au înțeles importanța economisirii și, sub îndrumarea a 231 de profesori și consultanți voluntari Raiffeisen Bank, au simulat tranzacții bancare, au analizat și prioritzat opțiuni de cumpărare, au experimentat statutul de antreprenor și au luat decizii privind investițiile financiare.

Un studiu comparativ arată că participarea constantă în acest program, pe durata claselor primare, îi ajută pe elevi să stabilească mai ușor diferența dintre nevoi și dorințe, să explice noțiunea de profit și care sunt principalele beneficii ale utilizării cardului, ca instrument de plată – „Implementarea programului la clasă a avut un impact pozitiv asupra elevilor, deoarece aceștia au înțeles în ce măsură familia, comunitățile și instituțiile publice și private influențează viața economică. În urma desfășurării acestor activități, elevii și-au format o imagine reală a ceea ce înseamnă reușita la școală, dar și în afara ei” – apreciază Dora Narcisa Avram, profesor pentru învățământul primar la Școala Gimnazială Nr. 11, din Buzău. [82]

De asemenea, programul „ABCdar bancar”, derulat de Junior Achievement în parteneriat cu Raiffeisen Bank se axează pe educarea tinerilor de liceu (15-19 ani) pentru un viitor financiar independent. Obiectivele programului sunt pregătirea elevilor de liceu pentru o viață independentă financiar, prin facilitarea înțelegerii unor concepte și mecanisme financiar-bancare și diversificarea experiențelor de educație financiară prin 4 competiții de tip one day event, Innovation&Creativity Challenge.

În 2014, beneficiari direcți au fost peste 1500 de elevi (cu 50% mai mult față de anul precedent) și 45 de profesori (cu 25% mai mult). Prin implicarea angajaților Raiffeisen Bank ca voluntari la activitățile la clasă, elevii au avut acces la o experiență de învățare unică, care i-a ajutat să facă primii pași către un comportament chibzuit în utilizarea responsabilă a resurselor financiare ale familiei. [111]

În anul 2017-2018, pentru elevii de liceu programului ABCdar bancar s-a dezvoltat inclusiv în format digital. Prin intermediul platformei JA Inspire, liceenii au avut acces la module interactive, în format digital, care facilitează învățarea atât în clasă, cât și în afara ei, utilizând orice dispozitiv conectat la internet (telefon mobil, tabletă, calculator). În cadrul platformei, elevii au putut accesa conținuturi video și teme de documentare, au putut simula economii și dobânzi și au putut răspunde la quiz-uri, fie prin alegerea răspunsului din mai multe variante (prin drag and drop), fie prin completarea unui răspuns scurt.

Prin intermediul programului ABCdar bancar, peste 5.000 de elevi din 111 licee au parcurs cursul digital, 61% dintre aceștia afirmând că sunt interesați în primul rând să își dezvolte competențele de realizare a unui buget și de gestionare a cheltuielilor. [82]

„Educația financiară a tinerilor este o prioritate atât pentru sistemul de învățământ, cât și pentru industria bancară. Succesul financiar nu este un efect al întâmplării, ci o competență educabilă, iar cu cât această educație începe mai de timpuriu, cu atât competențele financiare, precum capacitatea de a gestiona bugete, de face tranzacții financiare și de a profita de pe urma activelor personale se îmbunătățesc semnificativ. Astfel, educația financiară o facem azi, cu beneficii pentru mâine, deoarece însușirea noțiunilor financiare de bază și asimilarea lor corectă de la o vârstă fragedă reprezintă un pilon esențial în formarea unor generații puternice, capabile să susțină o societate funcțională și sustenabilă din punct de vedere financiar.” a declarat Aura Toma, Director Executiv Marketing și Comunicare, Bancpost. [86]

În condițiile eforturilor susținute menționate mai sus, România a fost premiată de către organizația nonprofit weChild and Youth Finance International (CYFI) pentru proiectele de educație financiară destinate copiilor și tinerilor, care au avut ca principal obiectiv diminuarea excluziunii financiare. Includerea țării noastre pe această listă vine ca urmare a implementării proiectelor și programelor, în domeniul educației financiare, derulate de Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF), Banca Națională a României (BNR) și Ministerul Educației Naționale. [85]

Child and Youth Finance International este o organizație nonguvernamentală care se implică în activități de sprijinire a copiilor și a tinerilor. În perioada 28-29 iunie 2017 a organizat la București, cu sprijinul Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, Băncii Naționale Române și Autorității de Supraveghere Financiară, al IV-lea summit internațional de educație financiară „Acting for impact: the future of finance for youth”. La acest summit au

fost prezenți oficiali din 51 de țări, practicieni și inovatori în domeniul educației financiare, precum și tineri. În cadrul acesteia, a fost dezbătută problema educației financiare și au fost căutate soluții care pot fi implementate la nivel global pentru promovarea și cultivarea unei culturi financiare. [95] Acest eveniment a fost un impuls pentru integrarea componentelor Educației Financiare în curricula națională și demonstrarea avantajelor acestei integrări. În cadrul acestui eveniment, guvernatorul Băncii Naționale a României, Mugur Isărescu a declarat faptul că *"Educația financiară pentru copii și tineri poate părea o simplă teorie. Credința mea este că nu este deloc ușor să traduci într-un limbaj accesibil noțiuni economic-financiare. A scrie o carte despre finanțe pentru copii nu este deloc ușor, este o adevărată meserie. Rolul celor ce îi învață pe copii aceste noțiuni este esențial"*. Pornind de la declarația acestuia, deducem recunoașterea implicării și efortului celor care implementează programe de educație financiară pentru copii și adolescenți, având în vedere specificul terminologiei educației financiare. Cu toate acestea, se pare că această situație s-a transformat mai mult într-o provocare pentru inițiatorii de proiecte și programe educaționale, educația financiară stârnind în ultimul timp un interes din ce în ce mai ridicat.

Asociația pentru Promovarea Performanței în Educație (APPE) este o organizație non-guvernamentală care își dorește maximizarea performanței în educația din România prin susținerea studierii disciplinei „Educație Financiară”, încă de la o vârstă fragedă. APPE urmărește formarea unei noi generații de români informați și educați din punct de vedere financiar-bancar, prin care să se vizeze economisirea și antreprenoriatul, în vederea evitării crizei financiare. Au fost propuse și derulate proiecte de promovare a educației financiare, precum: „Bani pe înțelesul copiilor”, „Educație financiară prin joc”, „De la joc la educație financiară”, „Revista Educație financiară pe înțelesul tuturor”. Derularea proiectului național de implementare la nivelul învățământului primar a disciplinei opționale, Educație financiară, (CDS), are la bază programa școlară pentru disciplină opțională – învățământul primar, „Educație financiară”, aprobată de Ministerul Educației Naționale prin Ordinul nr. 4887/26.08.2013 al ministrului educației, concepută a se desfășura pe o perioadă de 1-2 ani (cls. a III-a și/sau a IV-a), o oră pe săptămână. [81]

Autoritatea de Securitate Financiară (ASF) din România a organizat, în perioada 12 – 18 martie 2018, în cadrul proiectului Global Money Week, activități de promovare a educației financiare în rândul copiilor și tinerilor. „ASF are în derulare, de trei ani, un amplu proiect de

educație financiară care vizează, în principal, creșterea gradului de înțelegere a conceptelor și a noțiunilor financiare. Acest demers va aduce în timp beneficii reale consumatorilor de servicii și produse financiare non-bancare”, a declarat Prim-vicepreședintele ASF, domnul Ovidiu Wlassopol, prezent la evenimentul de la Bursa de Valori București. [94]

Programul de educație financiară al ASF, pentru anul școlar 2017-2018, cuprinde 159 de școli din 28 județe și Municipiul București. Numărul aproximativ al elevilor care vor participa la acest program depășește 22.000. Acest program a fost lansat în anul 2012, an în care 33 000 de copii și tineri din 21 de țări erau implicați în acest proiect, ajungându-se ca în anul 2016 să fie implicați nu mai puțin de 7 milioane de copii și tineri din 132 de țări. România se alătură țărilor implicate în GMW, în anul 2013.

Global Money Week (GMW) este un eveniment organizat la nivel mondial care are loc anual, în perioada 27 martie – 2 aprilie. Tema ediției acestui an este simplă: „Învață, economisește, câștigă” („Learn. Save. Earn”). GMW este inițiată și coordonată de Child & Youth Finance International și implică organizarea de evenimente și diverse activități al căror scop este de a inspira copiii și tinerii să învețe despre bani, economisire, despre posibilitățile de angajare și cum să devii antreprenor. În fiecare an, comunități întregi își unesc eforturile pentru îmbunătățirea percepției asupra banilor, înlăturarea politicilor financiare învechite și pentru a le oferi tinerilor instrumentele necesare pentru a-și modela propriul viitor. [77]

În luna mai a anului 2014, România a fost desemnată câștigătoare a „Global Week Award” pentru Europa, la New York. Evenimentele derulate pe parcursul celor șapte zile s-au încheiat cu Conferința internațională „Educația Financiară: investiție în viitorul societății!”, organizată de BNR și MEN, împreună cu CYFI, Junior Achievement România, cu sprijinul Visa Europe. Delegația României, formată din reprezentanți ai MEN și ai BNR, a primit trofeul în cadrul ceremoniei anuale a Child and Youth Finance International 2014 (CYFI), desfășurată la sediul ONU din New York, în prezența ambasadorului României la ONU, Simona Miculescu, relatează Wall.Street. [116]

Banca Națională a României acordă o importanță deosebită educației financiare, drept urmare, din anul 2016 se derulează proiectul „Să vorbim despre bani și bănci”, proiect realizat în colaborare cu Inspectoratele Școlare Județene și vizează elevii din alte orașe decât reședințele de județ, precum și pe cei din mediul rural, prin proiecte din seria Global Money Week și Școala altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun. [83]

Analizând situația educației financiare în România, se observă faptul că se acordă o atenție din ce în ce mai mare acestui domeniu. Principalele instituții bancare în colaborare cu diverse organizații și instituții de stat au lansat proiecte de mare anvergură care au ca scop dezvoltarea cunoștințelor financiare în rândul tinerilor.

Cercetătorul Jappelli [35], analizând importanța educației financiare, scoate în evidență trei dimensiuni complementare: 1) dimensiunea activelor individuale; 2) dimensiunea datoriilor individuale și 3) dimensiunea macro, prin contribuțiile aduse la buna funcționare a piețelor și politicilor. Putem spune că un grup de clienți cu activitate financiară individuală mai complexă constituie o bază de clienți calitativ mai bună pentru o instituție financiară decât un grup de clienți cu nevoi și cerințe elementare.

În Buletinul Științific – Seria Științe ale Educației, din 2012, Cara Angela prezintă situația educației financiare din Republica Moldova printr-o abordare multidimensională. Lucrarea prezintă **importanța dezvoltării competențelor financiare la copii și tineri**. În articol, educația financiară este abordată multidimensional, cei care promovează educația și susținătorii includerii acesteia deținând obiective comune. Acesta se încheie cu realizarea unor remarci cu privire la abordarea integrativă și centrată pe elev a educației financiare. [9]

Karen Berman și Joe Knight prezintă în cartea intitulată „Inteligența financiară” [36] termenul de inteligență financiară ca fiind un set de abilități care trebuie, și pot fi învățate, mai precis se opresc la patru categorii distincte de abilități și anume: înțelegerea elementelor fundamentale, înțelegerea artei, înțelegerea analizei și înțelegerea imaginii de ansamblu. Înțelegerea elementelor fundamentale se referă la înțelegerea elementelor fundamentale ale calculelor financiare. Ei sunt capabili să interpreteze un cont de profit și de pierdere, un bilanț contabil și situația unui flux de disponibilități. Sunt persoane care nu se sperie de cifre și care le înțeleg. Înțelegerea artei se referă mai mult la transpunerea finanțelor și a contabilității într-o artă armonizată. Înțelegerea analizei înseamnă aprofundarea cifrelor și înțelegerea imaginii de ansamblu prezintă importanța cunoașterii situației financiare analizând în același timp factori precum economia, mediul concurențial, normele, modificarea nevoilor și așteptărilor consumatorului și noile tehnologii, toate acestea afectează modul în care cifrele sunt interpretate și cum ar trebui luate deciziile. [36, p. 9]

Comisia Europeană a lansat mai multe inițiative pentru a sprijini Statele Membre în dezvoltarea abordării competențelor cheie. În anul 2006, a fost creat un grup de experți pentru

a delibera și a oferi suport cu privire la cercetarea și dezvoltarea indicatorilor din domeniul competențelor civice și al cetățeniei active în educație. Mai exact, acest grup de experți validează munca de cercetare a Centrului de cercetare a învățării permanente (*Centre for research on lifelong learning* – CRELL) în ceea ce privește formarea indicatorilor micști referitori la competențele civice ale tinerilor europeni. Un alt grup de experți UE în competențe cheie și reforme ale curriculei își concentrează în prezent activitatea pe evaluare, din moment ce aceasta a fost considerată drept una din cele mai importante probleme pentru implementarea cu succes a abordării bazate pe competențe în școală. Se pune accentul pe noi metode de evaluare pentru măsurarea progresului din domeniile esențiale pentru implementarea competențelor-cheie – dezvoltarea competențelor și modificarea atitudinilor. [4]

Kelly, într-un articol publicat în 1982, definește competențele sociale ca fiind un ansamblu de „comportamente învățate identificabile, pe care persoana le utilizează în situațiile interpersonale pentru a obține maximum de întărire din mediul său”. Ambele definiții au drept criteriu de bază centrarea pe relația interpersonală. Au fost oferite și definiții centrate pe efecte, spre exemplu, Foster și Ritchey afirmă: „competențele sociale sunt acele răspunsuri care, într-o situație dată, maximizează probabilitatea menținerii sau sporirii efectelor pozitive pentru persoană”. O altă definiție centrată pe efecte a fost oferită de Gresham și Elliot care o prezintă drept un ansamblu de „comportamente care, în anumite situații, prezic rezultate sociale importante.” [28]

Competența socială este definită drept capacitatea de a iniția și întreține relații personale, de a fi acceptați și de a ne integra în grupuri, de a acționa eficient ca membri ai unei echipe, de a-i influența pe ceilalți, de a fi buni lideri, de a media și aplana conflictele, sau, în cazul în care au loc, de a le dirija eficient. Cuprinde trei elemente principale: dezvoltarea și menținerea relațiilor interumane, comunicarea cu alte persoane și munca împreună cu alte persoane.

Ca exemple de competențe sociale avem: cooperarea, negocierea, aservitatea, leadership-ul, oferirea de suport social, competența de a dezvolta o rețea de suport social. Studiile occidentale includ în cadrul competențelor sociale și managementul emoțiilor, empatia, rezolvarea conflictelor și deprinderile privind intimitatea.

Prin dezvoltarea competențelor de comunicare și relaționare interpersonală putem preveni scăderea performanțelor școlare, problemele emoționale și de comportament, dificultățile de adaptare socială.

Referitor la competența oamenilor de a stabili relații interpersonale, se utilizează și termenul de sociabilitate. Termenul de sociabilitate provine din latinescul „sociabilis”, „sociare”, care înseamnă a asocia. Prin aplicare la domeniul social, se referă la capacitatea oamenilor de a trăi în societate și de a relaționa. În *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, termenul de sociabilitate este definit astfel: *Înșușire, capacitate a oamenilor de a trăi în societate. Înșușirea, caracterul omului de a fi sociabil*. Se vorbește despre acest concept, în contextul psihologiei sociale, întrucât sociabilitatea impune prezența unui număr de oameni, a societății. Pentru a fi sociabil, individul are nevoie de o persoană asupra căreia să răsfrângă această trăsătură.[92]

Una din calitățile fundamentale ale omului este aceea de ființă socială, ce aparține unui grup. Dacă ar sta în afara societății, omul ar fi pus să aleagă între două alternative sumbre: să piară sau să se dezumanizeze. Trăind în societatea modernă, unde interacțiunile cu ceilalți sunt inevitabile, nu putem spune că există oameni ce nu sunt sociabili; putem doar constata faptul că gradul de sociabilitate diferă de la un individ la altul, în funcție de trăsăturile de personalitate și experiența personală. Astfel, există oameni cu un grad redus de sociabilitate și oameni cu un grad ridicat de sociabilitate.[22]

Individul cu un nivel ridicat de sociabilitate prezintă următoarele caracteristici: își face mulți prieteni, vorbește coerent și expresiv, relaționează ușor cu persoane noi, se simte bine în preajma altor persoane, are o nevoie puternică de a relaționa, se energizează în cadrul interacțiunilor sociale, agreează evenimentele sociale, își exteriorizează emoțiile și sentimentele, empatizează bine din punct de vedere mental și emoțional, preferă profesii cu un aspect social mai pronunțat.

Persoana cu un grad redus de sociabilitate prezintă următoarele caracteristici: își face prieteni mai greu, se simte mai bine singură, se simte stresată în situațiile sociale, obosește repede atunci când interacționează cu persoane noi, nu este atrasă de evenimentele sociale cu mulți participanți, este mai puțin expresivă și are un debit verbal redus.[32]

Aceste două tipuri, prezentate anterior, reprezintă extremele axei sociabilității. Majoritatea oamenilor se situează undeva între aceste două limite, îmbinând elemente specifice

atât gradului redus de sociabilitate, cât și celui ridicat. Sociabilitatea, ca și alte trăsături umane, poate fi coruptibilă. Se poate întâmpla ca fix ceea ce ne făcea să ne dorim compania celorlalți să ajungă să ne facă să vrem contrariul. Se poate ajunge la un nivel de saturație, dat fie de stagnarea în una dintre extreme, fie de mediul în care trăim și interacționăm. Persoane ce sunt nevoite să interacționeze excesiv de mult cu ceilalți (îndeosebi prin natura serviciului), vor simți la un moment dat nevoia de solitudine. La fel se întâmplă și cu persoanele ce se feresc de compania celorlalți. Prin atingerea nivelului de saturație, vor căuta un mod de a interacționa.

Sociabilitatea este un concept central al psihologiei sociale, fiind considerată premisa constitutivă a societății, și este explicată în două moduri. Poate fi o consecință a naturii umane, căci oamenii dețin instinct social, și poate fi un produs al rațiunii, o normă sau o valoare socială, ce sta la baza construirii și evoluției societății.

Competența socială, după cum am menționat, este definită drept capacitatea de a iniția și întreține relații personale, de a fi acceptați și de a ne integra în grupuri, de a acționa eficient ca membri ai unei echipe, de a-i influența pe ceilalți, de a fi buni lideri, de a media și aplana conflictele, sau, în cazul în care au loc, de a le dirija eficient, în timp ce sociabilitatea este definită ca fiind o însușire, capacitate a oamenilor de a trăi în societate. Se vorbește despre acest concept, în contextul psihologiei sociale, întrucât sociabilitatea impune prezența unui număr de oameni, a societății. Pentru a fi sociabil, individul are nevoie de o persoană asupra căreia să răsfrângă această trăsătură. Pornind de la acestea, putem deduce că o persoană sociabilă, care posedă această însușire, deține în același timp competențe sociale.

Relațiile psiho-sociale constituie o trebuință umană fundamentală, având ca suport sociabilitatea. Pentru a-și desfășura o viață normală, individul are nevoie de relații cu semenii săi. Există trei aspecte ale trebuinței de relaționare:

- Trebuința de incluziune. Este primordială și apare și la copilul mic, sub forma apetitului pentru comunicare, a dorinței de a fi îngrijit, de a atrage atenția și a fricii de a fi neglijat.
- Nevoia de control. Omul simte fie nevoia de a domina, fie de a fi dominat, în funcție de particularitățile individuale.
- Nevoia de afecțiune. Întâlnită cel mai des în cuplul diadic.

Pentru fiecare dintre aceste trebuințe se disting diferite niveluri de conduită interpersonală exprimate în hiper-exces sau hipo-deficit. Astfel, persoanele care suportă greu singurătatea vor fi denumiți suprasociali, cei care au dificultăți de integrare vor fi hiposociali.

Nu putem spune despre o persoană că este sociabilă fără a fi luat parte la procesul socializării.

Socializarea este un proces complex prin care se transmit și asimilează atitudini, valori, norme, concepții în vederea formării, adaptării și integrării sociale. Efectul socializării este acela de a-i face pe oameni siguri și predictibili, deoarece în decursul acestui proces îndelungat, individul aderă la norme și principii în baza cărora acționează în societate. Socializarea este procesul prin care un individ dobândește o anumită identitate culturală, el acționând în baza acestei identități. Individul nu rămâne inert sau pasiv. [52]

În timp ce procesul de socializare are loc, se instaurează și procesul de personalizare. Prin asimilarea valorilor, normelor, regulilor și atitudinilor acceptate social, individul își dezvoltă gândirea, imaginația și capacitatea de creație. Deși aderă la normele impuse oarecum [37]de societate sau de grupul din care face parte, individul își păstrează anumite caracteristici personale, în sensul că trece prin „filtrul” propriu informațiile oferite sau cerințele explicitate.

Socializarea are o semnificație multiplă: psihologică, sociologică și culturală. Semnificația psihologică se referă la conținutul intrinsec al socializării dat de maturizarea copilului prin interiorizarea cerințelor și a motivelor sociale. Semnificația sociologică se referă la descoperirea și învățarea unor noi roluri sociale, precum și a drepturilor și obligațiilor ce decurg din acestea. Semnificația culturală desemnează internalizarea normelor și valorilor unei culturi.[52]

Putem conchide că socializarea este un proces dual, având atât o latură conformistă, cât și una activă; latura conformistă este dată de faptul că sociabilitatea este un proces de învățare socială, pe când latura activă reiese din schimbarea perpetuă a mediului social.

Pornind de la acestea, este evidențiat rolul socializării în dezvoltarea competențelor sociale încă de la cele mai fragede vârste. Copilul învață de mic faptul că „nu este să...pentru că”, și aici putem oferi destule exemple precum „nu este bine să lovești, pentru că îl doare”, „nu este bine să furi”, „nu este bine să arunci cu pietre” s.a., și, de cele mai multe ori, aceste exemple vin la pachet și cu anumite consecințe, care sunt reprezentate de pedepse.

Din familie, copilul este învățat că în urma unui comportament negativ, poate primi o pedeapsă; așadar, elevului de clasa a VIII-a nu îi va fi străină noțiunea de drepturi sau de îndatoriri atunci când va trebui să le studieze la „Educație civică”, ceea ce înlesnește procesul de asimilare a informațiilor și consolidează informațiile la un alt nivel. Dacă socializarea aduce cu sine transmiterea valorilor, a atitudinilor și ajută la integrarea individului în societate, școala are rolul de a-l șlefui pe individ, de a-i prezenta esența informațiilor și de a-i consolida personalitatea.

Pe parcursul vieții sunt prezente diferite forme de influență socială. În copilărie predomină cele exercitate de părinți și prieteni, iar la maturitate cele exercitate de mass-media, instituții, care vor modifica capacitățile dobândite în socializarea primară.

Agenții socializării sunt următorii:

Un prim agent social este familia. Familia reprezintă prima lume socială pentru copil, având și cea mai mare continuitate pe parcursul vieții. Aceasta oferă relații intime, durabile și asigură identitatea socială inițială a copilului în raport cu genul, rasa, religia, clasa socială. Interacțiunea dintre părinți și copil diferă în funcție de clasa socială, datorită valorilor diferite pe care le insuflă părinții. Astfel, educația, profesia și uneori chiar sănătatea sunt influențate de familie.

Cel de-al doilea agent al socializării este reprezentat de școală. Școala este agentul care oferă informații, dezvoltă deprinderi și valori utile pentru societate. Spre deosebire de familie, relațiile nu sunt intime, ci au un caracter formal, oficial. Profesorul este cel care se află în control și cel care contribuie la formarea viitorului adult. Școala este o experiență nouă pentru copil și uneori poate prezenta dificultăți în procesul său de formare socială, deoarece intervine compararea socială, interacțiunile au alt scop față de cele din cadrul familiei, iar copilul învață să împartă cu alții și să rezolve sarcini.

Școala exercită influențe majore asupra procesului de socializare a copiilor încă de la cele mai mici vârste, respectiv din învățământul preșcolar; domeniul om și societate are ca obiective de atins cunoașterea și respectarea normelor de comportare în societate, educarea competenței de a intra în relație cu ceilalți, educarea trăsăturilor pozitive de voință și caracter și formarea unei atitudini pozitive față de sine și ceilalți, dezvoltarea comportamentelor de cooperare, prosociale, proactive și dezvoltarea competenței de recunoaștere, acceptare și respect al diversității. [110]

Procesul socializării are profunde influențe formative la nivelul personalității umane, modelând participarea socială. Prin mecanismele și formele ei, exercită o influență deosebit de mare asupra procesului de modelare psiho-socială a omului, asupra genezei și dezvoltării personalității sociale și a posibilităților sale de manifestare în plan socio-cultural. De-a lungul etapelor și stadiilor dezvoltării umane, procesul socializării se realizează în cadre ca familia, grădinița, școala, instituții sociale, instituții economice.

Analiza experienței internaționale privind contextualizarea Educației financiare relevă următoarele concluzii.

Capitolul de față cuprinde prezentarea conceptelor de bază ale lucrării și modalitatea de promovare și implementare a acestora atât la nivel global, european, cât și național. De asemenea, sunt prezentate modelele de implementare a educației financiare și sociale și instituțiile care le implementează.

În România, în urma recomandărilor Comisiei Europene, a crescut interesul asupra promovării educației financiare de la cele mai fragede vârste, inclusiv până la vârsta a treia. Se consideră că formarea unei culturi financiare în rândul cetățenilor scade expunerea acestora la riscurile cauzate de faliment, supraîndatorări și sărăcie.

De asemenea, dezvoltarea competențelor sociale, cele care îl formează pe individ ca un bun cetățean, responsabil, care își cunoaște drepturile și îndatoririle cetățenești, duce la creșterea calității vieții, prin protejarea acestuia de a se implica în comportamente cu risc penal, fie de a-l pregăti pentru situațiile în care se impune să-și ceară drepturile, fie să și le protejeze.

O altă competență pe care lucrarea de față își dorește să o dezvolte este cea antreprenorială, care îl pregătește pe individ pentru autonomie, pentru a putea să-și dezvolte propriile idei de afaceri și pentru a se dezvolta atât personal, cât și profesional.

În România, există deja în Trunchiul comun aceste discipline și sunt predate fiecare în ani diferiți.

Până acum, nu a fost elaborată o programă care să cuprindă în mod unitar aceste informații care-i asigură individului siguranța financiară, juridică și care să-l încurajeze să-și identifice și dezvolte propriile resurse personale.

1.3 Concluzii

Sinteza literaturii de specialitate identifică importanța pe care o are educația financiară asupra dezvoltării economice. Acest lucru îl putem realiza prin alfabetizarea/instruirea populației, prin evaluarea alfabetizării financiare și prin realizarea efectivă a educației financiare.

Educația financiară este o componentă educativă importantă, tocmai de aceea este utilă abordarea acestei discipline de la vârsta la care copiii încep să înțeleagă cum funcționează familia și ce responsabilități decurg de aici.

Scopul acestei discipline este acela de a pregăti terenul pentru o viață independentă din punct de vedere financiar și implicit, liberă, sănătoasă și echilibrată din toate punctele de vedere. Lumea se confruntă cu multe probleme, atât sociale, cât și economice, cauzele acestora fiind destul de complexe. Una dintre cauze o reprezintă și gestionarea deficitară a finanțelor.

Copiii și tinerii de azi sunt actualii, dar și viitorii actori economici și sociali ai zilei de mâine. Deciziile lor vor influența dezvoltarea societății. Modul în care ei își vor gestiona finanțele le va influența viața personală și asta se va reflecta în viața societății. Înțelegerea precară a economiei și a finanțelor din viața de zi cu zi, sunt componente importante care duc către crizele economice, crize care pun la grea încercare economia oricărei țări.

Prin intermediul educației financiare, de tip "learning by doing", elevii dobândesc cunoștințe, aptitudini și abilități care să-i ajute să se pregătească pentru gestionarea bugetului personal/familial. Rezultatele învățării sunt fructificate în realizarea de proiecte prin intermediul cărora elevii sunt învățați cum să-și definească pasiunile și să le transforme în afaceri de succes.

Elevii care dețin cunoștințe financiare vor continua procesul de informare și vor deveni adulții care vor lua decizii importante, cum ar fi achiziția unei case, în cunoștință de cauză. Educația financiară îi va ajuta să anticipeze eventuale situații neprevăzute, să investească în mod inteligent și să economisească pentru pensie. De asemenea, vor fi avizați privind eventualele tentative de fraudă în domeniul plăților, cu cardurile și vor apela la măsurile de siguranță necesare pentru evitarea acestora.

Persoanele care au cunoștințe în domeniul financiar vor putea selecta acele produse și servicii financiare pe care le pot gestiona și vor acorda atenție avertismentelor privind riscurile aferente

acestora, înțelegând că orice contract presupune drepturi și obligații pentru ambele părți semnatare.

Educația financiară explică faptul că relația cu o instituție financiară trebuie bazată pe responsabilitate și încredere reciprocă.

De asemenea, educația financiară este o soluție pentru incluziunea financiară a populației, chiar și a celor cu venituri scăzute, care vor apela, în cunoștință de cauză, doar la acele produse financiar-bancare specifice, care nu le vor genera ulterior dificultăți.

Educația financiară a elevilor are rolul de a-i învăța despre valoarea banilor în raport cu celelalte valori ale vieții economice, sociale și personale, precum și despre moralitate în câștigarea și cheltuirea banilor.

Programele de educație financiară a elevilor dezvoltă și antrenează comportamentele financiare responsabile ale adulților de mâine!

2. MODELUL PEDAGOGIC DE FORMARE A COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

2.1. Conceptualizarea modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general

Elaborarea Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general s-a axat pe principiul interdisciplinarității (M. Condei, D. Salade, A. Moles, Kedrov); teoria interdisciplinarității (B.Kedrov); teoriile cu privire la curriculum și dezvoltarea curriculară (Al. Crișan, Vl. Guțu, Vl. Pâslaru); teoriile cu privire la formarea competențelor ale lui X. Rugiers, M. Minder, M. Stanciu; teoriile cu privire la conținuturile interdisciplinare și integrate (L.D. Hainaut, N.S.Antonov); conceptul economiei bazate pe cunoaștere (D. Patrașcu); paradigma managementului calității (S. Baci); conceptul parteneriatului școlii cu mediul economic (S. Baci); conceptul educației economice și financiare (S. Baci, A. Cara, A. Gremalschi, I. Achirii, I Grigor).

Contextualizarea modelului pedagogic de formare a competențelor financiare a fost determinată de următoarele:

- Conceptualizarea curriculumului în corespondență cu principiile centrării pe elev, școlii prietenoase copiilor;
- Orientarea către un curriculum flexibil, deschis, multifuncțional, oferit într-o diversitate de formare (în și în afara clasei), în măsură să încurajeze noi demersuri, cum ar fi curriculumul personalizat, învățare comunitară etc.;
- Orientarea către un curriculum diferențiat, care ia în considerare interese, talente, capacități, stiluri, condiții și contexte de învățare foarte diferite;
- Orientarea către o evaluare care valorizează competențele pentru viață.

Din perspectiva holistică, toate componentele Modelului pedagogic, indiferent de particularitățile lor, sunt considerate sisteme ce au o anumită structură. Elementele acestea se află în relații determinate unele față de altele și formează laolaltă o unitate ireductibilă la însușirile părților componente.

Modelul pedagogic de formare a competențelor financiare are în vedere atât realizarea multidimensională a Educației Financiare, cât și valorificarea experiențelor elevilor manifestate în situațiile concrete. În cadrul activităților desfășurate, cadrele didactice vor orienta demersul

educațional al elevilor către latura pragmatică a învățării din perspectiva conștientizării conexiunilor între: *a ști, a ști să faci, a ști să fii, a ști să devii* în scopul responsabilizării financiare a elevului, formarea unei culturi financiare și a competențelor antreprenoriale.

Modelul pedagogic este conceptualizat din perspectivă interdisciplinară și își propune să dezvolte competențele sociale și civice, spiritul de inițiativă și antreprenoriat și competențele matematice pentru a pregăti absolvenții pentru integrarea pe piața muncii. Din perspectiva holistică, componentele Modelului pedagogic sunt considerate sisteme ce au o anumită structură, elementele căreia se află în relații determinate, pornindu-se de la Recomandările Comisiei Europene și analiza nevoilor actuale ale Colegiului.

În cadrul cercetării, ne-am axat pe definiția competențelor-cheie dată de Comisia Europeană: *„Competențele - cheie reprezintă un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, deprinderi (competențe) și atitudini de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltare personală, pentru incluziune socială și inserție profesională. Acestea trebuie dezvoltate până la finalizarea educației obligatorii și trebuie să acționeze ca un fundament pentru învățarea în continuare, ca parte a învățării pe parcursul întregii vieți”*. [59]

Astfel, competențele se definesc printr-un sistem de cunoștințe – competențe – atitudini, au un caracter interdisciplinar implicit, reprezentând finalitățile educaționale ale învățământului obligatoriu și baza educației permanente.

Au fost stabilite opt competențe cheie la nivel european, după cum urmează: Comunicarea în limba maternă, Comunicarea în limbi străine, Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, Competențe digitale, Competențe sociale și competențe civice, A învăța să înveți, Inițiativă și antreprenoriat, Sensibilizare și exprimare culturală.

Modelul elaborat a fost conceptualizat în Curriculum opțional de educație financiară pentru elevii din învățământul general, activitățile extracurriculare organizate cu elevii din cadrul Colegiului, oarecum și în cadrul unui Program de formare a cadrelor didactice în domeniul Educației sociale și financiare.

Modelul de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general este reflectat în fig.1.

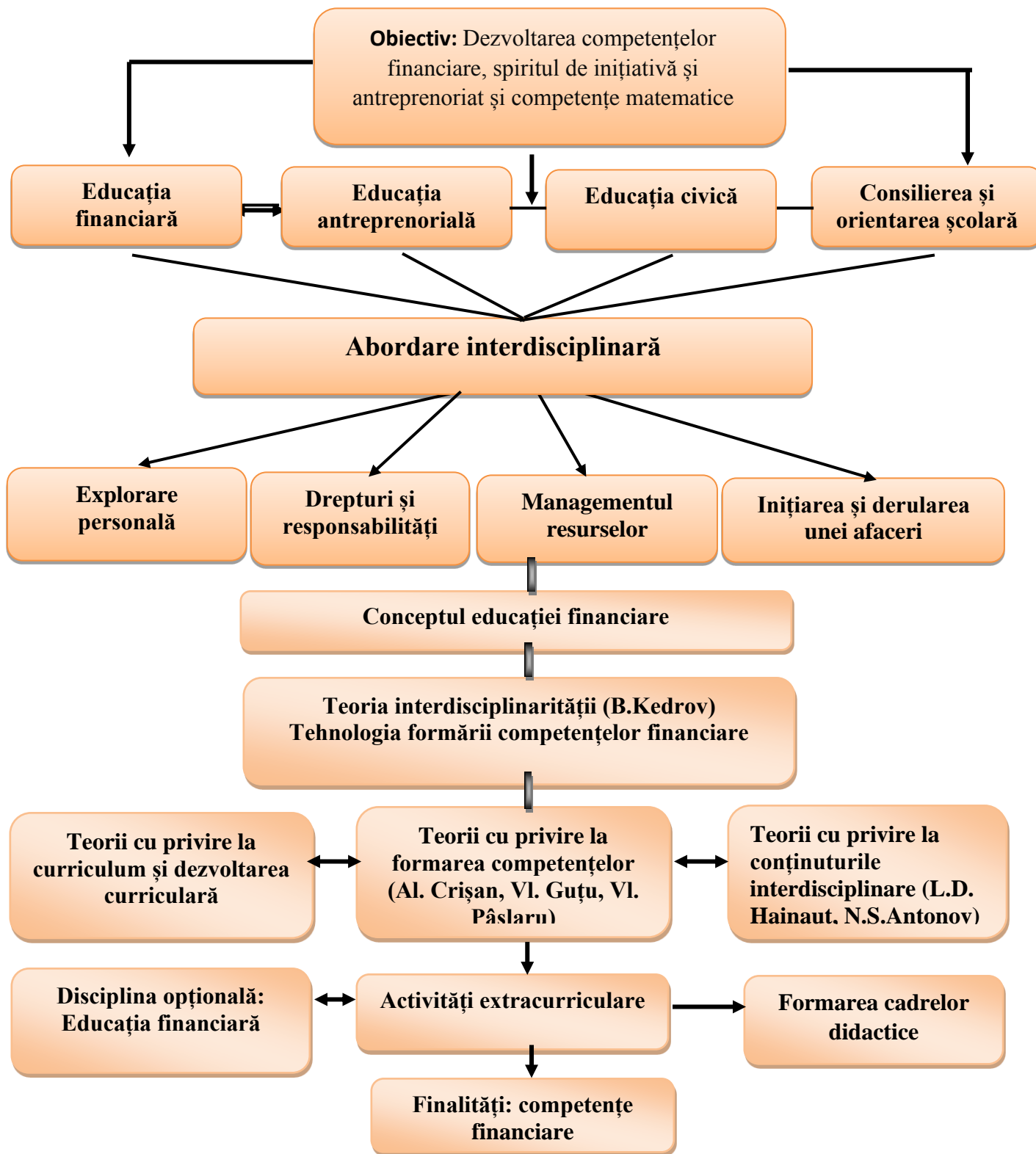

Fig. 1. Modelul de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general este reflectat în fig.1.

Colegiul Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen” Bacău oferă educație formală pentru următoarele niveluri: preșcolar, liceal, școală profesională, postliceal, în conformitate cu curricula în vigoare. Scopul general este asigurarea calității procesului educațional, vizând o pregătire intelectuală corespunzătoare și o educație moral-civică în spiritul noilor idealuri europene, ceea ce favorizează, astfel, o raportare corectă la valorile și responsabilitățile societății actuale.

Viziunea Colegiului are ca **țintă ideală**:

- dezvoltarea liberă, completă, responsabilă și armonioasă a ființei umane prin educație intelectuală, morală, estetică, informațională și antreprenorială pentru a deveni o persoană activă, responsabilă și cu reale competențe de gândire critică într-o societate democratică;
- permanenta construcție a școlii ca centru educațional performant și nucleu cultural care formează cetățeni europeni de cea mai bună calitate;
- promovarea în comunitate a principiilor de bunăstare a beneficiarilor, egalitate de șanse, profesionalism, ancorare la realitățile europene.

Colegiul Tehnic de Comunicații se ghidează după promovarea valorilor morale, civice, a spiritului democratic și antreprenorial, tinzând în permanență spre adoptarea unei imagini europene, ghidându-se după recomandările și principiile promovate de Uniunea Europeană.

Specializările pentru nivelul liceal pe care le oferă colegiul sunt următoarele:

Filieră tehnologică:

✓ **Profil tehnic**

1. Domeniul **ELECTRONICĂ ȘI AUTOMATIZĂRI**

Calificarea T.O.T.C. (Tehnician operator tehnică de calcul)

Calificarea T.Tc. (Tehnician telecomunicații)

Calificarea T.A. (Tehnician în automatizări)

2. Domeniul **ELECTRIC**

Calificarea T.E.E.A. (Tehnician electrician electronist auto)

Calificarea T.I.E. (Tehnician în Instalații electrice)

✓ **Profil servicii**

1. Domeniul **ECONOMIC** -Calificarea T.A.E. (Tehnician în activități economice)

2. Domeniul **TURISM ȘI ALIMENTAȚIE**- Calificarea Organizator Banqueting

3. Domeniul **ESTETICA ȘI IGIENA CORPULUI OMENESC** (E.I.C.O.)

Calificarea Coafor-stilist

Filiera teoretică

✓ Profil Uman

Specializarea: Științe sociale

În planul de acțiune al Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu Karpen”, din Bacău, pentru perioada 2016-2020, identificăm următoarele ținte strategice:

„Adaptarea în proporție de 100%, în următorii 4 ani, a ofertei educaționale la nevoile individuale ale elevilor și la cerințele pieței muncii.”

Având în vedere că politica educațională este centrată pe dezvoltarea unor competențe comune și specifice care să conducă la adaptarea și integrarea cu succes a absolvenților pe piața muncii și în viața socială, ținându-se cont de particularitățile individuale și de vârstă ale acestora, țintele strategice ale Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen” trebuie să fie în concordanță cu prevederile strategiilor și planurilor locale, regionale și naționale.

Problemele care pot afecta atingerea țintei stabilite pot fi generate de următorii factori:

- *lipsa unei prognoze a cererii și ofertei pe piața muncii pe termen mediu și lung;*
- *competențele specifice și competențele generale ale absolvenților nu corespund întotdeauna locurilor de muncă prezente și viitoare;*
- *interesul scăzut al angajatorilor de a investi în formarea profesională a elevilor;*
- *insuficienta implicare a partenerilor sociali și economici în îmbunătățirea bazei materiale a școlii;*
- *insuficienta implicare a agenților economici în stabilirea planului de școlarizare (inițiativele de negociere a nevoilor venind numai din partea școlii);*
- *accentul este pus de către unele cadre didactice pe cunoștințele și nu pe competențele elevilor;*

Ținta strategică cu numărul 4 își propune “Asigurarea tranziției eficiente a elevilor către locul de muncă în următorii 4 ani prin dezvoltarea rețelei de parteneri ai școlii și a serviciilor de consiliere și orientare școlară și profesională”. [26]

Pentru atingerea acestei ținte, trebuie eliminate următoarele probleme identificate:

• în structura educațională băcăuană nu există o rețea cu adevărat funcțională între instituțiile responsabile cu informarea și orientarea școlară și profesională a elevilor și a părinților acestora;

• consilierea și orientarea se desfășoară la nivelul unității școlare, cu minime informații despre oferta de pe piața educațională sau cea a muncii locale/regionale;

• rolul încă redus pe care agentul economic și-l asumă în cadrul parteneriatelor cu școala;

• beneficii relativ scăzute ce rezultă în urma încheierii unor contracte de colaborare de tip școală - agent economic.[15]

Un alt argument solid care promovează necesitatea implementării unei soluții la nivel de unitate școlară este dat de analiza situației inserției socio-profesionale din ultimii 3 ani, ani în care au absolvit primele clase de elevi din domeniul Uman.

Analiza comparativă a celor 3 promoții, respectiv 2011-2015, 2012-2016 și 2013-2017 clasează absolvenții din domeniul Uman pe ultimul în ceea ce privește angajarea în domeniul absolvit sau în alt domeniu profesional.

Din promoția 2015, dintr-un total de 17 elevi, 1 elev s-a angajat în domeniul absolvit și tot 1 elev s-a angajat în alt domeniu de activitate. Cei mai mulți dintre aceștia își continuă studiile în sistem de învățământ cu Frecvență redusă – 8 elevi și doar 2 elevi în sistem de învățământ zi; 7 elevi sunt șomeri. (vezi Anexa 14)

Din promoția 2016, dintr-un total de 31 de elevi, un singur elev s-a angajat după finalizarea liceului, însă în alt domeniu de activitate. Cei mai mulți, respectiv 26 de elevi își continuă studiile (2 elevi s-au înscris la studii postliceale și 24 de elevi la studii universitare). Patru dintre aceștia sunt șomeri sau au plecat în străinătate. Făcând o analiză comparativă simplă, se poate observa că absolvenții din domeniul Uman prezintă cea mai mică rată de inserție pe piața muncii și cea mai mare rată a admiterii la studiile universitare sau postliceale. (vezi Anexa 15) Cifrele care evidențiază inserția pe piața muncii a absolvenților în funcție de domeniul pe care l-au absolvit sunt următoarele:

- Electric – 10 elevi angajați;
- Electronică și automatizări – 10 elevi angajați;
- Economic – 5 elevi angajați;
- Estetica și igiena corpului omenesc – 13 elevi angajați;

- Turism și alimentație – 11 elevi angajați;
- Uman – 1 elev angajat;

O altă situație specifică a Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K” din Bacău care demonstrează necesitatea implementării unor strategii care să soluționeze problemele existente la nivel de unitate școlară este reprezentată de numărul ridicat al elevilor care provin din mediul rural. Spre exemplu, în anul școlar 2016-2017, dintr-un număr total de 1180 de elevi înscriși la învățământul de zi, 806 elevi provin din mediul rural, 355 de elevi din mediul urban și 19 elevi din Republica Moldova.

Mediul rural românesc prezintă o serie de dezavantaje din cauza accesului îngreunat la diferite facilități pe care le pot avea cei care provin din mediul urban. Naveta de zi de zi, cazarea la cămin implică anumite limite care pot afecta elevul din punct de vedere socio-emoțional, dar și randamentul școlar. Elevii care fac naveta au un program zilnic foarte încărcat și obosec. Unii se trezesc la ore timpurii să poată ajunge la școală și se întorc acasă la ore târzii. Cei cazați în cămin duc lipsa afecțiunii părinților și sunt nevoiți să își poarte singuri de grijă. Pe de altă parte, faptul că accesul la oraș este îngreunat din unele sate, există multe familii care nu au un loc de muncă stabil și au posibilități financiare reduse. Acestor familii le va fi dificil să-și susțină copiii la facultate, astfel, aceștia vor fi nevoiți să intre pe piața muncii după finalizarea celor 4 ani de liceu.

Această situație nu este specifică doar Colegiului Karpen, multe licee care au elevi din mediul rural fiind în această situație. Studiile de specialitate efectuate în vederea identificării diferențelor existente între populația din mediul rural și cea din mediul urban au identificat faptul că zonele rurale din România sunt afectate de lipsa sau deficiența infrastructurii, ceea ce are un impact negativ asupra dezvoltării economice și a calității vieții.

Viziunea europeană de abordare a învățământului în cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K”, coroborată cu identificarea factorilor care pot îngreuna atingerea țintelor stabilite în planul de acțiune (PAS), impun luarea unor măsuri și implementarea acestora la nivel de unitate școlară. O soluție care vine în sprijinul atingerii țintelor propuse în PAS, este elaborarea unui Curriculum la Decizia Școlii care să sprijine elevii în vederea inserției socio-profesionale odată cu finalizarea ciclului liceal.

În anul 2007, Comisia Europeană a lansat o comunicare în care prezenta importanța promovării educației financiare atât la nivel mondial, cât și la nivel european, în vederea

creșterii bunăstării consumatorilor și scăderii riscurilor la care se expun aceștia din cauza nivelului scăzut al cunoștințelor din domeniul financiar.

În anul 2010, a fost aprobat curriculumul la decizia școlii pentru liceu de „Educație financiară”, ceea ce constituie un punct de pornire în elaborarea noului curriculum la decizia școlii adaptat pe nevoile specifice Colegiului Karpen.

Se dorește dezvoltarea integrală a personalității elevului, stimularea interesului elevului pentru afirmare și valorizare personală, responsabilizarea financiară a elevului și formarea la elevi a unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de integrare/ incluziune socială, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar.

Este important ca noul Curriculum să fie abordat din perspectiva realistă a vieții cotidiene, antrenând valorile sociale, economice și financiare achiziționate/ cunoscute la celelalte discipline școlare și să constituie un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini, ale căror componente sunt reciproc condiționate și au drept obiectiv major pregătirea elevului pentru a aprecia schimbările din mediul social, economic, financiar în care își va desfășura activitatea pe viitor.” [7]

În documentul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) se susține faptul că în absența unei educații financiare, persoanele fizice și firmele sunt mai predispuse la îndatorări și faliment.

La nivel european, s-a elaborat o serie de recomandări privind competențele cheie care trebuie dezvoltate la tinerii europeni și care îi ajută pentru inserția pe piața muncii după finalizarea studiilor, formându-i ca buni cetățeni democratici și buni antreprenori. [49]

Educația financiară își propune să dezvolte o mare parte din competențele recomandate de Comisia Europeană, printre care amintim: **comunicarea în limba maternă** (cursurile se țin în limba maternă, metodele didactice tradiționale promovând dezvoltarea comunicării elev-profesor, elev-elev și dezvoltarea vocabularului prin însușirea termenilor de specialitate din domeniul educației financiare și a științelor sociale); **competențele matematice și competențele de bază în științe și tehnologii** sunt dezvoltate în special în cadrul conținutului III, respectiv „Managementul resurselor personale”, în cadrul temelor care abordează subiectul gestionării cheltuielilor, al realizării bugetului personal și la calcularea dobânzilor și comisioanelor. Astfel, elevilor li se dezvoltă competențele de utilizare și înțelegere a diferitelor situații cu semnificație matematică din domeniul financiar, de operare cu modele și comunicare a rezultatelor

activităților matematice. **Competențele de bază în științe și tehnologii** vor fi dezvoltate prin parcurgerea disciplinei „Educația financiară”, prin asimilarea de cunoștințe privind utilizarea serviciilor bancare pentru plata facturilor, a serviciilor on-line, internet-banking, utilizarea cardului de credit și a bancomatelor. Astfel, elevilor li se vor dezvolta aprecierile critice asupra tehnologiei incluzând aspectele legate de siguranță și durabilitate din perspectiva progreselor științifice și tehnologice. Utilizând serviciile bancare, precum internet-banking sau plata on-line a facturilor, în mod implicit, elevilor li se dezvoltă și **competențele digitale**, deoarece se impune utilizarea computerului, a internetului și a site-urilor on-line specializate.

Disciplina opțională „Educația financiară” își propune, cu preponderență, să dezvolte **competențe civice** prin cunoașterea principiilor democrației, a drepturilor și responsabilităților cetățenilor, ale copilului, ale consumatorului și prin cunoașterea principalelor manifestări ale cetățenilor într-o societate democratică și a infracțiunilor și contravențiilor. Astfel, vor fi dezvoltate competențe precum încrederea și empatia în relația cu ceilalți indivizi, toleranța în relație cu vederile și comportamentele altora, competența de a realiza o legătură eficientă cu instituțiile din domeniul public, demonstrarea solidarității prin arătarea interesului și ajutorului în rezolvarea unor probleme care afectează comunitatea locală și opoziția față de transferul conflictelor profesionale în mediul personal. Ca atitudini dezvoltate amintim interesul și respectul față de ceilalți, față de lege, încrederea în sine și în instituțiile statului, disponibilitatea pentru compromise, integritatea și asumarea responsabilității.[45]

O altă competență pe care își propune să o dezvolte elevilor este cea de *a învăța să înveți*. Metodele didactice sugerate a fi utilizate de către profesori promovează gândirea critică, metacogniția și ajută elevii să înțeleagă cu ușurință aspectele teoretice și aplicative specifice disciplinei „Educația financiară”. De asemenea, se dezvoltă adaptabilitatea și flexibilitatea, automotivarea și încrederea în sine, precum și inițiativa personală.

Inițiativa și antreprenoriatul reprezintă un alt set de competențe extreme de importante și sunt vizate spre a fi dezvoltate de „Educația financiară”. A IV-a unitate a conținuturilor este reprezentată de „**Inițierea și derularea unei afaceri**” și abordează teme care dezvoltă elevilor competențe, precum planificarea, organizarea, analiza, comunicarea și realizarea unor proiecte anticipative, a unor planuri de afaceri și anticiparea riscurilor care pot surveni în derularea unei afaceri. Se dezvoltă atitudinea pozitivă față de inovare și dorința de afirmare a competențelor antreprenoriale. [44]

Curriculum de față este proiectat ca opțional integrat, deoarece este structurat în jurul unor teme care aparțin mai multor arii curriculare. Acesta cuprinde competențe-cheie interdisciplinare, precum competențe de autocunoaștere și autorealizare, competențe interpersonale, civice, morale, competențe antreprenoriale, inițiativă și antreprenoriat. Toate aceste competențe se doresc a fi dezvoltate de o singură disciplină opțională, introdusă la clasele de Științe sociale, pe parcursul unui an de studiu, ceea ce face ca „Educația financiară” să fie o abordare interdisciplinară a învățării.

Abordarea interdisciplinară a învățării presupune transferul metodelor dintr-o disciplină în alta, căutându-se teme comune mai multor discipline, care pot conduce la realizarea obiectivelor de învățare de nivel înalt, a competențelor transversale (luarea de decizii, rezolvarea de probleme, însușirea tehnicilor și metodelor de învățare eficientă), care, indiferent de disciplină, implică aceleași principii, prin utilizarea unor strategii de predare – învățare bazate pe probleme.

Mai mult, abordarea interdisciplinară a „Educației financiare” se realizează prin transferarea unor conținuturi specifice din alte discipline, precum „Educația antreprenorială”, „Alfabetizare financiară”, „Consiliere și orientare” și „Educația civică”. [14]

În figura de mai jos este realizată schematizarea abordării interdisciplinare a „Educației financiare” (fig.2)

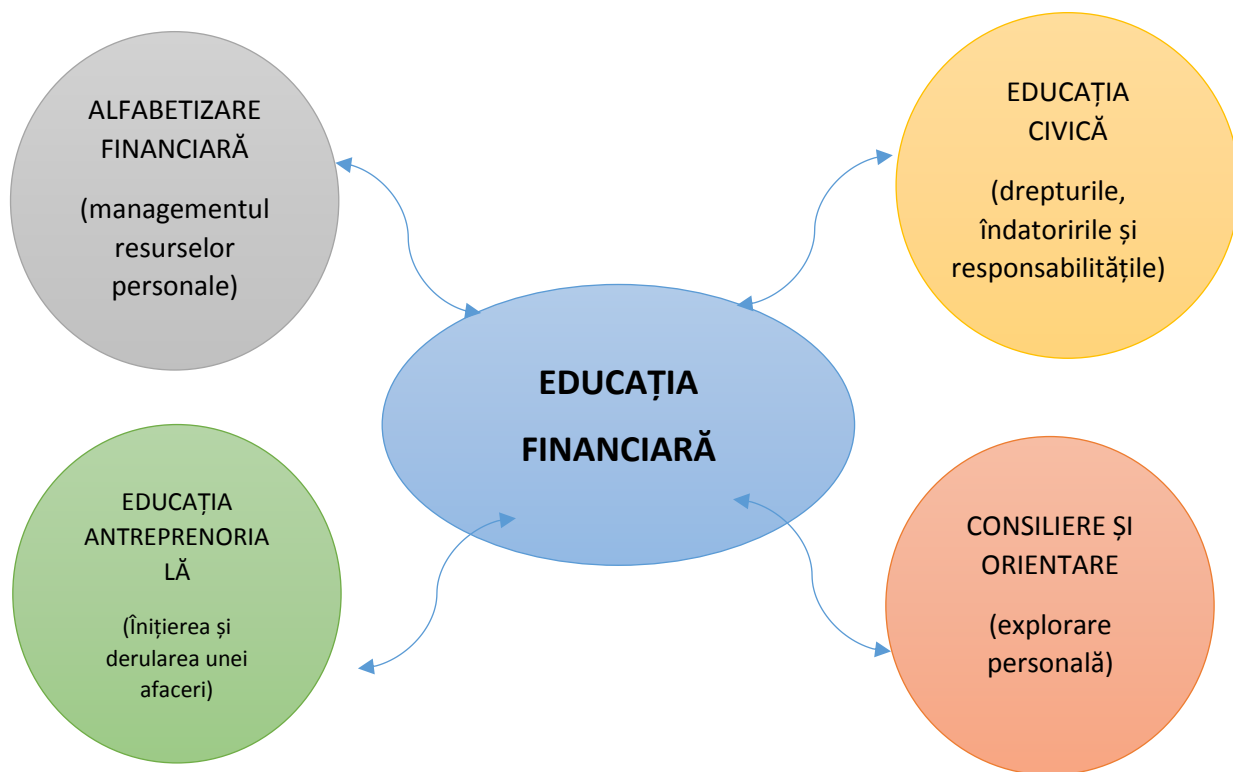

Fig.2. Prezentarea schematică a abordării interdisciplinare a disciplinei opționale „Educația financiară”

Analizând programa școlară a disciplinei „Educație antreprenorială”, observăm că cea de-a cincea competență generală, respectiv „Formularea unor opinii referitoare la rezolvarea problemelor comunității, privind inițierea și derularea afacerilor” [29] se suprapune cu cea de-a cincea competență a „Educației financiare”, respectiv „Competența de inițiere/ derulare a unor mici afaceri.”

Disciplina *Educație antreprenorială* urmărește dezvoltarea la elevi a competențelor care să le permită valorificarea eficientă a propriului potențial și, în perspectivă, gestionarea eficientă a propriei afaceri.

Disciplina *Educația financiară* a fost elaborată în anul 2010 și reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru liceu. Competențele generale pe care și le propune să le dezvolte tinerilor sunt: utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața

reală; aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare; cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri; manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare și participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității. [55]

Disciplina școlară „*Educația financiară*” este abordată din perspectiva vieții, antrenând valorile sociale, economice și financiare achiziționate/ cunoscute la celelalte discipline școlare, realizând un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini, ale căror componente sunt reciproc condiționate; având drept finalitate pregătirea elevului pentru a aprecia schimbările din mediul social, economic, financiar în care absolventul își va desfășura activitatea și se dezvoltă.

„Fixarea acestor valori va înlesni stabilirea relațiilor interpersonale pozitive, gestionarea bugetului personal; dobândirea de competențe de administrare a resurselor și a banilor și de luare a deciziilor care au consecințe financiare; asumarea de către elevi a calității de consumatori, care își cunosc drepturile și sunt pregătiți să le exercite în situații concrete de viață; valorificarea experienței elevilor, specifice vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește atitudinea responsabilă față de resursele sociale și financiare; implicarea în diferite activități a comunității, dobândirea de către elevi a competențelor necesare unei orientări eficiente în mediul economic, valorificarea experienței elevilor, specifice vârstei, prin formarea și exersarea unor deprinderi și atitudini corecte în ceea ce privește atitudinea responsabilă față de resursele sociale și financiare.” [1]

Se consideră că o bună cultură financiară conduce la scăderea riscului îndatorării și sărăciei, ducând la creșterea calității vieții indivizilor. Cunoașterea propriilor drepturi și responsabilități conduce la creșterea siguranței personale, a încrederii în sine și în ceilalți, transformând societatea într-un mediu sigur, favorabil dezvoltării sănătoase a personalității elevului. De asemenea, este promovată participarea activă a individului în societate, inclusiv se prezintă necesitatea și importanța participării acestuia la vot și la manifestările care au loc la nivel local sau național în momentele în care le sunt încălcate drepturile. Cunoașterea infracțiunilor și a contravențiilor îi informează pe elevi cu privire la riscurile la care se expun în diferite momente prin implicarea în comportamente de risc, dar le și creează un sentiment de siguranță și de încredere în instituțiile responsabile.

Cultivarea educației financiare încă de la vârste fragede aduce cu sine o serie de avantaje atât pentru persoane, cât și pentru societate și economie. Educația financiară poate ajuta copiii să cunoască valoarea banilor și, de asemenea, îi poate ajuta să-și gestioneze cheltuielile și să facă economii, venind în sprijinul părinților care se confruntă cu mofturile specifice copiilor când vine vorba de achiziționarea unei jucării scumpe sau a unui joc video. De asemenea, îi poate ajuta pe studenți să își capete autonomia prin gestionarea chibzuită a bursei de studii. Pe tinerii adulți, educația financiară îi ajută să își planifice cele mai importante investiții fără a se expune unor riscuri prea mari, și aici avem cea mai frecventă situație în care tinerii căsătoriți și nu numai apelează la serviciul “Prima casă” sau fac împrumuturi pentru a investi într-o afacere de viitor. Educația ajută cetățenii să aleagă varianta cea mai potrivită nevoilor și posibilităților lor, să investească inteligent și să economisească pentru pensie.

Educația financiară aduce beneficii și pentru societate, în sensul în care, cei care au beneficiat de orice tip de formare în materie financiară tind să se adreseze la nevoie instituțiilor specializate și nu societăților marginale sau cămătarilor, care implică riscuri mai mari.

De asemenea, educația financiară conduce la stabilitatea financiară prin sprijinirea cetățenilor în a alege produse și servicii corespunzătoare, reducând astfel rata creditelor neperformante anume pentru împrumuturi și credite ipotecare, sporind diversitatea și, prin urmare, securitatea economiilor și a investițiilor. Persoanele care dețin o educație financiară știu să aleagă produse și servicii mai puțin împovărătoare, de o calitate superioară și mai adecvate, accentuând astfel concurența, încurajând inovarea și provocând îmbunătățiri ale calității și diversității acestora, ceea ce duce la creșterea calității în sectorul financiar și la o îmbunătățire a bunăstării economice.

După finalizarea studiilor și mai ales după momentul în care o persoană își întemeiază o familie, cursul firesc al vieții o împinge pe aceasta în situații în care este nevoită să ia anumite decizii cu caracter financiar. Spațiul financiar se află într-o continuă evoluție caracterizată prin dereglementare, alegerea consumatorilor și auto-determinare. Tinerii se confruntă cu decizii în ceea ce privesc conturile de verificare, cardurile de credit, împrumuturi, contribuții pentru fondul de pensii, asigurări, credite și taxe auto, fiecare având consecințe pe termen lung și substanțiale. Din păcate, tinerii nu sunt educați în acest sens, respectiv nu cunosc fie riscurile la care se pot expune, fie modul de cercetare a ofertelor oferite de diferite asociații în vederea alegerii variantei potrivite.

Utilitatea dezvoltării competențelor financiare la elevii din învățământul general este reprezentată de puterea informațiilor transmise și de fuziunea acestora într-un mod coerent, astfel încât să contribuie la dezvoltarea personalității elevilor și să îi pregătească pentru viață. Este bine știut faptul că informația înseamnă putere. Așadar, la finalul ciclului liceal, elevul va fi înarmat cu aceste cunoștințe și pregătit pentru provocările vieții, fiind capabil să facă alegerile corecte, să evite riscurile financiare, să fie un bun cetățean și să fie capabil să își dezvolte propria afacere. De asemenea, o cultură financiară bogată îl ajută pe elev să evite excluziunea financiară sau socială. Excluziunea financiară este strâns legată de excluziunea socială. Persoanele sărace sau excluse social nu au acces la servicii financiare în general, ceea ce conduce după sine excluderea socială datorită lipsei de resurse. Excluziunea financiară poate avea loc și datorită preconcepției că un cont bancar nu este pentru persoanele sărace, grijile legate de costuri sau teama de a nu pierde controlul financiar făcându-i pe aceștia din urmă să nu ia în calcul utilizarea serviciilor financiare în caz de necesitate. Pe de altă parte, există și situația în care banca refuză să ofere servicii financiare persoanelor care au un venit scăzut, ceea ce îi duce în zona excluziunii financiare, implicit și în cea a excluziunii sociale. Pentru societatea europeană actuală, este necesar ca orice individ să aibă acces la serviciile financiare de bază, cum ar fi un cont bancar și să poată efectua tranzacții simple.

La recomandările Comisiei Europene, a fost elaborat studiul „Financial Services Provision and Prevention of Financial Exclusion” care a urmărit identificarea și analizarea celor mai eficiente măsuri politice pentru prevenirea excluziunii financiare a persoanelor care se confruntă cu excluziunea socială sau sărăcia. În urma acestui studiu, au fost elaborate o serie de recomandări politice. Politicile pentru asigurarea capacității financiare a instituțiilor bancare, protecției consumatorului, relațiilor transparente între furnizorii de servicii financiare și clienți vor lua în totalitate în considerare situațiile și necesitățile grupărilor vulnerabile. Persoanelor supraîndatorate trebuie să li se garanteze accesul la serviciile bancare de bază. Trebuie dezvoltate educația și consilierea financiară. Trebuie încurajată și monitorizată responsabilitatea socială a instituțiilor financiare. [25] Din cauza excluziunii financiare, numeroase persoane nu au acces la credit pentru bunuri de consum și numeroși întreprinzători nu au acces la credit pentru a-și satisface nevoile lor antreprenoriale, care ar putea contribui la creșterea economiei și a bunăstării populației prin crearea locurilor de muncă.

Pe de altă parte, în cazul în care individual are acces la serviciile financiare, poate apărea riscul îndatorării. Îndatorarea excesivă poate avea efecte dramatice asupra persoanei în cauză, ajungând în situația de a se prezenta în fața instanței, de a-și pierde locuința, de a pierde toate resursele bănești, inclusiv cele necesare asigurării nevoilor de bază și a celor cotidiene. Prevenirea și tratamentul îndatorării constă în promovarea educației financiare și integrarea celor aflați în situație de supraîndatorare în programe de consiliere. [3]

2. 2. Abordarea curriculară a formării competențelor financiare la elevii din învățământul general

Datele cercetărilor din domeniul educației financiare evidențiază o reală nevoie de formare a unei culturi financiare atât la nivel global, cât și european și național. Rezultatele studiilor arată că România este țara care se confruntă cu cele mai multe probleme de natură financiară, cetățenii acesteia având un nivel scăzut al cunoștințelor din domeniul financiar.

În anul 2016, a fost organizat al IV-lea summit internațional, la București, în care au fost abordate teme din domeniul financiar. Evenimentul a fost un impuls pentru integrarea componentelor Educației Financiare în curricula națională și demonstrarea avantajelor acestei integrări. Acest lucru este foarte important în România unde, în momentul de față, campania „Romania educată” oferă cetățenilor din România posibilitatea de a contribui la o reformă a sistemului de educație. [84]

Tot mai des se discută și despre fenomenul excluziunii financiare care provoacă în mod implicit și fenomenul de excluziune socială sau de sărăcie.

Pornind de la aceste recomandări am propus elaborarea unui model pedagogic de formare a competențelor financiare în învățământul general. A fost proiectat și implementat un Curriculum la Decizia Școlii (CDS), sunt forma unui opțional integrat.

Curriculum-ul la decizia școlii (CDS) oferă școlii românești oportunitatea de a-și configura propria ofertă educațională, care să reflecte scopurile proprii, filozofia educațională specifică, prin propunerile de programe adaptate mediului de învățare.

Pornind de la nevoile de instruire și de la interesele fiecărei clase de elevi, se pot lua cele mai bune decizii cu privire la natura acestor oferte și se creează un capital de proiectare și de adaptare (inovare) metodologică care va constitui un capital de experiență profesională și de bune practici relevante pentru atingerea calității actului educativ la nivelul unității școlare. [44]

Rezultatele statistice obținute în etapa de constatare, în urma aplicării chestionarului de identificare a nivelului de cunoștințe financiare și sociale, evidențiază un nivel mai scăzut de cunoștințe la elevii din clasele de profil teoretic, comparativ cu elevii din clasele de profil tehnic, ceea ce ne semnalizează o nevoie mai ridicată de implementare a disciplinei “Educația financiară”.

În România, din anul 2010, s-a decis de către Ministerul Educației ca educația financiară să se predea la nivel gimnazial și liceal ca disciplină opțională, cu o oră pe săptămână. Mai târziu, în anul 2016, s-a adoptat noul plan-cadru pentru învățământul gimnazial care va fi pus în aplicare în 2017-2018. Noul plan-cadru își propune să dezvolte atât competențe sociale, cât și financiare, întrucât Cultura Civică devine Educație socială, iar în cadrul acestei discipline se vor studia următoarele: Gândire critică și drepturile copilului (clasa a V-a), Educație interculturală (clasa a VI-a), Educație pentru cetățenie democratică (clasa a VII-a) și Educație economico-financiară (clasa a VIII-IX).

Având ca punct de plecare Curriculumul la decizia școlii „Educație financiară”, aprobat în anul 2010, conform necesităților specifice Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K”, din Bacău, a fost elaborat un nou Curriculum la decizia școlii care reprezintă o abordare interdisciplinară a educației financiare.

În elaborarea curriculumul s-a ținut cont de faptul că educația financiară și incluziunea financiară reprezintă priorități pentru Uniunea Europeană, dorindu-se crearea unei piețe integrate a serviciilor financiare la nivel comunitar, care să fie accesibilă pentru toți cetățenii statelor membre. O altă inițiativă a UE este reprezentate de proiectul Dolceta, care este un proiect online în derulare și are ca scop protejarea consumatorului prin educarea acestora. Curriculumul „Educația financiară” își propune să dezvolte aceste competențe elevilor și să-i pregătească pentru a aprecia schimbările din mediul social și economic, pentru o mai bună integrare pe piața muncii și dezvoltare personală. Educația financiară se conectează cu diferite conținuturi ale disciplinelor „Educație civică”, „Educație juridică”, „Educație antreprenorială” și „Consiliere și Orientare”. Pentru a înțelege conceptele de natură financiară și pentru a opera în mod eficient cu ele, individul trebuie să dispună și de competențe sociale care îl sprijină în relaționarea pozitivă cu ceilalți, cu instituțiile statului și să fie capabil să își pună în practică propriile idei de afaceri.

Programa școlară pentru *Educația financiară* reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru liceu, pentru aria curriculară *Om și societate*, proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Disciplina se poate preda la oricare dintre clasele de liceu, în condițiile adecvării demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor.

Disciplina *Educația financiară* este o abordare interdisciplinară, care își propune să dezvolte competențele sociale și civice, spiritul de inițiativă și antreprenoriat și competențele matematice.

Curriculumul include următoarele componente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Valori și atitudini
- Competențe specifice și conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt preluate din curriculumul școlar de trunchi comun, dezvoltat în liceu pentru disciplinele socio-umane.

Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut, corespondența dintre acestea nefiind biunivocă; o anumită competență specifică poate să fie atinsă prin diferite unități de conținut.

Valorile și atitudinile sunt selectate pentru a fi promovate și dezvoltate prin parcurgerea disciplinei.

Sugestiile metodologice oferă exemple de demersuri didactice care pot fi utilizate pentru dezvoltarea competențelor specifice vizate de disciplina „Educația financiară”.

Programa este concepută astfel încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor. Activitatea didactică, precum și elaborarea auxiliarelor curriculare trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Competențele generale propuse sunt următoarele:

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și de explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală;
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații – problemă, precum și analizarea posibilităților de dezvoltare personală;

3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice specifice mediului de afaceri;
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare;
5. Evaluarea comportamentului adecvat unui mediu economico-social în schimbare ;

Centrarea procesului de predare – învățare – evaluare pe formarea competențelor este un deziderat al schimbărilor pe care le traversează școala românească actuală. Competențele propuse prin programele analizate par să urmeze două direcții, ținând de etapele cărora le aparțin. Astfel, cele mai noi încearcă să asimileze domeniile de competențe-cheie europene, dar o fac mai degrabă formal, prin modificări aduse obiectivelor de referință pe care le includeau variantele lor anterioare. Totuși, mai mult decât la programele de trunchi comun, competențele specifice încearcă să fie un „organizator” în relație cu care sunt selectate conținuturile specifice și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare. [25]

Competenței generale cu numărul 1, **„Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și de explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală”**, îi sunt atribuite următoarele *competențe specifice*:

- 1.1. Identificarea principalelor valori și principii ale democrației;
- 1.2. Identificarea modalităților prin care copilul își poate apăra drepturile și instituțiile care le apără;
- 1.3. Identificarea unor modalități de economisire a banilor;
- 1.4. Identificarea riscurilor și modalităților de prevenire a acestora în ceea ce privește utilizarea serviciilor bancare;
- 1.5. Utilizarea corespunzătoare a termenilor specifici antreprenoriatului;
- 1.6. Identificarea oportunităților de dezvoltare a unor activități cu caracter economic în comunitate;
- 1.7. Identificarea unor tipuri de riscuri în situații specifice inițierii și derulării unei afaceri.

Competenței generale cu numărul 2, **„Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații – problemă, precum și analizarea posibilităților de dezvoltare personală”**, îi sunt asociate următoarele *competențe specifice*:

- 2.1. Identificarea propriilor resurse personale prin autoevaluare și interevaluare;
- 2.2. Exercițarea drepturilor cetățenești și a responsabilităților într-o societate democratică;
- 2.3. Dezvoltarea unor deprinderi legate de utilizarea, în deplină siguranță a unor mijloace diverse de plată;
- 2.4. Aplicarea cunoștințelor specifice educației financiare în scopul raportării responsabile la serviciile financiar-bancare.

Competenței generale cu numărul 3, **„Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice specifice mediului de afaceri”**, îi sunt atribuite următoarele *competențe specifice*:

- 3.1. Identificarea în cooperare cu ceilalți a relației dintre calitățile personale, valorile personale și caracteristicile de personalitate specifice diferitelor profesii;
- 3.2. Aprecierea, în cooperare cu ceilalți a problemelor care pot interveni la aplicarea planului de afaceri;
- 3.3. Proiectarea în cooperare cu ceilalți a unui plan de afaceri luând în considerare aspectele juridice, financiare, nevoile personale și ale comunității.

Competenței generale cu numărul 4, **„Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare”**, îi sunt atribuite următoarele *competențe specifice*:

- 4.1. Participarea cetățenilor la adoptarea deciziilor și soluționarea problemelor comunității prin exercițarea unor deprinderi specifice de participare;
- 4.2. Exersarea utilizării cardului de credit;
- 4.3. Exersarea deprinderilor de luare a deciziilor cu privire la diferitele opțiuni de economisire și creditare.

Competenței generale cu numărul 5, **„Evaluarea comportamentului adecvat unui mediu economico-social în schimbare”**, îi sunt atribuite următoarele *competențe specifice*:

- 5.1. Argumentarea importanței încrederii în sine pentru evoluția personală în mediul social-economic actual;
- 5.2. Argumentarea necesității gestionării eficiente a cheltuielilor în vederea dezvoltării unei atitudini favorabile economisirii resurselor;

5.3. Argumentarea necesității implicării cetățenilor în activitățile specifice unei societăți democratice (participarea la vot, la manifestări, greve etc).

Acest curriculum propune dezvoltarea unor teme considerate a fi esențiale pentru dobândirea competențelor generale și specifice propuse.

Disciplina opțională „Educația financiară” cuprinde patru unități de conținut după cum urmează:

- I. Explorare personală**
- II. Drepturile, responsabilitățile și îndatoririle omului**
- III. Managementul resurselor personale**
- IV. Inițierea și derularea unei afaceri**

Fiecare unitate de conținut cuprinde teme specifice. Prezentăm în continuare temele abordate în fiecare unitate de conținut în parte:

I. Explorare personală

- Cunoașterea propriilor calități și resurse personale
- Profile ocupaționale
- Încrederea în sine

II. Drepturile, responsabilitățile și îndatoririle omului

- Principiile democrației
- Drepturile și responsabilitățile cetățenilor
- Deprinderile de participare necesare unui cetățean într-o democrație
- Drepturile copilului și instituțiile responsabile de respectarea acestora
- Participarea civico-politică a cetățenilor într-o societate democratică
- Drepturile consumatorului
- Infrațiuni și contrav

III. Managementul resurselor personale

- Surse de venituri și obiective de cheltuieli; bugetul personal și bugetul de familie
- Cardul bancar și utilizarea lui – tipuri de carduri
- Împrumutul bancar – credit de consum, credit ipotecar, credit pentru nevoi personale
- Tipuri de servicii bancare – plata facturilor, servicii on-line, internet-banking

- Modalități de prevenire a riscurilor în ceea ce privește utilizarea serviciilor bancare

- Gestionarea cheltuielilor

IV. Inițierea și derularea unei afaceri

- Inițierea unei afaceri. Oportunități de dezvoltare a unor activități economice în comunitate

- Riscul în afaceri: tipuri de riscuri, modalități de minimalizare a riscurilor
- Planul de afaceri și problemele aplicării acestuia
- Resursele implicate în inițierea și derularea cu succes a unei afaceri (financiare, materiale, umane)

- Planul meu de afaceri – compatibilitatea afacerii cu personalitatea mea, aspectele juridice și financiare necesare

Competențele generale și specifice care trebuie formate prin procesul de predare-învățare a disciplinei *Educația financiară* au la bază și promovează următoarele **valori și atitudini**:

- Respect și încredere în sine și în ceilalți;
- Tendință pentru dezvoltare personală continuă;
- Valorizarea relațiilor interpersonale;
- Responsabilitate în asigurarea persoanei, a familiei și a bunurilor ;
- Responsabilitate în gestionarea bugetului personal;
- Responsabilitate în activitatea antreprenorială;
- Asumarea responsabilităților cetățenești (personale, politice și economice);
- A fi un cetățean bine informat, atent la problemele publice;
- Eficiență economică;

Curriculum-ul la decizia școlii (CDS) oferă școlii românești oportunitatea de a-și configura propria ofertă educațională, care să reflecte scopurile proprii, filozofia educațională specifică, prin propunerile de programe adaptate mediului de învățare.

Pornind de la nevoile de instruire și de la interesele fiecărei clase de elevi, se pot lua cele mai bune decizii cu privire la natura acestor oferte și se creează un capital de proiectare și de

adaptare (inovare) metodologică care va constitui un capital de experiență profesională și de bune practici relevante pentru atingerea calității actului educativ la nivelul unității școlare.

Configurarea acestei oferte antrenează un proces continuu, inerent, de îmbunătățire și de adaptare la interesele elevilor/ părinților și de acomodare la schimbările din comunitate, prin activitățile de revizuire realizate pe baza unor evaluări de informații, prin metodele aplicate, contextele și condițiile nou create. [44]

2.3. Cadrul metodologic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general

Conștientizarea și recunoașterea diferențelor interetnice se realizează în procesul implementării tehnologiilor educaționale specifice formării competenței financiare.

Prezenta programă este un instrument de lucru care se adresează profesorilor care predau în liceu disciplina opțională *Educația financiară*, fiind concepută în așa fel încât să le permită acestora:

- Să-și dirijeze propria activitate în vederea formării la elevi a competențelor specifice domeniului;
- Să-și manifeste creativitatea și să-și adapteze demersurile didactice la caracteristicile elevilor cu care lucrează.

În vederea dezvoltării competențelor cheie și formarea competențelor specifice este important să se respecte unele exigențe ale învățării durabile, printre care:

- Utilizarea strategiilor didactice care să țină cont de acumularea progresivă a cunoștințelor, exersarea și certificarea competențelor elevilor, de abordarea diferențiată și flexibilă a conținuturilor;
- Utilizarea unor metode didactice active, care să contribuie la crearea unui mediu educațional care încurajează interacțiunea socială, creează un mediu afectiv pozitiv și stimulează creativitatea elevilor (de exemplu: simularea, învățarea prin cooperare, studiul de caz, jocul de rol bazat pe empatie);
- Utilizarea diferitelor forme de organizare (frontală, individuală, în diade, pe grupe);
- Utilizarea calculatorului ca mijloc modern de instruire pentru a se crea un mediu favorabil desfășurării unor activități interactive și atractive.

În vederea formării și consolidării competențelor specifice pot fi folosite **activități de învățare** cum ar fi:

- Analiza de conținut
- Simularea
- Jocul de rol
- Studiul de caz
- Portofoliul
- Experimente
- Activități de învățare socială
- Activități de învățare prin cooperare
- Activități în folosul comunității

Ca **modalități de evaluare** vor fi folosite:

- Probe scrise
- Probe orale
- Analiza de text
- Observare directă
- Portofoliul

Din punct de vedere *etimologic*, termenul „**metodă**” provine din limba greacă („metha” = „spre”; „odos” = „cale”) și desemnează o cale eficientă de urmat pentru atingerea anumitor scopuri.

Metodologia didactică reprezintă o pârghie operațională de asigurare a învățării și formării, a însușirii cunoștințelor și a formării competențelor, capacităților, comportamentelor elevilor. [48] Aplicarea metodelor de învățământ impune utilizarea unor mijloace de învățământ corespunzătoare, în acord cu viziunea globală asupra a ceea ce se proiectează și cu posibilităților concrete ale profesorului și ale elevilor de a le utiliza. Spre exemplu, nu vom putea asigura formarea la elevi a competențelor de proiectare didactică, prin realizarea de exerciții specifice, în lipsa programei școlare și a unor documente de politică educațională și curriculară (ghiduri, norme metodologice, recomandări).

Sistemul metodelor de învățământ conține:

- metode *tradiționale*, cu un lung istoric în instituția școlară și care pot fi păstrate cu condiția reconsiderării și adaptării lor la exigențele învățământului modern;

- metode *moderne*, determinate de progresele înregistrate în știință și tehnică, unele dintre acestea, de exemplu, se apropie de metodele de cercetare științifică, punându-l pe elev în

situația de a dobândi cunoștințele printr-un efort propriu de investigație experimentală; altele valorifică tehnica de vârf (simulatoarele, calculatorul).

În *școala modernă*, dimensiunea de bază în funcție de care sunt considerate metodele de învățământ este *caracterul lor activ*, adică măsura în care sunt capabile să declanșeze angajarea elevilor în activitate, concretă sau mentală, să le stimuleze motivația, capacitățile cognitive și creatoare.

De-a lungul timpului, s-a acordat o mare importanță metodelor didactice și au fost determinate mai multe clasificări.

Constantin Cucuș, spre exemplu, a realizat următoarea clasificare: metode și instrumente de evaluare tradiționale, cum ar fi probele orale, probele scrise, probele practice, și metode și instrumente de evaluare complementare: observarea sistematică a elevilor, investigația, proiectul, portofoliul, tema pentru acasă, tema de lucru în clasă, autoevaluarea. [19]

S. Stoian clasifică metodele de evaluare în trei categorii, astfel:

- *metode bazate pe acțiune*: exercițiul, lucrări de laborator, lucrări de atelier, activitatea cu cartea;
- *metode iconice*: demonstrația, observarea, excursiile, vizitele;
- *metode simbolice*: expunerea, conversația.

Toate aceste metode sunt cuprinse și în programa disciplinei opționale „Educația financiară”.

În Tratatul de pedagogie școlară a lui I. Nicola, găsim următoarea clasificare:

- *metode și procedee expozitiv-euristice*: povestirea, descoperirea, demonstrația, modelarea, observațiile independente, munca cu manualul și alte cărți, lucrările experimentale, lucrările practice;

- *metode și procedee algoritmice*: algoritmizarea, instruirea programată, exercițiul;
- *metode și procedee evaluativ-stimulative*: observarea și aprecierea verbală, chestionarea orală, lucrările scrise, testele docimologice, verificarea prin lucrări practice, examenele, scările de apreciere, verificarea cu ajutorul mașinilor.[33]

O altă clasificare care distinge metodele și instrumentele de evaluare este realizată de către M. Stanciu:

Metode și instrumente tradiționale:

1. Probele orale: conversația de verificare (prin întrebări și răspunsuri); cu suport vizual; redarea (reповestirea); descrierea și reconstituirea; descrierea/ explicarea/ instructajul; completarea unor dialoguri incomplete.

2. Probele scrise: extemporalul (lucrarea scrisă neanunțată); activitatea de muncă independentă în clasă; lucrarea de control (anunțată); tema pentru acasă; testul.

3. Probele practice: confecționarea unor obiecte; executarea unor experiențe sau lucrări experimentale; întocmirea unor desene, schițe, grafice; interpretarea unui anumit rol; trecerea unor probe sportive.

Metode și instrumente complementare: observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor; investigația; proiectul; portofoliul; autoevaluarea.[41]

Programa disciplinei opționale „Educația financiară” cuprinde sugestii metologice de care este important să se țină cont în proiectarea planificărilor unităților de conținut și a lecțiilor.

În ceea ce privește metodele de predare, este important să se apeleze atât la metodele tradiționale, cât și la cele moderne. În mod normal, nu se pot aplica metodele moderne fără implicarea celor tradiționale.

O primă metodă tradițională utilizată în predarea disciplinei opționale „Educația financiară” este *conversația*.

Conversația face parte din categoria metodelor didactice de comunicare orală și constă în instituirea de interacțiuni și de schimburi verbale între profesori și elevi, precum și între elevi, în vederea atingerii obiectivelor operaționale stabilite. Învățământul tradițional apela la conversația catehetică, bazată pe simpla reproducere de către elevi a unor cunoștințe asimilate anterior. Învățământul modern a impus metoda conversației euristice, ca formă calitativ superioară a metodei conversației, cu un mare potențial activizator. Această metodă implică elevii activ și interactiv, în realizarea de schimburi verbale reciproce, și se urmărește descoperirea noului prin eforturi proprii.

Această metodă poate fi utilizată în procesul de predare-învățare în toate cele patru unități de învățare.

Metoda *Știu-Vreau să știu- Am învățat* este o metodă potrivită pentru a fi utilizată în procesul de predare a disciplinei „Educație financiară” în scopul lecturării textelor explozive și presupune identificarea, de către elevi a punctului de plecare (Ce știu despre subiect?), a aspectelor pe care doresc să le cunoscă în timpul activității (Ce vreau să știu?) și ceea ce au

dobândit în procesul de învățare (Ce am învățat?). La prima etapă de lucru, elevii, grupați în perechi, elaborează o listă cu tot ceea ce știu despre tema propusă pentru discuție. Cadrul didactic desenează pe tablă un tabel cu rubricile de mai jos:

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Ce știu?	Ce vreau să știu?	Ce am învățat?

Ulterior, câteva perechi de elevi comunică grupei ideile inventariate. Informațiile cu care este toată lumea de acord se consemnează în coloana *Știu*. A fost utilă gruparea informațiilor pe categorii. În coloana *Vreau să știu* se notează neclaritățile și întrebările adresate de elevi la tema abordată. Urmează etapa de realizare a sensului prin lectura unui text, prin expunerea profesorului sau cercetarea unor resurse bibliografice.

După finalizarea lecturii, elevii revin asupra întrebărilor din coloana *Vreau să știu*. Răspunsul la acele întrebări este trecut în coloana *Am învățat*. Tot aici se notează și informațiile noi, în legătură cu care elevii nu au pus întrebări de la început. Dacă au rămas întrebări fără răspuns, sunt îndrumați spre acele surse unde ar putea afla răspunsul. În încheierea lecției, elevii revin la schema *Știu - Vreau să știu - Am învățat* și analizează ce au învățat din lecție. Unele din întrebările lor s-ar putea să fi rămas fără răspuns și s-ar putea să apară întrebări noi. În acest caz, întrebările pot fi folosite ca punct de plecare pentru investigațiile ulterioare și, astfel, stimulăm motivația de învățare de lungă durată.

În ceea ce privește metodologia de dezvoltare a competențelor social-financiare la elevi, prin aplicarea curriculumului la decizia școlii, se recomandă utilizarea unor metode activ-participative prin care să se creeze o atmosferă pozitivă, un spirit de echipă și să se dezvolte relațiile de cooperare. De asemenea, aceste tipuri de activități conduc la înțelegerea modului în care conceptele specifice *Educației financiare* se pot aplica în viața de zi cu zi.

Dezvoltarea competențelor propuse specifice fiecărui conținut în parte se poate realiza prin următoarele exemple de activități:

- Completare de chestionare de identificare a propriilor caracteristici de personalitate, interese, aptitudini și valori;
- Lucrul în echipă pentru studierea profilelor ocupaționale în vederea identificării caracteristicilor de personalitate specifice fiecărei profesii date;

- Identificarea nivelului stimei de sine prin completarea de chestionare, completare de fraze și exerciții diverse – *analiza SWOT, Fereastra lui Johari*;
- Evidențierea cunoașterii propriilor drepturi prin jocul de rol;
- Studierea în echipă unor cazuri, în vederea identificării problemei și a soluțiilor posibile din punct de vedere juridic, aplicând informațiile predate;
- Problematizarea unei situații legate de prezența/absența la vot/grevă;
- Exerciții de identificare a propriilor nevoi, precum și a principalelor nevoi ale unei familii, pe termen scurt, mediu și lung;
- Elaborarea unui buget personal/ de familie, analizând veniturile și cheltuielile;
- Realizarea, pentru o anumită perioadă de timp a veniturilor și cheltuielilor în vederea diagnosticării modului de gestionare a cheltuielilor;
- Analizarea unor oferte de credite ale băncilor, prin care să fie exersate: citirea cu atenție a textului, identificarea condițiilor de acordare a creditului, riscurile la care este expusă persoana care le accesează, a tuturor pasajelor din text, indiferent de fontul cu care sunt scrise și semnarea contractului numai după citirea integrală și înțelegerea în totalitate a acestuia;
- Simularea unor situații în care o persoană poate rămâne în criză de bani și posibilitățile acesteia de a rezolva problema prin accesarea unui împrumut;
- Analizarea avantajelor și dezavantajelor utilizării diferitelor tipuri de carduri;
- Simularea unor plăți on-line utilizând calculatorul și internetul;
- Exerciții de calculare a comisioanelor și dobânzilor;
- Exerciții de alocare a resurselor financiare în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute;
- Vizite în cadrul diferitelor bănci care au sediu în oraș în vederea strângerii de informații;
- Identificarea pașilor necesari deschiderii unor afaceri;
- Analizarea situației existente în prezent în vederea identificării afacerilor existente în comunitatea locală;

- Simularea procesului de deschidere a unei afaceri – ce urmărește să dezvolte, care sunt beneficiile aduse comunității, în ce constă câștigurile, acte necesare, resursele implicate și obligațiile antreprenorului;
- Analizarea unor studii de caz în vederea identificării riscurilor la care se expun antreprenorii și modalitățile de evitare a acestora

Organizarea activităților îi revine cadrului didactic care va ști să adapteze fiecărei metode și activități mijloacele de învățământ și forma de organizate corespunzătoare.

Un rol însemnat revine și **miniproiectelor** comportamentale; elaborarea de programe, proiecte de realizare personală, a grupului; elaborarea jurnalului personal de evidență a timpului și a activităților prioritare; proiectarea unei acțiuni de grup cu comportament prosocial; elaborarea unui mini-proiect de dezvoltare personală și profesională; elaborarea și prezentarea proiectelor ecologice; elaborarea proiectelor de protecția a naturii; elaborarea proiectelor de valorificare rațională a resurselor naturale în localitatea natală, în Republica Moldova.

Studiile de caz ocupă o pondere considerabilă în Curriculum și includ: studiile de caz din viața cotidiană despre valori în comunicare; studiu de caz despre respectarea/ nerespectarea valorilor; studii de caz privind situații discriminatorii în bază de diferențe; studii de caz despre situații reale sau virtuale de respectare/nerespectare a drepturilor și responsabilităților; analiza unor studii de caz pentru identificarea criteriilor de alegere a unei profesii, meserii; studiu de caz: istorii de succes pe bază de voluntariat; studii de caz cu privire la eschivarea de la achitarea impozitelor pe venit; studiu de caz/ invitație persoanei resursă cu relatare despre formula succesului acestuia. În cadrul disciplinelor studiile de caz includ: studii de caz cu aplicații practice, jocuri didactice.

O altă formă reflectată în Curriculum vizează **discuțiile** care includ analizarea unor situații reale și virtuale privind modul de respectare a unor drepturi și exercitare a responsabilităților; discuții dirijate; dezbaterăa unor subiecte cu caracter controversat despre soluționarea unor probleme din comunitate; dezbaterăa cazurilor reale de respectare/ nerespectare a drepturilor omului; participarea la procesul de luare a deciziilor la nivelul clasei, școlii, societății civile, administrației publice locale; discuție în grup despre egalitatea de genuri.

Un rol însemnat revine și **jocului de rol**, care se axează pe identificarea asemănărilor și diferențelor persoanelor; pentru simularea unor situații din viața comunității; exersarea unor roluri specifice modelului unui bun cetățean.

Întâlniri cu persoanele resursă; vizite de documentare în comunitate; întâlnire cu reprezentanți ai puterii locale/ societății civile.

Vizite de documentare în diferite medii de activitate; inițierea unor acțiuni de sprijin a persoanelor aflate în dificultate.

Portofoliile, interviurile sunt reflectate într-o măsură mai mică în Curricula disciplinară.

Forma de organizare frontală este utilizată în transmiterea informațiilor, aparținând cu preponderență învățământului tradițional. Activitatea cu întreaga clasă are, pe de o parte, menirea să pregătească activitatea de grup sau individuală, punându-se și delimitându-se problemele ce trebuie studiate și clarificate, metodele ce trebuie folosite și etapele ce trebuie parcurse. Pe de altă parte, cu colectivul întregii clase se dezbate și rezultatele activității de grup și individuale, se trag concluzii, se fac generalizări, se apreciază calitatea muncii depuse.

O altă formă de organizare este cea individuală, în care elevul are de rezolvat de unul singur, o sarcină. Spre exemplu, această formă de organizare va fi utilizată la completarea chestionarelor, a frazelor, la analiza pe text s.a.

Forma de organizare pe grupe este utilizată destul de des în ultimul timp, aparținând învățământului modern. Aceasta contribuie la dezvoltarea spiritului de cooperare și de deschidere spre acțiune, stimulează motivația învățării, permite valorificarea aptitudinilor individuale ale fiecărui elev în parte și creează o atmosferă pozitivă. Disciplina „Educația financiară” își propune să dezvolte astfel de aptitudini și se sugerează desfășurarea activităților pe grupe. Spre exemplu, la tema “Profile ocupaționale”, se formează grupe de câte 4-5 elevi și li se oferă o profesie spre analiză. Elevii au sarcina de a căuta în manualele cu Profile ocupaționale profesia respectivă și să extragă principalele caracteristici de personalitate ale persoanei care se consideră a fi potrivită cu profesia/ meseria respectivă.

Jocul de rol reprezintă o formă de organizare pe grupe și este o metodă de învățare activă, bazată pe explorarea experienței participanților, oferindu-le un scenariu în care fiecare persoană are un anumit rol de jucat. Elementul principal al acesteia este discuția și învățarea mai mult din propria noastră experiență și din a celorlalți. Se pot realiza jocuri de rol în cadrul conținutului „*Managementul resurselor personale*”, în care o grupă poate reprezenta angajații unei bănci, iar ceilalți o familie care a venit la bancă în vederea achiziționării unui credit. Această metodă îi oferă ocazia celui implicat să se transpună în pielea unui personaj și să aleagă

modalitatea de a se comporta/ acționa conform situației prezentate. În acest caz, cel care joacă un rol poate să asimileze anumite tipare de comportamente, de atitudini, și să pună în practică informațiile pe care le-a achiziționat la cursuri.

În ceea ce privește metodologia de formare a competențelor financiare la elevi, pe lângă educația formală, care presupune elaborarea unui model pedagogic și propunerea spre aplicare a acestuia în cadrul orelor de curs, amintim importanța educației nonformale, care presupune orice acțiune organizată în afara sistemului școlar, prin care se formează o punte între cunoștințele predate de profesori și punerea lor în practică. Avantajul educației nonformale este dat de faptul că este lipsită de stresul notelor din catalog și al temelor obligatorii.

Pornind de la tema lucrării de față și de la scopul principal al modelului pedagogic, a fost elaborat un proiect educativ care implică activități de informare a elevilor pe domeniul social și financiar, training și vizite în cadrul instituțiilor bancare și asociațiilor de voluntariat, însușirea acestor informații prin participarea la seminarii și ateliere practice și aplicarea propriuzisă a informațiilor acumulate prin organizarea unor târguri de firme de exercițiu și implicarea în activități de voluntariat. Proiectul este prezentat în anexa A.

Acest proiect are scopul fie de a aprofunda elevilor cunoștințelor dobândite în urma parcurgerii disciplinei opționale „Educația financiară”, fie de a stârni interesul și celorlalți elevi asupra studierii educației financiare. De asemenea, urmărește dezvoltarea integrală a personalității tinerilor și creșterea calității vieții acestora și a comunității locale prin responsabilizare financiară și formarea unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de incluziune socială.

Proiectul educativ cu titlul „Educația social-financiară a tinerilor – cheia spre succes!” urmărește atingerea următoarelor obiective:

1. implicarea directă a elevilor, profesorilor și a celorlalți beneficiari indirecti în derularea acțiunilor;
2. creșterea în rândul tinerilor din grupul țintă a nivelului de cunoștințe din domeniul financiar, civic și antreprenorial prin realizarea unor ateliere de informare în colaborare cu partenerii proiectului;
3. creșterea gradului de participare a tinerilor la viața comunității, sub toate aspectele ei, sociale, educaționale, economice;
4. creșterea gradului de participare a tinerilor la vot;

5. dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți prin cunoașterea drepturilor, îndatoririlor și responsabilităților personale ;
6. încurajarea activităților de antreprenariat în vederea acoperirii nevoilor de dezvoltare a orașului Bacău și a dezvoltării economiei locale;
7. dezvoltarea creativității și competitivității participanților prin organizarea de concursuri de creație privind sfera domeniului financiar, civic și antreprenorial;
8. realizarea de materiale de informare (broșuri, pliante) de către elevi și distribuirea acestora la nivel local în vederea creșterii gradului de informare a cetățenilor orașului Bacău pe probleme ce țin de domeniul social-financiar;
9. promovarea valorilor democratice în rândul cetățenilor de către elevi prin intermediul mijloacelor specifice elaborate de ei înșiși;
10. formarea și exersarea la elevi a deprinderilor practice și asigurarea aplicabilității interdisciplinare a informațiilor din diferite domenii de cunoaștere;
11. dezvoltarea la elevi a competențelor de muncă în echipă și de negociere în cadrul atelierelor de formare de competențe;
12. dezvoltarea capacității de gestionare a resurselor personale și de economisire la elevi prin diferite mijloace în cadrul atelierelor de formare de competențe .
13. dezvoltarea competențelor de comunicare, observație și sintetizare prin stabilirea unui contact direct cu mediul de afaceri, companii și instituții publice din domeniul financiar, antreprenorial, juridic și social;
14. dezvoltarea spiritului civic al elevilor prin implicarea acestora în activități de voluntariat;
15. promovarea turismului local prin organizarea unei excursii în vederea premierii participanților la concurs;

Acțiunile care susțin îndeplinirea scopului și a obiectivelor sunt: organizarea unor sesiuni de formare la tineri a unei culturi financiare și sociale, organizarea unei conferințe locale cu participare județeană și națională de educație financiară, asigurarea accesului grupului țintă la cele mai importante activități din aceste domenii din orașul Bacău, organizarea unor concursuri și momente artistice pe teme financiare și sociale.

Prin derularea acțiunilor acestui proiect, elevii vor avea acces la:

- acțiuni pentru dezvoltarea spiritului civic și antreprenorial și a unei culturi financiare;

- dezvoltarea creativității și competitivității;
- stabilirea unor contacte directe cu mediul de afaceri/ bancar/ social;
- interdisciplinaritate;
- formare de competențe generale și specifice;
- diversificarea ofertei educaționale;
- vizibilitate a domeniului și a nivelului de pregătire;
- acțiuni de voluntariat;
- excursii cu scop cultural și documentar.

Activitățile principale ale proiectului educativ „Educația social-financiară a tinerilor – cheia spre succes” sunt:

Activitatea 1 – Organizarea activităților specifice derulării proiectului (luna 1)

1.1. Contactarea și informarea colaboratorilor în ce privește obiectivele proiectului, activitățile specifice, rezultatele vizate. Semnarea contractelor de colaborare/parteneriat

1.2. Elaborarea și redactarea regulamentului de organizare și derulare a sesiunilor de referate și comunicări „EDUCAȚIA SOCIAL-FINANCIARĂ A TINERILOR – CHEIA SPRE SUCCES” (luna 1)

Regulamentul va cuprinde:

1. Informații despre instituția organizatoare;
2. Prezentarea activității: argument, obiective generale și specifice, grup țintă, data, locația;
3. Programul activităților:
 - „Educația social-financiară a tinerilor – cheia spre succes!” – sesiune de referate și comunicări ale elevilor, Sesiune de referate și comunicări ale profesorilor;
 - „Competențele social-financiare, competențele tinerilor europeni de astăzi” – concurs național de eseuri ;
 - „Pe urmele succesului” – Expoziție de desene și grafică.
4. Recomandări privind redactarea și trimiterea lucrărilor
5. Formularul de înscriere

1.3. Lansarea anunțului și transmiterea invitațiilor tuturor grupurilor țintă vizate (luna 1)

Proiectul va avea vizibilitate locală și națională. Grupurile țintă sunt anunțate și invitate. Mediatizarea activităților propuse va fi asigurată prin presa locală, facebook și website destinat. De asemenea, vor fi utilizate bannere, afișe, pliante.

Activitatea 2 – Achiziționarea resurselor necesare derulării în bune condiții a activităților vizate de proiect (luna 1, 2, 3)

Responsabilii de aprovizionare vor selecta oferte și vor achiziționa materialele necesare; de asemenea, se vor asigura că toate cheltuielile de deplasare, cazare și masă sunt corespunzătoare bugetului prevăzut anterior.

Activitatea 3 – „Educația financiară - o necesitate” – curs de informare a elevilor privind domeniul financiar-bancar; (luna 1) În cadrul acestei activități tinerii selectați din grupul țintă participă la un atelier de informare susținut de partenerii proiectului din domeniul bancar pe teme care abordează cunoștințele de bază pe care trebuie să le dețină o persoană pentru a nu avea probleme de ordin financiar, respectiv detalii legate de utilizarea cardului de credit, de deschiderea unor conturi, împrumuturi bancare și rate.

Activitatea 4 – „Îmi cunosc drepturile, sunt în siguranță!” – curs de informare a elevilor privind drepturile, îndatoririle și responsabilitățile omului (luna 2) Acest curs va fi susținut de unul dintre partenerii acestui proiect, specializat și profesionist. Scopul acestui curs este de a aprofunda informațiile care deja au fost predate în școală în anii anteriori și de a le fixa mai bine informațiile tinerilor, dându-le ocazia de a lua contact direct cu specialistul și le oferă libertatea de a își satisface orice curiozitate legată de partea juridică. A-și cunoaște propriile drepturi și pe ale celorlalte persoane le oferă tinerilor sentimentul de siguranță și încredere în sine.

Activitatea 5 – „Chiar și tu poți fi un bun antreprenor!” (luna 2) – curs de informare a elevilor privind domeniul antreprenoriatului; Educația antreprenorială este disciplină obligatorie predată în clasa a X-a. Ceea ce aduce nou cursul de față vizează exemplul și modelul de bună practică. Partenerii proiectului dezvăluie cheia succesului lor, pașii pe care i-au parcurs pentru a ajunge în vârf, precum și dificultățile pe care le pot întâmpina pe parcurs și modalitățile de rezolvare a acestora. Exemplul viu este cea mai puternică lecție de la care pot învăța tinerii. Această activitate îi încurajează pe tineri să întreprindă activități de antreprenoriat care pot avea ca efect atât creșterea calității propriei vieți, cât și a comunității locale, prin oferirea unor locuri de muncă.

Activitatea 6 – Lansarea Concursului „*Pe urmele succesului*” – criterii de selecție și regulamentul desfășurării acestuia. (luna 2)

Programul activităților:

- Selecția participanților la concurs și prezentarea regulamentului;
- În urma participării la cursurile de informare pe domeniile antreprenariat, financiar și juridic, tinerii se pot înscrie la concurs prin depunerea unei scrisori de motivație și a unui Curriculum Vitae. Doritorii participanți vor motiva interesul lor pentru a participa la concurs și vor expune rezultatele pe care se așteaptă să le obțină la finalul sesiunilor de formare.

Activitatea 7 – Organizarea unor seminarii de formare a participanților la concurs prin intermediul metodelor moderne și interactive. (luna 2) În aceste seminarii, tinerii vor învăța să aplice aspectele teoretice, vor experimenta diverse situații și vor găsi mijloace de soluționare a acestora.

Activitatea 8 – Realizarea de către tineri a unor vizite de explorare în cadrul instituțiilor bancare și a unor firme și asociații de voluntariat în vederea strângerii de informații; scopul acestor vizite este de a le facilita tinerilor un contact direct cu mediul de afaceri, bancar și de voluntariat și de a le oferi oportunitatea de a culege informații prețioase cu privire la rețeta succesului antreprenorilor respectivi, modul de viață al angajaților, satisfacțiile pe care le au voluntarii implicați și de asemenea pot realiza simulări de achiziționare a unui împrumut în bancă. (luna 3)

Activitatea 9 – „*Creez, donez, luminez!*” – atelier de creație a unor produse ce vor fi date spre vânzare; suma obținută va fi donată unui centru de copii; Această activitate are rolul de a forma competențe civice și sociale la tineri prin efortul și implicarea depusă spre a realiza produse care vor fi date spre vânzare în sprijinul copiilor de la Școala Gimnazială Specială „Maria Montessori”, din Bacău; (luna 3)

Activitatea 10 – Concurs „*Pe urmele succesului*” – desfășurarea concursului- fiecare echipă își prezintă proiectul și vor fi premiați; (luna 3) În urma activităților mai sus menționate, tinerii trebuie să realizeze un produs/proiect în care să combine cele observate și învățate. Spre exemplu, pot simula deschiderea unei afaceri în orașul Bacău, cu tot ceea ce înseamnă pregătirea bugetului alocat, promovarea acestuia și asigurarea părții juridice. În această etapă are loc jurizarea proiectelor și premiarea participanților;

Activitatea 11 – Organizarea unei excursii locale în vederea premierii câștigătorilor concursului „Pe urmele succesului!” . Vor fi vizitate principalele atracții turistice din orașul Bacău. Se vor realiza fotografii care vor fi mediatizate împreună cu impresiile câștigătorilor.(luna 3)

Activitatea 12 – Desfășurarea Sesiunii de referate și comunicări și a Conferinței locale „Educația social-financiară a tinerilor- cheia spre succes!” – sesiune de referate și seminarii tematice, premiere;

- Sesiune de referate și comunicări ale elevilor – derulare și premiere
- Sesiune de referate și comunicări ale profesorilor – derulare și premiere
- Expoziție de fotografie „Pe calea succesului” – premiere
- Expoziție de desene și grafică – premiere
- „Competențele social-financiare, competențele tinerilor europeni de astăzi” – concurs național de eseuri – premiere
- Prezentarea proiectelor realizate de elevii participanți la concurs – impresii, concluzii finale;

Activitatea 13 – Evaluare (luna 3)

Se va organiza o sesiune informativă privind activitățile și rezultatele proiectului, în care se vor cuantifica aspectele pozitive și negative, precum și dificultățile întâmpinate în realizarea activităților. Se vor prezenta materiale video din timpul desfășurării activităților proiectului.

Atât modalitatea formală, cât și cea nonformală au ca finalitate dezvoltarea competențelor financiare în rândul elevilor din învățământul general.

Proiectul educativ implică activități care nu pot fi incluse în curriculum, astfel, considerăm acest proiect dezvoltat ca o completare a curenților existente, date de limitările impuse de sistemul educațional.

2.4. Concluzii

Însuși titlul lucrării de față ne prezintă finalitatea acestei teze, respectiv, dezvoltarea competențelor financiare la elevii din învățământul general.

Pentru atingerea acestui scop major, școala deține o poziție primordială când vorbim de transmiterea unor cunoștințe și formarea la elevi a unor aptitudini, competențe sau atitudini. Școala rămâne în continuare principalul pilon în procesul de educație al individului. Deoarece Educația financiară nu este inclusă încă în disciplinele obligatorii la învățământul liceal, ne-am

propus elaborarea unui Model pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare, realizând o abordare interdisciplinară a Educației financiare, cu Educația civică, Educația Juridică și Educația Antreprenorială.

Au fost studiate toate programele școlare existente în România și în Republica Moldova pe aceste teme și a fost gândit un curriculum la decizia școlii, care să răspundă nevoilor Colegiului în care acesta va fi aplicat.

A fost studiat Planul de Acțiune al Colegiului și au fost analizate ultimele statistici cu privire la inserția socio-profesională a absolvenților și la situația elevilor din mediul rural.

Analiza a evidențiat existența unui număr ridicat al elevilor care provin din mediul rural și un număr foarte scăzut al celor care se integrează pe piața muncii după finalizarea liceului.

În vederea ameliorării acestor puncte slabe și în vederea susținerii colegiului în atingerea țintelor vizate, s-a elaborat un curriculum la decizia școlii de „Educație financiară”, care poate fi aplicat la orice clasă de liceu, având ca timp recomandat de desfășurare de 1 oră pe săptămână.

Noul Curriculum cuprinde patru unități de învățare, respectiv „*Explorare personală*”, „*Drepturile, responsabilitățile și îndatoririle omului*”, „*Managementul resurselor personale*” și „*Inițierea și derularea unei afaceri*”.

Capitolul de față prezintă necesitatea implementării acestui model pedagogic la nivelul elevilor din învățământul general. Educația financiară ar trebui predată de la vârste fragede și să se continue până la maturitate. Foarte importantă este și la bătrânețe. Faptul că orice vârstă are nevoile ei specifice, în mod implicit, are loc și contactul cu banii și cu deciziile de natură financiară. Modernizarea societății și evoluția tehnologică implică, de asemenea, necesitatea educării permanente a indivizilor pentru a putea avea acces la acestea și a le putea utiliza în siguranță.

Siguranța individului nu este dată doar de siguranța administrării cu succes a resurselor personale. Cunoașterea propriilor drepturi, a principiilor societății democratice îți poate oferi siguranța de exprimare și desfășurare a activităților cotidiene. De asemenea, este important să te cunoști mai bine pe tine însuși, să-ți descoperi potențialul și să-l utilizezi în dezvoltarea unei afaceri personale.

Curriculumul de față cuprinde o fuziune a acestor elemente.

3. EXPERIMENTAREA MODELULUI DE FORMARE A COMPETENȚELOR FINANCIARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

3.1. Diagnosticarea nivelului de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general

Cercetarea realizată a fost axată pe explorarea cadrului teoretic, a celui experiențial și a celui experimental. În acest sens, s-au urmat cele trei strategii: analiza epistemologică orientată asupra studierii esenței, specificului educației financiare și a educației sociale atât la nivel național, cât și internațional, a cadrului conceptual al educației financiare și sociale la elevii din învățământul general, elaborarea modelelor de implementare a educației financiare în învățământul general, a abordării curriculare și a cadrului metodologic al formării competențelor financiare la elevii din învățământul general și a fost realizat demersul praxiologic care include experimentul pedagogic în întregime.

Experimentul pedagogic a fost desfășurat în scopul determinării funcționalității *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general*, ceea ce a permis să validăm fundamentele teoretico-aplicative ale acestui proces.

Obiectivele experimentului pedagogic

- Identificarea opiniilor și a cunoștințelor teoretico-aplicative ale elevilor în ceea ce privește educația financiară;
- Identificarea necesității elaborării și implementării unui model pedagogic la elevii din învățământul general, în funcție de anumite criterii;
- Validarea funcționalității *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general*;
- Evaluarea și interpretarea rezultatelor obținute în baza experimentării fundamentelor teoretico-aplicative elaborate, structurate și valorificate prin intermediul funcționalității *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general*;
- Sistematizarea rezultatelor cercetării și realizarea concluziilor, predicției și a recomandărilor.

Demersul experimental a fost realizat și desfășurat în conformitate cu cadrul conceptual-fenomenologic al educației financiare, cu concepțiile teoretice și metodologice expuse în

primele două capitole și s-a desfășurat în cadrul unor instituții de învățământ, respectiv în cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen” din Bacău, România, pe un eșantion stratificat de 240 de elevi/ adolescenți, din care 120 de elevi înscriși la profil teoretic și 120 de elevi înscriși la profil tehnic și pe un eșantion de 180 de elevi din Republica Moldova, din care 90 de elevi din clasele a X-a, a XI-a și a XII-a, de la profilul servicii, și 90 de elevi din clasele a X-a, a XI-a și a XII-a, de la profilul umanist. Elevii de la profilul servicii sunt din cadrul Colegiului Mondustud-art, iar cei de la profilul teoretic sunt din cadrul Liceului Teoretic Pro-Succes. De asemenea, s-a avut în vedere controlarea mai multor variabile care ar fi putut interveni în modificarea rezultatelor, astfel, a fost controlată variabila gen (Fig. 3) și nivel de clasă (Fig.4), subiecții fiind aleși după aceste criterii, în număr egal.

Pentru început, prezentăm experimentul constatativ din România. Mai jos, avem graficul care prezintă distribuția subiecților.

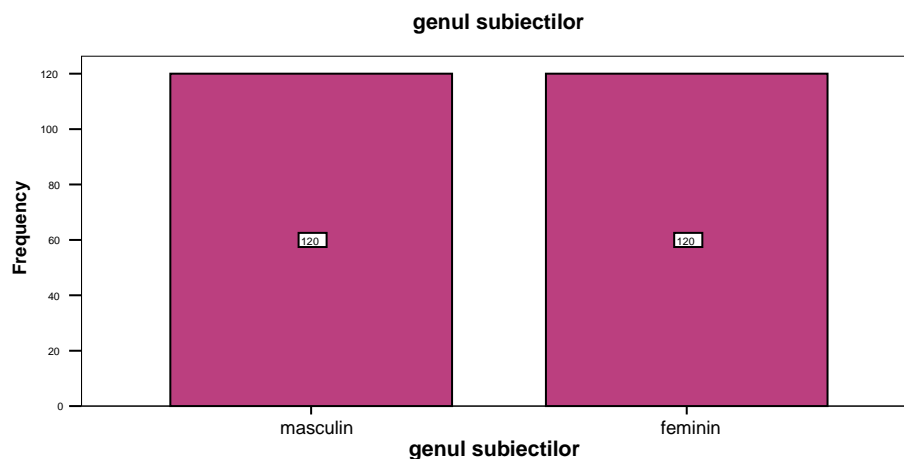

Fig. 3. Genul subiectilor

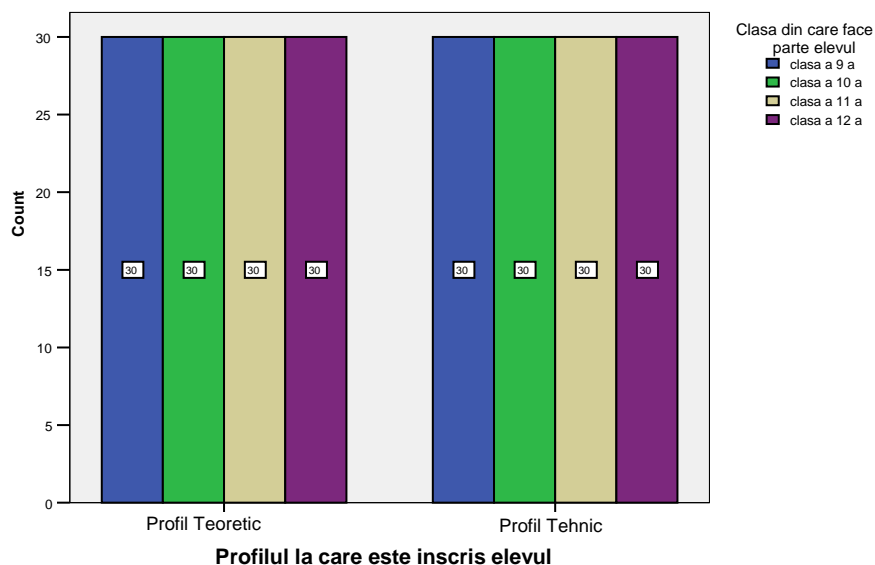

Fig. 4. Frecvența elevilor în funcție de clasă și profil

Scopul acestui preexperiment a constituit o activitate de evidențiere a problemei; o examinare și validare prealabilă a presupuzițiilor inițiale, a ipotezei de lucru și a instrumentelor (pilotajul chestionarelor, al strategiilor, al componentelor modelului elaborat) pregătite pentru realizarea experimentului pedagogic în integritatea celor trei etape: constatativă, formativă și de control.

Eșantioanele au fost alese aleatoriu, adică a fost implicată câte o clasă pentru fiecare nivel și profil, respectiv 4 clase (a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a) cu profil teoretic și 4 clase (a IX-a, aX-a, a XI-a și a XII-a) cu profil tehnic din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații “Nicolae Vasilescu-Karpen”. Din acest eșantion, în urma experimentului de constatare se va identifica grupul care deține cel mai scăzut nivel al cunoștințelor și competențelor din șase domenii diferite, respectiv: înțelegere personală, interacțiune socială, cunoștințe pe domeniul financiar, managementul banilor și companii, cu câte 5 variante de răspuns: *Total de acord, De acord, Neutru, Nu sunt de acord, Total dezacord*.

Strategia cercetării a inclus variate forme, metode, procedee, tehnici și instrumente de investigare. În desfășurarea și realizarea demersului investigativ au fost aplicate următoarele metode:

- *Documentarea științifică* s-a manifestat prin lecturarea surselor bibliografice din domeniu, a informațiilor de pe site-urile de specialitate; au fost notate și conspectate idei, fragmente esențiale, s-a realizat analiza, esențializarea, compararea informațiilor, generalizarea, stratificarea și sintetizarea materiei cercetate.

- *Metoda istorică* a asigurat studiul cronologic al fenomenului investigat și ne-a permis să realizăm un scurt istoric al implementării educației financiare atât la nivel național, internațional, cât și la nivel de învățământ sau în sub alte forme de promovare.

- *Metoda chestionarului* a fost folosită pentru a testa cunoștințele, atitudinile și pentru a evalua competențele elevilor legate de domeniul financiar.

❖ **Rezultatele experimentului de constatare privind educația financiară la elevii din învățământul general din România**

Investigația preliminară efectuată ne-a permis să precizăm și să delimităm dificultățile pe care le întâmpină elevii din învățământul general în domeniul financiar, atât la nivel declarativ, cât și procedural și din domeniul educației civice și antreprenoriale. În cadrul cercetării am identificat nivelul de cunoștințe și atitudinea elevilor, dar și diferențele existente între elevi, în funcție de profilul la care sunt înscriși și în funcție de clasa din care fac parte.

În experimentul de constatare am aplicat câteva probe pe eșantionul stabilit de 240 elevi de liceu și s-a pornit de la următoarele **ipoteze**:

1. Există diferențe semnificative între elevii de la profil teoretic și cei de la profil tehnic în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.
2. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic referitoare la cunoștințele din domeniul financiar.
3. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic privind capacitatea de management a banilor.
4. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.
5. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.

6. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de înțelegere personală.
7. Există diferențe semnificative în funcție de clasa și profilul din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare.

Pornind de la aceste ipoteze, în urma completării chestionarelor de către subiecți și în urma colectării răspunsurilor, am construit o bază de date pe care am analizat-o în SPSS. Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Shapiro-Wilk pentru fiecare scală în parte. La scala care evaluează nivelul de auto-eficacitate și înțelegere personală, rezultatele testului Shapiro-Wilk evidențiază faptul că distribuția nu este una normală (Anexa1), ceea ce înseamnă că vom utiliza testele neparametrice. La scala care evaluează viziunile elevilor în raport cu interacțiunea acestora cu societatea: drepturile și atitudinile lor, rezultatele testului Shapiro-Wilk evidențiază faptul că distribuția nu este una normală (Anexa2), ceea ce înseamnă că și în cazul acestei scale vom utiliza testele neparametrice. La scala care evaluează cunoștințele din domeniul financiar, rezultatele testului Shapiro-Wilk evidențiază faptul că distribuția nu este una normală (Anexa 3), ceea ce înseamnă că și în cazul acestei scale vom utiliza testele neparametrice.

1. Există diferențe semnificative între elevii de la profil teoretic și cei de la profil tehnic în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau independență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 5 se poate observa că dintre cei 120 de subiecți care manifestă un nivel scăzut al cunoștințelor cu privire la drepturile pe care le dețin, 69 (sau 57,5%) sunt elevi care sunt înscriși la un profil teoretic și 51 (sau 42,5%) sunt elevi înscriși la un profil tehnic. De asemenea, dintre cei 120 de subiecți care dețin un nivel ridicat al cunoștințelor cu privire la drepturile pe care le dețin, 51 (sau 42,5 %) sunt înscriși la profil teoretic și 57,5 (sau 35%) sunt înscriși la un profil tehnic. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 5), observăm că $\chi^2(1) = 5,400$, $p=0,014$; așadar, există o interdependență statistică între cele două variabile, elevii de la profilul tehnic având cunoștințe

mai ridicate cu privire la drepturile pe care le dețin în societate. Această situație este evidențiată și în figura de mai jos. (Fig. 5)

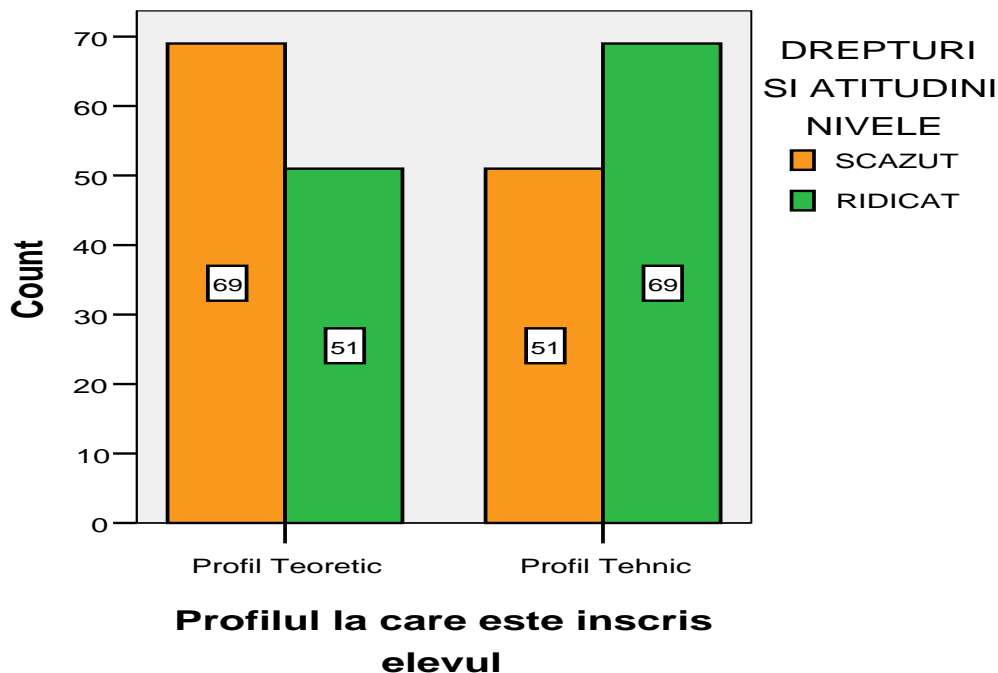

Fig.5. Nivelul de interacțiune socială, de cunoaștere a drepturilor pe care le au în societate în funcție de profilul la care este înscris elevul

2. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic referitoare la cunoștințele din domeniul financiar.

A doua ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau independență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 6 se poate observa că dintre cei 121 de subiecți care manifestă un nivel scăzut al cunoștințelor din domeniul financiar, 81 (sau 67,5%) sunt elevi care sunt înscriși la un profil teoretic și 40 (sau 33,3%) sunt elevi înscriși la un profil tehnic. De asemenea, dintre cei 119 de subiecți care dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare, 39 (sau 32,5 %) sunt înscriși la profil teoretic și 80 (sau 66,7%) sunt înscriși la un profil tehnic. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 5) observăm că $\chi^2(1) = 28,01$, $p=0,000$; așadar, există o interdependență statistică între cele două variabile,

elevii de la profilul tehnic având cunoștințe mai ridicate din domeniul financiar decât elevii înscriși la profilul teoretic.

Această situație este evidențiată și în figura de mai jos. (Fig. 6)

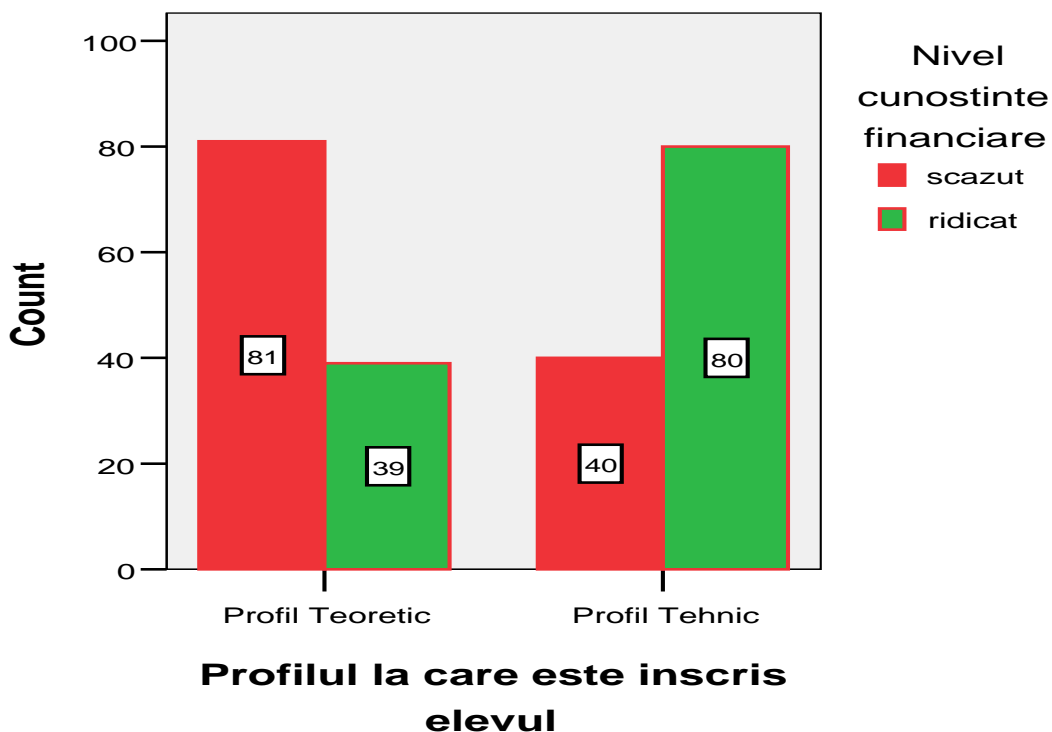

Fig.6. Nivelul de cunoștințe din domeniul financiar în funcție de profilul la care este înscris elevul

3. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic privind capacitatea de management a banilor.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau interdependență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 7 se poate observa că dintre cei 120 de subiecți care sunt înscriși la profilul teoretic, 45 (sau 40,2%) au bani economisiți și 75 (sau 58,6%) nu au bani economisiți. De asemenea, dintre cei 120 de subiecți care sunt înscriși la un profil tehnic, 67 (sau 59,8%) au bani economisiți și 53 (sau 41,4%) nu am bani economisiți. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 7) observăm că $\chi^2(1) = 8,103$, $p=0,003$; așadar, există o interdependență statistică între cele două variabile, elevii

care sunt înscriși la un profil tehnic demonstrând o competență de management a banilor mai ridicată, în comparație cu elevii care sunt înscriși la un profil teoretic.

Această situație este ilustrată în figura de mai jos.(fig. 7)

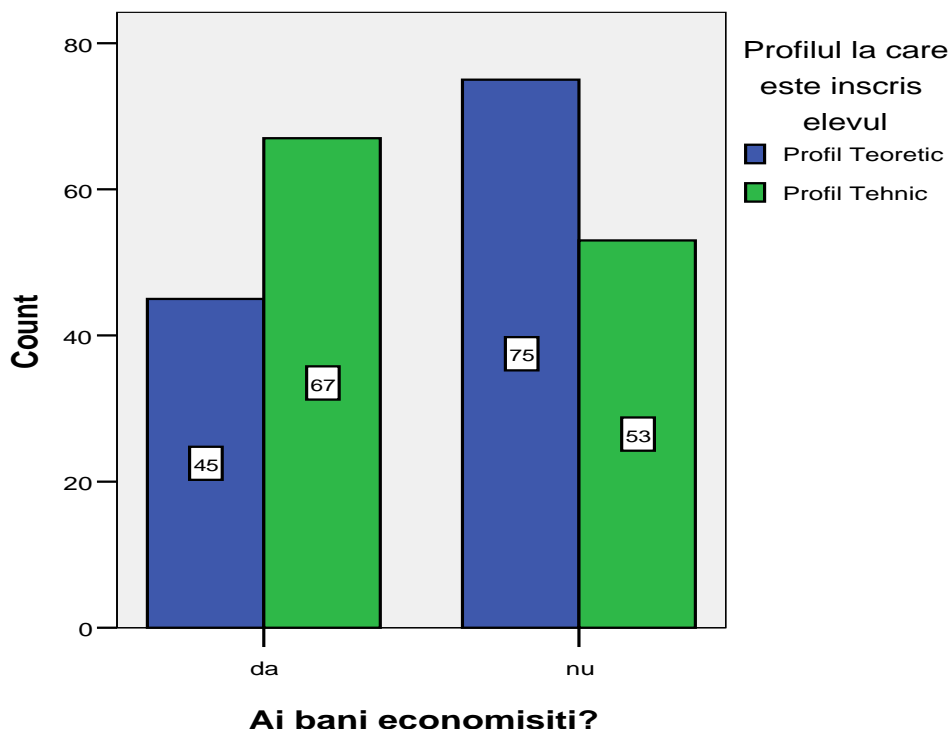

Fig.7. Măsura în care elevii de la profilul teoretic și cel tehnic economisesc bani.

4. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau interdependență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 8 se poate observa că dintre cei 120 de subiecți care sunt înscriși la profilul teoretic, 53 (sau 44,1%) susțin că și-ar dori să-și înceapă o afacere proprie, 23 (sau 19%) susțin că nu vor să-și deschidă propria afacere, în timp ce, dintre cei 120 de subiecți care sunt înscriși la un profil tehnic, 60 (sau 50%) susțin că vor să-și înceapă propria afacere și 22 (18,3%) susțin că nu vor să-și deschidă propria afacere.

Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 8), observăm că $\chi^2 (1) = 3,370$, $p=0,643$; așadar, nu există o interdependență statistică între cele două variabile.

5. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.

În urma analizelor statistice, din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 11) observăm că $\chi^2(1) = 3,459$, $p=0,630$; așadar, nu există o interdependență statistică între cele două variabile.

6. Există diferențe semnificative în funcție de clasa din care face parte elevul în ceea ce privește înțelegerea personală.

Pentru a-i putea evalua în mod separat pe elevii de la profil teoretic și pe cei de la profil tehnic, analizăm datele cantitative prin intermediul programului SPSS activând butonul SPLIT FILE.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau interdependență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 10 se poate observa că dintre cei **120 de elevi înscriși la profil teoretic**, 30 sunt în clasa a IX-a. Dintre cei 30 de elevi din clasa a IX-a, 23 (sau 27,4%) dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale, și 7 (sau 19,4%) dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. Dintre cei 30 de elevi din clasa a X-a, 21 (sau 25%) dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale, și 9 (sau 25%) dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. În clasa a XI-a, dintre cei 30 de elevi, 23 (sau 27,4%) dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale și 7 (sau 25%) dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. 17 din cei 30 de elevi din clasa a XII-a dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale, în timp ce 13 sau 25% dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 10), observăm că $\chi^2(1) = 3,810$, $p=0,283$; așadar, nu există o interdependență statistică între cele două variabile.

În cazul elevilor de la **profil tehnic**, analiza datelor statistice evidențiază următoarele: dintre cei **120 de elevi înscriși la profil teoretic**, 30 sunt în clasa a IX-a. Dintre cei 30 de elevi din clasa a IX-a, 18 (sau 23,1%) dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale, și 12 (sau 28,6%) dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. Dintre cei 30 de elevi din clasa a X-a, 18 (sau 23,1%) dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale, și 12 (sau 28,5%) dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. În clasa a XI-a, dintre cei 30 de elevi, 23 (sau 29,5%) dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale și 7 (sau 16,7%) dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. 19 din cei 24,4 de elevi din clasa a XII-a dețin un nivel scăzut al înțelegerii personale în timp ce 11 sau 26,2% dețin un nivel ridicat al înțelegerii personale. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 10),

observăm că $\chi^2(1) = 2,491$, $p=0,283$; aşadar, nu există o interdependență statistică între cele două variabile.

7. Există diferențe semnificative în funcție de clasa și profilul din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare.

Pentru a-i putea evalua în mod separat pe elevii de la profil teoretic și pe cei de la profil tehnic, analizăm datele cantitative prin intermediul programului SPSS activând butonul SPLIT FILE.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau interdependență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 12 se poate observa că dintre cei **120 de elevi înscriși la profil teoretic**, 30 sunt în clasa a IX-a. Dintre cei 30 de elevi din clasa a IX-a, 23 (sau 30,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, și 7 (sau 15,9%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. Dintre cei 30 de elevi din clasa a X-a, 23 (sau 30,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, și 7 (sau 15,9%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. În clasa a XI-a, dintre cei 30 de elevi, 22 (sau 28,9%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare și 8 (sau 18,2%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. 8 din cei 30 de elevi din clasa a XII-a dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, în timp ce 22 sau 50% dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 12), observăm că $\chi^2(1) = 23,254$, $p=0,00$; aşadar, există o interdependență statistică între cele două variabile.

În cazul elevilor de la **profil tehnic**, analiza datelor statistice evidențiază următoarele: din cei 120 de elevi, 30 sunt în clasa a IX-a și într-un număr de 17 (sau 34,7%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, în timp ce un număr de 13 (sau 18,3%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare.

Din cei 30 de elevi din clasa a X-a, 11 (sau 22,4%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare și 19 (sau 26,8%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare.

În clasa a XI-a, 7 (sau 14,3%) dețin un nivel scăzut, iar 23 (sau 32,4%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. În clasa a XII-a, din cei 30 de elevi, 14 (sau 12,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare și 16 (sau 22,5%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare.

Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 12), observăm că $\chi^2(1) = 7,554$, $p=0,056$; aşadar, în acest caz, nu există o interdependență statistică între cele două variabile.

Mai jos sunt ilustrate graficele (fig.8) care evidențiază nivelul de cunoștințe financiare ale elevilor, în funcție de clasa și profilul în care sunt înscriși. Cifrele evidențiază în mod clar un nivel mai scăzut al cunoștințelor din domeniul financiar al elevilor de la profilul teoretic din clasa a IX-a.

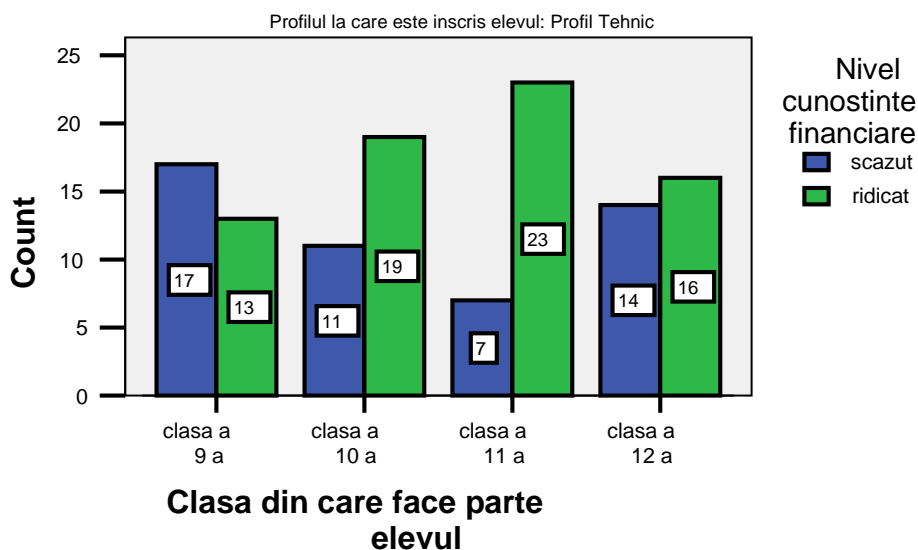
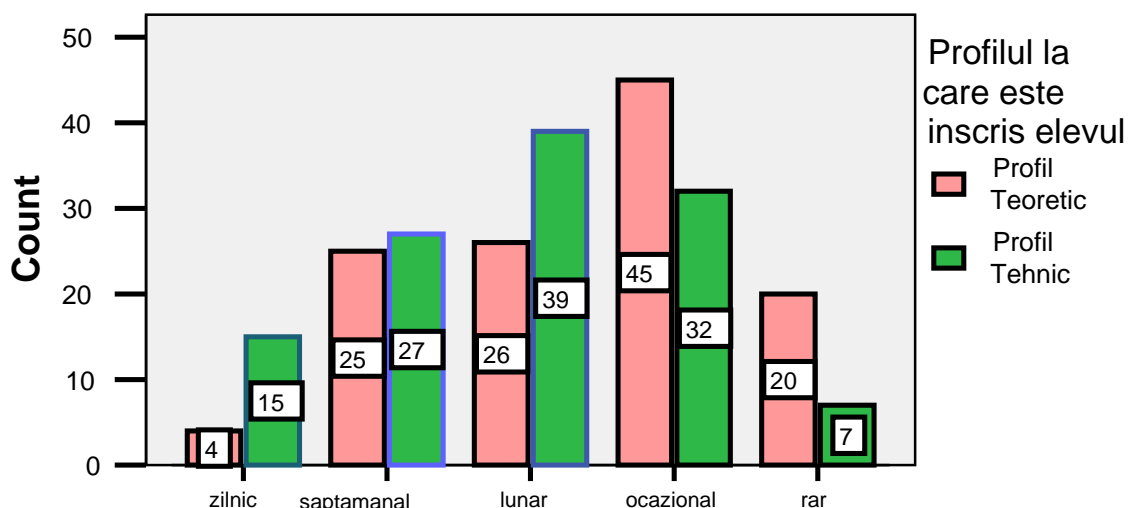

Fig.8. Diferențe în funcție de clasă și profil în ceea ce privesc cunoștințele din domeniul financiar.

❖ **Alte rezultate**

În cele ce urmează, vom prezenta diferențe înregistrate de elevi la anumiți itemi, diferențe care vor fi evidențiate prin intermediul graficelor.

- **Diferențe în funcție de profil în ceea ce privește frecvența cu care elevii economisesc.**

Cat de des pui bani deoparte pentru economiile tale?

După cum putem observa analizând datele prezentate în graficul de mai sus (Fig.9), elevii de la profil tehnic înregistrează frecvențe mai ridicate în ceea ce privește frecvența cu care economisesc bani. Din 120 de subiecți, 15 pun bani deoparte zilnic, 27 săptămânal, 39 lunar, 32 ocazional și 7 rar. Cât despre elevii de la profil teoretic, observăm că au înregistrat o frecvență mai ridicată la răspunsurile „ocazional” și „rar”, în timp ce la celelalte forme de răspuns, respectiv „zilnic” (4), „săptămânal” (25) și „lunar” (26) au răspuns într-un număr mai mic comparativ cu cei de la profil tehnic, ceea ce evidențiază o capacitate de management mai ridicată a celor de la profil tehnic.

- **Frecvența preferințelor elevilor în ceea ce privește locul de economisire a banilor.**

În figura de mai jos (fig.10), sunt ilustrate preferințele elevilor cu privire la locul în care obișnuiesc să economisească bani. Putem observa că, dintr-un număr de 240 de elevi, 180 de elevi aleg să economisească banii la membrii familiei, 91 de elevi susțin că îi economisesc într-un loc special, acasă, în timp ce 27 de elevi susțin că îi economisesc în școală și numai 4 elevi au un cont deschis în bancă.

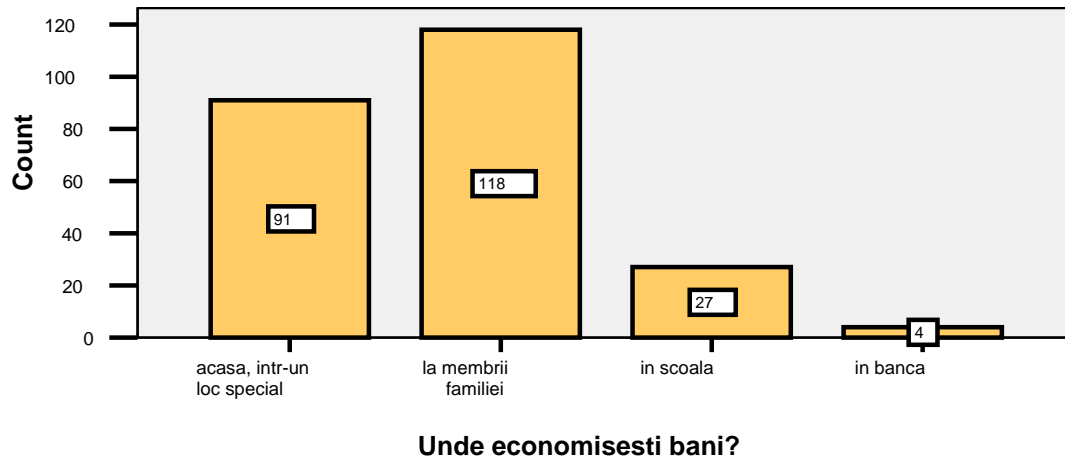

Fig. 10. Frecvența locurilor în care elevii preferă să economisească bani.

➤ Concluzii

Experimentul de constatare are rolul de a diagnostica nevoia implementării disciplinei *Educație financiară* la nivelul ciclului liceal, în special în cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.Karpen” din Bacău, deoarece eșantionul pe care a fost aplicat chestionarul este format din elevii Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen” din Bacău, elevi înscriși la profil tehnic și profil teoretic, în clasele IX-XII.

A fost aplicat un chestionar care cuprinde mai multe dimensiuni, respectiv “Înțelegere personală, auto-eficacitate, orientare viitoare”, “Interacțiune socială, drepturi și atitudini” și “Cunoștințe pe domeniul financiar și managementul banilor”.

Datele colectate în urma aplicării chestionarului au fost introduse într-o bază de date, după care au fost prelucrate în vederea testării ipotezelor anterior constituite. Având în vedere variabilele pe care le-am inclus în cercetare, respectiv *profilul elevului* și *clasa* din care face parte, au fost realizate mai multe analize statistice utilizând metoda SPSS.

Ipoteza generală de la care s-a pornit a fost cea de *identificare a diferențelor existente între elevii care aparțin unor profile și clase diferite, pentru a putea identifica clasa și profilul în care se impune implementarea disciplinei Educație financiară, precum și identificarea punctelor slabe referitoare la cunoștințele din cele patru dimensiuni ale chestionarului, în vederea elaborării modelului pedagogic.*

Se dorește realizarea unui model pedagogic, caracterizat mai mult ca o abordare interdisciplinară a educației financiare, care își dorește să depășească granițele artificiale dintre

diferite domenii. Conform recomandărilor organisme internaționale realizate de Banca Mondială, OECD PISA, este necesar să se formeze competențele financiare, dezvoltarea spiritului civic, spiritului antreprenorial și de administrare a resurselor financiare care sunt extrem de necesare omului contemporan. Astfel, considerăm *Educația financiară* ca fiind o abordare interdisciplinară, respective între Educația financiară, Cultura civică și Educația Antreprenorială.

Scopul major al Educației Financiare este dezvoltarea integrală a personalității elevului, responsabilizarea financiară a elevului, formarea la elevi a unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de integrare/ incluziune socială, pregătirea subiecților educaționali pentru a adopta decizii cu caracter financiar. Un alt aspect important rezidă în faptul că *Educația Financiară* este abordată din perspectiva realistă a vieții cotidiene, antrenând valorile sociale, economice și financiare achiziționate/ cunoscute la celelalte discipline școlare și constituind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini, ale căror componente sunt reciproc condiționate și au drept obiectiv major pregătirea elevului pentru a aprecia schimbările din mediul social, economic, financiar în care își va desfășura activitatea pe viitor.

Chestionarul aplicat elevilor cuprind itemi care evaluează nivelul de cunoștințe sau atitudinile elevilor din aceste discipline și domenii.

Analizele statistice au scos în evidență următoarele rezultate (prezentăm doar rezultatele semnificative din punct de vedere statistic): *elevii înscriși la profil teoretic au un nivel mai scăzut al cunoștințelor cu privire la drepturile pe care le dețin și al competențelor de a identifica apartenența sa națională, de a-și valoriza propriul popor comparativ cu elevii care sunt înscriși la profil tehnic.*

În ceea ce privește *cunoștințele din domeniul financiar*, analizele statistice au scos în evidență *un nivel mai ridicat al elevilor de la profil tehnic* comparativ cu elevii de la profil teoretic, existând o interdependență statistică între cele două variabile.

Capacitatea de management a banilor este demonstrată la un *nivel mai ridicat* de elevii de la *profil tehnic*.

Spiritul antreprenorial nu s-a demonstrat a avea o legătură directă cu profilul la care este înscris elevul, diferențele identificate nefiind semnificative din punct de vedere statistic. În schimb, în ceea ce privește spiritul civic, respectiv inițiativa elevilor de a se implica în companii

sociale de tip voluntariat, analizele statistice evidențiază o implicare mai ridicată a elevilor de la profil tehnic în campaniile sociale, comparativ cu elevii înscriși la profil teoretic.

După cum se poate observa, la trei din cele patru dimensiuni, elevii înscriși la profil teoretic înregistrează rezultate mai scăzute. Aceste rezultate pot fi explicate pe baza faptului că elevii de la profil tehnic parcurg discipline de specialitate care cuprind conținuturi care se suprapun cu cele ale Educației financiare. Spre exemplu, la filiera tehnologică, în cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații “Nicolae Vasilescu-Karpen” din Bacău, există următoarele calificări profesionale: *Tehnician operator tehnică de calcul, tehnician telecomunicații, tehnician automatizări, tehnician electrician electronist auto, tehnician instalații electrice, tehnician în activități economice.*[10]

Până în acest punct, concludem că este necesară elaborarea modelului pedagogic de educație financiară și implementarea acestuia la elevii de la profil teoretic. De asemenea, ne interesează să identificăm care este nivelul de clasă care demonstrează un nivel scăzut al cunoștințelor și al competențelor din domeniul educației financiare. Astfel, au fost realizate analize statistice care au demonstrat următoarele: există o interdependență statistică între clasa din care face parte elevul și nivelul de cunoștințe financiare, întrucât s-a demonstrat că cel mai scăzut nivel se identifică la elevii din clasele a IX-a și a X-a, profil teoretic.

În ceea ce privește celelalte dimensiuni, nu au fost identificate legături semnificative din punct de vedere statistic, însă prezentăm câteva rezultate care au însemnătate pentru cercetarea noastră: elevii de la profil tehnic înregistrează frecvențe mai ridicate în ceea ce privește frecvența cu care economisesc bani, din cei 240 de elevi, observăm că cel mai rar economisesc elevii din clasa a XII-a, în timp ce elevii din clasele a IX-a și a X-a afirmă în frecvență aproximativ egală că pun bani deoparte zilnic și săptămânal. Dintr-un număr de 240 de elevi, 180 de elevi aleg să economisească banii la membrii familiei, 91 de elevi susțin că îi economisesc într-un loc special, acasă, în timp ce 27 de elevi susțin că îi economisesc în școală și numai 4 elevi au un cont deschis în bancă.

Rezultatele obținute evidențiază nevoia implementării disciplinei *Educație financiară* la elevii de la profil teoretic, ciclul inferior al liceului din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu-Karpen”, din Bacău.

Cât despre experimentul constatativ realizat în **Republica Moldova**, prezentăm următoarele rezultate:

Mai jos avem graficul de frecvențe ale variabilelor care sunt introduse în studiu (numărul de elevi pe nivel de clasă și profil de proveniență).

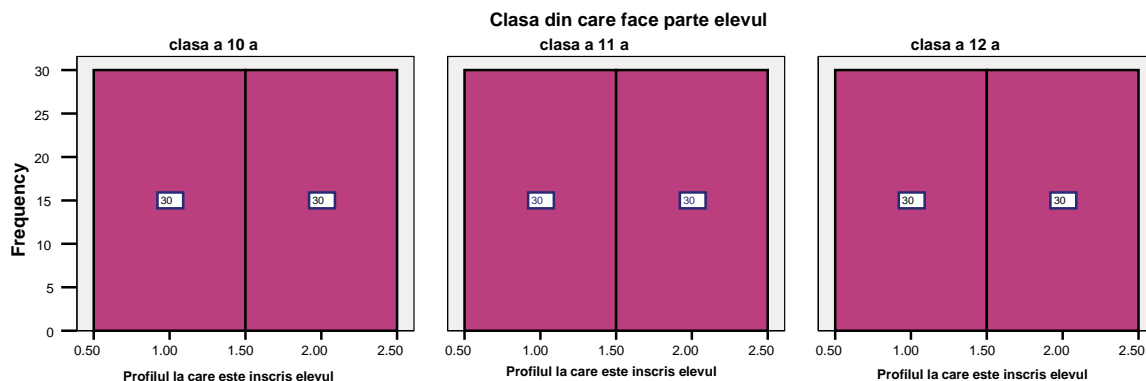

Fig.11. Graficul ilustrării frecvenței elevilor în funcție de profil și clasă.

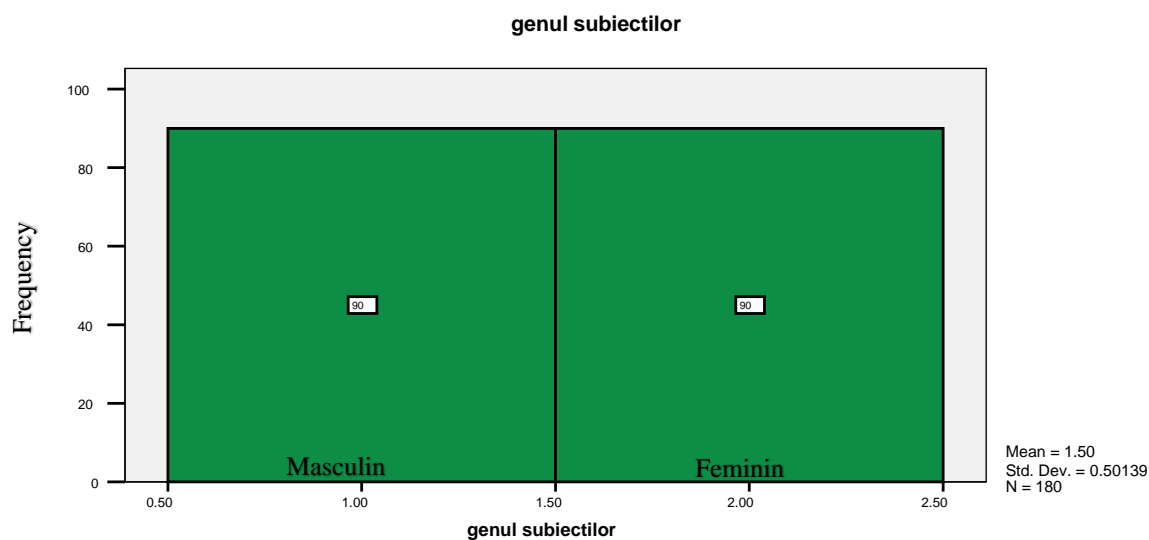

Fig.12. Genul subiecților

Eșantioanele au fost alese aleatoriu, adică a fost implicată câte o clasă pentru fiecare nivel și profil, respectiv 3 clase (aX-a, a XI-a și a XII-a) cu profil teoretic și 3 clase (aX-a, a XI-a și a XII-a) cu profil tehnic din cadrul Colegiului Mondostud-art și Liceului Pro-succes. Din acest eșantion, în urma experimentului de constatare, se va identifica grupul care deține cel mai scăzut nivel al cunoștințelor și competențelor din șase domenii diferite, respective: înțelegere

personală, interacțiune socială, cunoștințe pe domeniul financiar, managementul banilor și companii, cu câte 5 variante de răspuns: *Total de acord, De acord, Neutru, Nu sunt de acord, Total dezacord.*

Strategia cercetării a inclus variate forme, metode, procedee, tehnici și instrumente de investigare. În desfășurarea și realizarea demersului investigativ au fost aplicate următoarele metode:

- *Documentarea științifică* s-a manifestat prin lecturarea surselor bibliografice din domeniu, a informațiilor de pe site-urile de specialitate; au fost notate și conspectate idei, fragmente esențiale, s-a realizat analizarea, esențializarea, compararea informațiilor, generalizarea, stratificarea și sintetizarea materiei cercetate.

- *Metoda istorică* a asigurat studiul cronologic al fenomenului investigat și ne-a permis să realizăm un scurt istoric al implementării educației financiare atât la nivel național, internațional, cât și la nivel de învățământ sau în sub alte forme de promovare.

- *Metoda chestionarului* a fost folosită pentru a testa cunoștințele, atitudinile și pentru a evalua competențele elevilor legate de domeniul financiar și social.[42]

➤ **Rezultatele experimentului de constatare privind educația financiară la elevii din învățământul general din Republica Moldova**

Investigația preliminară efectuată ne-a permis să precizăm și să delimităm dificultățile pe care le întâmpină elevii din învățământul general în domeniul financiar, atât la nivel declarativ cât și procedural și din domeniul educației civice și antreprenoriale. În cadrul cercetării am identificat atât nivelul de cunoștințe și atitudinea elevilor cât și diferențele existente între elevii înscriși la profil tehnic și cei înscriși la profil teoretic și între elevii din clase diferite.

În experimentul de constatare am aplicat câteva probe pe eșantionul stabilit de 180 elevi de liceu și s-a pornit de la următoarele **ipoteze**:

1. Există diferențe semnificative între elevii de la profil teoretic și cei de la profil tehnic în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.
2. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic referitoare la cunoștințele pe domeniul financiar.

3. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic privind capacitatea de management a banilor.
4. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.

Pornind de la aceste ipoteze, în urma completării chestionarelor de către subiecți și în urma colectării răspunsurilor, am construit o baza de date pe care am analizat-o în SPSS. Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Kolmogorov-Smirnov pentru fiecare scală în parte. La scala care evaluează nivelul de auto-eficacitate și înțelegere personală, rezultatele testului Kolmogorov-Smirnov evidențiază faptul că distribuția nu este una normală (Anexa27), ceea ce înseamnă că vom utiliza testele neparametrice. La scala care evaluează viziunile elevilor în raport cu interacțiunea acestora cu societatea: drepturile și atitudinile lor, rezultatele testului Kolmogorov-Smirnov evidențiază faptul că distribuția nu este una normală (Anexa28), ceea ce înseamnă că și în cazul acestei scale vom utiliza testele neparametrice. La scala care evaluează cunoștințele din domeniul financiar, rezultatele testului Kolmogorov-Smirnov evidențiază faptul că distribuția nu este una normală (Anexa 29), ceea ce înseamnă că și în cazul acestei scale vom utiliza testele neparametrice.

1. Există diferențe semnificative între elevii de la profil teoretic și cei de la profil tehnic în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestarea unei atitudini proactive.

A doua ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau independență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 30 se poate observa că din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 30) observăm că $\chi^2(1) = 0,002$, $p=9,881$; așadar **există o interdependență statistică** între cele două variabile, respective elevii care sunt înscriși la un profil teoretic au înregistrat un nivel mai scăzut al cunoștințelor legate de drepturile personale și manifestarea unei atitudini proactive, comparativ cu elevii de la profilul tehnic. Această situație este evidențiată și în figura de mai jos. (Fig. 13)

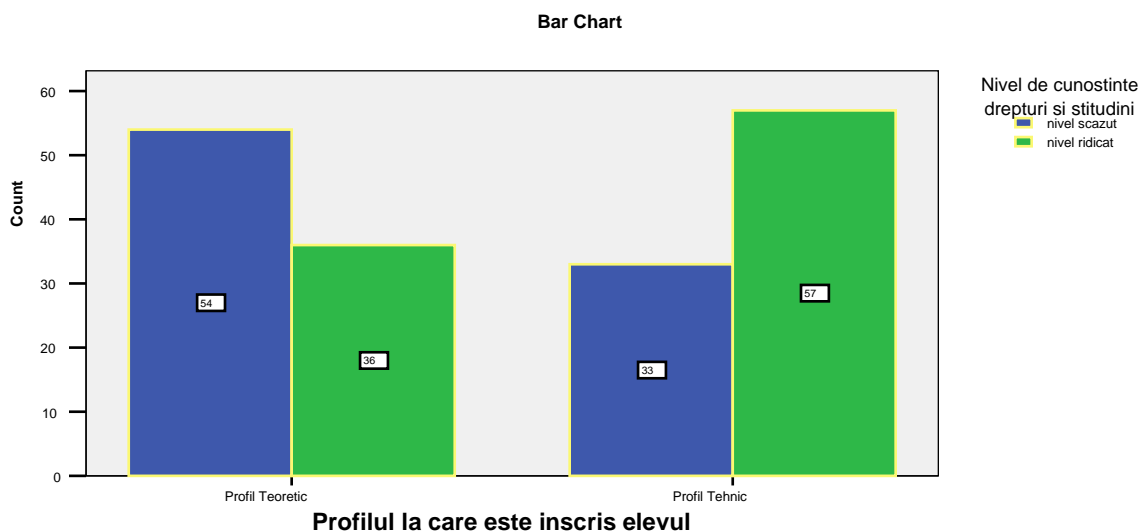

Fig. 13. Nivelul de interacțiune socială, a drepturilor pe care le au în societate în funcție de profilul la care este înscris elevul.

2. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic referitoare la cunoștințele din domeniul financiar.

A doua ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau independență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 31, se poate observa că dintre cei 90 de subiecți care manifestă un nivel scăzut al cunoștințelor din domeniul financiar, 63 (sau 58,9%) sunt elevi care sunt înscriși la un profil teoretic și 44 (sau 41,1%) sunt elevi înscriși la un profil tehnic. De asemenea, dintre cei 90 de subiecți care dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare, 27 (sau 37 %) sunt înscriși la profil teoretic și 46 (sau 63%) sunt înscriși la un profil tehnic. Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 31), observăm că $\chi^2(1) = 8,319$, $p=0,004$; așadar, **există o interdependență statistică** între cele două variabile, elevii de la profilul tehnic având cunoștințe mai ridicate din domeniul financiar decât elevii înscriși la profilul teoretic.

Această situație este evidențiată și în figura de mai jos. (Fig. 14)

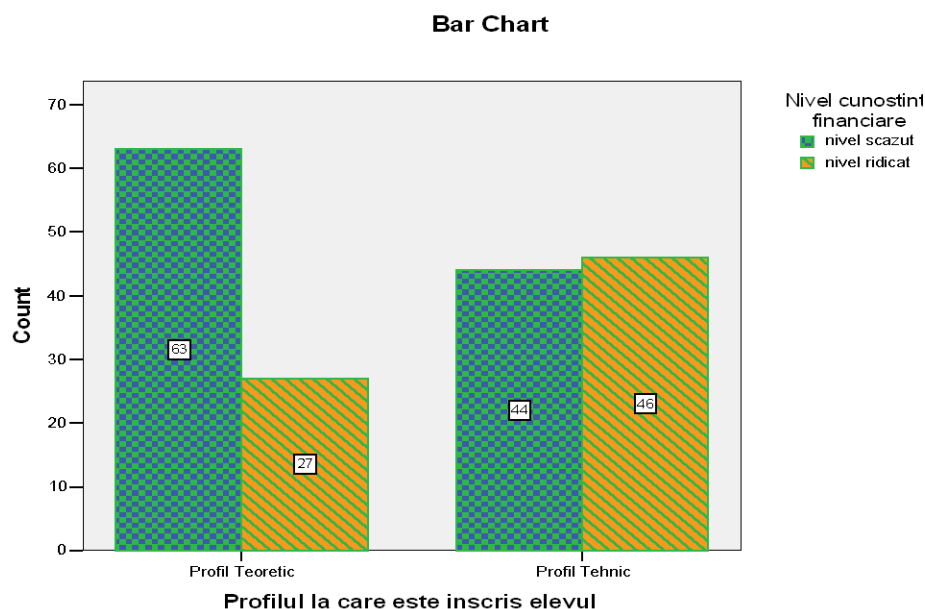

Fig. 14. Nivelul de cunoștințe financiare în funcție de profilul la care este înscris elevul.

3. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește capacitatea de management a banilor.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau interdependență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 32, se poate observa că dintre cei 90 de elevi, cei care au economisit bani 41 (sau 46,1%), de la profil teoretic, și 48 (53,9%), de la profil tehnic.

De asemenea, dintre cei 90 de subiecți care nu au economisit bani, 48 (sau 53,8%) sunt de la un profil teoretic și 42 (sau 46,2%) de la un profil tehnic.

Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 32), observăm că $\chi^2(1) = 1,089$, $p=0,297$; așadar, **nu există o interdependență statistică** între cele două variabile.

Această situație este ilustrată în figura de mai jos. (fig. 15)

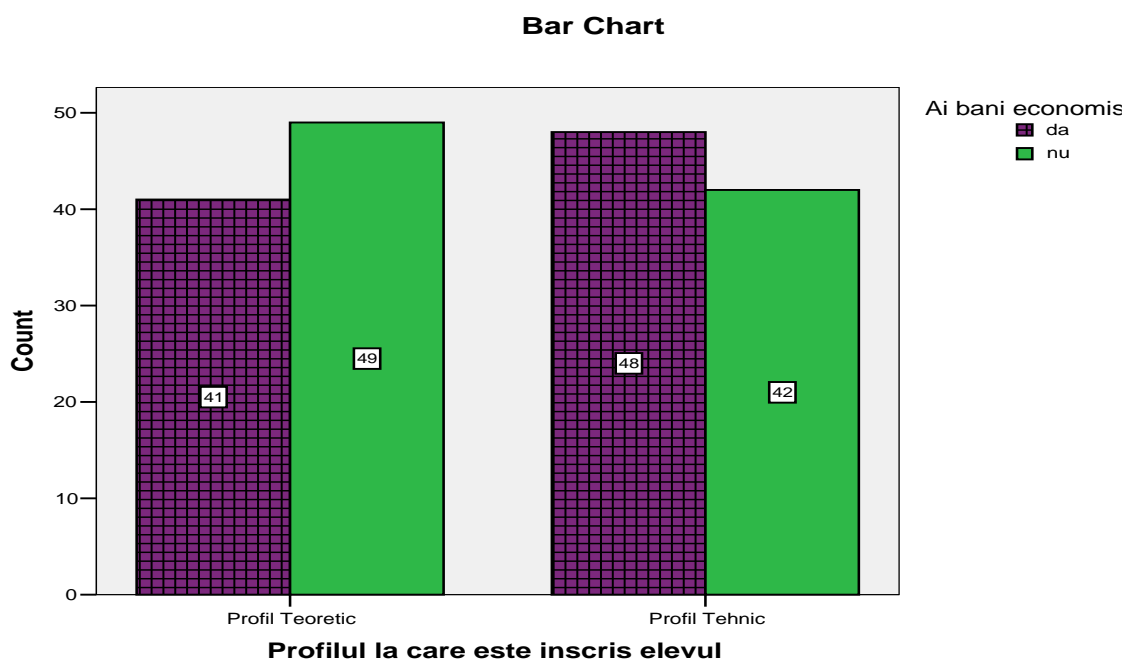

Fig.15. Măsura în care elevii de la profilul teoretic și cel tehnic economisesc bani.

4. Există diferențe semnificative între elevii de la profil tehnic și cei de la profil teoretic în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.

Această ipoteză a fost testată utilizând testul χ^2 de asociere sau interdependență pentru analiza datelor categoriale. În urma analizei statistice, am obținut următoarele date: în anexa 33, se poate observa că dintre cei care susțin că vor să-și înceapă propria afacere, 25 (sau 37,9%) sunt înscriși la un profil teoretic, iar 41 (sau 62,1%) sunt înscriși la un profil tehnic.

Dintre cei care susțin că nu vor să-și deschidă propria afacere 65 (sau 57%) sunt înscriși la un profil teoretic, iar 49 (sau 43%) sunt de la un profil tehnic.

Din tabelul **Chi-Square Test** (Anexa 33), observăm că $\chi^2(1) = 6,124$, $p=0,13$; așadar, există o interdependență statistică între cele două variabile. Elevii care sunt înscriși la un profil tehnic au o intenție mai ridicată în a-și iniția o afacere, în comparație cu cei de la profilul teoretic. Această situație este ilustrată în figura de mai jos.(fig. 16)

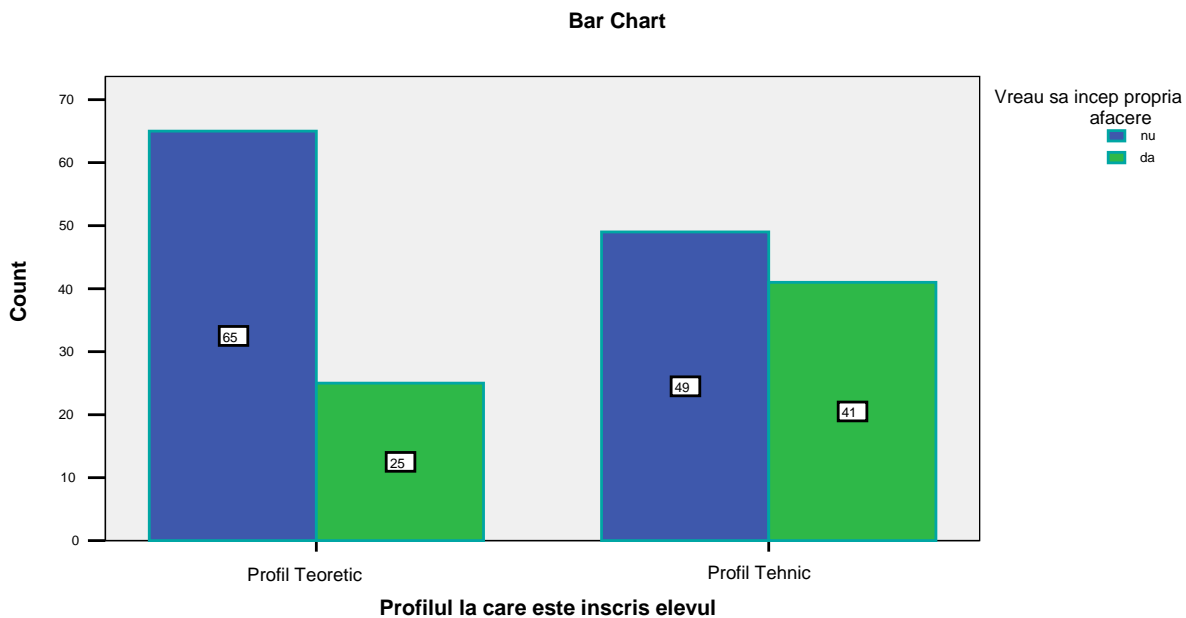

Fig. 16. Intenția elevilor de a-și iniția o afacere în funcție de profilul la care sunt înscriși.

Concluzii

Rezultatele obținute în urma analizelor statistice scot în evidență următoarele: elevii care sunt înscriși la profil teoretic nu dețin cunoștințe semnificativ mai mici decât elevii care sunt înscriși la profilul tehnic în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare, al drepturilor personale și al manifestării unei atitudini proactive, precum și un nivel mai scăzut de înțelegere personală.

De asemenea, se observă o capacitate de management a banilor mai ridicată la elevii de la profilul tehnic, comparativ cu cei de la profilul teoretic.

Intenția de a iniția o afacere apare preponderant la elevii de la profilul tehnic. Faptul că sunt familiarizați cu practicarea unei meserii, având în spate experiența perioadelor de practică, le oferă încredere și modele de reușită.

Comparând cele două studii, observăm că în ambele țări cei care prezintă un nivel mai scăzut al cunoștințelor financiare și o capacitate mai scăzută de management a banilor sunt elevii care parcurg un profil teoretic.

Această situație asemănătoare ne oferă posibilitatea de a alege grupul experimental asupra căruia se va aplica modelul pedagogic de formare a competențelor financiare. Drept

urmare, având ca variabilă disponibilitatea subiecților experimentali, se vor alege elevii din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații “Nicolae Vasilescu-Karpen” din Bacău.

3.2. Formarea experimentală a competențelor financiare la elevii din învățământul general

În urma realizării experimentului de constatare, rezultatele ne oferă informații cu privire la nevoile de formare ale elevilor din învățământul general în ceea ce privește dezvoltarea competențelor financiare.

În capitolul anterior au fost identificate nevoile Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K” de dezvoltare prin analizarea Planului de acțiune școlar (PAS) și a statisticilor privind inserția socio-profesională a absolvenților și a mediului de proveniență a elevilor.

Analiza a evidențiat existența unei nevoi suplimentare de implementare a unei măsuri în vederea sprijinirii absolvenților de a se integra pe piața muncii și de a-i pregăti pentru viața de după finalizarea studiilor liceale.

De asemenea, s-a observat, în urma unei analize comparative simple, că absolvenții din domeniul Uman prezintă cea mai mică rată de inserție pe piața muncii și cea mai mare rată a admiterii la studiile universitare sau postliceale. (vezi Anexa 15)

O altă situație specifică a Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K”, din Bacău, care demonstrează necesitatea implementării unor strategii care să soluționeze problemele existente la nivel de unitate școlară este reprezentată de numărul ridicat al elevilor care provin din mediul rural. Spre exemplu, în anul școlar 2016 -2017, dintr-un număr total de 1180 de elevi înscriși la învățământul de zi, 806 elevi provin din mediul rural, 355 de elevi din mediul urban și 19 elevi din Republica Moldova.

Mediul rural românesc prezintă, în general, o serie de dezavantaje din cauza accesului îngreunat la diferite facilități pe care le pot avea cei care provin din mediul urban. Naveta zilnică, cazarea la cămin implică anumite limite care pot afecta elevul din punct de vedere socio-emoțional și, de asemenea, le pot afecta performanțele școlare.

Accesul la oraș este îngreunat din unele sate, există multe familii care nu au un loc de muncă stabil și care au posibilități financiare reduse. Acestor familii le va fi dificil să-și susțină copiii la facultate, astfel, aceștia vor fi nevoiți să intre pe piața muncii după finalizarea celor 4 ani de liceu.

Aceste constatări, împreună cu rezultatele statistice obținute în urma experimentului constatativ, ne demonstrează necesitatea implementării modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii de la profilul teoretic, specializarea Științe Sociale, clasele a XI-a. Au fost alese aceste clase, deoarece rezultatele ipotezei cu numărul 10, respectiv „*Există diferențe semnificative în funcție de clasa și profilul din care face parte elevul în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare*” au evidențiat faptul că dintre cei **120 de elevi înscriși la profil teoretic**, 30 sunt în clasa a X-a. Dintre cei 30 de elevi din clasa a IX-a, **23 (sau 30,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare**, și 7 (sau 15,9%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. Dintre cei 30 de elevi din clasa a X-a, **23 (sau 30,3%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare**, și 7 (sau 15,9%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. În clasa a XI-a, dintre cei 30 de elevi, 22 (sau 28,9%) dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare și 8 (sau 18,2%) dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare. 8 din cei 30 de elevi din clasa a XII-a dețin un nivel scăzut al cunoștințelor financiare, în timp ce 22 sau 50% dețin un nivel ridicat al cunoștințelor financiare.

Așadar, elevii din clasele a X-a au înregistrat un nivel mai scăzut al cunoștințelor financiare, ceea ce impune aplicarea modelului pedagogic în anul următor școlar, pe aceiași subiecți.

Pentru a evita intervenția unor variabile parazite în cadrul cercetării de față, vom alege aceiași subiecți pe care îi vom supune experimentului formativ, astfel, vom crea o grupă experimentală și o grupă de control.

Faptul că în cadrul Colegiului „N.V.K” există câte două clase de Profil Teoretic, specializarea Științe Sociale, ne permite distribuirea acestora în câte o grupă diferită, tabelul de mai jos fiind ilustrativ.

Tabelul 1. Distribuția claselor în cele două grupe participante.

Grup experimental	G1 (a XI-a A)
Grup de control	G2 (a XI-a B)

În cadrul etapei de constatare, ambele clase au fost incluse în experiment. De această dată, pentru a se evita efectul de maturizare, am ales ca una dintre ele să constituie grupul de control, asupra căruia nu se va aplica modelul pedagogic de formare a competențelor financiare.

În cazul de față avem un *design experimental pre-post test al grupelor neechivalente*.

Curriculumul la decizia școlii, “Educația financiară”, a fost aplicat pe parcursul unui întreg an școlar, respectiv în anul școlar 2016-2017, la clasa a XI-a, clasă de profil teoretic, specializarea Științe Sociale.

Pentru a evita problemele de validitate internă care pot interveni, care țin de subiecți, a fost ținut secret scopul parcurgerii disciplinei opționale “Educația financiară” la clasa a XI-a A, în orarul afișat public fiind denumit “CDS”. Aceeași denumire a fost păstrată și pentru disciplina opțională care se aplică la clasa paralelă.

Într-adevăr, această măsură nu prezintă un control de maximă siguranță în ceea ce privește efectul contaminării, însă acest aspect poate fi considerat ca o limită a cercetării de față.

Disciplina opțională “Educația financiară” a fost predată de un cadru didactic abilitat în predarea disciplinelor Socio-umane și s-a urmărit în permanență respectarea sugestiilor metodologice prezente în curriculum.

Experimentul formativ a fost realizat timp de un an școlar, respectiv 8 luni calendaristice, exceptând vacanțele și zilele libere din învățământ.

Experimentul de față este un experiment clasic, deoarece se realizează în mediul său natural, în cazul nostru fiind vorba despre clasă. Tabelul de mai jos ilustrează modalitatea de realizare a experimentului standard, numit experiment clasic:

Tabelul 2. Modelul experimentului clasic

	Etapa de constatare	Etapa de formare	Etapa de control
Grup experimental	<i>Pretest</i> Variabilă dependentă	<i>Intervenție</i> Variabilă independentă	<i>Posttest</i> Variabilă dependentă
Grup de control	<i>Pretest</i> Variabilă dependentă	-	<i>Posttest</i> Variabilă dependentă

Scopul experimentului formativ a fost dezvoltarea competențelor financiare prin introducerea disciplinei opționale la elevii din învățământul general de profil teoretic.

Obiectivele cercetării:

- Proiectarea, organizarea și desfășurarea unor demersuri didactice, care să dezvolte competențele financiare la elevii de la profil teoretic;
- Utilizarea unor metode și tehnici adecvate în organizarea activităților didactice care să stimuleze implicarea activă și interactivă a copilului în procesul de învățare și formare;
- Înregistrarea, monitorizarea și compararea rezultatelor obținute de elevii din grupele experimentale cu cele ale elevilor din grupele de control;
- Analiza influențelor exercitate prin aplicarea acestui opțional.

Ipoteza generală:

- *Introducerea opționalului „Educația financiară” la clasa a XI-a, prin valorificarea unei viziuni didactice moderne, interactive, determină dezvoltarea competențelor financiare ale elevilor.*

Ipoteze specifice:

1. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește cunoașterea drepturilor personale și manifestare unei atitudini proactive.
2. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și elevii din grupul de control în ceea ce privește cunoștințele din domeniul financiar, în sensul că elevii din grupul experimental vor înregistra scoruri mai ridicate, comparativ cu elevii din grupul de control.
3. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește capacitatea de management a banilor.
4. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.
5. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește percepția deținerii competențelor de a iniția o afacere.
6. Există diferențe semnificative în ceea ce privește nivelul de cunoștințe privind drepturile personale ale elevilor din clasa a XI-a în funcție de momentul testării, în sensul că cei care aparțin grupului experimental vor înregistra un nivel mai ridicat al cunoștințelor privind drepturile personale și manifestare unei atitudini proactive.

7. Există diferențe semnificative în ceea ce privește nivelul de cunoștințe financiare ale elevilor din clasa a XI-a, în funcție de momentul testării, în sensul că cei care aparțin grupului experimental vor înregistra un nivel mai ridicat al cunoștințelor din domeniul financiar.
8. Există diferențe semnificative în ceea ce privește capacitatea de management a banilor a elevilor din clasa a XI-a, în funcție de momentul testării, în sensul că cei care aparțin grupului experimental vor demonstra o capacitate de management a banilor mai ridicată.
9. Există diferențe semnificative în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere a elevilor din clasa a XI-a, în funcție de momentul testării, în sensul că cei care aparțin grupului experimental înregistrează o frecvență mai ridicată în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.
10. Există diferențe semnificative în ceea ce privește percepția cu privire la deținerea competențelor de a iniția o afacere ale elevilor din clasa a XI-a, în funcție de momentul testării, în sensul că cei care aparțin grupului experimental vor demonstra o percepție pozitivă cu privire la deținerea competențelor necesare pentru a iniția o afacere.

Variabilele cercetării:

- **Variabila independentă:**
 - introducerea opționalului : „*Educația financiară*”
- **Variabilele dependente:**
 - cunoașterea drepturilor și atitudinile
 - nivelul cunoștințelor financiare
 - capacitatea de management a banilor
 - intenția de a iniția o afacere

Cercetarea practic-aplicativă s-a desfășurat în cadrul „Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu Karpen”, din Bacău, România, pe durata anului școlar 2016-2017.

Eșantionul de subiecți utilizat în etapa experimentului formativ este constituit dintr-un eșantion de 30 elevi asupra cărora se aplică modelul pedagogic și 30 de elevi asupra cărora nu se aplică modelul pedagogic, constituind grupul de control.

Tipul eșantionului înainte și după/ before-and-after method a fost valorificat în scopul evitării erorilor. Întrucât acest eșantion presupune realizarea acțiunilor de constatare, de formare și de verificare pe aceeași subiecți, considerăm că vom avea posibilitatea de observare și investigare a schimbărilor intermediare pe parcursul perioadei formative. Astfel, eșantionul dat satisface exigențele studiului riguros și obiectiv, deoarece asigură evidențierea clară a impactului factorului experimental/ a variabilei independente asupra subiecților fără a crea riscuri care intervin, de cele mai multe ori, în investigațiile pe două eșantioane, unul experimental și unul de control. Datorită transmiterii informațiilor foarte repede, nu se poate garanta respectarea unei austerități științifice privind obiectivitatea rezultatelor eșantionului de control.

Metodica cercetării

La baza cercetării didactice s-a aflat un sistem metodologic compus din experimentul pedagogic, metoda observației sistematice, metoda testelor, metoda autoobservației, metoda analizei portofoliilor/ a produselor elevilor.[16]

Experimentul pedagogic (numit și metoda observației provocate) a constituit principala metodă de investigare în cercetarea noastră. Această metodă presupune producerea sau schimbarea deliberată a fenomenelor educaționale în vederea studierii lor aprofundate. Testarea ipotezei cercetării a impus organizarea și desfășurarea unui șir de experimente didactice și parcurgerea a trei etape: etapa preexperimentală/experimentul de constatare, etapa experimentală/experimentul formativ, etapa post-experimentală/ etapa de control/ posttest.

- ✓ *în etapa preexperimentală*, am aplicat chestionarul de identificare a nivelului competențelor financiare la un număr de 240 de elevi ai Colegiului Tehnic de Comunicații “N.V.K”, din Bacău; în urma colectării datelor brute, a fost realizată o bază de date SPSS și au fost introduce datele spre analiză. Pe baza rezultatelor obținute în urma analizelor statistice realizate, prezentate în subcapitolul anterior, a fost realizat un model pedagogic de formare a competențelor financiare, respectiv Curriculumul la decizia școlii, “Educația financiară”, care urmează a fi aplicat unei clase de elevi

identificată ca având cel mai redus nivel al cunoștințelor financiare. De asemenea, în această etapă a fost selectat și grupul de control.

- ✓ În etapa experimentului propriu-zis, respectiv a experimentului formativ, a fost introdusă variabila independentă: la clasa care reprezenta grupul experimental a fost predată disciplina “Educația financiară”, timp de un an școlar, respectându-se sugestiile metodologice prezente în programa elaborată.
- ✓ În etapa post-experimentală, am aplicat chestionarul de identificare a nivelului de cunoștințe financiare pe ambele grupe (grupa experimentală și grupa de control), au fost interpretate rezultatele obținute stabilindu-se, în urma analizelor statistice, dacă există diferențe semnificative între cele două grupe sau între cele două momente ale testării. Chestionarul de cunoștințe aplicat inițial este identic cu cel aplicat la final, astfel putându-se urmări progresul clasei privită ca un întreg, evoluția și mobilitatea acesteia în cadrul opționalului.

Modelul pedagogic a fost aplicat astfel: o oră pe săptămână, timp pe 35 de săptămâni, în total fiind vorba despre 35 de ore de formare în domeniul educației financiare.

3.3. Analiza rezultatelor experimentale

În vederea identificării diferențelor existente între cele două clase incluse în experiment, respectiv clasele a XI-a A și a IX-a B de profil teoretic, specializarea Științe Sociale, a fost aplicat chestionarul de cunoștințe aplicat inițial în etapa de constatare.

Pornind de la ipotezele prezentate mai sus, în urma completării chestionarelor de către subiecți și în urma colectării răspunsurilor, am construit o bază de date pe care am analizat-o în SPSS. Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Shapiro-Wilk pentru fiecare scală în parte.

1. Există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoștințele financiare ale elevilor în funcție de momentul testării și de administrarea modelului pedagogic.

1.a. Există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoștințele financiare în funcție de momentul testării, în sensul că, scorurile obținute la retestare sunt semnificativ mai ridicate, comparativ cu scorurile obținute la pretestare.

Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Shapiro-Wilk. Rezultatele testului evidențiază faptul că distribuția este una normală, (Anexa 16), așadar, vom utiliza teste parametrice.

Rezultatele testului evidențiază existența unei diferențe semnificative între cele două momente ale testării, respectiv $t(29)=-9,73$, $p=0,000$. (vezi tabelul 3). Cum „t” este semnificativ, rezultă că există o diferență semnificativă între cele două condiții înainte-după; în urma aplicării modelului pedagogic, elevii înregistrând cunoștințe mai ridicate în domeniul financiar. (Anexa 17)

Tabelul 3. Diferențele de medii în funcție de momentul testării în ceea ce privesc cunoștințele financiare.

Variabile	Media	t	df	Sig.(2-tailed)
Cunostințe financiare Pretest	33,13	-9,73	29	-,000
Cunoștințe financiare Posttest	41,1			

1.b. Există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoștințele financiare, în sensul că, elevii din grupul experimental vor obține scoruri mai ridicate comparativ cu elevii din grupul de control.

Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Shapiro-Wilk. Rezultatele testului evidențiază faptul că distribuția este una normală, (Anexa 16-b), așadar, vom utiliza teste parametrice.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul t pentru eșantioane perechi**.(Paired Sample T Test)

Rezultatele testului evidențiază existența unei diferențe semnificative între cele două grupe, respectiv $t(29)=11,240$, $p=0,000$. (**vezi tabelul 4**) Cum „t” este semnificativ, rezultă că există o diferență semnificativă între cele două grupe; în urma aplicării modelului pedagogic, elevii din grupul experimental înregistrând cunoștințe mai ridicate în domeniul financiar comparativ cu elevii din grupul de control. (Anexa 18)

Tabelul 4. Diferențele de medii în ceea ce privesc cunoștințele financiare dintre grupul experimental și grupul de control.

Variabile	Media	t	df	Sig.(2-tailed)
Cunostințe financiare Grup Experimental	41,1	11,24	29	-,000
Cunoștințe financiare Grup de Control	34,033			

1.c. Nu există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoștințele financiare ale elevilor în funcție de momentul testării, în sensul că elevii din grupul de control nu vor înregistra scoruri mai ridicate în momentul retestării față de momentul pretestării.

Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Shapiro-Wilk. Rezultatele testului evidențiază faptul că distribuția este una normală, (Anexa 16 - c), așadar, vom utiliza teste parametrice.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul t pentru eșantioane perechi**.(Paired Sample T Test)

Rezultatele testului evidențiază faptul că nu există o diferență semnificativă între cele două momente ale testării, respectiv $t(29)=-0,923$, $p=0,369$. (**vezi tabelul 5**)

Elevii din grupul de control înregistrează cunoștințe mai ridicate din domeniul financiar în momentul retestării, comparativ cu momentul pretestării, însă diferențele dintre medii nu sunt semnificative din punct de vedere statistic. (Anexa 19)

Tabelul 4. Diferențele de medii în ceea ce privesc cunoștințele financiare dintre grupul experimental și grupul de control

Variabile	Media	t	df	Sig.(2-tailed)

Cunoștințe financiare Pretestare	33,13	-0,923	29	-,329
Cunoștințe financiare Grup de Control	34,033			

Mai jos, avem reprezentarea grafică a proporțiilor în ceea ce privește cunoștințele financiare în funcție de momentul testării și al intervenției experimentale. (fig. 17)

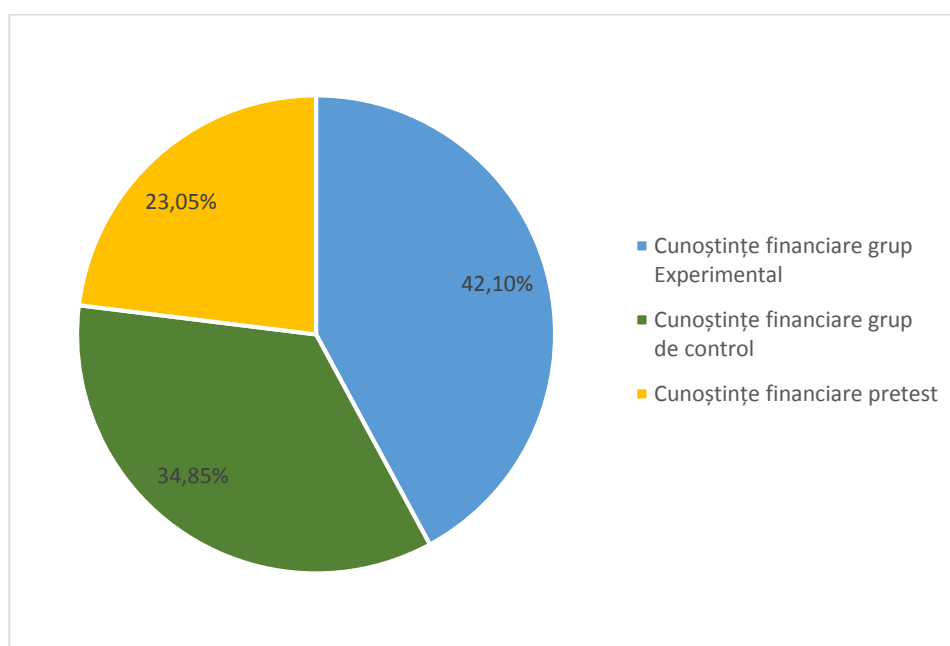

Fig.17. Reprezentarea grafică a ponderii cunoștințelor financiare în funcție de momentul testării și intervenția experimentală.

Rezultatele obținute în urma analizelor statistice evidențiază efectul aplicării modelului pedagogic, în sensul că, în urma parcurgerii disciplinei opționale „Educația financiară”, s-au obținut rezultate semnificative din punct de vedere statistic asupra grupului experimental, comparativ cu grupul de control, asupra căruia nu s-a acționat.

Se observă, de asemenea, o creștere a cunoștințelor din domeniul financiar al grupului de control în momentul post-testării comparativ cu momentul pretestării, însă diferențele nu

sunt semnificative din punct de vedere statistic, ci pot fi explicate ca urmare a maturizării elevilor și a dezvoltării cunoștințelor în mod informal.

Fiind un experiment natural, care se întinde pe o perioadă mai lungă de timp, respectiv 8 luni calendaristice, nu au putut fi ținute sub control toate variabilele care ar fi putut interveni în schimbarea nivelului de cunoștințe a elevilor din acest domeniu. O altă explicație poate fi dată de faptul că a fost utilizat același chestionar, ceea ce poate conduce la familiarizarea subiecților cu itemii.

La grupul experimental se observă o creștere semnificativă a cunoștințelor și a competențelor financiare, o îmbunătățire a atitudinii față de economisire și față de instituțiile bancare.

Întrebările de la această scală vizau atât existența unor cunoștințe din domeniul financiar, ca de exemplu „*Îmi sunt familiare noțiunile de cont de economii, card de plată, și așa mai departe*”, atitudinea față de economisire și domeniul financiar– „*Economisirea banilor nu este necesară atât timp cât locuiești cu părinții*”, „*Nu am nevoie să economisesc pentru că locuiesc cu familia mea*”, cât și existența unor competențe – „*pun bani deoparte în mod regulat*”, „*În general îmi fac un plan despre cum să cheltuiesc banii pe care îi am*”.

2. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește cunoașterea drepturile personale și manifestă o atitudine proactivă.

2.a. Există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoașterea drepturile personale și manifestarea unei atitudini proactive în funcție de momentul testării, în sensul că, scorurile obținute la retestare sunt semnificativ mai ridicate comparativ cu scorurile obținute la pretestare.

Pentru a utiliza testele potrivite, am verificat normalitatea distribuției, utilizând testul Shapiro-Wilk. Rezultatele testului evidențiază faptul că distribuția nu este una normală, (Anexa 20 a, b,c), așadar, vom utiliza teste neparametrice.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul Wilcoxon, test neparametric pentru două eșantioane perechi.**

Rezultatele obținute scot în evidență utilitatea modelului pedagogic aplicat în situația de experiment, în sensul că elevii din grupul experimental, asupra cărora s-a aplicat modelul pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare, în situația de retestare au obținut scoruri mai ridicate, semnificative statistic la scala de cunoaștere a drepturilor personale și la manifestarea unei atitudini proactive, $z = -4,092$, $p = 0,000$. (vezi **Anexa 21**) După intervenție, cunoștințele elevilor cu privire la drepturile personale și manifestarea unei atitudini proactive sunt mai ridicate (Mdn=21,50), comparativ cu situația anterioară intervenției (Mdn=14,85).

2.b. Există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoașterea drepturile personale și manifestarea unei atitudini proactive, în funcție de intervenția experimentală, în sensul că scorurile obținute de grupul experimental sunt semnificativ mai ridicate comparativ cu scorurile obținute de grupul de control.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul Wilcoxon, test neparametric pentru două eșantioane perechi**.

Rezultatele testului scot în evidență utilitatea modelului pedagogic aplicat în situația de experiment, în sensul că, elevii din grupul experimental, asupra cărora s-a aplicat modelul pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare, în situația de retestare au obținut scoruri mai ridicate, semnificative statistic, la scala de cunoaștere a drepturilor personale și la manifestarea unei atitudini proactive, $z = -4,238$, $p = 0,000$ (vezi **Anexa 22**), comparativ cu elevii din grupul de control, asupra cărora nu s-a intervenit experimental. După intervenție, cunoștințele elevilor cu privire la drepturile personale și manifestarea unei atitudini proactive din grupul experimental sunt mai ridicate (Mdn=13), comparativ cu grupul de control (Mdn=3,25).

2.c. Nu există diferențe semnificative în ceea ce privește cunoașterea drepturile personale și manifestarea unei atitudini proactive, în funcție de momentul testării, în sensul că scorurile obținute de grupul de control în situația de retestare nu sunt semnificativ mai ridicate comparativ cu scorurile obținute la pretestare.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul Wilcoxon, test neparametric pentru două eșantioane perechi**.

Rezultatele testului evidențiază, de asemenea, utilitatea modelului pedagogic aplicat în situația de experiment, în sensul că nu s-au obținut diferențe semnificative între rezultatele obținute din momentul pretestării și cel al retestării la grupul de control, $z = -1,487$, $p = 0,137$. (vezi anexa 23)

3. Există diferențe semnificative între elevii din grupul experimental și cei din grupul de control în ceea ce privește capacitatea de management a banilor, precum și între cele două momente ale testării.

3.a. Există diferențe semnificative în ceea ce privește capacitatea de management a banilor în funcție de momentul testării, în sensul că elevii din grupul experimental vor demonstra în momentul retestării o capacitate mai ridicată de management a banilor comparativ cu momentul pretestării.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul Wilcoxon, test neparametric pentru două eșantioane perechi.**

Rezultatele obținute scot în evidență utilitatea modelului pedagogic aplicat în situația de experiment, în sensul că elevii din grupul experimental, asupra cărora s-a aplicat modelul pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare, în situația de retestare au demonstrat o capacitate mai ridicată de management a banilor, $z = -3,207$, $p = 0,001$ (**vezi Anexa 24**) După intervenție, capacitatea elevilor de a economisi bani este mai ridicată ($Mdn = 97,50$) comparativ cu situația anterioară intervenției ($Mdn = 7,5$).

3.b. Există diferențe semnificative în ceea ce privește capacitatea de management a banilor, în funcție de intervenția experimentală, în sensul că elevii asupra cărora s-a aplicat modelul pedagogic demonstrează o capacitate mai ridicată de management a banilor comparativ cu elevii din grupul de control.

Pentru a compara scorurile celor două variabile-pereche, vom utiliza **testul Wilcoxon, test neparametric pentru două eșantioane perechi.**

Rezultatele obținute scot în evidență utilitatea modelului pedagogic aplicat în situația de experiment, în sensul că elevii din grupul experimental, asupra cărora s-a aplicat modelul pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare, în situația de retestare au demonstrat o capacitate mai ridicată de management a banilor, $z = -3,207$, $p = 0,001$. (**vezi Anexa 25**) După

intervenție, capacitatea elevilor de a economisi bani este mai ridicată (Mdn=112), comparativ cu situația anterioară intervenției (Mdn=8).

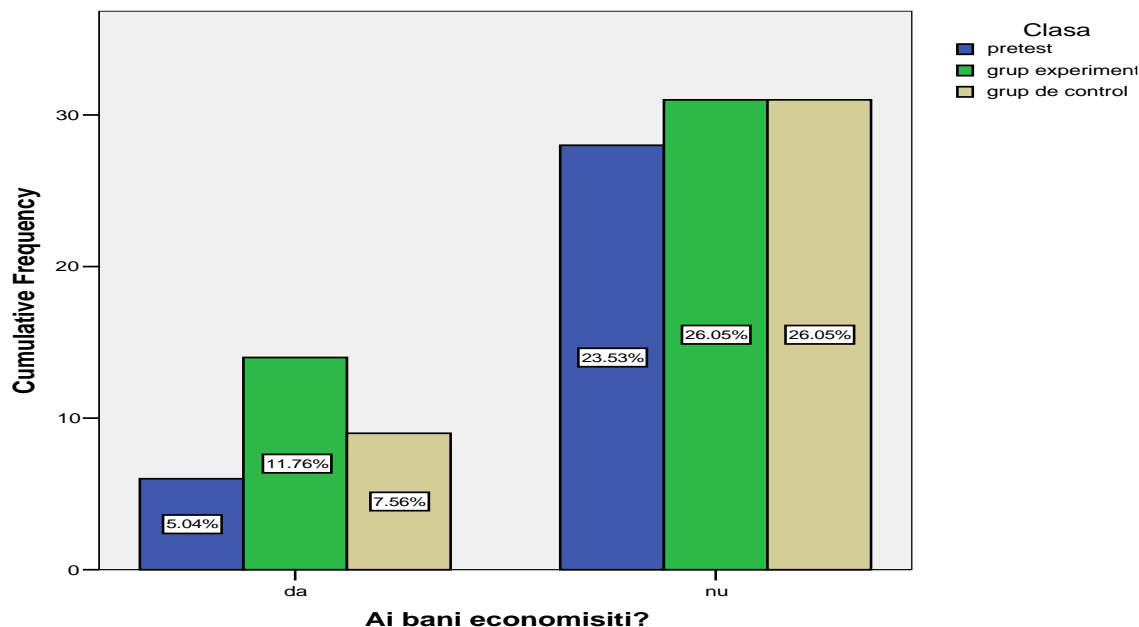

Fig.18

Există diferențe semnificative între elevi în toate cele trei situații (pretest, grup experimental și grup de control) în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere.

Pentru a analiza această ipoteză, am ales o comparație a scorurilor obținute în ceea ce privește aprecierea intenției acestora de a iniția o afacere.

Graficul de mai jos ilustrează faptul că există diferențe în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere între cele trei momente experimentale.

Scorurile cele mai ridicate au fost obținute de elevii asupra cărora a fost aplicat modelul pedagogic de formare a competențelor financiare, întregistrându-se 19 răspunsuri prin care elevii apreciau că sunt de acord cu ideea de a iniția o afacere, și 8 elevi care susțineau cu desăvârșire acest lucru, în timp ce în cazul celorlalte situații, respectiv în momentul de pretest, 10 elevi din 30 susțineau că sunt de acord cu ideea de a iniția o afacere și doar 6 erau convingși de acest lucru. Situația nu s-a schimbat foarte mult în situația de post-test a grupului de control, în sensul că doar 9 au afirmat că sunt de acord cu ideea de a iniția o afacere și 5 elevi erau convingși cu desăvârșire de acest lucru.

Rezultatele de față evidențiază eficiența modelului pedagogic aplicat elevilor.

Noțiunile însușite de aceștia din domeniul antreprenorial a avut rolul de a le stârni curiozitatea și dorința de a se afirma individual în domeniul de activitate preferat.

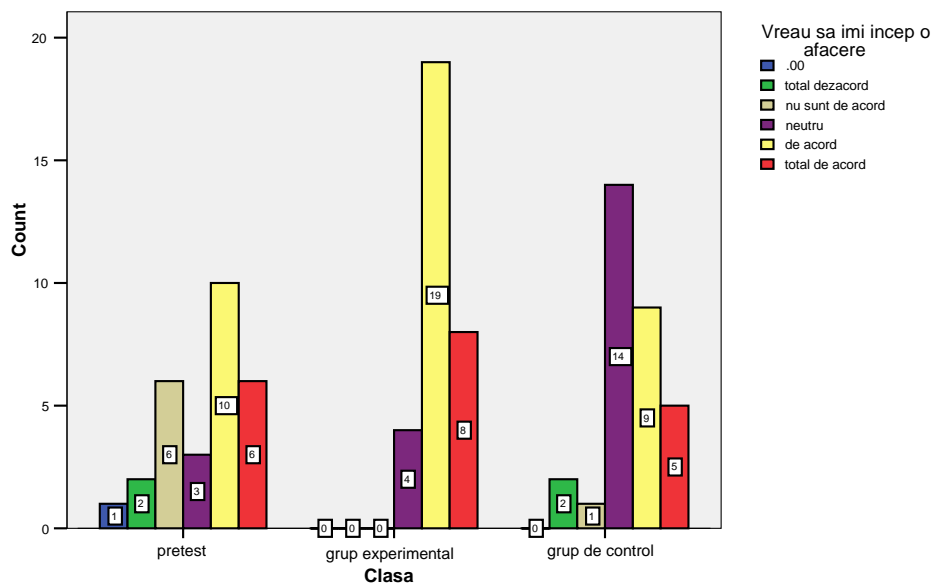

Fig.19. Graficul ilustrării diferențelor existente între elevii examinați în cele trei momente, în ceea ce privește intenția de a iniția o afacere

3.4. Concluzii

Capitolul de față reprezintă experimentul de control, respectiv este evaluată eficiența modelului pedagogic constituit în urma analizei rezultatelor experimentului de constatare.

Modelul pedagogic a fost constituit sub forma unui Curriculum la decizia școlii pentru liceu, aparținând Ariei curriculare „Om și societate”, și a fost predat la clasa a XI-a, o oră pe săptămână.

După finalizarea aplicării disciplinei opționale „Educația financiară”, elevii atât din grupul de control, cât și cei din grupul experimental au fost reexaminați, aplicându-li-se același chestionar pe care l-au completat în faza de pretestare. Analizele statistice au evidențiat eficiența modelului pedagogic asupra creșterii nivelului de cunoștințe și asupra dezvoltării competențelor financiare în rândul elevilor.

4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată cuprinde unul dintre subiectele de interes major al societății, luând amploare din anul 2007, în urma comunicatului prezentat de Comisia Uniunii Europene care promova importanța educației financiare la toate etapele de vârstă, în vederea creșterii calității vieții cetățenilor și scăderii riscului de excluziune financiară.

Pornind de la analiza, precizarea, determinarea și interpretarea aspectelor teoretice și a celor experimentale, dar și de la datele obținute în cadrul experimentului pedagogic, prelucrarea cantitativă și calitativă a acestora, putem concluziona următoarele:

- Problema a fost investigată atât la nivel local, cât și la nivel național, european și mondial. Analiza bazei teoretice și a studiilor efectuate de cercetătorii din domeniu au evidențiat necesitatea reală a implementării unor soluții în vederea dezvoltării competențelor financiare, pornind de la nivelul local, abordând, în mod special, problematica existentă în cadrul colegiului în care se va realiza experimentul.
- Analiza aprofundată a educației financiare a contribuit la clarificarea situației României în ceea ce privește modalitățile și formele prin care se realizează educația financiară atât la nivel formal, cât și nonformal, și care sunt organizațiile care se ocupă în mod deosebit de această problematică; de asemenea, au fost evidențiate și implicațiile băncilor comerciale în educarea populației în domeniul financiar.
- A fost analizată situația educației financiare în sistemul de învățământ general și a fost identificată existența unor programe școlare care abordează această problematică. Noutatea lucrării de față constă în adaptarea a ceea ce există deja prin adăugarea unor noi conținuturi, care contribuie la dezvoltarea competențelor sociale ale elevilor, pentru a dezvolta mai multe competențe sugerate de Comisia Europeană.
- Sinteza datelor experimentului a demonstrat veridicitatea abordării interdisciplinare în procesul formării competențelor financiare la elevii din învățământul general, precum și confirmarea eficienței Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare la elevii din învățământul general, din

perspectivă curriculară și interdisciplinară, edificat pe tehnologii didactice interactive.

- Conceptualizarea „Educației financiare” și analiza documentelor oficiale ale școlii (PAS-ul, statisticile oficiale), precum și ancheta pe baza pe chestionar au contribuit la constituirea unui model pedagogic de formare a competențelor financiare, respectiv a unui Curriculum la decizia școlii, care cuprinde patru mari conținuturi precum „*Explorare personală*”, „*Drepturile, responsabilitățile și îndatoririle omului*”, „*Managementul resurselor personale*” și „*Inițierea și derularea unei afaceri*”.
- Modelul pedagogic realizat în urma analizelor efectuate a fost predat unei clase de-a XI-a, timpul alocat acestuia fiind de o oră pe săptămână, timp de 35 de săptămâni. Au predominat aplicațiile practice, autoevaluarea, interevaluarea rezultatelor, promovând autonomia elevilor și spiritul critic; de asemenea, predomină exemplificările din viața reală, problematizarea, simularea și studiul de caz. S-a pus accent și pe predarea bazei teoretice, însă s-a insistat mai mult pe aplicarea aspectelor teoretice.
- Elaborarea și fundamentarea *Modelului pedagogic de formare a competențelor financiare* a asigurat demersul experimental demarat pe o durată de un an (35 de săptămâni). Modelul, care combină reperele teoretico-aplicative ale Educației financiare, s-a dovedit a fi eficient, funcțional, deschis la completări și dezvoltare.
- Rezultatele experimentului pedagogic au demonstrat eficiența aplicării disciplinei „Educației financiare”. Reevaluarea elevilor au evidențiat un nivel mai ridicat al cunoștințelor din domeniul social și financiar și al competențelor dezvoltate la aceștia. Pe parcursul anului școlar, a existat o preocupare permanentă de promovare a implicării în proiecte educative, care abordează problematica vizată și în activități de voluntariat.
- Prospectiva educațională din România ar fi elaborarea unui Curriculum național pentru învățământul general, axat pe un sistem de competențe care să solicite competențe în pregătirea profesională a cadrelor didactice pentru incluziunea financiară a elevilor.

Astfel, rezultatele cercetării au confirmat soluționarea **problemei științifice de importanță majoră**, care s-a axat pe argumentarea teoretico-aplicativă a dezvoltării competențelor financiare la elevii din învățământul general, în baza aplicării Modelului pedagogic de dezvoltare a competențelor financiare, din perspectivă interdisciplinară.

În consens cu sinteza și concluziile efectuate, formulăm următoarele **recomandări**:

- Fundamentarea unui sistem de educație financiară la nivel formal, nonformal și informal.
- Implementarea curriculumului opțional privind educația financiară a elevilor și tinerilor din perspectiva finalităților prezentate de sistemul de competențe-cheie pentru sustenabilitate.
- Promovarea educației financiare prin educația informală: mass-media, Radio, TV etc.
- Formarea inițială și continuă a cadrelor didactice pentru educația financiară.
- Introducerea disciplinei opționale “Educația financiară” și în următorii ani, atât la profilul teoretic, cât și la celelalte profile existente în unitatea școlară în care s-a realizat experimentul.
- Promovarea programei școlare astfel constituită pentru a fi preluată și inclusă în pachetul de discipline opționale și de către celelalte colegii din județul Bacău și nu numai.
- Promovarea nonformală a educației financiare prin derularea proiectului educațional **„Educația social- financiară a tinerilor – Cheia spre succes!”**.
- Rămâne deschisă posibilitatea de adaptare a programei școlare prin adăugarea unor noi conținuturi și activități de învățare dezvoltate recent – este important să se țină ritmul dezvoltării serviciilor financiare curente, deoarece acesta este un domeniu într-o continuă schimbare și dezvoltare.

5. BIBLIOGRAFIE

1. Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură, *Educație civică în Europa*, 2012
2. AUDIGIER, F., Concepte de bază și competențe – cheie ale educației pentru cetățenie democratică, Strasbourg, 25 mai 2000, Consiliul Europei
3. BARNA, C., Vameșu A., *Incluziune financiară prin economia socială*, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc din România, 2015
4. BÂRZEA, C., Reforma învățământului în România. Condiții și perspective. București: Institutul de Științe ale Educației, 1993
5. BACIU, Sergiu. Fezabilitatea curriculumului școlar. În: Metodologia de optimizare a curriculumului școlar, 2015, Chișinău: IȘE, pp. 59-97. ISBN 978-9957-48-098-7
6. BACIU, Sergiu. Paradigma managementului calității în instituțiile de învățământ superior, Chișinău: Editura ASEM, 2014. 437 p. ISBN 978-9975-75-690-7
7. CARA, A., Curriculum Educație socială și financiară, Chișinău, 2012
8. CARA, A. Educație socială și financiară, Ghid metodologic, Chișinău, 2012
9. CARA, A., Pillows for a multi-dimensional approach of financial education: the case of Moldova, în Scientific Bulletin. Education Sciences Series. Buletin Științific Seria - Științe Educației, 2012
10. CAZACU, E.R., LĂCĂTUȘU, S.E., BUJOR, G., CUCU P., ISAIC, R., Coautor pentru domeniile *Electric, Electronică Automatizări, Electromecanică, Estetica și Igiena Corpului Omenesc* - Dezvoltăm cariera ta împreună, un ghid în sprijinul tău (publicație: pagini: 48-49, 52-53, 54-55, 58-61, 76-77, 88-101, 104-109, 112-113, 128-129, 136-137, 140-141, 164-165, 172-173), Editura CCD Bacău, 2017 ISBN 978-606-619-244-6
11. CAZACU, E.R., *Dezvoltarea abilităților sociale și civice în școală*, Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor, probleme actuale ale științelor umanistice. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” Chișinău (articol publicat: pagini: 243-250), 2017 ISBN 978-9975-46-347-8
12. CAZACU, E.R., *Educația financiară în spațiul românesc*, Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor, probleme actuale ale științelor umanistice. Departamentul

- de studii doctorale și postdoctorale Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” Chișinău (articol publicat: pagini 110-113), 2016 ISBN 978-9975-46-296-9
13. **CAZACU, E.R.**, *Educație socială și financiară*, Compendiu pentru elevii claselor a XII-a de învățământ liceal cu frecvență redusă, sinteze și modele de teste de evaluare, (publicație:pagini: 92-98), Editura Amphion Bacău, 2017 ISBN: 978-973-1919-53-9
 14. **CAZACU, E.R.**, *Formarea abilităților sociale și financiare în școală*, Conferința internațională globalization, intercultural dialogue and national identity- ediția a cincea (gidni 5). Institutul de Studii Multiculturale Alpha, în parteneriat cu Universitatea "Dimitrie Cantemir" din Tîrgu Mureș și Institutul de cercetări socio-umane "Gheorghe Șincai" al Academiei Române, (publicație:pagini: 403-408), 2018 ISBN-978-606-93692-8-9
 15. **CAZACU, E.R.** *Planul de acțiune al Colegiului Tehnic de Comunicații “Nicolae Vasilescu Karpen”* Bacău, 2014-2020
 16. **CAZACU, E.R.** *Portofoliul – modalitate alternativă de evaluare a activității elevului*, Conferința științifică internațională „perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației”. Universitatea de Stat „Bogdan Petriceiu Hașdeu” Cahul, (articol publicat: pagini: 71-75), 2016 ISBN 978-9975-88-011-4
 17. Comunicarea Comisiei privind Educația financiară, COM, 2007, 800, Bruxelles, 18.12.2007
 18. COMBS, M. L., SLABY, D. A. (1977). Social skills training with children. în B. B. Lahey, A. E. Kazdin (Red.), *Advances în Clinical Child Psychology*. (1). New York: Plenum.
 19. CUCOȘ, C. *Pedagogie*, Editura Polirom, București, 2006
 20. DEMIRGUC-KUNT, A., ș.a., *Measuring Financial Inclusion around the World, The Global Findex Database 2014*, Policy Research Working Paper 7255, Washington, USA;
 21. *Development of On-Line Consumer Education Tools for Adults*, www.dolceta.eu
 22. DORON, R., & Parot, F., *Dicționar de psihologie*, București, Editura Humanitas, 1991
 23. *Educația civică în Europa*, Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură, 2012
 24. *Educația financiară ca parte componentă a școlii prietenoase copilului: UNICEF Child Social and Financial Education*, UNICEF 2012 : https://www.unicef.org/publications/files/CSFE_module_low_res_FINAL.pdf
 25. *Excluziunea financiară – Asigurarea unui acces adecvat la serviciile financiare de bază*: http://www.ies.org.ro/library/files/manual_incluziune_financiara_final_cu_coperti.pdf

26. GHICA, V., Ghid de consiliere și orientare școlară pentru orele de dirigiență. Iași: Polirom
27. GRIGOR I, Formarea competențelor de incluziune socială la elevi în cadrul educației economice, Chișinău, 2013, ISBN 978-9975-48-060-4
28. GRESHAM, F. M., Elliot, S. N., Vance, M. J., & Cook, C. R. (2011). Comparability of the Social Skill Rating System to the Social Skills Improvement System: Content and psychometric comparisons across elementary and secondary age levels. *School Psychology Quarterly*, 26, 27-44. McFall, 1982
29. HARRAH, J., & Friedman, M. (1990). Economic socialization în children în a Midwestern American community. *Journal of Economic Psychology*, 11, 495–513
30. "HECKLINGER, Richard E. Deputy Secretary-General of the OECD speaking January 9, 2006 at The Smith Institute, London". *New Statesman*. June 5, 2006.
31. HOGARTH, J.M., 2006, *Financial Education and Economic Development*, Improving Financial Literacy International Conference, 29-30 noiembrie
32. ILUȚ, P., Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie. Iași: Internațional, 2003
33. IOAN, N. "Tratat de pedagogie școlară", Editura Didactică și Pedagogică Regia Autonomă, București, 1999
34. JINGA, Ioan, ISTRATE, Elena (coord.), Manual de Pedagogie, București, All, 2001
35. JAPPELLI, T., 2010, *Financial Literacy: An International Comparison*, Netspar Discussion Paper 09/2010-064
36. KAREN B., și JOE K., - Inteligența financiară, Editura Curtea Veche, București, 2011
37. KIRSCH, SCHUYLER, WAYLAND, M.A., 2014, An analysis of the efficacy of financial literacy education for elementary school children, CALIFORNIA STATE UNIVERSITY, FULLERTON, 107 pages, 1525536
38. KLAPPER, LEORA, & LUSARDI, ANNAMARIA, & PAOS, GEORGIO, A., 2013. **Financial literacy and its consequences: Evidence from Russia during the financial crisis**, *Journal of Banking & Finance*, Elsevier, vol. 37(10), pag 3904-3923
39. KUHN T. Structura revoluțiilor științifice. București: Humanitas, 2008. 280 p.

40. MANDELL, L. "The Financial Literacy of Young American Adults: Results of the 2008 National Jump\$tart Coalition Survey of High School Seniors and College Students." *Washington D.C.: JumpStart Coalition, 2010*
41. MANOLESCU, M. „Activitatea evaluativă între cogniție și metacogniție”, Editura Meteor, 2004
42. MANOLESCU, M., Evaluarea școlară. Metode, tehnici, instrumente, Editura Meteor Press, București, 2005
43. MAYER, D., John, Salovey, P. (1997). *What is Emotionall Intelligence?*
44. MÂNDRUȚ, O ș.a ., 2010, *Metodologia proiectării și aplicării curriculumui la decizia școlii*, Aspecte metodologice pentru proiectarea și aplicarea CDS, Institutul de Științe ale Educației
45. MIROIU, O., Cultură civică. Democrație, drepturile omului, toleranță, E.D.P., R. A. București, 1995
46. MOMANU, M., Introducere în teoria educației, Iași, Polirom, 2002
47. MOROIANU, Z.I., Drepturile omului. Documentar pentru predarea drepturilor omului în învățământul general, I.R.D.O. București, 1995
48. MUȘATA, B. Didactica disciplinelor pedagogice: un cadru constructivist, ediția a IV-a, revizuită, Editura Paralela 45, Pitești, 2017
49. NAROȘI, I. ș.a., *Programul național de educație pentru cetățenie democratică*, Ministerul Educației și Cercetării, UNICEF, 2004
50. NIERI, *Access to Credit: the Difficulties of Households, New Frontiers în Banking Services: Emerging Needs and Tailored Products for Untapped Markets*, Springer Verlag: Berlin, 2006.
51. OECD, 2006a, The Importance of Financial Education, *Policy Brief*, <http://www.oecd.org/dataoecd/8/32/37087833.pdf>.
52. PĂUN, E., Școala – abordare sociopedagogică. Iași: Polirom, 1999.
53. PATRAȘCU Dumitru. Leadership educațional / Dumitru Patrașcu; Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău. - Chișinău : [S.n.], 2019. - 455 p. ; tab., fig. - Bibliogr.: p. 421-431. - ISBN 978-9975-134-75-0.

54. PETRIDES, K.V., Frederickson, N., Furnham, A.(2004) The role of trait emotional intelligence în academic performance and deviant behavior at school. *Personality and Individual Differences*, 36, 277-293
55. Programa scolara pentru disciplina Educatie Civica, Clasele a III a - IV a, București, 2014;
56. Programa școlară pentru disciplina opțională „Educația financiară”, București, 2010
57. Programe școlare, Cultura Civica, Clasele a VII a și a VIII a, București, 2009
58. Rapoartele Societății Deschise; predarea educației civice în România / Cătălina Ulrich, Ovidiu Voicu, Loredana Manasia, Andrei Pârvan. - Constanta: Editura Dobrogea, 2011
59. Recomandarea 2006/962/EC a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie cu privire la competențele cheie pentru învățarea permanentă, OJ L 394, 30.12.2006
60. „Recomandarea privind Principiile și Bunele Practici din domeniul Educației Financiare”, OCDE, 2005, adoptată de Consiliul OCDE
61. REMUND, D. "Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition în an Increasingly Complex Economy." *Journal of Consumer Affairs* 44.2 (2010): 276-295. Prin
62. Rezoluția Consiliului din 27 noiembrie 2009 referitoare la un cadru reînnoit pentru cooperare europeană în domeniul tineretului (2010-2018), OJ C311, 19.12.2009 [pdf]. Disponibil la: http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf [vizitat 07 07. 2016]
63. ROBERT, T.K., - Ce este educația financiară...de fapt? : de ce oamenii bogați devin și mai bogați?, Editura Curtea Veche, București, 2018
64. ROCO, M., (2001), *Creativitate și inteligență emoțională*, Ed. Polirom, Iași
65. SCHUCHARDT, J., HANNA, S. D., HIRA, T. K., LYONS, A. C., PALMER, L., & XIAO, J. J. (2009)
66. SHERRADEN, M., JOHNSO, E., . "From Financial Literacy to Financial Capability among Youth." *Journal of Sociology & Social Welfare* 34.3 (2007):119-146. Print.
67. STĂNCULESCU, M. S., 2010b, *Analysis of the Financial Literacy Survey în Romania and Recommendations*, Institute for the Study of the Quality of Life, Bucharest.
68. Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2014-2020)
69. ȘCHIOPU, U., Dicționar de psihologie, București, Editura Babel, 1997
70. ȘTEFĂNESCU, D., Bulai A., *Manual de sociologie*, Editura Humanitas Educational, București, 2007

71. TUDOR, C., *Abordari locale ale educației financiare*, Universitatea Cooperatist-Comerciala, Moldova, Chisinau, 2013
72. TUDORESCU I. *Acțiunea socială eficientă*. București: Editura Fundației România de Măine, 2000
73. World Bank, 2009a, *The Case for Financial Literacy in Developing Countries*, Washington: World Bank, DFID și OECD.
74. World Bank, 2009a, *The Case for Financial Literacy in Developing Countries*, Washington: World Bank, DFID și OECD
75. World Bank. 2014. *Global Financial Development Report 2014: Financial Inclusion*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-0-8213-9985-9. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0, p. 16.

Resurse online:

76. <http://www.iasig.ro/A-inceput-Global-Money-Week-Saptamana-Internationala-a-Educatiei-Financiare-articol-3,100-55900.htm> – accesat în data de 18.03.2018
77. http://adevarul.ro/economie/stiri-economice/harta-alfabetizarii-financiare-romania-codasa-ue-intelegerea-concepte-precum-inflatie-dobanda-1_5657e7017d919ed50ea144a5/index.html (vizitat 10.02.2016)
78. <http://appe.ro/despre-noi/informatii-generale/> - (vizitat 13.09.2016)
79. <http://appe.ro/educatie-financiara/dascaliprezentare-proiect-de-educatie-financiara/> - (vizitat 13.09.2016)
80. <https://appe.ro/educatie-financiara/dascaliprezentare-proiect-de-educatie-financiara/> - accesat în data 3.03.2018
81. <http://www.bankingnews.ro/educatie-financiara-scoala-junior-achievement-romania.html> - accesat în data de 10.09.2018
82. <https://www.bnr.ro/Educa%C8%9Bie-financiara-7872-Mobile.aspx> (vizitat în 8.02.2020)
83. http://www.bursa.ro/tema-principala-a-summit-ului-cyfi-este-educatia-financiara-si-incluziunea-financiara-a-tinerilor...&s=print&sr=articol&id_articol=301148.html – (vizitat 18.07.2016)
84. <https://www.businessmagazin.ro/cover-story/ce-fac-millennialii-cu-banii-si-de-ce-ar-trebuie-sa-se-gandasca-la-pensie-16295043> - accesat în data de 10.09.2018

85. <https://www.capital.ro/bancpost-programul-de-educatie-financiara.html> - accesat în data de 11.09.2018
86. <https://caritas.md/noutati/educatie-financiara-pentru-tineri-fly/> - accesat în data de 19.03.2018
87. <http://www.cdep.ro/pdfs/oz/Program%20de%20Guvernare.pdf> , pag 61.
88. <http://www.crj.ro/cursuri-de-dezvoltare-a-abilitatilor-sociale-si-civice-pentru-elevii-din-bucuresti-si-ilfov/>(vizitat 3 septembrie 2016)
89. <http://cursdeguvernare.ro/harta-alfabetizarii-financiare-romania-se-afla-pe-ultimul-loc-in-uniunea-europeana.html>
90. <https://dexonline.ro/> (vizitat 15.03.2016)
91. <https://dexonline.ro/> (vizitat 15.03.2016)
92. <https://ec.europa.eu/epale/ro/content/educatie-financiara>
93. http://www.economica.net/asf-celebreaza-educa-ia-financiara-in-cadrul-global-money-week_151076.html#ixzz5A87tIuUw – accesat în data de 18.03.2018
94. <https://www.edu.ro/summit-international-de-educatie-financiara-acting-impact-future-finance-youth-2016>–(vizitat 17.07.2016)
95. <http://www.educatiefinanciarapentru copii.ro/banking-ul-pe-intelesul-tuturor-elevi-bancpost-bani/> - accesat în data de 11.09.2018
96. <http://edufin.md/importanta-si-avantajele-educatiei-financiare-in-viziunea-comisiei-europene/>
97. https://en.wikipedia.org/wiki/Financial_literacy(vizitat în 20.04.2016)
98. https://en.wikipedia.org/wiki/Financial_literacy (vizitat 12.06.2016)
99. <http://www.eurodemos.org/>(vizitat 1 septembrie 2016)
100. <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20919013-document-cum-arata-noul-plan-cadru-pentru-gimnaziu-dupa-care-vor-invata-elevii-incepand-anul-scolar-2017-2018.html> (vizitat 13.06.2016)
101. <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20919013-document-cum-arata-noul-plan-cadru-pentru-gimnaziu-dupa-care-vor-invata-elevii-incepand-anul-scolar-2017-2018.htm> (vizitat 16.02.2017)
102. <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-22345997-teodorovici-primul-nivel-care-trebuie-inceputa-educatia-financiara-este-parlamentul.htm> - accesat în data de 18.03.2018

103. <http://incomemagazine.ro/articole/sondaj-sigurantafinanciara-ro-romanii-tind-sa-i-planifice-din-timp-bugetul-de-sarbatori-i-sa-cheltuiasca-cumpatat-pentru-co-ul-de-cumparaturi-de-craciun>
104. http://www.jaromania.org/despre/detalii_program/educatie-financiara-1 (vizitat 15.03.2016)
105. http://www.jaromania.org/despre/detalii_program/educatie-financiara-1 (vizitat 15.03.2016)
106. http://www.jaromania.org/home/despre_noi (vizitat în 15.03. 2016)
107. http://mfc.org.pl/mfcwp/wp-content/uploads/2016/04/Citi-project_Romania_Romanian-language.pdf
108. http://mfc.org.pl/mfcwp/wp-content/uploads/2016/04/Citi-project_Romania_Romanian-language.pdf
109. http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/Progr_Pre/TT/Curriculum%20pentru%20invatamantul%20prescolar%203%20%E2%80%93%206-7%20ani.pdf – (vizitat 15.12.2016)
110. <https://www.raiffeisen.ro/despre-noi/Responsabilitate-corporativa/educatie-financiara/> - accesat în data de 10.09.2018
111. <https://www.raiffeisen.ro/despre-noi/responsabilitate-corporativa/educatie-financiara/> (vizitat în 8.02.2020)
112. https://ro.wikipedia.org/wiki/Abraham_Maslow (accesat 29 august 2016)
113. <http://www.sigurantafinanciara.ro/stiri/doar-12-dintre-tineri-economisesc-pentru-pensie>
114. <http://www.wall-street.ro/special/academia-broker/164662/de-ce-alfabetizarea-financiara-este-precum-campaniile-anti-fumat.html> (vizitat 13.03.2016)
115. <https://www.wall-street.ro/articol/Finante-Banci/166447/romania-cucereste-un-premiu-la-new-york-programul-de-educatie-financiara-derulat-de-bnr-si-men-primul-pe-europa.html> - accesat în data de 19.03.2018
116. <https://www.oecd.org/finance/Financial-Literacy-of-Adults-in-South-East-Europe.pdf>
117. <https://www.bnm.md/ro/content/banca-nationala-le-propune-copiilor-o-calatorie-lumea-banilor-0>
118. <https://www.bnr.ro/Educa%C8%9Bie-financiara-7872-Mobile.aspx>

6. Anexe

Anexa 0

PROIECT EDUCATIV

“EDUCAȚIA SOCIAL-FINANCIARĂ A TINERILOR- CHEIA SPRE SUCCES!”

Numele susținătorului:	“ASOCIAȚIA KARPEN 2010”
Domeniul:	EDUCAȚIE
Activitatea:	Activități cu teme de educație pentru profesie și carieră, prin care elevii vor stabili legături între ceea ce învață la școală și rolurile pe care le vor avea în societate ca adulți; dezvoltarea competențelor pentru succes în viață și profesie, experimentând pe rând postura de ofertant de resursă de muncă și de consumator
Titlul proiectului:	“EDUCAȚIA SOCIAL-FINANCIARĂ A TINERILOR- CHEIA SPRE SUCCES!”

1. DESCRIERE

1.1 Titlu: EDUCAȚIA SOCIAL - FINANCIARĂ A TINERILOR - CHEIA SPRE SUCCES!"

1.2 Localizare: BACĂU, STRADA MIORIȚEI 76 BIS

1.3 Rezumat

Scopul proiectului este dezvoltarea integrală a personalității elevilor, responsabilizarea financiară, formarea unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de incluziune socială în vederea creșterii calității vieții acestora și a comunității locale.

Acest proiect se adresează **beneficiarilor direcți, elevi** ai Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu Karpen” din Bacău care se află **în situații de risc** și sunt vulnerabili datorită decesului unuia dintre părinți, divorțului dintre părinți, plecarea ambilor părinți în străinătate sau sunt instituționalizați **și beneficiarilor indirecti, părinții, comunitatea locală și agenții economici de profil.**

Acțiunile care susțin îndeplinirea scopului și a obiectivelor sunt următoarele: organizarea unor sesiuni de formare la elevi a unei **culturi financiare și sociale**, organizarea unei sesiuni de **referate și comunicări cu participare județeană și națională** pe tema educației financiare, asigurarea accesului grupului țintă la cele mai importante activități din aceste domenii din orașul Bacău, organizarea **unor concursuri și momente creative** pe teme financiare și sociale.

Durata proiectului	3 luni
Scopul proiectului	Dezvoltarea integrală a personalității elevilor și creșterea calității vieții acestora și a comunității locale prin: <ol style="list-style-type: none"> 1. Responsabilizare financiară 2. Formarea unei culturi financiare, a competențelor antreprenoriale și de incluziune socială
Obiectivele proiectului	<p>Obiectivul general al proiectului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - derularea unui proiect educațional cu participare locală <p>Obiective specifice :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. implicarea directă a elevilor, profesorilor și a celorlalți beneficiari indirecti în derularea acțiunilor; 2. dezvoltarea competențelor din domeniul financiar, civic și antreprenorial prin realizarea unor ateliere de informare în colaborare cu partenerii proiectului; 3. creșterea gradului de participare a tinerilor la viața comunității, sub toate aspectele ei, sociale, educaționale, economice; 4. creșterea gradului de participare a tinerilor la vot; 5. dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți prin cunoașterea drepturilor, îndatoririlor și responsabilităților personale ; 6. încurajarea activităților de antreprenariat în vederea acoperirii nevoilor de dezvoltare a orașului Bacău și a dezvoltării economiei locale; 7. dezvoltarea creativității și competitivității participanților prin organizarea de concursuri de creație privind sfera domeniului financiar, civic și antreprenorial; 8. realizarea de materiale de informare (broșuri, pliante) de către elevi și distribuirea acestora la nivel local în vederea creșterii gradului de informare a cetățenilor orașului Bacău pe probleme ce țin de domeniul social-financiar; 9. promovarea valorilor democratice în rândul cetățenilor de către elevi prin intermediul mijloacelor specifice elaborate de ei înșiși; 10. formarea și exersarea la elevi a deprinderilor practice și asigurarea aplicabilității interdisciplinare a informațiilor din diferite domenii de cunoaștere; 11. dezvoltarea la elevi a competențelor de muncă în echipă și de negociere în cadrul atelierelor de formare de competențe; 12. dezvoltarea capacității de gestionare a resurselor personale și de economisire la elevi prin diferite mijloace în cadrul atelierelor de formare de competențe . 13. dezvoltarea competențelor de comunicare, observație și sintetizare prin stabilirea unui contact direct cu mediul de afaceri, companii și instituții publice din domeniul financiar, antreprenorial, juridic și social; 14. dezvoltarea spiritului civic a elevilor prin implicarea acestora în activități de voluntariat; 15. promovarea turismului local prin organizarea unei excursii în vederea premierii participanților la concurs;

	<p>16. promovarea nevoii de dezvoltare a competențelor social-financiare la tineri prin organizarea unor sesiuni de comunicări și referate, implicând atât profesorii cât și tinerii de la nivel local și național;</p> <p>17. stimularea creativității în generarea ideilor de afaceri;</p> <p>18. elaborarea broșurii cu ISSN a conferinței</p> <p>19. creșterea gradului de informare a cadrelor didactice și dezvoltarea la aceștia competențele de transmitere a informațiilor din domeniul juridic elevilor, spre asigurarea continuității scopului proiectului;</p>
Parteneri	<p>Susținători:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Banca Comerciala Romana - SC. PRODCAR.SRL - Colegiul Economic „Ion Ghica” Bacău - Asociația Betania
Grupul țintă ¹ / Beneficiarii finali ²	<ul style="list-style-type: none"> • Beneficiari direcți: <ul style="list-style-type: none"> - elevi ai Colegiului Tehnic de Comunicații „Nicolae Vasilescu – Karpen” Bacău care se află în situații de risc, cu vârsta între 16-19 ani; • Beneficiari indirecți: <ul style="list-style-type: none"> - comunitatea locală - părinții - cadrele didactice - agenți economici de profil

1.5 Justificare

Prezentați următoarele informații:

- (a) modul în care proiectul intenționează să continue un proiect anterior, dacă e cazul;
- (b) relevanța proiectului pentru obiectivele programului de finanțare;
Corelați scopul și obiectivele proiectului dumneavoastră cu obiectivul general și obiectivele specifice ale programului de finanțare nerambursabilă, conform Anexei 2.

(c) identificarea problemelor și necesităților legate de grupul țintă / obiectiv precum și numărul estimat de beneficiari direcți și indirecți;

(b) relevanța proiectului pentru obiectivele programului de finanțare;

Potrivit studiilor efectuate de Standard&Poor’s și Banca Mondială se arată că **România se află pe ultimele locuri** în Uniunea Europeană în ceea ce privește **alfabetizarea financiară**, trei sferturi din populația adultă a țării **neînțelegând concepte** precum rata inflației, diversificarea riscului sau dobândă.

Studiile de specialitate din domeniu, atât cele naționale cât și internaționale arată că promovarea unui **set de valori** în rândul cetățenilor și **dezvoltarea competențelor de gestionare a resurselor financiare** la o vârstă fragedă poate reduce vulnerabilitate financiară, **reducând astfel riscul de săracie** cauzat de datorii.

România este o țară care tinde către astfel de idealuri, de a se dezvolta și de a crea un mediu sigur și prosper pentru cetățenii săi, motiv pentru care din anul 2007 este stat membru al Uniunii Europene. Ca stat al Uniunii Europene, România trebuie să respecte anumite criterii și îndatoriri.

Obiectivele proiectului “Educația social și financiară – cheia spre succes!” se raportează la **Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene** privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți, care conturează, pentru absolvenții

¹ “Grupuri țintă” sunt grupurile/entitățile care vor fi vizate la nivelul scopului proiectului. (Ex.: elevii de liceu din Bacău)

² “Beneficiarii finali” sunt cei care vor beneficia în mod direct de pe urma proiectului.(Ex. Elevii clasei a X-a C de la liceul..)

învățământului obligatoriu, un „profil de formare european” orientat de formarea celor opt competențe-cheie printre care și **competențele sociale și civice, spiritul de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală.**

Relevanța proiectului este generată de:

- nivelul scăzut al cunoștințelor tinerilor din **domeniul financiar-bancar**, ceea ce poate conduce la acumularea unor datorii ridicate față de bănci și poate apărea imposibilitatea de a le achita;
- tinerii nu-și cunosc pe deplin **drepturile, îndatoririle și responsabilitățile**, ceea ce conduce la senzația de conviețuire într-un mediu insecurizant, neștiind când pot să-și ceară drepturile și când trebuie să respecte drepturile celorlalte persoane, precum și urmările acestora.
- nevoia de a se promova **valorile democratice și a spiritului civic**, ceea ce conduce la creșterea sentimentului de apartenență, de atașament și dragoste față de comunitatea locală;
- incapacitatea tinerilor de **a-și gestiona a resurselor și a banilor** și de luare a deciziilor care au consecințe financiare fapt ce conduce la posibilitatea implicării acestora în comportamente de risc, fie de a dezvolta tulburări emoționale cauzate de stres, anxietate și depresie;

(c) identificarea problemelor și necesităților legate de grupul țintă / obiectiv precum și numărul estimat de beneficiari direcți și indirecti;

Grup-țintă: elevi din Învățământul Profesional și Tehnic din cadrul Colegiului Tehnic de Comunicații „N.V.K” Bacău

Motivul pentru care echipa de proiect a definit grupul-țintă prezentat este legat de vulnerabilitate pe care o prezintă acești tineri cauzată de abandon, de decesul unui părinte, divorțul acestora sau de plecarea ambilor părinți în străinătate.

•**Beneficiari direcți:** aproximativ 150 de tineri aflați în situații de risc, respectiv elevi instituționalizați, elevi ai căror părinți sunt decedați sau divorțați, elevi ai Colegiului Tehnic de Comunicații „NVK „ Bacău cu vârsta cuprinsă între 15 și 19 de ani;

•**Beneficiari indirecti:** aproximativ 1000 de cetățeni ai comunității locale, părinții elevilor și agenții economici de profil;

1.6 Descrierea activităților:

Descrierea detaliată a activităților se face după următoarea structură, activitățile fiind subordonate obiectivelor:

➤ **Obiectivul nr. 1**

O1. implicarea directă a elevilor, profesorilor și a celorlalți beneficiari indirecti în derularea acțiunilor;

Activitatea nr. 1

Denumire: Organizarea activităților specifice derulării proiectului.

Descrierea :

1.1. Contactarea și informarea colaboratorilor în cea ce privesc obiectivele proiectului, activitățile specifice și rezultatele vizate. Semnarea contractelor de colaborare/parteneriat

1.2. Elaborarea și redactarea regulamentului de organizare și derulare a sesiunilor de referate și comunicări „EDUCAȚIA SOCIAL-FINANCIARĂ A TINERILOR - CHEIA SPRE SUCCES” - (luna 1)

Regulamentul va cuprinde:

1. Informații despre instituția organizatoare;
2. Prezentarea activității: argument, obiective generale și specifice, grup țintă, data, locația;
3. Programul activităților:
 - „Educația social-financiară a tinerilor- cheia spre succes!” - sesiune de referate și comunicări ale elevilor/ profesorilor
 - „ Competențele social-financiare, competențele tinerilor europeni de astăzi” – concurs național de eseuri
 - „Pe urmele succesului”- Expoziție de desene și grafică
4. Recomandări privind redactarea și trimiterea lucrărilor
5. Formularul de înscriere

1.3. Lansarea anunțului și transmiterea invitațiilor tuturor grupurilor țintă vizate (luna 1)

Proiectul va avea vizibilitate locală și națională. Grupurile țintă sunt anunțate și invitate. Mediatizarea activităților propuse va fi asigurată prin presa locală, Facebook și website destinat. De asemenea, vor fi utilizate bannere, afișe, pliante.

1.4. Achiziționarea resurselor necesare derulării în bune condiții a activităților vizate de proiect (luna 1, 2, 3)

Responsabilii de aprovizionare vor selecta oferte și vor achiziționa materialele necesare.

Responsabili :

1. REMUS EMANOIL CAZACU – director

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, realizarea proiectului, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

2. LĂCĂTUȘU SIMONA ELENA – director adjunct

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, organizarea activităților ,realizarea proiectului, elaborare de materiale informative, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

3. SOVA SIMONA ANDREEA-director adjunct

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, organizarea activităților, realizarea proiectului, elaborare de materiale informative, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute

4. LUMINIȚA-LILIANA POPA – coordonator, profesor consilier școlar ;

Responsabilități : scriere proiect, organizarea activităților ,realizarea proiectului, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

5. DANA ANDRONIC – INGINER

Responsabilități: achiziționare materiale, organizarea activităților, informarea participanților;

6. OANA ROXANA BĂLAN – profesor de limba engleză

Responsabilități: scriere proiect, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

7. MIHAELA VASILOAIA - profesor de limba engleză

Responsabilități: scriere proiect, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

8. NĂSTASĂ IONEL GABRIEL- informatician

Responsabilități: realizarea paginii web a proiectului, promovarea online a proiectului;

➤ **Obiectivele cu nr. 2, 3**

O2. dezvoltarea competențelor din domeniul financiar, civic și antreprenorial prin realizarea unor ateliere de informare în colaborare cu partenerii proiectului;

O3. creșterea gradului de participare a tinerilor la viața comunității, sub toate aspectele ei, sociale, educaționale, economice;

Activitatea nr. 2

Denumire: „Educația financiară - o necesitate”

Descriere: curs de informare a elevilor privind domeniul financiar-bancar;(luna 1) În cadrul acestei activități tinerii selectați din grupul țintă participă la un atelier de informare susținut de partenerii proiectului din domeniul bancar pe teme care abordează cunoștințele de bază pe care trebuie să le dețină o persoană pentru a nu avea probleme de ordin financiar, respectiv detalii legate de utilizarea cardului de credit, de deschiderea unor conturi, împrumuturi bancare și rate.

Responsabili:

1. LUMINIȚA-LILIANA POPA – coordonator, profesor consilier școlar ;
Responsabilități: organizarea activităților, realizarea proiectului, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare;
2. MARCOCI DIMA ANDREEA – profesor economist
Responsabilități: organizarea activității și a participanților la curs;
Responsabilități: susținerea cursului, realizarea scenariului;

➤ **Obiectivele nr. 3, 4, 5, 6**

- O3.** creșterea gradului de participare a tinerilor la viața comunității, sub toate aspectele ei, sociale, educaționale, economice;
- O4.** creșterea gradului de participare a tinerilor la vot;
- O5.** dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți prin cunoașterea drepturilor, îndatoririlor și Responsabilităților personale.

Activitatea nr. 3

Denumire: „Îmi cunosc drepturile, sunt în siguranță!”

Descriere: curs de informare a elevilor privind *drepturile, îndatoririle și responsabilitățile cetățeanului*; (luna 2) Acest curs va fi susținut de unul dintre partenerii acestui proiect, specializat și profesionist. Scopul acestui curs este de a aprofunda informațiile care deja au fost predate în școală în anii anteriori și de a le fixa mai bine informațiile tinerilor, dându-le ocazia de a lua contact direct cu specialistul și le oferă libertatea de a își satisface orice curiozitate legată de partea juridică. A-și cunoaște **propriile drepturi** și pe ale celorlalte persoane le oferă tinerilor **sentimentul de siguranță și încredere în sine**.

Responsabili:

1. LUMINIȚA-LILIANA POPA – coordonator, profesor consilier școlar ;
Responsabilități: organizarea activităților, realizarea proiectului, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare;
2. SIMONA-PETRONELA BALINT– membru al echipe de proiect, profesor de limba franceza
Responsabilități: întreține contactul cu partenerii, asigură buna desfășurare a activității;

➤ **Obiectivele cu nr. 2, 6, 17**

- O2.** dezvoltarea competențelor din domeniul financiar, civic și antreprenorial prin realizarea unor ateliere de informare în colaborare cu partenerii proiectului;
- O6.** încurajarea activităților de antreprenariat în vederea acoperirii nevoilor de dezvoltare a orașului Bacău și a dezvoltării economiei locale;
- O17.** stimularea creativității în generarea ideilor de afaceri;

Activitatea nr. 4

Denumire: „Chiar și tu poți fi un bun antreprenor!”

Descriere: curs de informare a elevilor privind domeniul antreprenorialului; Educația antreprenorială este disciplină obligatorie predată în clasa a X a. Ceea ce aduce nou cursul de față este exemplul și modelul de bună practică. Partenerii proiectului dezvăluiesc cheia succesului lor, pașii pe care i-au parcurs pentru a ajunge în vârf precum și dificultățile pe care le pot întâmpina pe parcurs și modalitățile de rezolvare a acestora. Exemplul viu este cea mai puternică lecție de la care pot învăța tinerii. Această activitate îi încurajează pe tineri să întreprindă activități de antreprenariat care poate avea ca efect atât creșterea calității propriei vieți cât și a comunității locale prin oferirea unor locuri de muncă.

Responsabili:

1. MIHAELA VASILOAIA: - Profesor de limba engleza
Responsabilități: organizarea activității, asigurarea spațiului de desfășurare și a materialelor necesare, întreținerea contactului direct cu partenerii proiectului;
2. ANCA ANDRIOAIA – partener, manager

➤ **Obiectivul nr. 7**

- O7.** dezvoltarea creativității și competitivității participanților prin organizarea de concursuri de creație privind sfera domeniului financiar, civic și antreprenorial;

Activitatea nr. 5

Denumire: „*Pe urmele succesului*”

Descriere: Lansarea Concursului „*Pe urmele succesului*” – criteriile de selecție și regulamentul desfășurării acestuia. (luna 2)

Programul activităților:

- Selecția participanților la concurs și prezentarea regulamentului; - în urma participării la cursurile de informare pe domeniile antreprenoriat, financiar și juridic, tinerii se pot înscrie la concurs prin depunerea unei scrisori de motivație și a unui Curriculum Vitae. Doritorii participanți vor motiva interesul lor pentru a participa la concurs și vor expune rezultatele pe care se așteaptă să le obțină la finalul sesiunilor de formare;

Responsabili:

1. LUMINIȚA POPA –coordonator, profesor consilier școlar
2. SIMONA-PETRONELA BALINT - membru al echipei de proiect, profesor de limba franceză
3. ANA – MARIA MAZĂRE - membru al echipei de proiect, profesor de limba engleză;
4. MIHAELA VASILOAIA - membru al echipei de proiect, profesor de limba engleză;

➤ **Obiectivele cu nr. 10, 11, 12,**

O10. formarea și exersarea la elevi a deprinderilor practice și asigurarea aplicabilității interdisciplinare a informațiilor din diferite domenii de cunoaștere;

O11. dezvoltarea la elevi a competențelor de muncă în echipă și de negociere în cadrul atelierelor de formare de competențe;

O12. dezvoltarea capacității de gestionare a resurselor personale și de economisire la elevi prin diferite mijloace în cadrul atelierelor de formare de competențe .

Activitatea nr. 6

Denumire: **Seminarii de formare a competențelor**

Descriere: Organizarea unor seminarii de formare a participanților la concurs prin intermediul metodelor moderne și interactive .(luna 2) În aceste seminarii, tinerii vor învăța să aplice aspectele teoretice, vor experimenta diverse situații și vor găsi mijloace de soluționare a acestora.

- Activități practice
- Lucru în echipă
- Produse finite- fisele de lucru, coli de flipchart completate,
- Joc de rol
- Îndrumare din partea profesorilor

Responsabili:

1. ANDREEA MARCOCI – DIMA – membru al echipei de proiect, profesor economist
2. CRISTINA MARIA RADU - membru al echipei de proiect, profesor economist
3. ALINA PARASCHIV – membru- managementul financiar, organizarea activității;
4. RADU ISAIC - membru - asigura suportul tehnic, recuzita;
5. CUCU PAUL-membru- mediatizarea proiectului

➤ **Obiectivul nr. 13**

O13. dezvoltarea competențelor de comunicare, observație și sintetizare prin stabilirea unui contact direct cu mediul de afaceri, companii și instituții publice din domeniul financiar, antreprenorial, juridic și social;

Activitatea nr. 7

Denumire: „*Vizita de explorare*”

Descriere: - Realizarea de către tineri a unor vizite de explorare în cadrul unor firme și asociații de voluntariat în vederea strângerii de informații; scopul acestor vizite este de a le facilita tinerilor un contact direct cu mediul de afaceri, bancar și de voluntariat și de a le oferi oportunitatea de a culege informații prețioase cu privire la rețeta succesului antreprenorilor respectivi, modul de viață al angajaților, satisfacțiile pe care le au voluntarii implicați. (luna 3)

Responsabili:

1. MARCOCI – DIMA ANDREEA – membru al echipei de proiect, profesor economist
2. RADU CRISTINA MARIA - membru al echipei de proiect, profesor economist
3. NICOLETA DRUICĂ – director Sucursala BCR Bacău

➤ **Obiectivul nr. 14, 8, 9**

- O14.** dezvoltarea spiritului civic a elevilor prin implicarea acestora în activități de voluntariat;
- O8.** realizarea de materiale de informare (broșuri, pliante) de către elevi și distribuirea acestora la nivel local în vederea creșterii gradului de informare a cetățenilor orașului Bacău pe probleme ce țin de domeniul social-financiar;
- O9.** promovarea valorilor democratice în rândul cetățenilor de către elevi prin intermediul mijloacelor specifice elaborate de ei înșiși;

Activitatea nr. 8,

Denumire: „Creez, donez, luminez!”

Descriere: atelier de creație a unor produse ce vor fi date spre vânzare; suma obținută va fi donată unui centru de copii; Această activitate are rolul de a forma competențe civice și sociale la tineri prin efortul și implicarea depusă spre a realiza produse care vor fi date spre vânzare în sprijinul copiilor de la Asociația Betania din Bacău;(luna 3)

De asemenea, în cadrul atelierului de creație, elevii au sarcina de a realiza materiale care să cuprindă informații și curiozități din domeniul social și financiar, și de a le distribui cetățenilor orașului Bacău;

Responsabili:

1. LUMINIȚA-LILIANA POPA –coordonator, profesor consilier școlar
Responsabilități: organizarea atelierului de creație, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor
2. ANA-MARIA MAZĂRE– membru al echipei de proiect, profesor de limba engleză
Responsabilități: organizează activitățile și menține contactul permanent cu elevii, se asigură de spațiul de desfășurare al târgului de creații;
3. DANIELA ANDRONIC – membru al echipei de proiect, inginer
Responsabilități: asigură recuzita, materialele necesare, sprijină și coordonează elevii;
4. RADU ISAIC - membru al echipei de proiect, inginer tehnician servicii SLI
Responsabilități: asigură suportul tehnic, multiplică pliantele, broșurile realizate de elevi, tricouri personalizate;
5. PAUL CUCU – membru al echipei de proiect
Responsabilități : asigură popularizarea evenimentului;

➤ **Obiectivele cu nr. 7, 17**

- O7.** dezvoltarea creativității și competitivității participanților prin organizarea de concursuri de creație privind sfera domeniului financiar, civic și antreprenorial;
- O17.** stimularea creativității în generarea ideilor de afaceri;

Activitatea nr. 9

Denumire: „ Pe urmele succesului”

Descriere: Concurs -, *Pe urmele succesului*” – desfășurarea concursului- fiecare echipă își prezintă proiectul și vor fi premiați;(luna 3) În urma activităților mai sus menționate, tinerii trebuie să realizeze un produs/proiect în care să combine cele observate și învățate. Spre exemplu, pot simula deschiderea unei afaceri în orașul Bacău, cu tot ceea ce înseamnă pregătirea bugetului alocat, promovarea acestuia și asigurarea părții juridice. În această etapă are loc jurizarea proiectelor și premiarea participanților;

Responsabili:

1. LUMINIȚA-LILIANA POPA –coordonator, profesor consilier școlar
2. ANA-MARIA MAZĂRE– membru al echipei de proiect, profesor de limba engleză
Responsabilități: selecționarea și contactarea juraților,
3. DANIELA ANDRONIC – membru al echipei de proiect, inginer

Responsabilități: asigurarea spațiului de desfășurare a concursului, realizarea diplomelor, procurarea premiilor;

4. GABRIEL-IONEL NASTASĂ – membru al echipei de proiect, informatician

Responsabilități: promovarea on-line a proiectului pe site-urile de socializare și pe web-site-ul proiectului;

5. RADU ISAIC: membru al echipei de proiect, tehnician activități SLI

Responsabilități: asigurarea recuzitei, a echipamentului tehnic,

6. ALINA FILIMON – membru al echipei de proiect, inginer

Responsabilități: organizarea activității, managementul financiar al acțiunii;

7. PARASCHIV ALINA – membru al echipei de proiect, profesor de biologie

Responsabilități: organizarea activității, managementul financiar al acțiunii, primirea invitațiilor.

8. CRISTINA MARIA RADU – membru al echipei de proiect, profesor economist

Responsabilități: întreține contactul cu partenerii, asigură buna desfășurare a activității, însoțirea elevilor la vizitele de explorare și organizarea acestora, asigurarea bunei desfășurări a activității;

➤ **Obiectivul nr. 15**

O15. promovarea turismului local prin organizarea unei excursii în vederea premierii participanților la concurs;

Activitatea nr. 10

Denumire: Excursie „*Bacău, oraș iubit!*”

Descriere: - Organizarea unei excursii locale în vederea premierii câștigătorilor concursului „Pe urmele succesului!” . Vor fi vizitate principalele atracții turistice din orașul Bacău. Se vor realiza fotografii care vor fi mediatizate împreună cu impresiile câștigătorilor. (luna 3)

Responsabili:

6. LUMINIȚA-LILIANA POPA –coordonator, profesor consilier școlar

Responsabilități: organizarea traseului excursiei, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor

7. OANA ROXANA BALAN - membru al echipei de proiect, profesor de engleză

Responsabilități: asigurarea contactului cu firma de transport, realizarea itinerariului excursiei, controlul bunei desfășurări a acesteia;

8. SIMONA-PETRONELA BALINT– membru al echipei de proiect, profesor de limba franceză;

Responsabilități: însoțirea elevilor și organizarea acestora, asigurarea bunei desfășurări a activității;

➤ **Obiectivul nr. 19**

O19. Creșterea gradului de informare a cadrelor didactice și dezvoltarea la acestea competențele de transmitere a informațiilor din domeniul juridic elevilor, spre asigurarea continuității scopului proiectului;

Activitatea nr. 11

Denumire: „*Profesori informați, elevi dezvoltați!*”

Descriere: Cadrele didactice din două mari licee din orașul Bacău vor participa la seminarii de informare pe domeniul financiar și juridic, susținute de lectori universitari ai Universității „George Bacovia” din Bacău. La final, fiecare profesor primește câte o mapă care conține adevărul de participare, foi albe și pixuri.

Responsabili:

1. LUMINIȚA-LILIANA POPA –coordonator, profesor consilier școlar

Responsabilități: asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor

MIHAELA VASILOAIA – membru al echipei de proiect, profesor de limba engleză

Responsabilități: asigură contactul cu partenerii, asigură sala de desfășurare a activității, informează cadrele didactice despre programul activităților;

2. PAUL CUCU – membru al echipei de proiect, inginer

Responsabilități: asigură popularizarea evenimentului, realizarea de fotografii și articole;

➤ **Obiectivele nr. 16, 18**

O16. promovarea nevoii de dezvoltare a competențelor social-financiare la tineri prin organizarea unor sesiuni de comunicări și referate, implicând atât profesorii cât și tinerii de la nivel local și național;

O18. Elaborarea broșurii cu ISSN a conferinței

Activitatea nr. 12

Denumire: Sesiune de referate și comunicări „Educația social-financiară a tinerilor- cheia spre succes!”

Descriere: - Desfășurarea Sesiunii de referate și comunicări și a Conferinței locale „Educația social-financiară a tinerilor- cheia spre succes!” – sesiune de referate și seminarii tematice, premiere;

- Sesiune de referate și comunicări ale elevilor – derulare și premiere
- Sesiune de referate și comunicări ale profesorilor – derulare și premiere
- Expoziție de fotografie „Pe calea succesului” - premiere
- Expoziție de desene și grafică – premiere
- „Competențele social-financiare, competențele tinerilor europeni de astăzi” – concurs național de eseuri - premiere
- Prezentarea proiectelor realizate de elevii participanți la concurs – impresii, concluzii finale;
- Elaborarea broșurii cu ISSN a conferinței;

Responsabili:

1. REMUS EMANOIL CAZACU – coordonator, director

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, realizarea proiectului, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

SIMONA ANDREEA ȘOVA - membru al echipei de proiect, director adjunct

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, realizarea proiectului, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

SIMONA ELENA LĂCĂTUȘU– membru al echipei de proiect, director adjunct

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, realizarea proiectului, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

LUMINIȚA LILIANA POPA - coordonator, profesor consilier școlar

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, realizarea proiectului, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

MIHAELA VASILOAIA - membru al echipei de proiect, profesor de engleză

Responsabilități: informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

OANA ROXANA BĂLAN - membru al echipei de proiect, profesor de engleză

Responsabilități: informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

ALINA FILIMON – membru al echipei de proiect, inginer

Responsabilități: organizare, managementul financiar;

RADU ISAIC – membru al echipei de proiect, inginer tehnician SLI

Responsabilități: asigurarea părții tehnice, multiplicarea diplomelor, a materialelor, recuzita;

PAUL CUCU – maestru instructor discipline tehnice

Responsabilități : asigura relația cu mass- media, realizarea proiectului, elaborare de materiale informative, asigurarea derulării planului de acțiune, diseminarea informațiilor și rezultatelor referitoare la proiect .

➤ **Obiectivul nr. 1**

O1. implicarea directă a elevilor, profesorilor și a celorlalți beneficiari indirecti în derularea acțiunilor;

Activitatea nr. 13

Denumirea: Evaluarea

Descriere: Se va organiza o sesiune informativă privind activitățile și rezultatele proiectului, în care se vor cuantifica aspectele pozitive și negative, precum și dificultățile întâmpinate în realizarea activităților. Se vor prezenta materiale video din timpul desfășurării activităților proiectului.

Responsabili: coordonatorii și membrii echipei de proiect;

1.7 Planul de activități:

Durata proiectului va fi de 3 luni.

Planul de activități trebuie să ofere **imaginea succesiunii** derulării fiecărei activități.

Planul proiectului este orientativ și nu trebuie să menționeze date exacte, ci să se indice prin bifare.

*Planul proiectului nu trebuie să conțină descrierea detaliată a activităților, ci doar titlurile lor (vă rugăm să verificați că acestea corespund cu cele menționate în **secțiunea 1.6 Descrierea detaliată a activităților**). Inclusiv lunile fără activități trebuie cuprinse în acest plan și reflectate în durata totală a proiectului.*

Toate activitățile trebuie implementate în perioada de valabilitate a proiectului / contractului. Durata proiectului și a fazelor sale trebuie să fie realiste.

Atunci când planificați activitățile, vă rugăm să acordați atenție deosebită termenelor contractuale pentru plata tranșelor (avans, tranșă intermediară și tranșă finală).

Planul de activități al proiectului trebuie conceput în următorului format:

Activitatea	Semestrul 2						Responsabil
	iul	aug	sept	oct	nov	dec	
Activitatea 1 Organizarea activităților specifice derulării proiectului.			x				Remus Emanoil Cazacu Șova Simona Andreea Lăcătușu Simona Elena Popa Luminița Liliana Balan Oana Roxana Filimon Alina Cucu Paul Balan Oana Roxana Mazăre Ana Maria Balint Simona
Activitatea 2 „Educația financiară - o necesitate”			x				Luminița Popa Marcoci Dima Andreea Nicoleta Druică Gabriela Fotache Ramona Florea
Activitatea 3 „Imi cunosc drepturile, sunt în siguranță!”			x				Luminița Popa Balint Simona Petronela Bordeanu Gabriela
Activitatea 4 „Chiar și tu poți fi un bun antreprenor!”			x				Mihaela Vasiloaia: Andrioaia Anca
Activitatea 5 „Pe urmele succesului”				x			Popa Luminița Mazăre Ana-Maria Balint Simona Vasiloaia Mihaela

Activitatea 6 Organizarea unor seminarii de formare				x		Marcoci – Dima Andreea-
Activitatea 7 „Vizita de explorare”				x		Marcoci – Dima Andreea Radu Cristina Maria Popa Luminița
Activitatea 8 „Creez, donez, luminez!”				x		Luminița Popa
Activitatea 9 „Pe urmele succesului”					x	Luminița Popa Mazăre Ana-Maria Nastasă Gabriel Andronic Daniela Radu Isaic Filimon Alina Alina Paraschiv
Activitatea 10 „Bacău, oraș iubit!”					x	Luminița Popa Oana Roxana Bălan Balint Simona Petronela
Activitatea 11 „Profesori informați, elevi dezvoltati!”					x	Luminița Popa Vasiloaia Mihaela Cucu Paul
Activitatea 12 Sesiune de referate și comunicări „Educația social-finanțiară a tinerilor- cheia spre succes!”					x	Remus Emanoil Cazacu Șova Simona Andreea Lăcătușu Simona Elena
Activitatea 13 EVALUAREA					x	Remus Emanoil Cazacu Șova Simona Andreea Lăcătușu Simona Elena Popa Luminița Liliana Bălan Oana Roxana Filimon Alina Cucu Paul Balan Oana Roxana Mazare Ana Maria Balint Simona Petronela Năstasă Ionel Gabriel Radu Isaic Marcoci Dima Andreea Radu Cristina Alina Paraschiv Ioana Bereczki

1.8 Echipa propusă pentru implementarea proiectului:

Enumerați componența echipei de proiect, precizând în linii mari responsabilitățile pentru fiecare funcție.

Aceste funcții trebuie să apară și pe CV-urile atașate la Cererea de finanțare, conform anexei C – CV-uri.

Responsabilitățile pentru derularea anumitor activități trebuie să se regăsească în secțiunea 1.6 Descrierea detaliată a activităților și în secțiunea 1.7 Planul de activități.

ECHIPA DE PROIECT: este formată din doi coordonatori și cincisprezece membri.

COORDONATORII proiectului sunt REMUS EMANOIL CAZACU și POPA LUMINIȚA LILIANA iar membrii sunt : LĂCĂTUȘU SIMONA ELENA, ȘOVA ANDREEA SIMONA, BERECZKI IOANA, BALINT SIMONA PETRONELA, VASILOAIA MIHAELA, RADU CRISTINA MARIA, MARCOCI-DIMA ANDREEA, NASTASĂ IONEL GABRIEL, ANDRONIC DANIELA, MAZĂRE ANA-MARIA ,FILIMON ALINA, PARASCHIV ALINA, CUCU PAUL, RADU ISAIC, BĂLAN OANA ROXANA;

RESPONSABILITĂȚI:

REMUS EMANOIL CAZACU – coordonator, director

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, realizarea proiectului, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

LUMINIȚA-LILIANA POPA – coordonator, profesor consilier școlar

Responsabilități : scriere proiect, organizarea activităților ,realizarea proiectului, informarea participanților, organizarea atelierului de creație asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

SIMONA ELENA LĂCĂTUȘU – director adjunct

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

SIMONA ANDREEA SOVA - director adjunct

Responsabilități : - coordonarea și îndrumarea tuturor activităților prevăzute în proiect, informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

OANA ROXANA BĂLAN - membru al echipei de proiect, profesor de engleză

Responsabilități: scriere proiect, asigurarea contactului cu firma de transport, cu partenerii, realizarea itinerariului excursiei, controlul bunei desfășurări a acesteia;

IOANA BERECZKI – profesor de estetica și igiena corpului omenesc

Responsabilități : informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute.

ALINA VIORELA PARASCHIV – profesor de biologie

Responsabilități : organizarea activității, managementul financiar al acțiunii, primirea invitațiilor;

ALINA MIHAELA FILIMON – inginer

Responsabilități : - realizarea proiectului, managementul financiar al proiectului

RADU ISAIC – Inginer

Responsabilități: - achiziționare materiale, suport tehnic, realizarea paginii web a proiectului, multiplică pliantele, broșurile realizate de elevi, tricouri personalizate, promovarea online a proiectului și diseminarea rezultatelor;

PAUL CUCU – maestru instructor discipline tehnice

Responsabilități : asigura relația cu mass- media, realizarea proiectului, elaborare de materiale informative, asigurarea derulării planului de acțiune, diseminarea informațiilor și rezultatelor referitoare la proiect .

MIHAELA VASILOAIA - profesor de limba engleză

Responsabilități: informarea participanților, asigurarea derulării planului de acțiune, de monitorizare, control și activităților de diseminare a informațiilor și rezultatelor obținute, organizarea activității, asigurarea spațiului de desfășurare și a materialelor necesare, întreținerea contactului direct cu partenerii proiectului, asigură sala de desfășurare a activității, informează cadrele didactice despre programul activităților;

IONEL GABRIEL NASTASĂ - informatician

Responsabilități: realizarea paginii web a proiectului, promovarea online a proiectului;

ANDREEA MARCOCI-DIMA – profesor economist
Responsabilități: organizarea activității și a participanților la curs, elaborare de materiale informative,

SIMONA-PETRONELA BALINT – membru al echipei de proiect, profesor de limba franceza
Responsabilități: întreține contactul cu partenerii, asigură buna desfășurare a activității, însoțirea elevilor și organizarea acestora, asigurarea bunei desfășurări a activității;

ANA-MARIA MAZĂRE – membru al echipei de proiect, profesor de limba engleză

Responsabilități: selecționarea și contactarea juraților, organizarea activităților de voluntariat;

DANIELA ANDRONIC – membru al echipei de proiect, inginer

Responsabilități: asigurarea spațiului de desfășurare a concursului, realizarea diplomelor, procurarea premiilor;

CRISTINA MARIA RADU – membru al echipei de proiect, profesor economist

Responsabilități: întreține contactul cu partenerii, asigură buna desfășurare a activității, însoțirea elevilor la vizitele de explorare și organizarea acestora, asigurarea bunei desfășurări a activității;

1. REZULTATE PRECONIZATE

Având în vedere caracterul proiectului dumneavoastră, vă rugăm să specificați:

2.1. Proceduri de evaluare:

Enumerați și descrieți procedurile pe care intenționați să le folosiți pentru evaluarea internă a proiectului, pentru a se putea măsura gradul de atingere a obiectivelor.

Vor fi cuantificate rezultatele și a impactul activităților.(maxim 5 rânduri)

Evaluarea internă vizează resursele investite, activitățile desfășurate, rezultatele obținute, impactul realizat. Pentru realizarea acesteia, se vor utiliza indicatori calitativi și cantitativi, precum: Nr. profesori implicați în organizarea și derularea activităților(17), Nr. de copii participanți la activitățile proiectului (nr. estimativ: 150), Nr. cadrelor didactice care participă la activități (nr. estimativ: 40), Nr. comunicărilor/ referatelor prezentate de elevi (150).

2.2. Beneficii:

2.2.1. Situația grupurilor țintă/beneficiarilor

Vă rugăm să prezentați în mod clar beneficiile la nivelul grupurilor țintă - relevante față de nevoile identificate în secțiunile anterioare.

Realizarea 100% a activităților propuse va aduce următoarele beneficii:

- componenta formală și nonformală a educației financiare pentru elevii din grupul țintă
- asigurarea educației permanente pentru formatorii elevilor din grupul țintă
- îmbunătățirea aspectelor relaționale la nivelul comunicării între beneficiarii direcți și cei indirecti (elev-elev, elev-profesor, elev-părinte, elev- comunitate locală, școală-școală, școală-comunitate locală)
- definirea noțiunilor de baza din domeniul financiar-bancar/ antreprenorial și ameliorarea comportamentului elevilor prin creșterea gradului de responsabilizare privind mediul economic în care își desfășoară activitatea
- creșterea gradului de conștientizare asupra necesității formării competențelor antreprenoriale la elevi, în vederea îmbunătățirii globale a rezultatelor școlare și a implicării active în viața economică a comunității din care fac parte
- formarea valorilor și a atitudinilor valorizante în legătură cu specificul economic al zonei

2.2.2. Capacitățile manageriale și tehnice ale grupurilor țintă sau ale partenerilor (unde este cazul)

Arătați cum va îmbunătăți proiectul capacitățile tehnice și manageriale ale grupurilor țintă și a partenerilor (dacă este cazul).

Prin derularea acestui proiect vom crește nivelul de cunoaștere al elevilor în domeniul financiar-bancar/antreprenorial prin introducerea unor noțiuni economice de bază (credit, ipoteca, dobânda, tipuri de carduri, investiții, inițierea și derularea unei afaceri), elevii vor dobândi deprinderi legate de gestionarea eficientă a resurselor financiare proprii și ale unei afaceri, se vor consolida relațiile cu profesorii și comunitatea locală, elevii vor manifesta o atitudine pozitivă față de educația financiară,

comunitatea locală va conștientiza importanța stimulării creativității elevilor în generarea ideilor de afaceri.

2.3. Mediaticizare

Prezentați modul de mediaticizare pentru derularea și realizările proiectului, publicații și alte elemente de publicitate.

Prezentați modul în care se va asigura vizibilitatea contribuției Autorității Finanțatoare.

Activitatea de mediaticizare și promovare a proiectului se va desfășura în conformitate cu regulile de identitate vizuala și va fi asigurată prin intermediul **presei locale**, a **rețelelor de socializare** (Facebook și Instagram – 1. Prin realizarea de conturi speciale ale proiectului pentru diseminarea activităților ; 2. Prin intermediul contului de Facebook al colegiului), a site-ului colegiului <http://www.ctcnvk.ro/> și a **site-ului mass-media** al colegiului <http://www.adolescentmedia.ro/>
De asemenea, vor fi utilizate bannere, afișe și fluturași de promovare, pe acestea va fi specificată Autoritatea Finanțatoare, conform regulilor de identitate vizuala.

- Pliante, afișe, bannere, mape, invitații în școli pentru promovarea sesiunilor de referate și comunicări;
- Articole în ziarul “Deșteptarea” Bacău
- Realizarea unui web-site;
- Postarea în permanență pe site-urile de socializare a activităților desfășurate;

2. BUGETUL PROIECTULUI

Completați **Anexa B a Ghidului solicitantului** care acoperă durata totală a proiectului (durata inițială planificată a unui proiect nu poate depăși 12 luni).

	Costul total al proiectului	Suma solicitată de la Autoritatea Finanțatoare	Contribuția proprie a solicitantului
RON	9387	8534	853
%	100 %	90 %	10%

4. SURSE DE FINANȚARE PRECONIZATE

Completați **Anexa B a Ghidului solicitantului** pentru a furniza informațiile cu privire la sursele de finanțare preconizate pentru finanțarea proiectului.

La completarea bugetului observați faptul că se vor completa două foi de lucru separate:

1. Bugetul proiectului; 2. Surse de finanțare.

Contribuțiile în natură

Vă rugăm să menționați aici contribuțiile în natură ale solicitantului și partenerilor acestuia sau alte surse (specificați), după caz (maximum 1 pagină).

Solicitantul pune la dispoziție spațiile necesare derulării proiectului, amfiteatru și sala de clasa, sala de festivități, o parte din aparatura necesară (aparat foto profesional, multifuncționale, videoproiectoare, calculatoare, sisteme audio) experiența profesională deosebită a membrilor echipei de proiect așa cum rezultă din anexa în care sunt prezentate Cv-urile acestora.

Orice contribuție în natură făcută de beneficiar sau de partenerii acestuia nu reprezintă o cheltuială efectivă și nu este un cost eligibil. Aceste contribuții nu pot fi tratate ca și cofinanțare adusă de Beneficiar, dar sunt relevante pentru a evalua capacitatea tehnică a solicitantului.

DETALIEREA CHELTUIELILOR			
Anexa B . Bugetul proiectului și sursele de finanțare	UM	valoare / UM (RON)	Total cost (RON)
Cheltuieli			
1. Costuri amenajări (max. 15% din total buget)			
Subtotal amenajari			0

DETALIEREA CHELTUIELILOR			
Anexa B . Bugetul proiectului și sursele de finanțare			
Cheltuieli	UM	valoare / UM (RON)	Total cost (RON)
2. Echipamente si bunuri cu valoare de inventar			
<i>Subtotal costuri echipamente si bunuri</i>			0
3. Costuri privind închirieri			
<i>Subtotal costuri închirieri</i>			0
4. Costuri tiparituri			
<i>Brosura ISSN,</i>	<i>buc</i>	150/11	1650
<i>Pliante</i>	<i>Buc</i>	250/1	250
<i>Diplome</i>	<i>Buc</i>	2/35	70
<i>Adeverințe</i>	<i>buc</i>	0,15/ 250	37,5
<i>Subtotal costuri tipărituri</i>			2000
5. Costuri consumabile			
<i>Toner negru</i>	<i>buc</i>	200/2	400
<i>Toner color</i>	<i>buc</i>	300/2	600
<i>Hârtie copiator</i>	<i>top</i>	10/10	100
<i>Mape</i>	<i>buc</i>	5/100	500
<i>Ecusoane</i>	<i>buc</i>	1,5/100	150
<i>Hârtie autocolanta A4</i>	<i>top</i>	1/65	65
<i>Hârtie colorata</i>	<i>top</i>	1/55	55
<i>Hârtie creponata</i>	<i>buc</i>	20/1,7	34
<i>Produse de mercurie (un set de mărgel)</i>	<i>buc</i>	1/34	34
<i>Hârtie flip-chart</i>	<i>top</i>	30/3	90
<i>Markere</i>	<i>buc</i>	1,5/30	45
<i>Pixuri</i>	<i>Buc</i>	1/200	200
<i>Post-it-uri</i>	<i>Buc</i>	5/5	25
<i>lipici</i>	<i>Buc</i>	5/5	25
<i>foarfece</i>	<i>Buc</i>	10/5	50
<i>perforator</i>	<i>Buc</i>	13/3	39
<i>capsator</i>	<i>Buc</i>	15/3	45
<i>Capse</i>	<i>Cutii</i>	3/3	9
<i>Banda scotch</i>	<i>Buc</i>	5/5	25
<i>Banda rubafix</i>	<i>Buc</i>	15/5	75
<i>hartie pentru quilling</i>	<i>Buc</i>	10/5	50
<i>Ac quilling</i>	<i>Buc</i>	5/10	50
<i>Silicon</i>	<i>Buc</i>	12/2	24
<i>Ghilotina</i>	<i>Buc</i>	100/1	100
<i>Acuarele</i>	<i>Buc</i>	10/5	50
<i>Agrafe</i>	<i>Cutii</i>	2/3	6
<i>bolduri</i>	<i>cutii</i>	2/2	4
<i>Subtotal costuri consumabile</i>			2850
6. Costuri transport			
<i>Subtotal costuri transport</i>			0
7. Costuri cazare, masa, diurna			

DETALIEREA CHELTUIELILOR			
Anexa B . Bugetul proiectului și sursele de finanțare			
Cheltuieli	UM	valoare / UM (RON)	Total cost (RON)
<i>Subtotal costuri cazare, masa, diurna Masa pranz excursie castigatori</i>	<i>Nr</i>	35/17	595
8. Costuri resurse umane : salarii, onorarii, indemnizații – (maxim 20 % din total buget) , SALARII SUSȚINĂTORI CURSURI SI SEMINARII	<i>NR.</i>	60/4 70/4	520
<i>Subtotal costuri resurse umane</i>			520
9. Costuri mijloace fixe si echipamente birotica			
<i>Subtotal costuri mijloace fixe si birotica</i>			
10. Alte costuri TRICOURI INSCRIPTIONATE Roll-up taxa intrare observator Premii	<i>BUC Nr nr</i>	40/15 400/1 4,5/17 12	600 400 76,5 1200
<i>Subtotal alte costuri</i>			
			2276,5
11. Fond de rezervă (maxim 5 %)			
<i>Subtotal fond de rezervă</i>			300
12. Costuri administrative (maxim 5 %)			
<i>Subtotal costuri administrative</i>			
TOTAL			8534

BUGET NARATIV:

Pentru implementarea și derularea proiectului de față, sunt necesare următoarele cheltuieli:

- Pentru promovarea proiectului și pentru activitatea de voluntariat a elevilor sunt necesare un număr de **250 de pliante** în valoare de **250 de lei**.
- Un Roll-up în valoare de 400 de lei va fi utilizat pentru promovarea proiectului și pe tot parcursul derulării acestuia, fiind poziționat într-o zonă accesibilă și vizibilă.
- 35 de diplome în valoare de 70 de lei vor fi tipărite și oferite participanților la concurs.
- 250 de adeverințe vor fi tipărite și oferite profesorilor și elevilor participanți la sesiunea de referate și comunicări și la seminarul de formare a cadrelor didactice.
- În urma sesiunilor de referate și comunicări, cele mai bune lucrări ale participanților vor fi cuprinse într-o broșură. Costul aproximativ al unei broșuri ISSN este de 11 lei. Se vor tipări 150 de broșuri, iar costul este de 1650 de lei.
- Pentru tipărirea acestora, precum și a afișelor, este necesară achiziționarea a două tonere cu **tuș negru** în valoare de **400 de lei** și a două tonere cu **tuș color** în valoare de **600 de lei**.
- **Hârtia pentru copiator** va fi utilizată în majoritatea activităților. De la cursurile de formare, completarea mapelor, fisele de lucru ale elevilor, etc. Se vor achiziționa un număr de **10 topuri de hârtie** în valoare de **100 de lei**.
- Un număr de **100 de mape** vor fi achiziționate în valoare de **500 de lei**, mape care vor fi oferite cadrelor didactice care participă la curs, juraților participant la concurs și invitaților la **sesiunea de referate**.
- Ecusoanele și autocolantele vor fi purtate de către organizatorii proiectului, elevii participant, juriul și invitații speciali. Costul acestora este de **150+65 de lei**.

- **Hârtia colorata(55 de lei), hârtia creponata(34 de lei), produsele de mercurie(34 de lei), markere(45 de lei), pixuri(200 de lei** – vor fi atașate mapelor și oferite elevilor participant la cursuri si seminarii), post-it-uri(25 lei),lipici, foarfece, capsator, capse, banda scotch, banda rubafix, hârtie pentru quilling, ac pentru quilling, silicon, ghilotina, acuarele, bolduri. Acestea vor fi utilizate de elevi la seminariile de formare si la atelierile de creație. Costul total este de **2850 de lei**
- Câștigătorii concursului vor beneficia de o **excursie în orașul Bacau** si li se vor acoperi **taxa de intrare la observator (1200 de lei), si o masa de prânz(595 de lei).**
- Vor fi achitate **salariile partenerilor** de la universitatea “George Bacovia” în vederea susținerii unor cursuri în valoare de **640 de lei.**
- Premiile oferite participanților înscriși în concurs este de **1200 de lei.**
- **Tricourile personalizate** în valoare de **600 de lei** vor fi inscripționate cu numele proiectului, partenerii acestuia,
- Deoarece costurile sunt aproximative, va fi nevoie de un **fond de rezerva de 5%** în valoare de **300 de lei.**

Anexa 1

Descriptives

			Statistic	Std. Error
scor total auto eficacitate, intelegere personala,	Mean		15.3292	.15938
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	15.0152	
		Upper Bound	15.6431	
	5% Trimmed Mean		15.4352	
	Median		16.0000	
	Variance		6.096	
	Std. Deviation		2.46905	
	Minimum		7.00	
	Maximum		20.00	
	Range		13.00	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-.700	.157
	Kurtosis		.445	.313

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
scor total auto eficacitate, intelegere personala,	.170	240	.000	.951	240	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 2

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE	.341	240	.000	.636	240	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 3

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Scor Total chestionar cunostinte fiannciare	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Scor Total chestionar cunostinte fiannciare	.078	240	.001	.950	240	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 4

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
AUTO-EFICACITATE, DREPTURI SI A * Profilul la care este inscris elevul	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

AUTO-EFICACITATE, DREPTURI SI A * Profilul la care este inscris elevul Crosstabulation

		Profilul la care este inscris elevul		Total	
		Profil Teoretic	Profil Tehnic		
AUTO-EFICACITATE, DREPTURI SI A	atitudine pasiva	Count	84	78	162
		Expected Count	81.0	81.0	162.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	70.0%	65.0%	67.5%
		Adjusted Residual	.8	-.8	
	atitudine proactiva	Count	36	42	78
		Expected Count	39.0	39.0	78.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	30.0%	35.0%	32.5%
		Adjusted Residual	-.8	.8	
Total		Count	120	120	240
		Expected Count	120.0	120.0	240.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	.684 ^b	1	.408		
Continuity Correction ^a	.475	1	.491		
Likelihood Ratio	.684	1	.408		
Fisher's Exact Test				.491	.245
Linear-by-Linear Association	.681	1	.409		
N of Valid Cases	240				

- a. Computed only for a 2x2 table
- b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 39.00.

Anexa 5

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE * Profilul la care este inscris elevul	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE * Profilul la care este inscris elevul Crosstabulation

		Profilul la care este inscris elevul		Total	
		Profil Teoretic	Profil Tehnic		
DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE	SCAZUT	Count	69	51	120
		Expected Count	60.0	60.0	120.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	57.5%	42.5%	50.0%
		Adjusted Residual	2.3	-2.3	
	RIDICAT	Count	51	69	120
		Expected Count	60.0	60.0	120.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	42.5%	57.5%	50.0%
		Adjusted Residual	-2.3	2.3	
Total		Count	120	120	240
		Expected Count	120.0	120.0	240.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5.400 ^b	1	.020		
Continuity Correction ^a	4.817	1	.028		
Likelihood Ratio	5.420	1	.020		
Fisher's Exact Test				.028	.014
Linear-by-Linear Association	5.378	1	.020		
N of Valid Cases	240				

- a. Computed only for a 2x2 table
- b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 60.00.

Anexa 6

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Nivel cunostinte financiare * Profilul la care este inscris elevul	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

Nivel cunostinte financiare * Profilul la care este inscris elevul Crosstabulation

		Profilul la care este inscris elevul		Total	
		Profil Teoretic	Profil Tehnic		
Nivel cunostinte financiare	scazut	Count	81	40	121
		Expected Count	60.5	60.5	121.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	67.5%	33.3%	50.4%
		Adjusted Residual	5.3	-5.3	
ridicat		Count	39	80	119
		Expected Count	59.5	59.5	119.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	32.5%	66.7%	49.6%
		Adjusted Residual	-5.3	5.3	
Total		Count	120	120	240
		Expected Count	120.0	120.0	240.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	100.0%	100.0%	100.0%

Anexa 7

Cat de des pui bani deoparte pentru economiile tale? * Profilul la care este inscris elevul Crosstabulation

			Profilul la care este inscris elevul		Total
			Profil Teoretic	Profil Tehnic	
Cat de des pui bani deoparte pentru economiile tale?	zilnic	Count	4	15	19
		Expected Count	9.5	9.5	19.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	3.3%	12.5%	7.9%
		Adjusted Residual	-2.6	2.6	
saptamanal		Count	25	27	52
		Expected Count	26.0	26.0	52.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	20.8%	22.5%	21.7%
		Adjusted Residual	-.3	.3	
lunar		Count	26	39	65
		Expected Count	32.5	32.5	65.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	21.7%	32.5%	27.1%
		Adjusted Residual	-1.9	1.9	
ocazional		Count	45	32	77
		Expected Count	38.5	38.5	77.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	37.5%	26.7%	32.1%
		Adjusted Residual	1.8	-1.8	
rar		Count	20	7	27
		Expected Count	13.5	13.5	27.0
		% within Profilul la care este inscris elevul	16.7%	5.8%	11.3%
		Adjusted Residual	2.7	-2.7	
Total		Count	120	120	240

Expected Count	120.0	120.0	240.0
% within Profilul la care este inscris elevul	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17.499 ^a	4	.002
Likelihood Ratio	18.209	4	.001
Linear-by-Linear Association	12.917	1	.000
N of Valid Cases	240		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9.50.

Anexa 8

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Profilul la care este inscris elevul * Ai bani economisiti?	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

Profilul la care este inscris elevul * Ai bani economisiti? Crosstabulation

			Ai bani economisiti?		Total
			da	nu	
Profilul la care este inscris elevul	Profil Teoretic	Count	45	75	120
		Expected Count	56.0	64.0	120.0
		% within Ai bani economisiti?	40.2%	58.6%	50.0%
		Adjusted Residual	-2.8	2.8	
Profil Tehnic		Count	67	53	120
		Expected Count	56.0	64.0	120.0
		% within Ai bani economisiti?	59.8%	41.4%	50.0%
		Adjusted Residual	2.8	-2.8	
Total		Count	112	128	240
		Expected Count	112.0	128.0	240.0
		% within Ai bani economisiti?	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8.103 ^b	1	.004		
Continuity Correction ^a	7.383	1	.007		
Likelihood Ratio	8.150	1	.004		
Fisher's Exact Test				.006	.003
Linear-by-Linear Association	8.069	1	.005		
N of Valid Cases	240				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 56.00.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	-.184	.004
	Cramer's V	.184	.004
N of Valid Cases		240	

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Anexa 9

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Clasa din care face parte elevul * DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%

Clasa din care face parte elevul * DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE Crosstabulation

			DREPTURI SI ATITUDINI NIVELE		Total
			SCAZUT	RIDICAT	
Clasa din care face parte elevul	clasa a 9 a	Count	23	37	60
		Expected Count	30.0	30.0	60.0
		Residual	-7.0	7.0	
	clasa a 10 a	Count	29	31	60
		Expected Count	30.0	30.0	60.0
		Residual	-1.0	1.0	
	clasa a 11 a	Count	32	28	60
		Expected Count	30.0	30.0	60.0
		Residual	2.0	-2.0	
	clasa a 12 a	Count	36	24	60
		Expected Count	30.0	30.0	60.0
		Residual	6.0	-6.0	
Total		Count	120	120	240
		Expected Count	120.0	120.0	240.0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6.000	3	.112
Likelihood Ratio	6.047	3	.109
Linear-by-Linear Association	5.856	1	.016
N of Valid Cases	240		

- a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 30.00.

Anexa 10

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
	Profilul la care este înscris elevul * vreau să încep propria afacere	240	88.2%	32	11.8%	272

Profilul la care este înscris elevul * vreau să încep propria afacere Crosstabulation

			vreau să încep propria afacere					Total	
			.00	total dezacord	nu sunt de acord	neutru	de acord		total de acord
Profilul la care este înscris elevul	Profil Teoretic	Count	1	8	15	43	37	16	120
		Expected Count	.5	7.5	15.0	40.5	42.5	14.0	120.0
		% within vreau să încep propria afacere	100.0%	53.3%	50.0%	53.1%	43.5%	57.1%	50.0%
		Adjusted Residual				.7	-1.5	.8	
			1.0	.3	.0				
	Profil Tehnic	Count	0	7	15	38	48	12	120
		Expected Count	.5	7.5	15.0	40.5	42.5	14.0	120.0
		% within vreau să încep propria afacere	.0%	46.7%	50.0%	46.9%	56.5%	42.9%	50.0%
		Adjusted Residual				-.7	1.5	-.8	
			-1.0	-.3	.0				
Total			1	15	30	81	85	28	240
Expected Count			1.0	15.0	30.0	81.0	85.0	28.0	240.0
% within vreau să încep propria afacere			100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	.119	.643
	Cramer's V	.119	.643
N of Valid Cases		240	

- Not assuming the null hypothesis.
- Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Anexa 11

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent

Profilul la care este inregistrat elevul * Cred ca am abilitatile necesare pentru a crea si conduce cu succes o afacere.	240	88.2%	32	11.8%	272	100.0%
--	-----	-------	----	-------	-----	--------

Clasa care este inregistrat elevul * Cred ca am abilitatile necesare pentru a crea si conduce cu succes o afacere.
Crosstabulation

			am abilitatile neesare pentru a crea si conduce cu succes o						Total
			.00	total dezacord	dezacord	neutru	de acord	total de acord	
Profilul la care inregistrat elevul	Profil Teoretic	Count Expected Count % within vreau să incep propria afacere Adjusted Residual	1 1.0 50.0%	9 7.5 60.0%	23 19.5 59.0%	33 35.0 47.1%	30 34.5 43.5%	24 22.5 53.3%	120 120.0 50.0%
	Profil Tehni	Count Expected Count % within vreau să incep propria afacere Adjusted Residual	1 1.0 50.0%	6 7.5 40.0%	16 19.5 41.0%	37 35.0 52.9%	39 34.5 56.5%	21 22.5 46.7%	120 120.0 50.0%
Total		Count	2	15	39	70	69	45	240
Expected Count			2.0	15.0	39.0	70.0	69.0	45.0	240.0
% within Cred ca am abilitatile neesare pentru a crea si conduce cu succes o afacere.			100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3.459 ^a	5	.630
Likelihood Ratio	3.473	5	.627
Linear-by-Linear Association	.757	1	.384
N of Valid Cases	240		

a. 2 cells (16.7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1.00.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	.120	.630
	Cramer's V	.120	.630
N of Valid Cases		240	

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Anexa 12

Profilul la care este înscris elevul = Profil Teoretic

Case Processing Summary^a

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Clasa din care face parte elevul * Nivel cunostinte financiare	120	100.0%	0	.0%	120	100.0%

a. Profilul la care este inscris elevul = Profil Teoretic

Clasa din care face parte elevul * Nivel cunostinte financiare Crosstabulation

			Nivel cunostinte financiare		Total
			scazut	ridicat	
Clasa din care face parte elevul	clasa a 9 a	Count	23	7	30
		Expected Count	19.0	11.0	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	30.3%	15.9%	25.0%
		Adjusted Residual	1.7	-1.7	
	clasa a 10 a	Count	23	7	30
		Expected Count	19.0	11.0	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	30.3%	15.9%	25.0%
		Adjusted Residual	1.7	-1.7	
	clasa a 11 a	Count	22	8	30
		Expected Count	19.0	11.0	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	28.9%	18.2%	25.0%
		Adjusted Residual	1.3	-1.3	
	clasa a 12 a	Count	8	22	30
		Expected Count	19.0	11.0	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	10.5%	50.0%	25.0%
		Adjusted Residual	-4.8	4.8	
Total		Count	76	44	120
		Expected Count	76.0	44.0	120.0
		% within Nivel cunostinte financiare	100.0%	100.0%	100.0%

a. Profilul la care este inscris elevul = Profil Teoretic

Chi-Square Tests^b

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23.254 ^a	3	.000
Likelihood Ratio	22.935	3	.000
Linear-by-Linear Association	15.060	1	.000
N of Valid Cases	120		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11.00.

b. Profilul la care este inscris elevul = Profil Teoretic

Anexa 13

Profilul la care este inscris elevul = Profil Tehnic

Case Processing Summary^a

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Clasa din care face parte elevul * Nivel cunostinte financiare	120	100.0%	0	.0%	120	100.0%

a. Profilul la care este inscris elevul = Profil Tehnic

Clasa din care face parte elevul * Nivel cunostinte financiare Crosstabulation ^a

			Nivel cunostinte financiare		Total
			scazut	ridicat	
Clasa din care face parte elevul	clasa a 9 a	Count	17	13	30
		Expected Count	12.3	17.8	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	34.7%	18.3%	25.0%
		Adjusted Residual	2.0	-2.0	
	clasa a 10 a	Count	11	19	30
		Expected Count	12.3	17.8	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	22.4%	26.8%	25.0%
		Adjusted Residual	-.5	.5	
	clasa a 11 a	Count	7	23	30
		Expected Count	12.3	17.8	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	14.3%	32.4%	25.0%
		Adjusted Residual	-2.3	2.3	
	clasa a 12 a	Count	14	16	30
		Expected Count	12.3	17.8	30.0
		% within Nivel cunostinte financiare	28.6%	22.5%	25.0%
		Adjusted Residual	.8	-.8	
Total	Count	Count	49	71	120
		Expected Count	49.0	71.0	120.0
		% within Nivel cunostinte financiare	100.0%	100.0%	100.0%

a. Profilul la care este inscris elevul = Profil Tehnic

Chi-Square Tests^b

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7.554 ^a	3	.056
Likelihood Ratio	7.764	3	.051
Linear-by-Linear Association	1.156	1	.282
N of Valid Cases	120		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12.25.

b. Profilul la care este inscris elevul = Profil Tehnic

Anexa 14

DATE PRIVIND INSERTIA SOCIO-PROFESIONALĂ A ABSOLVENȚILOR ȘCOLII

Promoția 2015

Sursa: Evidențele din procedura de monitorizare aplicată de școală (se precizează, de ex: chestinoanare

Situația în procente

Nivelul absolut	Domeniul	Calificarea	Total absolvenți	Cubac promovativ	Continuă studiile		Angajați în domeniul absolvit	Angajați în alt domeniu	Alte situații	
					Înv. ZI	Înv. FR			Șomaj	Plecat în străinătate
3	Electronică Automatizări	Electronist Rețele de Telecomunicații	27	-	Înv. ZI	Înv. FR	6	3	8	5
					1	4				
4	Electronică Automatizări	Tehnician Operator Tehnică de Calcul	52	34	PL	UNI V.	3	13	7	6
					0	23				
4	Electronică Automatizări	Tehnician de Telecomunicații	27	19	0	13	0	6	1	7
4	Electronică Automatizări	Tehnician în Automatizări	22	17	0	16	1	1	4	0
4	Electric	Tehnician electrician, electronist auto	27	14	0	12	1	3	12	2
4	Economic	Tehnician în Activități Economice	55	42	4	33	1	4	10	5
4	Estetica și Igiena Corpului Omenesc	Coafor Stilist	60	42	2	21	4	4	16	13
	UMAN	Matematică Informatică	17	12	2	8	1	1	7	0

c. completate de absolvenți la ridicarea diplomelor, rezultatele din ancheta realizată de diriginți...)

Anexa 15

DATE PRIVIND INSERȚIA SOCIO-PROFESIONALĂ A ABSOLVENȚILOR ȘCOLII

Promoția 2016

Sursa: Evidențele din procedura de monitorizare aplicată de școală (se precizează, de ex: chestionare)

Situația în procente

Nivelul absolvit	Domeniul	Calificarea	Total absolvenți	Cu bac promovat	Continuă studiile		Angajat în domeniul absolvit	Angajat în alt domeniu	Alte situații Somaj/Plecat în străinătate
3	Electronică Automatizări	Electronist Rețele de Telecomunicații	27	-	2		11	4	10
3	Electric	Electronist exploatare joasa tensiune	27	-	4		23	0	0
4	Electronică Automatizări	Tehnician Operator Tehnică de Calcul	29	18	PL	UNIV.	6	4	5
				1	13				
4	Electric	Tehnician electrician, electronist auto	27	12	0	9	6	4	8
4	Economic	Tehnician în Activități Economice	25	11	1	13	5	0	6
4	Estetica și Igiena Corpului Omenesc	Coafor Stilist	24	16	0	8	9	4	3
4	Turism și alimentație	Organizator banqueting	24	14	0	10	8	3	3
	UMAN	Științe sociale	31	24	2	24	0	1	4

Anexa 16

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Cunostinte financiare pretest	.090	30	.200*	.982	30	.882

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.

Cunostinte financiare grup de control	.172	30	.023	.941	30	.099
---------------------------------------	------	----	------	------	----	------

a. Lilliefors Significance Correction
Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Cunostinte financiare grup Experimental	.159	30	.052	.957	30	.264

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 17

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
DREPTURI.SI.ATITUDINI	90	100.0%	0	.0%	90	100.0%

Descriptives

			Statistic	Std. Error
DREPTURI.SI.ATITUDINI	Mean		22.2889	.34120
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	21.6109	
		Upper Bound	22.9668	
	5% Trimmed Mean		22.4074	
	Median		23.0000	
	Variance		10.477	
	Std. Deviation		3.23688	
	Minimum		15.00	
	Maximum		28.00	
	Range		13.00	
	Interquartile Range		5.00	
	Skewness		-.573	.254
	Kurtosis		-.304	.503

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
DREPTURI.SI.ATITUDINI	.154	90	.000	.943	90	.001

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 18

T-Test, Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 Cunostinte financiare pretest	33.1333	30	4.47008	.81612
Cunostinte financiare grup Experimental	41.1000	30	2.39756	.43773

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 Cunostinte financiare pretest & Cunostinte financiare grup Experimental	30	.263	.161

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 Cunostinte financiare pretest - Cunostinte financiare grup Experimental	-7.96667	4.48356	.81858	-9.64086	-6.29248	-9.732	29	.000

Anexa 19

T-Test

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 Cunostinte financiare grup Experimental	41.1000	30	2.39756	.43773
Cunostinte financiare grup de control	34.0333	30	2.96512	.54135

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 Cunostinte financiare grup Experimental - Cunostinte financiare grup de control	7.06667	3.44347	.62869	5.78085	8.35248	11.240	29	.000

Anexa 20

T-Test / Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Cunostinte financiare pretest	33.1333	30	4.47008	.81612
	Cunostinte financiare grup de control	34.0333	30	2.96512	.54135

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 Cunostinte financiare pretest & Cunostinte financiare grup de control	30	-.013	.944

Paired Samples Test

		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	Cunostinte financiare pretest - Cunostinte financiare grup de control	-.90000	5.39700	.98535	-2.91527	1.11527	-.913	29	.369

Anexa 21

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Cunostinte drepturi si atitudini pretest	30	33.3%	60	66.7%	90	100.0%
Cunostinte drepturi si atitudini grup de control	30	33.3%	60	66.7%	90	100.0%
Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental	30	33.3%	60	66.7%	90	100.0%

Descriptives

		Statistic	Std. Error	
Cunostinte drepturi si atitudini pretest	Mean	22.8333	.63442	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	21.5358	
		Upper Bound	24.1309	
	5% Trimmed Mean		22.7963	
	Median		23.0000	
	Variance		12.075	
	Std. Deviation		3.47487	
	Minimum		17.00	
	Maximum		30.00	
	Range		13.00	
	Interquartile Range		6.00	
	Skewness		-.019	.427
	Kurtosis		-.812	.833
Cunostinte drepturi si atitudini grup de control	Mean	24.0667	.49348	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	23.0574	
		Upper Bound	25.0760	
	5% Trimmed Mean		24.1481	
	Median		24.0000	
	Variance		7.306	
	Std. Deviation		2.70291	

	Minimum		17.00	
	Maximum		29.00	
	Range		12.00	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		-.311	.427
	Kurtosis		.381	.833
Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental	Mean		27.8000	.40514
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	26.9714	
		Upper Bound	28.6286	
	5% Trimmed Mean		27.7593	
	Median		28.0000	
	Variance		4.924	
	Std. Deviation		2.21904	
	Minimum		23.00	
	Maximum		34.00	
	Range		11.00	
	Interquartile Range		3.00	
	Skewness		.372	.427
	Kurtosis		1.228	.833

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Cunostinte drepturi si atitudini pretest	.126	30	.200*	.963	30	.362
Cunostinte drepturi si atitudini grup de control	.147	30	.099	.963	30	.366
Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental	.136	30	.165	.961	30	.320

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 22

NPar Tests / Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental - Cunostinte drepturi si atitudini pretest	Negative Ranks	3 ^a	7.17	21.50
	Positive Ranks	24 ^b	14.85	356.50
	Ties	3 ^c		
	Total	30		

a. Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental < Cunostinte drepturi si atitudini pretest

b. Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental > Cunostinte drepturi si atitudini pretest

c. Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental = Cunostinte drepturi si atitudini pretest

Test Statistics^b

	Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental Cunostinte drepturi si atitudini pretest
Z	-4.029 ^a
Asymp. Sig. (2-tailed)	.000

a. Based on negative ranks.

b. Wilcoxon Signed Ranks Test

Anexa 23

Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Cunostinte drepturi si atitudini grup de control - Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental	Negative Ranks	23a	15.87	365.00
	Positive Ranks	4b	3.25	13.00
	Ties	3c		
	Total	30		

- a. Cunostinte drepturi si atitudini grup de control < Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental
b. Cunostinte drepturi si atitudini grup de control > Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental
c. Cunostinte drepturi si atitudini grup de control = Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental

Test Statistics^b

		Cunostinte drepturi si atitudini grup de control - Cunostinte drepturi si atitudini grup experimental
Z		-4.238 ^a
Asymp. Sig. (2-tailed)		.000

- a. Based on positive ranks.
b. Wilcoxon Signed Ranks Test

Anexa 24

NPar Tests / Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Cunostinte drepturi si atitudini grup de control - Cunostinte drepturi si atitudini pretest	Negative Ranks	9 ^a	15.33	138.00
	Positive Ranks	19 ^b 2 ^c	14.11	268.00
	Ties			
	Total	30		

- a. Cunostinte drepturi si atitudini grup de control < Cunostinte drepturi si atitudini pretest
b. Cunostinte drepturi si atitudini grup de control > Cunostinte drepturi si atitudini pretest
c. Cunostinte drepturi si atitudini grup de control = Cunostinte drepturi si atitudini pretest

Test Statistics^b

		Cunostinte drepturi si atitudini grup de control - Cunostinte drepturi si atitudini pretest
Z		-1.487 ^a
Asymp. Sig. (2-tailed)		.137

- a. Based on negative ranks.
b. Wilcoxon Signed Ranks Test

Anexa 25

Wilcoxon Signed Ranks Test

Ranks

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
GrupExperimental. BaniEconomisiti - Pretest. BaniEconomisiti	Negative Ranks	13 ^a b	7.50	97.50
	Positive Ranks Ties	16 ^c	7.50	7.50
	Total	30		

- a. GrupExperimental.BaniEconomisiti < Pretest.BaniEconomisiti
 b. GrupExperimental.BaniEconomisiti > Pretest.BaniEconomisiti
 c. GrupExperimental.BaniEconomisiti = Pretest.BaniEconomisiti

Test Statistics^b

Grup Experimental. Bani Economisiti - Pretest. Bani Economisiti	
Z	-3.207 ^a
Asymp. Sig. (2-tailed)	.001

- a. Based on positive ranks.
 b. Wilcoxon Signed Ranks Test

Anexa 26

– Chestionarul aplicat în etapa de constatare și în cea de control

Înțelegere personală, auto-eficacitate, orientare viitoare

1.	Sunt preocupat de viitorul meu. Nu știu ce oportunități am.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
2.	Sunt încrezător în a-mi exprima opiniile față de probleme care mă preocupă	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
3.	Prefer ca alți oameni să decidă pentru mine	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
4.	Sunt capabil să fac lucruri la fel de bine ca și alți tineri de vârsta mea	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord

Interacțiune socială, drepturi și atitudini

5.	Oamenii diferiți au drepturi diferite	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
6.	Am același drepturi ca și vecinii, prietenii și profesorii mei.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
7.	Să fac îmbunătățiri în școală nu este Responsabilitatea mea.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
8.	Dacă mă descurc bine pe durata școlii, o să fac foarte bine și în viață.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
9.	Trebuie să aduc îmbunătățiri în școala mea pentru studenții viitori.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
10.	Fetele trebuie să învețe aceleași lucruri sau lucruri similare ca și băieții.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
11.	Sunt responsabil să iau parte / contribuie la îmbunătățirea societății în care trăiesc.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord

Cunostinte pe domeniul financiar

12. Nu-mi place să economisesc pentru că este prea greu	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
13. Cred că sunt beneficii în cazul în care economisești bani.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
14. Pun bani deoparte în mod regulat	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
15. Economisirea banilor nu este necesară atâta timp cât locuiești cu părinții.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
16. Nu am nevoie să economisesc bani pentru că locuiesc cu familia mea.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
17. În general îmi fac un plan despre cum să cheltuiesc banii pe care îi am.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
18. Îmi sunt familiare noțiunile de cont de economii, card de plată, și așa mai departe. Chiar am un cont de economii la o bancă.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
19. Dacă aș avea un cont de economii, aș fi mai atent/ă la cum îmi cheltuiesc banii și aș economisi mai mult.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
20. Cred că un cont de economii la o bancă nu este ceva ce un copil de vârsta mea trebuie să aibă.	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
21. Am mai învățat despre bani și bănci la școală	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
22. Sunt interesat/ă să învăț mai mult despre bani, bănci și economii	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord

Managementul banilor, cheltuieli, economii

23. Ai bani economisiți?	Da				Nu	
24. Cât de des pui bani deoparte pentru economiile tale?	Zilnic	Săptămânal	Lunar	Ocazional	Rar	Niciodată
25. Unde economisești banii? (selectați cu un x toate care se potrivesc)	Acasă, într-un loc special La membrii familiei În școală În bancă sau instituție financiară Altul (specificați)					

Companii

26. Vreau să îmi încep propria afacere	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord
27. Cred că am competențele necesare pentru a crea și conduce cu succes o afacere	Total de acord	De acord	Neutru	Nu sunt de acord	Total dezacord

Anexa 27

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Autoeficacitate si IntelegerePersonală	.126	180	.000	.972	180	.001

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 28

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Cunostinte Financiare	.107	180	.000	.936	180	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 29

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
DrepturiSiAtitudini	.092	180	.001	.987	180	.085

a. Lilliefors Significance Correction

Anexa 30

Profilul la care este inscris elevul * Nivel decunostinte drepturi si stitudini Crosstabulation

			Nivel decunostinte drepturi si stitudini		Total
			nivel scazut	nivel ridicat	
Profilul la care este inscris elevul	Profil Teoretic	Count	54	36	90
		Expected Count	43.5	46.5	90.0
		% within Nivel decunostinte drepturi si stitudini	62.1%	38.7%	50.0%
	Profil Tehnic	Adjusted Residual	3.1	-3.1	
		Count	33	57	90
		Expected Count	43.5	46.5	90.0
	% within Nivel decunostinte drepturi si stitudini	37.9%	61.3%	50.0%	
	Adjusted Residual	-3.1	3.1		
Total	Count	87	93	180	
	Expected Count	87.0	93.0	180.0	
	% within Nivel decunostinte drepturi si stitudini	100.0%	100.0%	100.0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	9.811 ^b	1	.002		
Continuity Correction ^a	8.899	1	.003		
Likelihood Ratio	9.902	1	.002		
Fisher's Exact Test				.003	.001
Linear-by-Linear Association	9.756	1	.002		
N of Valid Cases	180				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 43.50.

Symmetric Measures

		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	.233			.002
Nominal by Nominal	Cramer's V	.233			.002
Interval by Interval	Pearson's R	.233	.072	3.203	.002 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	.233	.072	3.203	.002 ^c
N of Valid Cases		180			

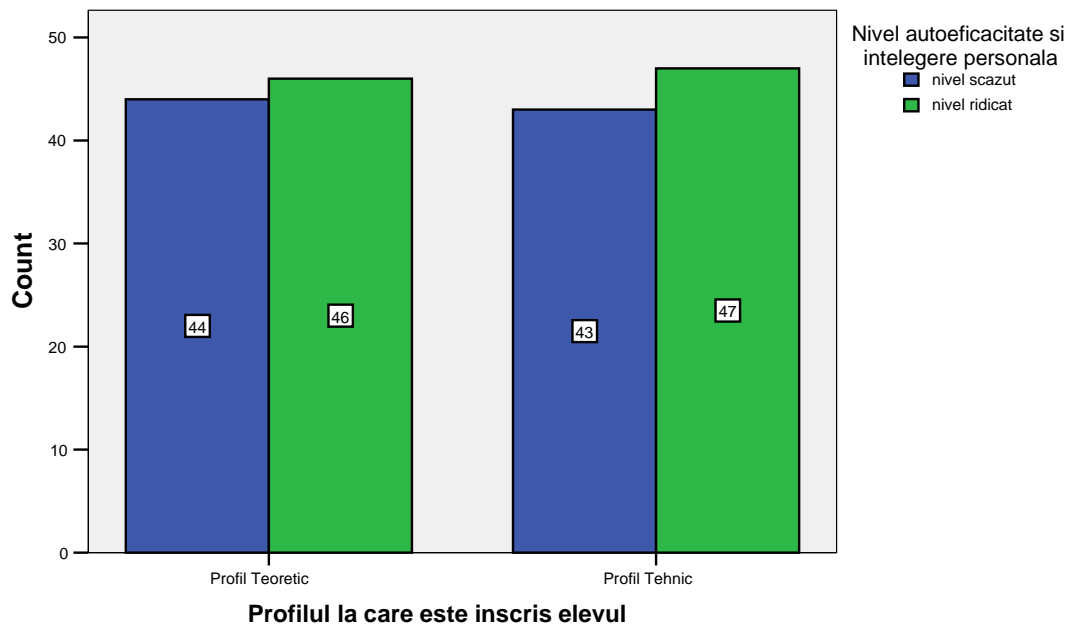
a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

Anexa 31

Bar Chart

Profilul la care este inscris elevul

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Profilul la care este inscris elevul * Nivel cunostinte financiare	180	100.0%	0	.0%	180	100.0%

Profilul la care este inscris elevul * Nivel cunostinte financiare Crosstabulation

			Nivel cunostinte financiare		Total
			nivel scazut	nivel ridicat	
Profilul la care este inscris elevul	Profil Teoretic	Count	63	27	90
		Expected Count	53.5	36.5	90.0
		% within Nivel cunostinte financiare	58.9%	37.0%	50.0%
		Adjusted Residual	2.9	-2.9	
	Profil Tehnic	Count	44	46	90
		Expected Count	53.5	36.5	90.0
		% within Nivel cunostinte financiare	41.1%	63.0%	50.0%
		Adjusted Residual	-2.9	2.9	
Total	Count	107	73	180	
	Expected Count	107.0	73.0	180.0	
	% within Nivel cunostinte financiare	100.0%	100.0%	100.0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8.319 ^b	1	.004		
Continuity Correction ^a	7.466	1	.006		
Likelihood Ratio	8.394	1	.004		
Fisher's Exact Test				.006	.003
Linear-by-Linear Association	8.273	1	.004		
N of Valid Cases	180				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 36.50.

Anexa 32

Profilul la care este inscris elevul * Ai bani economisiti? Crosstabulation

			Ai bani economisiti?		Total
			da	nu	
Profilul la care este inscris elevul	Profil Teoretic	Count	41	49	90
		Expected Count	44.5	45.5	90.0
		% within Ai bani economisiti?	46.1%	53.8%	50.0%
		Adjusted Residual	-1.0	1.0	
	Profil Tehnic	Count	48	42	90
		Expected Count	44.5	45.5	90.0
		% within Ai bani economisiti?	53.9%	46.2%	50.0%
		Adjusted Residual	1.0	-1.0	
Total	Count	89	91	180	
	Expected Count	89.0	91.0	180.0	
	% within Ai bani economisiti?	100.0%	100.0%	100.0%	

Symmetric Measures

		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	-.078			.297
	Cramer's V	.078			.297
Interval by Interval	Pearson's R	-.078	.074	-1.041	.299 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-.078	.074	-1.041	.299 ^c
N of Valid Cases		180			

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.
c. Based on normal approximation.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1.089 ^b	1	.297		
Continuity Correction ^a	.800	1	.371		
Likelihood Ratio	1.090	1	.296		
Fisher's Exact Test				.371	.186
Linear-by-Linear Association	1.083	1	.298		
N of Valid Cases		180			

- a. Computed only for a 2x2 table
b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 44.50.

Anexa 33

Profilul la care este inscris elevul * Vreau sa incep propria afacere Crosstabulation

			Vreau sa incep propria afacere		Total
			nu	da	
Profilul la care este inscris elevul	Profil Teoretic	Count	65	25	90
		Expected Count	57.0	33.0	90.0
		% within Vreau sa incep propria afacere	57.0%	37.9%	50.0%
		Adjusted Residual	2.5	-2.5	
Profil Tehnic	Count	Count	49	41	90
		Expected Count	57.0	33.0	90.0
		% within Vreau sa incep propria afacere	43.0%	62.1%	50.0%
		Adjusted Residual	-2.5	2.5	
Total		Count	114	66	180
		Expected Count	114.0	66.0	180.0
		% within Vreau sa incep propria afacere	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6.124 ^b	1	.013		
Continuity Correction ^a	5.383	1	.020		
Likelihood Ratio	6.171	1	.013		
Fisher's Exact Test				.020	.010
Linear-by-Linear Association	6.090	1	.014		
N of Valid Cases		180			

- a. Computed only for a 2x2 table

b. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 33.00.

Symmetric Measures

		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	.184			.013
	Cramer's V	.184			.013
Interval by Interval	Pearson's R	.184	.073	2.504	.013 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	.184	.073	2.504	.013 ^c
N of Valid Cases		180			

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

c. Based on normal approximation.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, Cazacu Emanoil Remus, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctor sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice.

Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Cazacu Emanoil Remus

04 mai 2021

Curriculum vitae

Informații personale

Nume / Prenume **Cazacu Emanoil Remus**
Adresa(e) Energiei nr 32 sc A ap 11, 600238 Bacau (România)
Telefon(oane) Mobil +40753984290
E-mail(uri) remus@ctcnvk.ro
Naționalitate(-tăți) română
Data nașterii 12 noiembrie 1964
Sex Bărbătesc

Loc de muncă vizat / Domeniu ocupațional

Experiența profesională

- Director al Colegiului Tehnic de Comunicații “N. Vasilescu Karpen”: 2008 → prezent
- Inspector general-adjunct management si evaluare instituțională – ISJ Bacau – mai – august 2008
- Director al Colegiului Tehnic de Comunicații “N. Vasilescu Karpen”: 2004 – 2008
- Director adjunct al Colegiului Tehnic de Comunicații “N. Vasilescu Karpen”: 2002-2004
- Membru în consiliul de administrație al școlii: 1996 până în prezent
- Membru în departamentul IPT din cadrul FSLI din 2008 până în prezent
- Profesor metodist: 2001 până în prezent
- Profesor : 1989 - prezent
- Profesor formator/ îndrumător de practică pedagogică a studenților: 1998-2002
- Responsabil de comisie metodică: șef catedră tehnică 1997-2002
- Senior local expert IMC consulting 2005, (PHARE TVET)
- Senior local expert WYG international 2007 - 2008(PHARE TVET)

Perioada	01 septembrie 1989 → PREZENT
Funcția sau postul ocupat	Profesor
Activități si Responsabilități principale	predare discipline de specialitate în domeniul electronica , automatizări, telecomunicații
Numele și adresa angajatorului	Colegiul Tehnic de Comunicații Nicolae Vasilescu Karpen str Mioriței, nr. 76 bis, 600279 Bacau (România)
Tipul activității sau sectorul de activitate	Educație
Perioada	08 a lunii decembrie 2004 → prezent
Funcția sau postul ocupat	Director
Activități si Responsabilități principale	managementul Colegiului Tehnic de Comunicații Nicolae Vasilescu Karpen Bacau
Numele și adresa angajatorului	Colegiul Tehnic de Comunicații Nicolae Vasilescu Karpen str Mioriței, nr. 76 bis, 600279 Bacau (România)
Tipul activității sau sectorul de activitate	Educație

Educație și formare

Perioada	15 septembrie 1983 - 01 august 1989
Calificarea/diploma obținută	Inginer
Disciplinele principale studiate/competențele profesionale dobândite	Electronica si telecomunicații
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorului de formare	Institutul Politehnic Iasi (Facultatea de Electrotehnica, specializarea electronica si telecomunicații) Bd. Dimitrie Mangeron, nr.67, Iași, România, 700050 Iași (România)
Nivelul în clasificarea națională sau internațională	nivel 6
Perioada	01/10/2006 - 1/02/2008
Calificarea/diploma obținută	Master
Disciplinele principale studiate/competențele profesionale dobândite	Management organizațional si al resurselor umane
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorului de formare	Universitatea Spiru Haret - București Facultatea de sociologie - psihologie
Perioada	01/10/2007 - 15/07/2008
Calificarea/diploma obținută	Master
Disciplinele principale studiate/competențele profesionale dobândite	Management si inginerie comerciala
Numele și tipul instituției de învățământ/furnizorului de formare	Universitatea Gh Asachi (Facultate) Bd. Dimitrie Mangeron, nr.67, 700050 Iași, (România)
Nivelul în clasificarea națională sau internațională	nivel 7

Alte cursuri și seminarii	2014 – Bacau – Atestat „OSCINT pentru management educational”
	2012 – Iasi – Atestat Formator de formatori
	2012 – Bacau – Atestat Formarea de specialiști în evaluare INSAM
	2011, 2012 – Slanic Moldova – proiect POSDRU - Asigurarea internă a calitatii
	2011 – Bacau – curs formare management financiar
	2011 – Bacau - proiect POSDRU – Formarea profesorilor de științe tehnologice – formator
	2011 – Bacau - proiect POSDRU – Instruirea diferențiată a elevilor
	2011 – Bacau – proiect POSDRU – Profesioniști în managementul educational
	2011, 2012 – Sinaia – proiect POSDRU „Curriculum Revizuit în IPT”
	2010 – Iasi – Atestat - Evaluator competențe profesionale
	2009 – Iasi – Atestat - Manager proiect
	2009 – Iasi – Atestat - Mentor

2009 – Sinaia - seminar POSDRU “Revizuire și dezvoltare calificări din domeniul TIC”

2009 – Plymouth – Proiect Leonardo „Lifelong professional training using an interdisciplinary approach to curriculum within the professional and technical studies”

2008- Bacau – curs CCD – “Formarea adultilor”

2008 – Saturn – stagiu formare „Dezvoltarea capacității instituționale a inspectoratelor școlare în domeniul promovării politicilor de personal în învățământul general”

2008 - Sinaia – seminar TVET “Revizuire și dezvoltare calificări VET”

2008 – Sinaia – seminar TVET “Dezvoltare de materiale auxiliare de învățare”

2008 – Sinaia – Elaborare SPP, curriculum

2008 – Sinaia – Articularea calificarilor din VET cu invatamantul superior

2008 – Bacău – curs CCD – “Școala incluzivă școală europeană”

2008 – Bacău - curs CCD – “Fonduri structurale – dezvoltare instituțională”

2008 – Bacău - curs CCD – “Managementul proiectelor educaționale”

2008 – Bacau – curs CCD – “Managementul calitatii”

2008 – Bacau – curs CCD – “Achizitii publice”

2008 – Bacau – Atestat “Auditor în domeniul calitatii”

2008 – Bacau – Atestat “Inspector în domeniul sanataii si securitatii în munca”

2007 - Bacău – curs CCD “IT Essentials II”

2007 – Iași – seminar TVET “Planificarea educației la cerere, educația adulților”

2007 – Iași – seminar TVET “Dezvoltarea parteneriatului școală – agent economic”

2007 - Miercurea Ciuc – seminar TVET “Elaborare și revizuire SPP și curriculum”

2006 - Bacău – curs CCD “Managementul proiectelor”

2006 - Bacău – curs CCD “IT Essentials I”

2006 - Bacău – curs CCD “Globalizare și integrare europeană prin servicii”

2006 – Sinaia – seminar TVET “Curriculum și evaluare”

2006 – program de formare continuă organizat de CCD “ Utilizare AEL ”

2006 – București – seminar TVET “Aplicarea instrumentelor de asigurare a calității în IPT”

2005 Bacău - curs CCD „Managementul organizațiilor școlare”

2005 – Sinaia – seminar TVET “Tranziția de la școală la locul de muncă”

2005 – Sinaia – seminar TVET “Formarea autorilor pentru dezvoltarea de materiale de învățare”

2005 – Sinaia – seminar TVET “ Rețeaua școlară și PAS”

2005 – Sinaia – seminar TVET “ Instruire centrată pe elev și integrarea elevilor cu CES”

2005 – Miercurea Ciuc – seminar TVET “Asigurarea calității - Autoevaluarea unităților școlare ca furnizor de formare profesională”

2005 – Călimănești – seminar TVET “Curriculum în dezvoltare locală”

2005 – Bacău – seminar TVET “Dezvoltarea școlară”

2005 – Bacău – seminar TVET “Parteneriat social”

2005 – Bacău – program de formare continuă organizat de CCD “Tehnici informaționale computerizate”

2004 Bacău – seminar TVET „Elaborarea și utilizarea materialelor de învățare, includerea copiilor cu cerințe educative speciale”

2004 – București – curs CNFPIP – “Dezvoltarea resurselor umane în IP proiect TVET RO01.08.01”

2004 - Bacău – curs CCD „Tehnici informaționale computerizate – inițiere”

2004 - Iași „Conferința regională de diseminare a proiectului Phare TVET”

2004 Sinaia – seminar TVET „Pregătirea examenelor ce certificare a competențelor dobândite prin SAM”

2004 Bacău – seminar TVET „Planul de acțiune al școlii”

2004 Bacău – seminar TVET „Planificarea educației la cerere”

2004 Bacău – seminar TVET „Orientare și consiliere privind cariera în învățământul profesional și tehnic”

2003-2007 Sinaia, București, Suceava – Seminarii PHARE TVET pentru formarea profesorilor autori de standarde de pregătire profesională și curriculum (12 stagii de formare elaborare SPP + curriculum și revizuirea acestora), pentru calificări de nivel 1,2,3 3+ din domeniile electronică – automatizări, mecatronică și informatică.

2003 Suceava – seminar TVET „Instruirea centrată pe elev/ Metode active de lucru la clasă”

2003 Sinaia – Conferința directorilor de școli incluse în Proiectul PHARE RO.01.08.01,

2003 Gura Humorului – seminar TVET „Parteneriat/ lucrul cu agenții economici”

2003 București – curs „Fibre optice și transmisiuni”, Centrul de Informare și documentare RomTelecom

2003 Bacău – stagiul CCD „Implementarea de proiecte în școli”

2001 Bacău – seminar, „Educație pentru sănătate”, Fundația Soros pentru o societate deschisă

2000 Iași – grad didactic I “Universitatea Tehnică Gh Asachi

2000 Bacău – seminar, formator local, ISJ Bacău

Aptitudini și competențe personale

Autoevaluare Nivel european (*)	Înțelegere		Vorbire		Scriere	
	Ascultare	Citare	Participare la conversație	Discurs oral		
franceza	B2 Utilizator independent	B2 Utilizator independent	B2 Utilizator independent	B2 Utilizator independent	B2 Utilizator independent	B2 Utilizator independent

engleza A2 Utilizator elementar A2 Utilizator elementar A2 Utilizator elementar A2 Utilizator elementar A2 Utilizator elementar

(*) [Cadrului european comun de referință pentru limbi](#)

Competențe și competențe sociale	activitate de voluntariat în cadrul Fundației de Sprijin Comunitar Bacău, activitate de voluntariat în cadrul Fundației Comunitare Bacău,
Competențe și aptitudini organizatorice	directorul unui Colegiu Tehnic cu 150 de angajați și 1700 elevi moderator – facilitator seminarii în cadrul proiectului PHARE TVET
Competențe și aptitudini tehnice	Cunoștințe avansate de rețele de date
Competențe și aptitudini de utilizare a calculatorului	Cunostințe de operare PC, pachetul Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint, Outlook), internet,
Alte aptitudini și competențe	<p>Distincții si premii personale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diplomă de excelență – Gala învățământului Băcăuan – 2007 - 2014 • Diplomă de excelență – ISJ Bacău și FSLI Bacău – 8/10/2004 • 26 premii și mențiuni pentru elevi în perioada 1999-2008 la etapele județene și naționale ale Olimpiadelor nterdisciplinare tehnice (electronică și telecomunicații) și Concursurilor pe meserii (electronică) • Gradație de merit 2001 - prezent <p>Lucrări pedagogice și/ sau de specialitate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Abecedarul Bobocului de Karpen – revista de promovare a ofertei educaționale a colegiului 2007-2014, • Teste de Măsurări electrice, electronice și de telecomunicații, ed Grafit 2005 • Studiu privind evaluarea la disciplinele tehnice, Universitatea Bacău, 2001 • Arc peste timp – aspecte monografice, Colegiul Tehnic de Comunicații "N. V. Karpen". Ed. Grafit 2006 <p>Proiecte în colaborare cu MECT - CNDIPT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2016-2017 autor de PORTOFOLIUL – MODALITATE ALTERNATIVĂ DE EVALUARE A ACTIVITĂȚII ELEVULUI • 2016-2017 autor de DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR SOCIALE ȘI CIVICE ÎN ȘCOALĂ • 2015-2016 autor de EDUCAȚIA FINANCIARĂ ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC • 2010-2013 - autor de STANDARDE DE PREGĂTIRE PROFESIONALĂ ȘI CURRICULUM NIVELELE 3 și 4 domeniile „Electronică, automatizări” în cadrul proiectului CRIP • 2009 - autor de STANDARDE DE PREGĂTIRE PROFESIONALĂ ȘI CURRICULUM NIVELELE 1, 2, 3 și 3+ domeniile „Electronică, automatizări” în cadrul proiectului Învățământul profesional și tehnic în domeniul TIC • 2005-2009 – autor de Auxiliare curriculare în cadrul proiectului PHARE-TVET • 2003- 2012 – autor de STANDARDE DE PREGĂTIRE PROFESIONALĂ ȘI CURRICULUM NIVELELE 1, 2, 3 și 3+ domeniile „Electronică, automatizări” și “Mecatronică – informatică” în cadrul proiectului PHARE-TVET • 2006-2007 elaborare subiecte Bacalaureat proba E • 2006-2009 elaborare subiecte Titularizare cadre didactice • 2002-2006 elaborare și derulare proiect de finanțare PHARE RO.01.08.01 – 03, pentru modernizarea învățământului profesional și tehnic <p>Alte proiecte și programe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborare proiect de finanțare Asociația Betania cu tema „Laborator multifuncțional de electronică” • Elaborare proiect de finanțare Asociația Betania cu tema “Laborator de estetica și igiena corpului omenesc”
Permis de conducere	B